

ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

นางจันทร์นิวัต วิสิทธิ์ศิลป์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

Learning Experiences for Money Saving of Grade 4-6 Students
at Ban Nong Lang School in Surin Province

Mrs. Jantaraniwat Visitsilp

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance and Psychological Counseling

School of Educational Studies

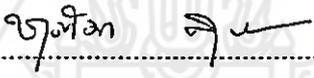
Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแก้ง จังหวัดสุรินทร์
ชื่อและนามสกุล นางจันทร์นิวัติ วิสิทธิ์ศิลป์
แขนงวิชา การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. นิรนาท แสนสา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิระสุข สุขสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2565

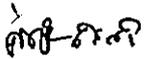
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุตินา สุรเศรษฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นิรนาท แสนสา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิระสุข สุขสวัสดิ์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. นราธิป ศิริราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัย นางจันทร์นวิติ วิสิทธิ์ศิลป์ **รหัสนักศึกษา** 2632800203 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

(การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. นิรนาท แสนสา

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิระสุข สุขสวัสดิ์ **ปีการศึกษา** 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวปรากฏการณ์วิทยา ผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ 2 พ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏว่า ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นหลักที่ 1 จุดเริ่มต้นของการออมเงิน ประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ 1) การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน และ 2) การเริ่มต้นออมเงิน ประเด็นหลักที่ 2 วิถีปฏิบัติในการออมเงิน ประกอบด้วย 4 ประเด็นรอง คือ 1) วิธีการออมเงิน 2) รูปแบบการออมเงิน 3) เป้าหมายในการออมเงิน และ 4) การใช้จ่ายเงิน ประเด็นหลักที่ 3 บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน ประกอบด้วย 3 ประเด็นรอง คือ 1) การรับรู้ประโยชน์ของการออมเงิน 2) ความรู้สึกภูมิใจต่อการออมเงิน และ 3) การแนะนำและบอกต่อ

คำสำคัญ ประสบการณ์การเรียนรู้ การออมเงิน ชั้นประถมศึกษา สุรินทร์

Thesis title: Learning Experiences for Money Saving of Grade 4-6 Students
at Ban Nong Lang School in Surin Province

Researcher: Mrs. Jantaraniwat Visitsilp; **ID:** 2632800203;

Degree: Master of Education (Guidance and Psychological Counseling);

Thesis advisors: (1) Dr. Niranart Sansa, Associate Professor;

(2) Dr. Jirasuk Suksawat, Assistant Professor; **Academic year:** 2021

Abstract

The objective of this research was to study learning experiences for money saving of Grade 4-6 students at Ban Nong Lang School in Surin Province.

This research was a qualitative research based on phenomenology approach. The key research informants were divided into two groups: The first group consisted of 10 Grade 4-6 students at Ban Nong Lang School who had experiences of money saving. The second group consisted of 10 parents purposively selected based on selection criterion. The employed data collecting tool was an in-depth interview form. Research data were analyzed with content analysis to create inductive conclusions in order to answer the research objective.

The research findings revealed that the learning experiences for money saving of Grade 4-6 students at Ban Nong Lang School in Surin Province comprised three main issues: The first main issue was the start of money saving. It consisted of two sub-issues: (1) learning about money saving, and (2) the start of money saving. The second main issue was the practice method of money saving. It consisted of four sub-issues: (1) the money saving method, (2) the money saving model, (3) the target of money saving, and (4) the money expenditure. The third main issue was the lesson obtained from money saving. It consisted of three sub-issues: (1) the perception of benefits of money saving, (2) the pride of having saved money, and (3) the provision of advices and mouth-to-mouth telling.

Keywords: Learning experience, Money saving, Primary education, Surin

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาอันดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์ ผู้ที่ให้คำปรึกษา มุมมอง ความคิดและกำลังใจ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สุระเศรษฐ รองศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์ ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของแขนงวิชาการแนะแนวและการศึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้ความเมตตากรุณา ประสิทธิ์ประสาทวิชา อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณนักเรียนและพ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาและดำเนินการเก็บข้อมูลได้อย่างเรียบร้อย ครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท แขนงวิชาการแนะแนวและการศึกษาเชิงจิตวิทยาทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ การสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา รวมทั้งบุคคลที่ไม่อาจกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ที่มีส่วนช่วยสนับสนุน เป็นแรงผลักดันให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อทองขาว คุณแม่อรุวรรณ ญาติพี่น้องทุกคนของผู้วิจัย ที่คอยอุปถัมภ์ช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ ให้สามารถฝ่าฟันความยากลำบากในการทำวิจัยได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา บุรพคณาจารย์และบุคคลสำคัญผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และปลูกฝังคุณธรรมความดีให้กับผู้วิจัยตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณท่านด้วยความเคารพยิ่ง

จันทร์นวิติ วิสิทธิ์ศิลป์

ตุลาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามในการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมเงิน	9
แนวคิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน	17
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย	48
พื้นที่ศึกษาและผู้ให้ข้อมูลหลัก	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
จริยธรรมการวิจัยในคน	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก	59
ส่วนที่ 2 ประสพการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์	79
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	115
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	115
การเก็บรวบรวมข้อมูล	116
การรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน	116
การวิเคราะห์ข้อมูล	117
สรุปผลการวิจัย	117
อภิปรายผล	126
ข้อเสนอแนะ	131
บรรณานุกรม	133
ภาคผนวก	138
ก ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของโครงการวิจัย	139
ข แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับนักเรียนและผู้ปกครอง	141
ค ตัวอย่างการลงรหัสข้อมูลจากการถอดเทปสัมภาษณ์	146
ง หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับนักเรียน	150
จ หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง	157
ประวัติผู้วิจัย	162

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและพ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลัก	50
ตารางที่ 3.2 รายละเอียดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลของนักเรียนและพ่อแม่/ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูลหลัก	55

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์	80

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การออมเงิน หมายถึง การค่อยๆ สะสมเงินทีละเล็กทีละน้อยที่เหลือจ่ายมาเก็บไว้ หรือ เมื่อมีรายรับเข้ามาได้แบ่งสัดส่วนเพื่อการออมเงินไว้ก่อน แล้วค่อยนำส่วนที่เหลือออกมาใช้ หรือ เหลือจากการใช้จ่ายมาเก็บสะสมไว้ (พิจิตรา นุชนุ่ม, 2558 ; ศิริญา วรานุชิตกุล, 2554 ; สุขใจ น้ำผุด, 2541) ซึ่งการออมเงินนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บเงินสด หรือเงินฝากธนาคาร ฯลฯ เพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น หรือเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต และการออมเงินยังเป็นพฤติกรรมที่เราจะต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ข้าวยากหมากแพง เศรษฐกิจไม่ดี มีทุกขภัย ข้าวของเครื่องใช้มีราคาสูงขึ้น อีกทั้ง ยังมีปัจจัยรอบด้านที่เป็นอุปสรรคต่อการออมเงิน ประกอบกับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในปี 2563 ยิ่งทำให้เราเห็นความสำคัญของการเก็บออมเงินมากยิ่งขึ้น แม้แต่เงินค่าขนมของนักเรียนเองก็มีผลในช่วงที่ขาดเรียนไปเช่นกัน การเก็บออมเงินเพื่อบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนในการจัดสรรรายได้ให้เพียงพอกับการออมเงินตามเป้าหมาย และรายจ่ายต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ดังเช่น สุเมธ ตันติเวชกุล (2558) ได้กล่าวว่า ความรู้ทางการเงินเป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจด้านการเงินของแต่ละคน การเก็บออมเงินจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่จะต้องเตรียมการและวางแผนทางการเงินเพื่อรับมือในอนาคต

จากการศึกษาเกี่ยวกับการออมเงินของบุคคล โดยทั่วไปมักจะเริ่มต้นจากการออมเงินกับสถาบันการเงินในรูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ และมีวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อไว้ใช้ในยามชราภาพ และเจ็บป่วยมากที่สุด ขณะเดียวกันรายจ่ายต่อเดือนก็มีผลต่อการออม โดยส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคทางการออมเงินจากรายได้ที่ไม่สม่ำเสมอและราคาสินค้าแพงขึ้น (พิกุล ปัญญา, 2554) พฤติกรรมการออมของบุคคลทั่วไปส่วนใหญ่ ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และค่าใช้จ่ายต่อเดือนที่ต่างกัน ทำให้มีพฤติกรรมการออมเงินที่ต่างกัน (ลลิตทิพย์ หาคำ, 2561) อีกทั้ง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มี

จำนวนเงินออมรวมไม่เกินห้าพันบาท มีพฤติกรรมการออมบางเดือน และมีการออมในรูปแบบของการเก็บเงินสดไว้กับตนเอง เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน (ปรารณา หลีกภัย, 2563)

แม้ว่าเราจะมีต้นแบบของการออมเงินอยู่มากมาย แต่พบว่า บุคคลในปัจจุบันยังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดพฤติกรรมการออมเงิน ซึ่งการออมเงินควรจะต้องได้รับการเรียนรู้ตั้งแต่ประถมศึกษา ดังที่ เอกกรินทร์ สีมหาศาล (2560) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตประจำวันของเรามักเกี่ยวข้องกับรายรับและรายจ่าย ในวัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาก็จะมีรายรับและรายจ่ายเช่นกัน โดยรายรับของนักเรียนส่วนใหญ่มาจากเงินที่พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ให้ เรียกว่า รายรับ ส่วนเงินที่นักเรียนใช้จ่ายในแต่ละวัน เช่น ซื้ออาหาร ซื้ออุปกรณ์การเรียน ซื้อขนม เรียกว่า รายจ่าย ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะมีรายรับและรายจ่ายเล็กน้อยแตกต่างกันไป ดังนั้น การออมเงินจึงมีประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำรองที่ต้องใช้ในยามจำเป็น การออมเงินไว้ใช้ในระยะเวลา การออมเงินเพื่อใช้ในโอกาสต่าง ๆ ในการหาความสุขหรือให้รางวัลกับตัวเอง การมีเงินสำรองไว้ใช้ยามฉุกเฉินหรือเมื่อเกิดเหตุไม่คาดฝัน จึงนับได้ว่าการออมเงินมีความสำคัญกับทุกช่วงวัยของทุกคน เพราะเป็นปัจจัยที่จะทำให้เราได้ในสิ่งที่ต้องการโดยที่ไม่เดือดร้อนและช่วยลดปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินได้อีกด้วย

สำหรับการออมในนักเรียนชั้นประถมศึกษาเรียนรู้ที่จะออม จนเกิดเป็นพฤติกรรมการออมเงินขึ้นนั้น อาจมีเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งกำหนดไว้ชัดเจน ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะออมเงินเพิ่มมากขึ้น และเป้าหมายการออมเงินในนักเรียนแต่ละคนก็จะแตกต่างกันออกไปอาจขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการออม ได้แก่ ความต้องการของตนเองที่ต้องการเก็บเงินเพื่อซื้อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยากได้นักเรียนเห็นพ่อแม่/ผู้ปกครองเป็นตัวอย่างจึงเลียนแบบและทำตาม ครอบครัวมีความอยากจนจึงอยากออมเงินเพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น นักเรียนได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมการออมเงินผ่านการฝากเงินกับธนาคารโรงเรียน รวมถึงการถูกปลูกฝังเรื่องการออมเงินจากพ่อแม่ผู้ปกครองเมื่ออยู่ที่บ้าน และได้รับการอบรมสั่งสอนจากคุณครูเมื่ออยู่ที่โรงเรียน อีกทั้ง การที่บุคคลเมื่อมีรายรับหรือรายได้เข้ามาแล้ว ก็จะต้องรู้จักจับจ่ายใช้สอยให้พอเหมาะ รู้ว่าต้องจ่ายออกเท่าไร เก็บเท่าไร จึงจะมีการออม ในลักษณะของการออมเงินที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ก็คือ การเก็บออมเงินไว้ก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำไปใช้จ่าย ซึ่งนักเรียนจะต้องรู้จักคุณค่าของเงิน รู้วิธีการทำรายรับรายจ่ายเพื่อบริหารจัดการเงินได้ด้วยตนเอง และรู้จักใช้จ่ายอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนประถมศึกษา หากฝึกปฏิบัติและได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยนี้ ก็จะมีนิสัยการออมติดตัวตลอดไป

การที่นักเรียนออมเงินได้จะต้องเกิดจากการเรียนรู้ ตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต, 2549) กล่าวว่า นักเรียนมีปัญญาจากการมองที่สังคม พฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเนื่องจากสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีเรื่องของ

ปัญหาอยู่ด้วย เพราะฉะนั้นนักเรียนก็จะมีสติปัญญาที่จะมองโดยการสังเกตจากพฤติกรรมการใช้จ่ายหรือ การออมเงินจากพ่อแม่ เรียนรู้ที่จะสังเคราะห์ นักเรียนวัยนี้จะดูที่ตัวแบบก่อนแล้วจึงเกิดปัญหา เกิดการ กำกับตนเองที่จะนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จของการออมเงิน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำเอาแนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้มาสืบสนับสนุนงานวิจัยนี้ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคด์ที่กล่าวถึง การเรียนรู้ใน การออมเงินของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อนักเรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ และมีความ สนใจที่จะออมเงิน ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ที่กล่าวถึง ความต้องการพื้นฐาน ซึ่งเป็นสาเหตุของ แรงจูงใจในการออมเงิน ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม รวมถึง นโยบายส่งเสริมการออมเงินในโรงเรียน มาเป็นแนวทางสนับสนุนประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงิน เพื่อให้เห็นถึงความสอดคล้องกับพฤติกรรมออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อีกด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออมเงินโดยทั่วไป พบว่า งานวิจัยเน้นไปที่ปัจจัยที่มีความ สัมพันธ์กับการออมเงิน ดังเช่น วรรณมา ชุมพลรักษ์ (2562) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ ออมเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการออมกับกองทุนการออมแห่งชาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15 - 20 ปี มีพฤติกรรมออมมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ในด้านพฤติกรรม การออมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เนื่องจากนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการออม เงินอยู่แล้ว วันชัย ธรรมสัจการ (2562) ได้ศึกษาถึงกระบวนการ ระบบ และรูปแบบวัฒนธรรมการออม ของชุมชนบ้านท่าดินแดงออก อำเภอบำบอน จังหวัดพัทลุง พบว่า กระบวนการออมทรัพย์ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างความตระหนัก เกิดจากการล้อมกลาจากครอบครัว 2) ปฏิบัติการออมทรัพย์ เกิดขึ้น ได้หลากหลายตามบริบทของครอบครัว เช่น ออมความรู้จากโรงเรียน หลักคำสอนทางศาสนา 3) การ ขยายกิจกรรมออมทรัพย์ เช่น ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ และ 4) การถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการออม ณฑิพรดา ไชยศิลป์ (2561) ได้ศึกษาถึงการเสริมสร้างการออมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในวิชา เศรษฐศาสตร์ พบว่า นักเรียนรู้จักคุณค่าของเงินมากขึ้นจากการทำบัญชีครัวเรือน ทำให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักการเปรียบเทียบ ตระหนักถึงการใช้จ่ายเงิน ทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงในเรื่องการใช้จ่ายเงินในทางที่ ดีขึ้นรวมถึงการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเงินของนิสิตที่กำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับการออมเงินในนักเรียนชั้นประถมศึกษา ยังไม่พบว่ามี งานวิจัยที่ศึกษาอย่างจริงจัง และยังไม่พบงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การออมเงิน ในระดับประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า จริง ๆ แล้วมีความจำเป็น เพราะพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม ถ้าหาก เริ่มต้นตั้งแต่ช่วงวัยนี้ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อเขาในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า เรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยเลือกที่จะศึกษาเป็น วิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึกตามการรับรู้ของ

ประสบการณ์เกี่ยวกับการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการพูดคุยและสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการออมเงิน ผู้วิจัยเห็นว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีความสามารถที่จะให้ข้อมูลได้ดีกว่าช่วงวัยอื่น อีกทั้ง โรงเรียนแห่งนี้ยังมีการส่งเสริมให้นักเรียนเก็บออมเงินผ่านโครงการออมเงินของโรงเรียน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ได้มีการออมเงินที่โรงเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ ประกอบกับในการศึกษาประเด็นนี้ยังมีไม่มาก จากการสังเกตของผู้วิจัยและได้พูดคุยกับครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีนักเรียนบางคนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้จนเกิดการออมเงิน และมีพฤติกรรมออมเงินอยู่ จึงต้องการจะศึกษาเพื่อนำมาถอดความรู้ว่า การเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ออมเงินนั้นเป็นอย่างไร มีจุดเริ่มต้นการออมเงินอย่างไร ได้รับความรู้ความเข้าใจและบทเรียนการออมเงินอย่างไร เพื่อมุ่งค้นหา ทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับการออมเงินต่อไป

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พ่อแม่/ผู้ปกครองและครู จะสามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการอบรม ถ่ายทอดให้บุตรหลานได้มีความคิด เห็นคุณค่า ตระหนักในการออมและมีพฤติกรรมการออม รวมทั้งโรงเรียนควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จริงจัง โดยครูสามารถนำกิจกรรมตรงนี้ไปใช้ในการจัดการแนะแนวด้านส่วนตัวสังคมได้ และผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาประเด็นดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ จัดโครงการหรือกิจกรรม เพื่อให้ความรู้ จัดกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวสังคม และเสริมสร้างทักษะการออมเงินให้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาต่อไป เพื่อให้ นักเรียนช่วงวัยนี้มีพฤติกรรมการออมเงินอย่างยั่งยืน

2. คำถามในการวิจัย

ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร โดยมีประเด็นหลักสำคัญ ดังนี้

- 2.1 จุดเริ่มต้นของการออมเงินเป็นอย่างไร
- 2.2 วิธีปฏิบัติในการออมเงินเป็นอย่างไร
- 2.3 บทเรียนจากการออมเงินเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

- 3.1 เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของการออมเงิน
- 3.2 เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติในการออมเงิน
- 3.3 เพื่อศึกษาบทเรียนจากการออมเงิน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยทำความเข้าใจประสบการณ์ตามความคิดและความรู้สึกของผู้ที่เข้าร่วมการวิจัยแต่ละคน

4.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ (1) เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 (2) มีประสบการณ์การออมเงิน ไม่น้อยกว่า 6 เดือน และเป็นการออมด้วยความสมัครใจ และ (3) เต็มใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเสียงได้ กลุ่มที่ 2 พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ (1) เป็นพ่อแม่/ผู้ปกครองที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 และ (2) เต็มใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเสียงได้

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลาในการวิจัย

พื้นที่การศึกษาของงานวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ การเก็บข้อมูลในนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีประสบการณ์การออมเงิน โดยเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 1 เดือน คือ ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2565 ถึง 30 กันยายน 2565

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การออมเงิน หมายถึง การค่อยๆ สะสมเงินทีละเล็กทีละน้อยที่เหลือจ่ายมาเก็บไว้ หรือ เมื่อมีรายรับเข้ามาได้แบ่งสัดส่วนเพื่อการออมเงินไว้ก่อน แล้วค่อยนำส่วนที่เหลือออกมาใช้ หรือ เหลือจากการใช้จ่ายมาเก็บสะสมไว้ ซึ่งการออมเงินนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บเงินสด หรือเงินฝากธนาคาร ฯ เพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น หรือเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต

5.2 ประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าที่เผชิญ เกิดความรู้ความเข้าใจ โดยขึ้นอยู่กับความสามารถในรับรู้ และการจดจำของแต่ละบุคคล ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

5.3 ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงิน หมายถึง การบอกกล่าวถึงความรู้สึกนึกคิดตาม การรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่ผ่านกระบวนการการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีวิธีปฏิบัติในการออมเงินผ่านการออมในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและมีการปฏิบัติอยู่เป็นประจำ โดยสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นระหว่างการออมเงินผ่านการบอกเล่าถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และมุมมองของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในที่นี้หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

5.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 หมายถึง นักเรียนที่มีช่วงอายุระหว่าง 8-12 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก โดยมีประสบการณ์การออมเงินอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่า 6 เดือน และสมัครใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมถึงอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเสียงได้

5.5 พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา หมายถึง พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงินและสมัครใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมถึงอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเสียงได้

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 พ่อแม่/ผู้ปกครองและครูได้รับรู้และเกิดความเข้าใจในเรื่องประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

6.2 พ่อแม่/ผู้ปกครองและครูได้แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาความคิด แนวทางในการอบรม ถวายทอดให้นักเรียนหรือบุตรหลาน ได้เห็นคุณค่า ตระหนักในการออมและมีพฤติกรรมการออม และครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมส่วนนี้ไปปรับใช้ในการจัดการแนะแนวด้านส่วนตัวสังคมได้

6.3 สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้แนวคิดและองค์ความรู้ เพื่อมาออกแบบหรือจัดกิจกรรมในการส่งเสริมความรู้สึกรักคิด ทศนคติ มุมมองและวิธีการในการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรม เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมเงิน
 - 1.1 ความหมายของการออมเงิน
 - 1.2 สาเหตุของพฤติกรรมการออมเงิน
 - 1.3 พฤติกรรมการออมเงิน
 - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน
2. แนวคิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน
 - 2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory)
 - 2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism)
 - 2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์
 - 2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์
 - 2.5 แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)
 - 2.6 นโยบายส่งเสริมการออมในโรงเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา
 - 3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)
 - 3.2 การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมเงิน

1.1 ความหมายของการออมเงิน

พิจิตรา นุชนุ่ม (2558) ได้ศึกษาถึงการให้ความหมาย ที่มาของความหมาย “การออมเงิน” ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสรุปผลได้ 4 ความหมาย ดังนี้

1) การออมเงิน คือ การนำส่วนต่างของรายได้กับรายจ่ายที่เกิดขึ้น มาเก็บสะสมไว้ ซึ่งเป็นนิยามความหมายตามทัศนะของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ซึ่งรายได้ประจำที่มั่นคงและแน่นอน จึงเป็นบุคคลที่สามารถวางแผนการใช้จ่ายในแต่ละเดือนให้เพียงพอกับรายได้ที่ได้รับ ส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายจึงนำมาเก็บสะสมไว้เป็นเงินออม

2) การออมเงิน คือ การเก็บรวบรวมเงินไว้ส่วนหนึ่ง เพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่เคยถูกรบมสั่งสอนให้รู้จักเก็บออมเงินจากพ่อแม่ โดยพ่อแม่ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้แก่ลูก ๆ เห็น จึงเป็นนิสัยที่ถูกปลูกฝังมาจากครอบครัวตั้งแต่วัยเยาว์

3) การออมเงินตามทัศนะของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้รับการปลูกฝังให้รู้จักการออมจากโรงเรียนตั้งแต่อายุชั้นประถม ในโรงเรียนจะมีธนาคารโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนออมเงินและจะถอนคืนเมื่อจบการศึกษา คือ การสะสมเงินที่ละเล็กละน้อย

4) การออมเงินตามทัศนะของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้รับการอบรมพฤติกรรมการประหยัด มาจากพื้นฐานครอบครัว วิถีชีวิตคนต่างจังหวัดใช้ชีวิตเรียบง่าย จึงเป็นแบบอย่างในการประหยัด ไม่ใช่สิ่งฟุ่มเฟือยใด ๆ คือ การประหยัดอดออม

ศิริญา วรานูชิตกุล (2554) กล่าวว่า ความหมายของการออมเงินคือ ค่อยๆ เก็บสะสมเงินที่ละเล็กละน้อยเป็นประจำเพื่อเอาไว้ใช้ในอนาคตยามจำเป็น การจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย และการฝากเงินกับธนาคาร นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการออมเงินเพราะทำให้รู้จักคุณค่าของเงิน เป็นการฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในการออมเงิน

กัญญ์วรา เศรษฐากิจกุล (2554) ให้ความหมายของเงินออม หมายถึง ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ หรือที่เราเก็บเอาไว้ ไม่นำมาใช้จ่ายในการบริโภคอุปโภคในปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในยามเจ็บป่วย เมื่อมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น เมื่อแก่ชรา หรือเพื่อใช้จ่ายในกิจการอื่นใดที่สมควร

สุขใจ น้ำผุด (2541) ให้ความหมายของการประหยัดและการออม คือการใช้จ่ายเงินอย่างรู้ค่า คิดก่อนซื้อ คิดก่อนใช้ และการที่เรารับเข้ามามากกว่าจะจ่ายออกไป เงินส่วนที่เหลือเก็บเรียกว่าเงินออม ถ้าสะสมมากเข้าจะกลายเป็นเงินก้อนใหญ่นำไปใช้ประโยชน์ในยามจำเป็น

กล่าวโดยสรุป การออมเงิน หมายถึง การค่อยๆ สะสมเงินที่ละเล็กทีละน้อยที่เหลื้อจ่ายมาเก็บไว้ หรือ เมื่อมีรายรับเข้ามาได้แบ่งสัดส่วนเพื่อการออมเงินไว้ก่อน แล้วค่อยนำส่วนที่เหลือออกมาใช้ หรือ เหลือจากการใช้จ่ายมาเก็บสะสมไว้ ซึ่งการออมเงินนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บเงินสด หรือเงินฝากธนาคาร เป็นต้น เพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น หรือเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต

1.2 สาเหตุของพฤติกรรมออมเงิน

เชดส์ค็อก ดี โฆวาซินธู (2523) ได้กล่าวถึง ทักษะคติที่นำไปสู่การออม (Attitude-toward-saving) ทักษะคติหมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทักษะคติของบุคคลขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับโดยแสดงออกมาทางพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ ทักษะคติทางบวก ได้แก่ การแสดงออกในลักษณะพึงพอใจและเห็นด้วย หรือชอบ จะทำให้บุคคลอยากจะทำ อยากได้ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น และทักษะคติทางลบ คือ การแสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจและไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบ จะทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ชิงชัง ต้องการหนีห่างไปจากสิ่ง ๆ นั้น และในทางการเงินก็ได้มีการศึกษาเรื่องทักษะคติของบุคคลว่ามีผลต่อพฤติกรรมทางการเงินอย่างไร เช่น การศึกษาของ (Teresa M. et al., 2011 อ้างถึงใน จันทะสุก ลาดสะอาด, 2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของคณวิทำงานในประเทศโปรตุเกส จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,000 คน พบว่า ทักษะคติหรือแนวความคิดที่นำไปสู่การออมเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการออมส่วนบุคคล

จากการศึกษาดังกล่าว สามารถเชื่อมโยงไปสู่สาเหตุของพฤติกรรมออมเงินในเด็ก โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

สาเหตุของพฤติกรรมออมเงิน คือ การเรียนรู้ที่จะออม สิ่งจูงใจในการออม หรือเหตุจูงใจให้มีพฤติกรรมการออมเงิน โดยมีเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งกำหนดไว้ชัดเจน ทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นที่จะออมเงินเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป้าหมายในเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสาเหตุของพฤติกรรมออมเงิน ดังต่อไปนี้

- 1) ความต้องการของตนเอง ที่ต้องการเก็บเงินเพื่อซื้อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยากได้
- 2) เห็นพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นต้นแบบเรื่องการออมเงิน จึงเลียนแบบและทำตาม
- 3) ทางฐานะทางการเงินของที่บ้านไม่ดี มีความยากจน จึงอยากออมเงินเพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น
- 4) ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมออมเงิน ผ่านการฝากเงินกับธนาคารโรงเรียน
- 5) ได้รับการปลูกฝังเรื่องการออมเงินจากพ่อแม่ ผู้ปกครองเมื่ออยู่ที่บ้าน และได้รับการอบรมสั่งสอนจากคุณครูเมื่ออยู่ที่โรงเรียน

1.3 พฤติกรรมการออมเงิน

พฤติกรรมและลักษณะการออมเงิน ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ วิธีการคำนวณเงินออม แนวทางการออมเงินสำหรับเด็ก รายรับและการใช้จ่าย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 วิธีการคำนวณเงินออม

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2558 ได้กล่าวถึงแนวทางการวางแผนเงินออมเบื้องต้นว่า "ออมก่อน..เหลือเท่าไรค่อยใช้" โดยผู้วิจัยได้ปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการออมเงินในวัยเด็กระดับประถมศึกษา ดังนี้

เริ่มต้นอาจลองออมเงินครั้งละ 10% ของรายได้ก่อน ประมาณว่า ได้เงินมา 100 บาท ก็ให้พักไว้เป็นเงินออมไว้ก่อนอย่างน้อย 10 บาท จากนั้นค่อยนำส่วนที่เหลืออีก 90 บาทไปใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งสามารถเขียนออกมาในรูปของสูตรเงินออมได้ดังนี้

$$\text{รายได้} - \text{เงินออม (10\% ของรายได้)} = \text{เงินใช้}$$

หรือ บางคนที่ชอบใช้จ่าย อาจจะต้องใช้วิธี “ทุกครั้งที่ใช้จ่าย ต้องเก็บเงินเพิ่มให้ได้ 10%” ของเงินที่ใช้ไป เช่น ซื้อของ 200 บาท ก็ต้องออมเพิ่มขึ้นอีก 20 บาท ด้วยวิธีนี้ ไม่ว่าจะใช้จ่ายมากแค่ไหน ก็จะได้เงินออมกลับมาครั้งละนิดหน่อยเสมอ

เมื่อเริ่มคุ้นเคยกับการออมเงินมากขึ้น ประกอบกับเห็นตัวเลขในบัญชีที่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น หลังจากนั้น ลองเพิ่มสัดส่วนการออมเป็น 20% หรือ 30% จะทำให้เงินออมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

1.3.2 แนวทางการออมเงินสำหรับเด็ก

การออมเงินเป็นเรื่องง่ายใกล้ตัวที่สามารถทำได้ทุกช่วงวัย ถึงแม้ว่าเด็กที่อยู่ในวัยเรียนแม้จะยังไม่ได้มีรายได้เป็นของตนเอง และต้องอาศัยเงินจากพ่อแม่ผู้ปกครอง การเก็บออมเงินจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก จากการศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการออมเงินสำหรับเด็ก (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), 2564 ; ธนาคารออมสิน, 2563 ; บริษัท เวลธ์ มี อีพี จำกัด, 2563 ; อินคัมสไปร์, 2564 ; กัญญ์วรา เศรษฐกิจกุล, 2554 ; กวิสรา พรปวีณ์, 2554) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ พอสรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้

1) พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี

เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่มักจะเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่และบุคคลรอบข้าง หากต้องการปลูกฝังนิสัยประหยัดอดออมให้กับเด็ก ผู้ใหญ่ก็ต้องประพฤติปฏิบัติและเป็นตัวอย่างให้แก่เด็ก ๆ ได้ซึมซับพฤติกรรมที่ดี ยกตัวอย่างเช่น การทานข้าวให้หมดจาน ซ่อมแซมของเก่าแทนการซื้อของใหม่ และไม่ควรพูดอีกอย่างแล้วทำอีกอย่าง เพราะเด็กจะสับสนว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง เช่น บ่นลูกว่าใช้เงินเปลือง ไม่ช่วยกันประหยัด แต่ตนเองซื้อเสื้อผ้าใหม่ทุกสัปดาห์ เป็นต้น

2) การฝึกให้เห็นคุณค่าของเงิน

แม้ว่าเด็กจะยังไม่ค่อยเข้าใจถึงเรื่องความสำคัญของเงินมากเท่ากับผู้ใหญ่ ดังนั้น ก่อนที่จะเริ่มเก็บออม เด็กต้องเรียนรู้ที่จะเปรียบเทียบคุณค่าของเงินจากสิ่งใกล้ตัวก่อน เช่น ถ้ามีเงินอยู่ 25 บาท ซื้อขนมได้ 1 ลูก แต่ถ้าอยากได้ขนมมากกว่า 1 ลูก เด็กจะต้องมีเงินมากขึ้นอีกเท่าตัวถึงจะซื้อได้ ซึ่งการเปรียบเทียบง่าย ๆ ก็จะทำให้เด็กสามารถเห็นคุณค่าและความสำคัญของเงินมากขึ้น และอาจให้เด็กรู้จักทำงานเพื่อแลกกับเงินพิเศษหรือสิ่งของที่อยากได้ เช่น เก็บแถมทำความสะอาดบ้าน เมื่อครบ 10 แด้มจะได้เงินหรือรางวัลพิเศษ หรือ ให้ช่วยทำงานบ้านเพื่อแลกกับเงิน อีกทั้ง การที่เด็กมีความรู้ความเข้าใจด้านการเงิน ซึ่งสามารถอธิบายอย่างง่ายเพื่อให้เด็กเห็นภาพว่า เงินที่ใช้จ่ายมาจากการทำงาน แล้วจ่ายไปกับสิ่งต่าง ๆ อะไรบ้าง สอนให้เด็กรู้จักคำว่า “หนี้” และการใช้เงินให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ เมื่อได้เงินมาแล้ว จะต้องรู้จักแบ่งออกเป็นส่วน ๆ เช่น การเก็บออม การใช้จ่าย และการให้ เป็นต้น หรือถ้าหากเด็กต้องการของเล่นราคาแพง จะต้องรู้จักอดทน เก็บหอมรอมริบ ออมเงินอย่างสม่ำเสมอให้บรรลุเป้าหมาย จะทำให้เด็กรู้จักคุณค่าของสิ่งของที่ได้มาและดูแลของสิ่งนั้นเป็นอย่างดี อีกทั้ง พ่อแม่อาจให้รางวัลเพื่อเป็นแรงกระตุ้น หรือเพิ่มเงินสมทบเมื่อเด็กออมเงินได้ถึงเป้าหมาย

3) การหยุดกระปุกออมสินหรือเปิดบัญชีธนาคาร

วิธีการออมเงินสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เด็กทุกคนสามารถทำได้ง่ายที่สุดคือ การหยุดกระปุกออมสิน อาจจะหากกระปุกออมสินน่ารัก ๆ ที่ถูกใจ เพื่อดึงดูดและกระตุ้นความสนใจในการออมเงิน โดยหักเงินค่าขนมวันละนิด 10 – 20 บาทมาเก็บใส่กระปุกไว้ก่อน หรือนำเงินหรือเศษเหรียญที่เหลือจากการใช้จ่ายมาหยอดกระปุกไว้ เมื่อสะสมเงินได้จำนวนหนึ่ง เด็ก ๆ สามารถนำไปฝากธนาคารผ่านการเปิดบัญชีฝากเงินสำหรับเด็ก ถ้าเด็กอายุต่ำกว่า 7 ปี อาจให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองช่วยดูแลบัญชีธนาคารให้ก่อน แต่ถ้าเด็กมีอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ก็สามารถเปิดบัญชีธนาคารเป็นของตนเองได้

4) เรียนรู้วิธีการทำรายรับ-รายจ่าย

เด็ก ๆ สามารถเรียนรู้เรื่องของการทำบัญชีรายรับรายจ่ายแบบง่าย ๆ ได้ด้วยตนเองคือ เมื่อได้ค่าขนมจากผู้ปกครองมาแล้ว ระหว่างวันใช้จ่ายไปเท่าไร ซื้ออะไรไปบ้าง แล้วเหลือเงินเท่าไร เมื่อเด็กได้ลองคำนวณแล้วเห็นตัวเลขคร่าว ๆ ก็จะเข้าใจได้เองว่า ตนเองใช้จ่ายไปมากน้อยเพียงใด การฝึกให้เด็กรู้จักวิธีการจัดการเงิน สำหรับเด็กเล็กก็อาจปรับจากรายวันเป็นรายสัปดาห์ ส่วนเด็กโตก็ปรับวิธีการให้จากรายสัปดาห์เป็นรายเดือน ถ้าเด็กต้องการขอค่าขนมเพิ่มต้องแจกแจงรายละเอียดรายจ่ายได้ และการฝึกให้เด็กได้เขียนรายรับรายจ่ายด้วยตนเอง จะทำให้เห็นภาพค่าใช้จ่ายอย่างชัดเจนและรู้ว่าตนเองมีพฤติกรรมการใช้เงินเป็นอย่างไร ทำให้เกิดการตระหนักและคิดก่อนใช้จ่ายมากขึ้น

5) ฝึกแยกแยะระหว่างสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็น

การสร้างเกราะป้องกันทางความคิดเป็นการสอนด้วยเหตุผลว่าอะไรคือสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็น คิดก่อนซื้อ และการรู้จักตัวเอง เพราะบางครั้งที่ได้ก็อยากได้ขนมหรือของเล่น เด็กจะต้องรู้ว่าของชิ้นนั้นจำเป็นต่อตนเองมากน้อยเพียงใด หากซื้อหรือจ่ายไปจะมีผลกระทบหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ปกครองหรือไม่ หรือถ้าวันไหนไม่มีเงินค่าขนมเหลือกลับมาหยอดกระปุก พ่อแม่ก็ควรสอบถามว่าใช้เงินไปกับอะไร ไม่ควรเป็นคำถามในเชิงจับผิด แต่ควรสอบถามถึงเหตุผลการใช้เงินเพื่อปรับวิธีการใช้เงินที่ถูกต้องให้กับเด็ก

6) ความสามารถช่วยสร้างรายได้

คือการใช้ความสามารถของตนเองในการหารายได้เสริม เช่น การสมัครแข่งขันทักษะความสามารถตามรายการต่าง ๆ เช่น การร้องเพลงหรือเล่นดนตรี หรือ ประดิษฐ์สิ่งของตามความถนัดไปจำหน่าย เช่น การวาดภาพ งานปั้นดิน งานพับต่าง ๆ รวมไปถึงการทำงานพิเศษ เช่น เก็บขวดน้ำและเศษกระดาษขาย เป็นต้น ซึ่งก็มีหลากหลายวิธีตามความถนัดและทักษะความสามารถของเด็กแต่ละคน นอกจากจะทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ยังเป็นการฝึกบริหารเวลาและเพิ่มความรับผิดชอบต่อตนเองมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

7) รู้จักแบ่งปันและมีน้ำใจ

เมื่อเด็กมีเงินออมที่สามารถซื้อของได้ตามต้องการแล้ว เด็กจะต้องรู้จักแบ่งปันและมีน้ำใจกับผู้อื่นด้วย โดยให้เด็กได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ว่าอยากนำอะไร ไปแบ่งปัน/บริจาคให้กับใครบ้าง

1.3.3 รายรับและการใช้จ่าย

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2560) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตประจำวันของเรามักเกี่ยวข้องกับรายรับและรายจ่าย ในวัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ก็จะมีรายรับและรายจ่ายเช่นกัน โดยรายรับของนักเรียนส่วนใหญ่มาจากเงินที่พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ให้ เรียกว่า รายรับ ส่วนเงินที่นักเรียนใช้จ่ายในแต่ละวัน เช่น ซื้ออาหาร ซื้ออุปกรณ์การเรียน ซื้อขนม เรียกว่า รายจ่าย ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะมีรายรับและรายจ่ายมากน้อยแตกต่างกันไป อีกทั้ง รายรับและรายจ่ายของแต่ละคน อาจมีทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รายรับที่เหมาะสม เป็นรายรับหรือรายได้ที่ได้มาโดยสุจริต ไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรม เช่น เงินที่ผู้ปกครองให้ เงินรางวัลที่ได้จากการทำความดี เงินที่ญาติผู้ใหญ่ให้ เงินที่ได้จากการทำงานพิเศษ เช่น เก็บขวดน้ำและเศษกระดาษขาย เป็นต้น

รายรับที่ไม่เหมาะสม เป็นรายรับหรือรายได้ที่ได้มาโดยไม่สุจริต ผิดกฎหมาย และศีลธรรม เช่น เงินค่าตอบแทนที่ได้จากการช่วยทำงานที่ไม่สุจริต เงินที่ได้จากการลักขโมยหรือคดโกงคนอื่น หรือเงินที่ได้จากการพนัน เป็นต้น

รายจ่ายที่เหมาะสม เป็นรายจ่ายที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น ค่าอาหาร ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่ารักษาพยาบาล ค่ารถโดยสารประจำทาง เป็นต้น

รายจ่ายที่ไม่เหมาะสม เป็นรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น ชื้อของเล่นราคาแพงมาเล่น ชื้ออาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายน้อยมารับประทาน เช่น น้ำอัดลม ลูกอม ขนมขบเคี้ยว เป็นต้น

นอกจากนี้ เราควรรู้จักใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายรับ ไม่ใช่จ่ายให้มากกว่ารายรับ ก็จะทำให้เกิดหนี้สินและเกิดปัญหาภายในครอบครัวตามมา โดยมีหลักในการใช้จ่ายที่เหมาะสมดังนี้

- 1) แบ่งรายได้เป็นส่วน ๆ ส่วนหนึ่งสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ส่วนหนึ่งสำหรับการออม และอีกส่วนหนึ่งสำหรับการลงทุน
- 2) ใช้จ่ายตามความจำเป็น โดยคิดถึงความจำเป็น ประโยชน์ใช้สอยและความคุ้มค่าก่อนซื้อ
- 3) ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย โดยการจดบันทึกรายการใช้จ่ายในแต่ละวัน ตรวจสอบรายการใช้จ่ายว่ามีรายการใดบ้างที่ไม่เหมาะสมและหาทางลดรายจ่ายนั้น
- 4) ดูแลรักษาและใช้สิ่งของอย่างถูกวิธี เช่น ไม่นั่งโยกเก้าอี้ ไม่นำไม้บรรทัดมาเล่นฟันกัน หรือสิ่งของที่ชำรุดแล้วแต่ซ่อมแซมได้ ควรนำไปซ่อมแซมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

การใช้จ่ายที่เหมาะสมจะทำให้เกิดผลดี เช่น ทำให้ครอบครัวมีเงินเก็บออม ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุข ทำให้มีเงินเพียงพอใช้จ่ายในแต่ละวัน และทำให้ไม่เป็นหนี้ เพราะไม่ต้องไปยืมเงินของคนอื่น อีกทั้ง เมื่อเราจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เราจะเห็นภาพรวมของเงินรายรับและรายจ่าย ทำให้สามารถวางแผนการใช้จ่ายของตนเองได้อย่างเหมาะสม ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก เพื่อให้มีเงินคงเหลือจากการใช้จ่ายเป็นเงินออมเพิ่มขึ้น ทำให้เรามีความมั่นคงทางการเงินมากยิ่งขึ้น และการออมเงินจะช่วยฝึกให้เป็นคนประหยัด รู้จักใช้จ่ายตามความจำเป็น รู้จักวางแผนการใช้จ่ายของตนเอง และฝึกให้เป็นคนมีระเบียบวินัยในตนเองอีกด้วย

ศรัณญา วรานุชิตกุล (2554) กล่าวว่า พฤติกรรมการออมเงินคือ ใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็น แบ่งเงินออกเป็น 2 ส่วนสำหรับใช้จ่ายและเก็บออมในกระปุกออมสิน ทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย โดยมีแนวทางปฏิบัติที่ดีในการออมเงินคือ ใช้จ่ายอย่างประหยัด พิจารณาวางแผนก่อนใช้จ่าย รู้จักคุณค่าของเงิน

รู้จักความพอเพียงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักประมาณตน และที่สำคัญที่สุดคือการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ครูอาจารย์ตามที่ได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมลักษณะนิสัยการออมเงินตั้งแต่ยังเด็ก กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมการออมเงิน หมายถึง การที่บุคคลเมื่อมีรายรับหรือรายได้เข้ามาแล้ว ก็จะต้องรู้จักใช้จ่ายให้พอเหมาะ รู้ว่าต้องจ่ายออกเท่าไร เก็บเท่าไร จึงจะมีการออม ซึ่งในพฤติกรรมการออมเงินในเด็ก ผู้วิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการออมเงินที่เหมาะสมในวัยเด็ก ประถมศึกษา คือ การเก็บออมเงินไว้ก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำไปใช้จ่าย แม้ว่าเด็กที่อยู่ในวัยเรียนจะยังไม่ไ้มีรายได้เป็นของตนเอง และต้องอาศัยเงินจากพ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กจะต้องรู้จักคุณค่าของเงิน รู้วิธีการทำรายรับรายจ่ายเพื่อบริหารจัดการเงินได้ด้วยตนเอง และรู้จักใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ดังนั้น การเก็บออมเงินจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่ควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กประถมศึกษา เพื่อให้มีพฤติกรรมการออมที่เหมาะสมและติดเป็นนิสัยตลอดไป

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน

วรรณภา ชุมพลรักษ์ (2562) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการออมเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการออมกับกองทุนการออมแห่งชาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15 - 20 ปี มีพฤติกรรมการออมมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ และด้านรายได้ ส่วนใหญ่พบว่า ช่วงรายได้ส่วนบุคคลไม่เกิน 5,000 บาท มีการออมมากกว่าช่วงรายได้อื่น ๆ ในด้านพฤติกรรมการออมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เนื่องจากนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการออมเงินอยู่แล้ว

วันชัย ธรรมสังการ (2562) ได้ศึกษาถึงกระบวนการ ระบบ และรูปแบบวัฒนธรรมการออมของชุมชนบ้านท่าดินแดงออก อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดพิจิตร พบว่า กระบวนการออมทรัพย์ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างความตระหนัก เกิดจากการglomเกลามาจากครอบครัว 2) ปฏิบัติการออมทรัพย์ เกิดขึ้นได้หลากหลายตามบริบทของครอบครัว เช่น ออมความรู้จากโรงเรียน หลักคำสอนทางศาสนา 3) การขยายกิจกรรมออมทรัพย์ เช่น ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ และ 4) การถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการออม เช่น นำความรู้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ระบบวัฒนธรรมการออม มี 3 ระบบ ได้แก่ สถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว วัด โรงเรียน เป็นหน่วยที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมความรู้ความสามารถ การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 2) องค์ความรู้และภูมิปัญญา เป็นทรัพย์ที่มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตในชุมชน เช่น การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ และ 3) วิธีการถ่ายทอด เป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้รับรู้ถึงคุณค่าการออม เช่น การปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่าง การเล่าเรื่อง การฝึกให้ปฏิบัติ และรูปแบบวัฒนธรรมการออม มี 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การออมทรัพย์แบบปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงวัว หมู ไก่ ปลาตุ๊ก 2) การออมทรัพย์แบบกิจกรรม เช่น ทำนา สวนยางพารา สวนผสมผสาน 3) การออมทรัพย์แบบอสังหาริมทรัพย์และวัตถุที่มีมูลค่า เช่น ที่ดิน ทองคำ พระเครื่องและวัตถุโบราณ 4) การออมทรัพย์แบบ

ปัญญา เช่น เข้าร่วมประชุมฝึกอบรม ศึกษาดูงาน อ่านหนังสือ และ 5) การออมทรัพย์แบบเงินเหรียญและธนบัตร เช่น เก็บเงินในกระปุกออมสิน การเล่นแชร์ เงินสัจจะ ซึ่งความรู้นี้จะ เป็นข้อมูลเพื่อใช้ส่งเสริมพฤติกรรม การออมของคนในชุมชนต่อไป

ณทิพรดา ไชยศิลป์ (2561) ได้ศึกษาถึงการเสริมสร้างการออมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในวิชาเศรษฐศาสตร์ พบว่า นักเรียนรู้จักคุณค่าของเงินมากขึ้นจากการทำบัญชีครัวเรือน ทำให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักการเปรียบเทียบ ตระหนักถึงการใช้จ่ายเงิน ทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงในเรื่องการใช้จ่ายเงินในทางที่ดีขึ้น เมื่อเห็นผลจากจำนวนเงินออม ผ่านบัญชีครัวเรือนจึงมีแรงจูงใจที่จะเก็บออมต่อไป อย่างมีเป้าหมายและเพื่อช่วยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีจำนวนเงินออมที่มากขึ้นและนำความสามารถ ความรู้เรื่องการออมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้

พิจิตรา นุชนุ่ม (2558) ได้ศึกษาถึงการให้ความหมายและที่มาของความหมาย กระบวนการออมเงิน ปัญหาและอุปสรรค ในการออมเงินตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การให้ความหมายของการออมเงิน คือ 1) การนำส่วนต่างของรายได้และรายจ่ายมาเก็บสะสมไว้ 2) การเก็บรวบรวมเงินไว้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น 3) การสะสมเงินทีละเล็กละน้อย 4) การประหยัดอดออม โดยมีที่มาของความหมายจากการอบรมปลูกฝังนิสัยประหยัดมาจากครอบครัว สถานศึกษาตั้งแต่วัยเยาว์ และเป็นข้าราชการประจำที่มีรายได้มั่นคงแน่นอนสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินได้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการออมเงิน มีกระบวนการในการออมเงิน 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมายในชีวิต 2) การจัดทำบัญชีครัวเรือน 3) การออมเงินในรูปแบบต่าง ๆ 4) มีการทบทวนแผนการใช้จ่ายเงิน และพบปัญหาและอุปสรรคในการออมเงิน คือ 1) สิ่งแวดล้อมและค่านิยมในสังคม 2) ค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น 3) มีรายจ่ายที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ 4) พฤติกรรม การใช้จ่ายของบุคคล

สุภาภรณ์ ปักเหนือ (2555) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเงินของนิสิตที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออม ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยแหล่งที่มาของรายได้มาจากผู้ปกครอง และการกู้เงินเพื่อการศึกษา พฤติกรรม การออมพบว่า มีระดับค่าใช้จ่ายระหว่าง 3,000-5,000 บาท โดยเป็นค่าใช้จ่ายในค่าอาหาร ส่วนในเรื่องของปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ การเรียนรู้ทัศนคติและค่านิยม และการจูงใจ โดยในเรื่องของด้านการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินของนิสิตที่อาจจะเป็นแนวโน้มทำให้มีเงินใช้ในอนาคตได้อย่างไม่เดือดร้อนต่อการดำรงชีวิตประจำวัน รวมทั้งนิสิตมีทัศนคติและมีความเชื่อต่อการวางแผนเป้าหมายในการออมเงิน โดยไม่ทำให้

ตนเองหรือบุคคลอื่นเดือดร้อน ตลอดจนนิสิตมีความเชื่อและการเรียนรู้ในเรื่องของการออมเงินจากแบบอย่างของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่เป็นต้นแบบที่ดีในการออมเงินได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. แนวคิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน เพื่อมาสนับสนุนงานวิจัย ดังนี้

Kolb (1984: 38) กล่าวว่า ประสบการณ์เป็นการเรียนรู้จากเงื่อนไขที่ชัดเจนนำไปสู่จุดเริ่มต้นด้านสติปัญญา โดยมีเหตุผลที่เป็นบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เพราะแต่ละบุคคลมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างประสบการณ์โดยรวม การตระหนักรู้ สติปัญญาหรือการรู้คิดและพฤติกรรม

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น ๆ ต่อสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่เผชิญ ทำให้บุคคลสนองความต้องการของตน และทำให้สามารถเผชิญหรือปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมต่อไป (Berton, 1963 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2533) อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการจำได้ (Roger, 1968 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2533) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีลักษณะที่ถาวร หรืออาจเรียกว่าประสบการณ์นั่นเอง ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอยกแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ แนวคิดการขัดเกลาทางสังคมและนโยบายส่งเสริมการออมเงินในโรงเรียนมาเป็นทฤษฎีสนับสนุนงานวิจัยนี้ เพื่อให้เห็นว่ามีสอดคล้องกับพฤติกรรมออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory)

ผู้วิจัยเลือกทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมออมเงินในเด็ก ว่ามีการเรียนรู้และส่งผลต่อพฤติกรรมออมเงินอย่างไร โดยทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ขยายมุมมองด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยม โดยผู้ที่พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม คือ Bandura (อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549)

ตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura นั้น Bandura มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อม

แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ว่าจะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล (ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่น ๆ) ร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม

นอกจากปัจจัยทั้งสามที่กำหนดซึ่งกันและกันแล้ว Bandura เชื่อว่าการเสริมแรงอาจจะ มีประสิทธิภาพในการกำกับพฤติกรรมของบุคคลที่เคยเรียนรู้มาแล้ว แต่ค่อนข้างจะไม่มีประสิทธิภาพในการทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และเป็นการยากที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ในธรรมชาติโดยไม่ได้เห็นผู้อื่น แสดงพฤติกรรมมาก่อน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในเรื่องการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) การกำกับตนเอง (Self-Regulation) และ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) ซึ่งในที่นี้จะ ได้ศึกษามา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการออมเงินในเด็ก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)

Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากการสังเกต จากตัวแบบ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก ในการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบเพียงคนเดียวก็สามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และเนื่องจากคนเรานั้นใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบ ดังนั้น การรับรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ ต่าง ๆ ของสังคมจึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น จากการได้ยินและได้เห็นโดยไม่มีประสบการณ์ตรง มาเกี่ยวข้อง

Fischer & Gochros (1975) และ Ross (1981) (อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549) ได้สรุปหน้าที่ของตัวแบบออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1) ทำหน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ในกรณีนี้ เป็นกรณีและผู้สังเกตตัวแบบนั้นยังไม่ เคยได้เรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาก่อนเลยในอดีต เช่น พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการช่วยตนเอง หรือพฤติกรรมการออมเงิน เป็นต้น

2) ทำหน้าที่เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เป็นกรณีและผู้สังเกตตัวแบบเคย เรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบก็จะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรม ดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เช่น การที่เด็กเห็นพ่อแม่ทำงานเก็บเงิน จนสามารถสร้างบ้านได้ อาจจะเป็นแรงจูงใจให้อยากออมเงินเหมือนกับพ่อแม่บ้าง เด็กอาจสอบถามเทคนิคจากพ่อแม่เพื่อที่จะเก็บ เงินเพิ่มมากขึ้น จากนั้นก็นำมาปรับใช้กับการออมเงินของตนเอง

3) ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดของพฤติกรรม ในกรณีและผู้สังเกตมีพฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์หรือยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนั้นก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึง

ประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้น เช่น การที่เด็กเห็นคนใช้เงินฟุ่มเฟือย สُرุษย์สุร่ายจนเกิดความขัดสน มีหนี้สิน ชีวิตไม่มีความสุข ก็จะทำให้เกิดการยับยั้งตนเองเพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว เป็นต้น

ตัวแบบนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ

1) ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Live Model) คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง

2) ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยู โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น

2.1.2 การกำกับตนเอง (Self-Regulation)

การกำกับตนเอง เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดหนึ่งของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมซึ่ง (Bandura, 1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549) มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เรานั้นไม่ได้เป็นผลพวงของการเสริมแรงและการลงโทษจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ว่ามนุษย์เราสามารถกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อควบคุมความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง ซึ่งความสามารถในการดำเนินการดังกล่าวนี้ Bandura เรียกว่าเป็นการกำกับตนเอง

การกำกับตนเองนี้ ไม่สามารถจะบรรลุได้ด้วยอำนาจทางจิต หากแต่จะต้องฝึกฝนและพัฒนา (ความตั้งใจและความปรารถนา) เพื่อที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมีหนทางในการฝึกฝนกลไกของการกำกับตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 3 กระบวนการดังต่อไปนี้

1) กระบวนการสังเกตตนเอง (Self Observation) บุคคลจะรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของการกำกับตนเองนั้น ส่วนหนึ่งมาจากความชัดเจน ความสม่ำเสมอ และความแม่นยำของการสังเกตและบันทึกตนเอง ในกระบวนการสังเกตตนเองนั้น เช่น เด็กจะสังเกตตนเอง เมื่อต้องการซื้อสิ่งของ และขณะเดียวกันก็อยากจะออมเงินด้วย

2) กระบวนการตัดสิน (Judgement Process) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตตนเองนั้นจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนไม่มากนัก ถ้าปราศจากกระบวนการตัดสิน ถ้าข้อมูลดังกล่าวพอใจหรือไม่พึงพอใจ โดยอาศัยมาตรฐานส่วนบุคคลที่ได้มาจากการถูกสอนโดยตรง การประเมิน ปฏิกริยาตอบสนองทางสังคมต่อพฤติกรรมนั้น ๆ และจากการสังเกตตัวแบบ เป็นการฝึกตัดสินใจ เมื่อมีสิ่งของมายั่วยุ อยากซื้อ อยากกิน อยากจะใช้ อยากจะออมเงิน ไม่อยากแต่ต้องเงินออม เด็กมีการตัดสินใจดีหรือไม่ เป็นต้น

3) การแสดงปฏิกริยาต่อตนเอง (Self-Reaction) การพัฒนามาตรฐานในการประเมินและทักษะในการตัดสินใจนั้น จะนำไปสู่การแสดงปฏิกริยาต่อตนเอง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจในการนำไปสู่ผลทางบวก ทั้งในแง่ของผลที่ได้เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ หรือในแง่ของความพึงพอใจในตนเอง

โดยทักษะการตัดสินใจตรงนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจโดยนำไปสู่ผลเชิงบวก คืออะไรก็ตาม ที่เด็กรู้สึกว่าจะทำได้ แล้วก็จะรู้สึกว่าจะเกิดความพึงพอใจในตนเอง

2.1.3 การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy)

Bandura มีความเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น มีผลต่อการทำงานของบุคคล บุคคล 2 คนอาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ ถ้าพบว่าคน 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน ในคน ๆ เดียวก็เช่นกัน ถ้ารับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละสภาพการณ์แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน Bandura เห็นว่าความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ ดังนั้นสิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาวะการณีนั้น ถ้าเรามีการรับรู้ว่ามีความสามารถ เราก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา คนที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถจะมีความอดทน อุทิศหา ไม่ท้อถอย และจะประสบความสำเร็จในที่สุด (Evans, 1969 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Bandura ได้เสนอว่ามี 4 ปัจจัยคือ

1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) ซึ่ง Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของตนเอง บุคคลจะเชื่อว่าเขาสามารถที่จะทำได้ ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น จำเป็นที่จะต้องฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อม ๆ กับการทำให้เขาเชื่อว่า เขามีความสามารถจะกระทำเช่นนั้น จะทำให้เขาใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถนั้น จะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายาม ทำงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ เช่น ภายใน 1 เดือนสามารถเก็บเงินได้ 300 บาท เด็กก็ดีใจ เป็นต้น

2) การใช้ตัวแบบ (Modeling) การที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ ก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่า เขาก็จะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ ถ้าเขาพยายามจริงและไม่ย่อท้อ ลักษณะของการใช้ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเขามีความสามารถที่จะทำได้นั้น ได้แก่ การแก้ปัญหาของบุคคลที่มีความกลัวต่อสิ่งต่าง ๆ โดยที่ให้ผู้แบบที่มีลักษณะคล้ายกับตนเอง ก็สามารถทำให้ลดความกลัวต่าง ๆ เหล่านั้นได้ (Kazdin, 1974 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549) นั่นคือ การที่เด็กได้สังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นตัวแบบเกิดความพึงพอใจแล้วทำให้รู้สึกว่าเขาจะสามารถประสบความสำเร็จในการออมเงินได้

3) การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) เป็นการบอกว่าคุณคนนั้นมี ความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ วิธีการดังกล่าวนั้นค่อนข้างง่ายและใช้กันทั่วไปซึ่ง Bandura ได้กล่าวว่า การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนัก ในการที่จะทำให้คนเราสามารถพัฒนาการรับรู้ ความสามารถของตนเอง (Evans, 1989) ซึ่งถ้าจะให้ได้ผล ควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมี ประสบการณ์ของความสำเร็จ ซึ่งอาจจะต้องค่อย ๆ สร้างความสามารถให้กับบุคคล อย่างค่อยเป็นค่อยไป และให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งการใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็ย่อมที่จะได้ผลดีในการ พัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน เช่น ผู้ใหญ่ใช้วิธีการพูดชักจูงให้เด็กออมเงิน หรือเด็กได้รับการชักจูง ให้ออมเงินจากผู้อื่น เป็นต้น

4) กระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อ การรับรู้ความสามารถของตน ถ้าบุคคลถูกกระตุ้นทางอารมณ์ที่ดี จะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนดี ขึ้น อันจะทำให้การแสดงออกถึงความสามารถดีขึ้นด้วย ในที่นี้คือ กระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมการออม เงินนั่นเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory) หมายถึง เด็กมีปัญญาจากการมองที่สังคม พฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเนื่องจากสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรมีเรื่องของปัญญาอยู่ด้วย เพราะฉะนั้นเด็กก็จะมีสติปัญญาที่จะมอง เรียนรู้ที่จะสังเคราะห์ เด็กวัยนี้จะดูที่ตัวแบบก่อนโดยการ สังเกต แล้วจึงเกิดปัญญา เกิดการกำกับตนเองที่จะไปสู่เป้าหมาย ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการสังเกตตนเอง (Self Observation) เช่น เด็กจะสังเกตตนเองเมื่อต้องการซื้อสิ่งของ และ ขณะเดียวกันก็อยากจะทำเงินด้วย 2) กระบวนการตัดสิน (Judgement Process) เป็นการฝึกตัดสินใจ เมื่อมีสิ่งของมาช่วยๆ อยากซื้อ อยากกิน อยากจะใช้ อยากจะทำเงิน ไม่อยากแต่ต้องเงินออม เด็กมีการ ตัดสินใจดีหรือไม่ อย่างไร 3) การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-Reaction) ทักษะการตัดสินใจตรงนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจโดยนำไปสู่ผลเชิงบวก คืออะไรก็ตามที่เด็กรู้สึกว่าได้แล้ว ก็จะรู้สึกว่าการออม พึงพอใจในตนเอง และ 4) เด็กเริ่มเชื่อมั่นว่า สามารถควบคุมตนเอง กำกับตนเองได้ (Self-Efficacy) นำไปสู่ ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) เช่น ภายใน 1 เดือน สามารถเก็บเงินได้ 300 บาท เด็กก็รู้สึกดีใจ เป็นต้น เด็กได้สังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ผู้ปกครอง นั่นคือ การใช้ตัวแบบ (Modeling) เกิดความพึงพอใจแล้วทำให้รู้สึกว่าเขาจะสามารถประสบความสำเร็จในการออมเงินได้ โดยที่ผู้ใหญ่ใช้วิธีการพูดชักจูง (Verbal Persuasion) หรือเด็กได้รับการชักจูงให้ออมเงินจากผู้อื่น กระตุ้น ให้เด็กเกิดการออมเงิน (Emotional Arousal) นั่นเอง

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism)

ผู้วิจัยเลือกทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมทางการเงินในเด็ก ว่าการเสริมแรงจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมทางการเงิน โดยทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ขยายมุมมองด้านการกระทำอย่างต่อเนื่อง (กันยา สุวรรณแสง, 2554) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีของธอร์นไดค์นี้ ได้ชื่อว่า การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก (Trial and Error Learning หรือ การถือเอาผิดเป็นครู (ไม่ใช่จากสติปัญญา) ซึ่งอธิบายการเรียนรู้ว่าเมื่อมีสถานการณ์หรือปัญหาเกิดขึ้น อินทรีย์ (Organism) จะพยายามค้นร่นแก้ปัญหา โดยแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมาหลาย ๆ อย่าง กล่าวคือ เมื่ออินทรีย์สัมผัสกับสิ่งเร้า อินทรีย์จะมีวิธีการตอบสนองหลาย ๆ วิธีโดยการ “ลองผิดลองถูก” จนกว่าจะพบวิธีการตอบสนองที่ถูกต้องเหมาะสม คือการตอบสนองได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เมื่อได้รับการตอบสนองที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว บุคคลก็นำไปสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งเร้า นั้น ๆ ในสถานการณ์อย่างนี้ ในสภาพของสิ่งเร้านี้ควรตอบสนองอย่างไร นั่นคือเกิดเป็นการเรียนรู้ขึ้น

Thorndike เน้นว่าสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ สิ่งเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่าง S-R มากขึ้น หมายความว่า สิ่งเร้าใดทำให้เกิดการตอบสนอง และการตอบสนองนั้นได้รับการเสริมแรงจะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่าง S-R (สิ่งเร้า-การตอบสนอง) นั้น ๆ มากขึ้น พูดให้สั้น เข้าใจง่ายได้ว่า เมื่อมีสิ่งเร้าสิ่งหนึ่งมาเร้าอินทรีย์ อินทรีย์จะมีปฏิกิริยาตอบสนองหลาย ๆ อย่างเป็นการลองผิดลองถูก จนกว่าจะสามารถเลือกปฏิกิริยาตอบสนองอันที่ดีที่สุดไว้ใช้ในคราวต่อไปได้ นั่นคือ อินทรีย์เกิดการเรียนรู้

ธอร์นไดค์สรุปว่า การลองผิดลองถูกนำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง และการเรียนรู้ก็คือการที่มีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง (Response) เขาได้ตั้งกฎเกณฑ์แห่งการเรียนรู้ไว้หลายกฎ เช่น กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งผลที่ได้รับ กฎแห่งการฝึกหัด บรรดาผู้ที่ยึดถือว่า Reinforcement (Effect) เป็นหัวใจการเรียนรู้จะเชื่อว่า กฎแห่งผลที่ได้รับมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเรียนรู้ โดยกฎนี้กล่าวว่า เมื่อการตอบสนองได้รับผลพึงพอใจตามมา มักจะมีการตอบสนองแบบนั้น ๆ อีก

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในเรื่องการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองจากกฎการเรียนรู้หลัก 3 กฎ (The Three Major Laws of Learning) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎนี้กล่าวถึงสภาพความพร้อมของร่างกายในอันที่จะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมา ธอร์นไดค์มีความเชื่อว่า ความพร้อมเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้นมา เขาได้พิจารณา “ความพร้อม” ในรูปของความเจริญเติบโต และพัฒนาการทางร่างกายมากกว่าส่วนอื่นใด พอจะสรุปความสำคัญเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

(1) เมื่อบุคคลมีความพร้อมที่จะเรียนหรือกระทำกิจกรรมใด ๆ ถ้าไม่ได้เรียนหรือไม่ได้กระทำ บุคคลจะเกิดความไม่พอใจ ไม่สบายใจ

(2) เมื่อบุคคลมีความพร้อมที่จะเรียนหรือกระทำกิจกรรมใด ๆ ถ้าได้เรียนหรือกระทำสมความปรารถนา บุคคลจะเกิดความพึงพอใจ

(3) เมื่อบุคคลยังไม่พร้อม แล้วถูกบังคับให้เรียนหรือกระทำกิจกรรม ย่อมก่อให้เกิดความรำคาญ คับข้องใจ ไม่สบายใจ ไม่พอใจ

2) กฎแห่งการใช้และการไม่ได้ใช้ (Law of Use and Disuse) หรือมีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า กฎแห่งการฝึกฝน (Law of Exercise หรือ Law of Repetition หรือ Law of Practice) กฎนี้ว่า อินทรีย์ได้รับการฝึกหรือกระทำซ้ำ ๆ อยู่เสมอ จะเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมติดตัว เป็นนิสัย เคยชิน เป็นการเรียนรู้ แต่ถ้าขาดการฝึก ว่างเว้นจากการกระทำเป็นเวลานาน ความชำนาญ ความเคยชิน ก็จะลดน้อยจนสลายไป แยกกล่าวเป็นกฎย่อย 2 กฎ คือ

(1) กฎแห่งการใช้ (Law of Use) มีใจความว่า การกระทำใด ๆ หรือพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม ถ้าได้กระทำอยู่เสมอ ไม่หยุดทิ้งช่วงห่างนานความชำนาญ คล่องแคล่ว และทักษะในการกระทำนั้น ๆ จะเกิดมีมากยิ่งขึ้น ย่อมทำสิ่งนั้นได้ดีขึ้น

(2) กฎแห่งการไม่ได้ใช้ (Law of Disuse) ว่า การกระทำใด ๆ ก็ตามถ้าทิ้งช่วงไว้นานเกินไป ทอดทิ้ง ละเลยไปนาน การกระทำในสิ่งนั้นมักไม่ได้ผลดีเหมือนเดิม จะค่อย ๆ จางเลือนไป

3) กฎแห่งผลที่ได้รับ หรือ กฎแห่งผลตอบสนอง (Law of Effect) มีบางท่านเรียกว่า “หลักของความพอใจและความเจ็บปวด” (Pleasure-Pain Principle) กฎนี้ว่าพฤติกรรมใดที่สร้างความสุข ความสำเร็จ อินทรีย์ก็จะเลือกพฤติกรรมนั้น ๆ ไว้ใช้ในโอกาสต่อไป แต่ถ้าพฤติกรรมใดนำมาซึ่งความผิดหวัง ความไม่สบายใจ ก็จะมีแนวโน้มว่า พฤติกรรมนั้นจะถูกขจัดจนหมดสิ้นไป พฤติกรรม หรือ การกระทำใด ๆ ที่ได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ บุคคลมักมีแนวโน้มจะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซ้ำอีก เมื่อได้ปะทะกับสิ่งเร้าเดิมแต่พฤติกรรมหรือการกระทำใดที่ทำแล้วไม่ได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ บุคคลมีแนวโน้มจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำพฤติกรรมนั้นอีก กฎข้อนี้จะเห็นได้ว่า ตรงกับหลักการให้ตัวเสริมแรงตามแนวคิดของกลุ่มการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขของสกินเนอร์นั่นเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ออกมาหลากหลายรูปแบบโดยการลองผิดลองถูกจนกว่าจะพบรูปแบบที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด ซึ่งการเรียนรู้ในการออมเงินของเด็กจะเกิดขึ้นได้ดังนั้นก็ต่อเมื่อเด็กมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ (Law of Readiness) และมีความสนใจที่จะออมเงิน ทั้งนี้ เด็กที่มีการเก็บออมเงินโดยได้กระทำซ้ำอยู่บ่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็น

ผลให้เกิดพฤติกรรมติดตัว ติดเป็นนิสัยและเคยชินจนเกิดการเรียนรู้ (Law of Exercise) และเมื่อเด็กมีความพึงพอใจและประสบผลสำเร็จในการออมเงินแล้ว ก็จะเกิดแรงจูงใจต่อตนเองในการออมเงินอย่างสม่ำเสมอ (Law of Effect) ต่อไป

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์

ผู้วิจัยเลือกทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์เพื่อทำความเข้าใจว่า มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ มีความต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จได้ ทฤษฎีดังกล่าวเป็นทฤษฎีที่แสดงให้เห็นลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้น เรียงลำดับตั้งแต่ขั้นที่ต่ำที่สุดไปจนถึงขั้นที่สูงที่สุด โดยระดับความต้องการทั้ง 5 ขั้นนี้จะสามารถพัฒนามนุษย์ให้ไปถึงความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ (Self-actualization) อันเป็นเป้าหมายสูงสุดตามแนวความคิดของมาสโลว์ (สจวร์ต โคว์ตระกูล, 2556) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศและการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอ จะขาดเสียไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้ตนมีกิจกรรม ขวนขวายที่จะสนองความต้องการ

2.3.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ชู่เข็ญ บังคับจากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มกัน ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชรา

2.3.3 ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love and Belonging Needs) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ ทราบว่าทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิก คนที่รู้สึกเหงาไม่มีเพื่อน มีชีวิตไม่สมบูรณ์ เป็นผู้ที่จะต้องซ่อมความต้องการประเภทนี้ คนที่รู้สึกว่าเป็นที่รักและยอมรับของหมู่จะเป็นผู้ที่สมปรารถนา ในความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่

2.3.4 ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) ความต้องการนี้ประกอบด้วยความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถ ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่มีความสมปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่าตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้สึกว่าคุณค่าไม่มีความสามารถและมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย

2.3.5 ความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตามศักยภาพของตน (Need for Self Actualization) มาสโลว์อธิบายความต้องการที่เรียกว่า “Self Actualization” ว่าเป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตน จะกล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ประารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึก ยอมรับตนเองทั้งส่วนดีส่วนเสียของตน ที่สำคัญที่สุดก็คือ มีสติที่จะยอมรับว่าตนใช้กลไกในการป้องกันตนในการปรับตัวและพยายามที่จะเลิกใช้ เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ “ท้าทาย” “น่าตื่นเต้น” และมีความหมาย กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน เป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน เพราะมีน้อยคนที่จะได้ถึงขั้น “Self Actualization” อย่างสมบูรณ์

โดยทั่วไปแล้วในชีวิตของคนเราอาจจะมีประสบการณ์ที่รู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริง หรือตระหนักในตนเองอย่างแท้จริงบางครั้งบางคราว มาสโลว์ได้สัมภาษณ์ความรู้สึกของบุคคลหลายประเภทตั้งแต่บัณฑิตนักศึกษา และบุคคลที่ได้พบความสำเร็จในชีวิตที่มีประสบการณ์ “Self Actualization” ว่ามีความรู้สึกอย่างไร มาสโลว์ให้ชื่อประสบการณ์ในขณะที่ยังรู้สึกตระหนักในตนเองว่า “Peak Experience” หรือประสบการณ์สุดยอด จากผลการสัมภาษณ์มาสโลว์พบว่า ในขณะที่มี “Peak Experience” จะมีความรู้สึกมีความสุข ตื่นเต้น ปีติ ร่าเริง บั่นเทิงใจ และมีชีวิตชีวา รู้สึกตนว่ามีประโยชน์ เป็นสภาพที่บุคคลนั้นจะลืมนึกถึงตนเองและปราศจากความเห็นแก่ตัว และรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติแวดล้อม ปราศจากความกังวลห่วงใยทั้งในอดีตและอนาคต ผู้ที่มีความสมปรารถนาในความต้องการขั้นนี้จะเป็นผู้ที่มีความพอใจ และสันโดษในชีวิตทั้งทางด้านอาชีพและด้านส่วนตัว

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ จะอธิบายเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งเป็นสาเหตุของแรงจูงใจในการทำสิ่งต่าง ๆ มีลำดับขั้นของความต้องการไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้ตามปัจจัยภายนอก และความแตกต่างระหว่างบุคคล พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์มักจะเกิดขึ้นจากความต้องการมากกว่าหนึ่งอย่างร่วมกัน ยกตัวอย่างได้ว่า หากนักเรียนต้องการออมเงิน แต่ไม่มีความพร้อมด้านรายรับ อาจทำให้ไม่สามารถออมเงินได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับต้องมีความต้องการพื้นฐานที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในแต่ละวัน (Physiological Needs) มีความมั่นคงทางการเงิน ความปลอดภัยทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความมั่นคงทางอารมณ์ (Safety and Security Needs) เพื่อที่จะเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ การมีความสัมพันธ์ที่ดีได้รับความรัก หรือความเอาใจใส่ที่ได้รับจากบุคคลรอบข้าง ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน รวมทั้งจากคนรอบข้าง (Belongingness and Love Needs) ความต้องการนี้ล้วนเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ

อารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามมา ดังเช่น มีพฤติกรรมการออมเงิน นั่นเอง เด็กที่ออมเงิน เมื่อตนเองสามารถออมเงินได้ก็จะเกิดความภาคภูมิใจ (Self-Esteem Needs) และมีความต้องการที่จะได้รับการยอมรับ คำชมเชยจากบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว ทำให้เด็กมีความรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตนเอง ซึ่งมาสโลว์กล่าวว่า ความต้องการการยอมรับนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในเด็ก การที่เด็กรู้จักตนเอง เด็กจะมีความตระหนักรู้ถึงความสามารถของตัวเอง (Self-Actualization) สามารถจัดการกับเงินที่ได้รับและแบ่งสรรปันส่วนเพื่อการออมด้วยตัวเอง หากมีเป้าหมายในการออมเงิน เด็กก็จะเก็บออมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และสามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยตัวเอง

2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์

ผู้วิจัยขอกล่าวถึงพัฒนาการทางความคิดของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 7 – 12 ขวบ สอดคล้องกับทฤษฎีของเพียเจท์ (อ้างถึงใน สุรางค์ จันทน์เอม, 2524 น.56-58) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในขั้นที่สามของพัฒนาการทางความคิด (เริ่มมีเหตุผล)

เมื่อเด็กมีอายุประมาณ 7 ขวบ เด็กจะเริ่มมีความคิดใหม่ ๆ เข้าสู่โลกใหม่ของการคิด เด็กเริ่มมีเหตุผลและสามารถคิดถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมได้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ และมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้หลายแง่หลายมุมขึ้น เด็กตั้งแต่อายุ 7 ขวบขึ้นไป จะมีพัฒนาการทางความคิดที่เรียกว่าเป็นระยะของ “Concrete operation” (อายุตั้งแต่ 7-12 ขวบ) คือมีความคิดที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม เด็กจะใช้กระบวนการคิดที่จะได้มาจากสิ่งที่เด็กพบเห็นจริง ๆ ถ้าผู้ใหญ่ให้เด็กในวัยนี้ลองพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ เด็กจะยังไม่มีเหตุผลพอในการที่จะอธิบายสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกมาให้แจ่มแจ้งได้

ขั้นที่สี่ของพัฒนาการทางความคิด

เมื่อเด็กมีอายุระหว่าง 11 หรือ 12 ขวบ เด็กจะสามารถใช้เหตุผลได้ดียิ่งขึ้น โดยมองเห็นถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในปัญหาที่เกิดขึ้น ความสามารถใหม่นี้จัดเป็นพื้นฐานของการให้เหตุผลของเด็กอย่างหนึ่ง ในขั้นนี้ เด็กรู้จักคิดหาเหตุผล โดยใช้สมมติฐาน (Hypothesis) คือมีการคิดแบบเดาว่า ถ้ามีสิ่งนี้เกิดขึ้นแล้ว น่าจะมีสิ่งนั้นเกิดขึ้น

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ สรุปได้ว่า เด็กจะซึมซับประสบการณ์ที่เขาได้รับ จะทำให้เกิดกระบวนการคิด มีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เคยเรียนรู้มากับสิ่งที่พบเห็นรวมเข้าด้วยกัน หากเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดและความเข้าใจของเด็กได้ กล่าวคือ พัฒนาการทางความคิดและการใช้เหตุผลของเด็กประถมศึกษา ในช่วงอายุตั้งแต่ 7-12 ปี เป็นระยะที่เด็กรู้จักคิดหาเหตุผลโดยใช้สมมติฐาน เด็กจะคิดแบบคาดเดาว่า หากตนเองเก็บออมเงิน

ในอนาคตก็จะมีเงินเก็บไว้สำหรับซื้อของที่ต้องการหรือจำเป็น และถ้าออมเงินทุกวัน วันละ 5 บาท ภายในหนึ่งเดือนก็จะมีเงินเก็บ 150 บาท ถ้าหากออมเงินเป็นประจำสม่ำเสมอ ก็จะทำให้มีเงินเก็บเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การใช้เหตุผลของเด็กจะค่อย ๆ พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งระดับสติปัญญาของเด็กก็อาจมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิด การเรียนรู้ รวมถึงการใช้เหตุผลของเด็กด้วย

จากการศึกษาแนวคิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการออมเงินในเด็ก และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ เพื่อศึกษาพัฒนาการทางความคิดของเด็ก ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกันกับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ สามารถสรุปได้ว่า ประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าที่เผชิญ เกิดความรู้ความเข้าใจ โดยขึ้นอยู่กับความสามารถในรับรู้และการจดจำของแต่ละบุคคลด้วย ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจมีลักษณะที่ถาวร หรือเรียกว่าประสบการณ์นั่นเอง ประกอบกับพัฒนาการทางความคิดและการใช้เหตุผลของเด็ก ในช่วงอายุตั้งแต่ 7 ถึง 12 ปี เป็นระยะที่เด็กรู้จักใช้เหตุผลได้ดีขึ้น การใช้เหตุผลของเด็กจะค่อย ๆ พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ อีกทั้ง องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การใช้ภาษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ฐานะทางวัฒนธรรมของครอบครัว และระดับสติปัญญาของเด็กก็อาจมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิด การเรียนรู้ รวมไปถึงการใช้เหตุผลของเด็กด้วย ทั้งนี้ พฤติกรรมของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว อาจจะมีปัจจัยส่วนบุคคล หรือสิ่งภายในอื่น ๆ ร่วมด้วย ซึ่งอาจเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบทั้งที่เป็นบุคคล เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือบุคคลใกล้ชิด หรือตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน เป็นต้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การสังเกตการณ์ตอบสนองและปฏิกิริยาต่าง ๆ ของตัวแบบทางการเงิน สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลจากการใช้จ่าย รวมถึงคำบอกเล่าทางการเงินและความน่าเชื่อถือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องของการออมเงิน เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมการใช้จ่ายและการออมเงินจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือในขณะที่อยู่โรงเรียนเด็กได้รับความรู้จากการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังแนวทางการออมเงินที่ดีจากครู รวมถึงการรณรงค์เรื่องการออมเงินผ่านสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นการชักจูงและกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีส่งผลต่อพฤติกรรมที่เหมาะสม

2.5 แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

ผู้วิจัยเลือกแนวคิดการขัดเกลาทางสังคม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างตัวตน (Self) ของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการออม (คณะกรรมการวิชามนุษย์กับสังคม ศูนย์วิชาบูรณาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นักเรียนต้องอาศัยกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเพื่อการอยู่รอด ด้านการเข้าสังคม เกิดขึ้นจากความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลในวัยต่าง ๆ ซึ่งสังคมแรกของนักเรียนทุกคนคือครอบครัว เราจึงเรียกครอบครัวว่าเป็นสังคมปฐมภูมิ เป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็ก ครอบครัวยังมีหน้าในการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นพร้อมกับความสามารถในการพึ่งตนเองได้ เมื่อนักเรียนพึ่งตนเองได้ ก็จะทำหน้าที่เป็นที่พึ่งสำหรับเพื่อนในวัยอื่นต่อไป นอกจากสังคมปฐมภูมิแล้ว นักเรียนยังต้องพบปะกับสังคมลำดับที่สองหรือสังคมทุติยภูมิ เช่น สังคมเพื่อนบ้าน สังคมเพื่อนในสถานศึกษา เป็นต้น

การขัดเกลาทางสังคมเป็นการเรียนรู้ความคาดหวัง ลักษณะนิสัย ทักษะความรู้ คุณค่า ความเชื่อและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นเพื่อการเข้ากลุ่มทางสังคม แม้นักเรียนแต่ละคนจะมีพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจตามเงื่อนไขของระบบชีววิทยา แต่กระบวนการพัฒนาตัวตนและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เป็นกระบวนการขัดเกลาตามเงื่อนไขของสังคม การขัดเกลาทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนเริ่มมีการกระทำระหว่างกัน (Social Interaction) การปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้ตลอดเวลา กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจึงเกิดขึ้นตั้งแต่นักเรียนตื่นจนนอนหลับ และตั้งแต่เกิดจนตาย

นักเรียนทุกคนจะได้รับการขัดเกลาในวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ การขัดเกลาทางตรง และการขัดเกลาทางอ้อม ดังนี้

1) การขัดเกลาทางตรง (Direct Socialization) คือ การขัดเกลาที่เกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอนแบบเผชิญหน้า ผู้ขัดเกลามีเจตนาในการอบรมสั่งสอนผู้ที่ถูกขัดเกลาในเรื่องนั้น ๆ อย่างชัดเจน เช่น พ่อแม่สั่งสอนให้ลูกรู้จักประหยัด อดออม รู้จักเก็บออมเงิน ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น

2) การขัดเกลาทางอ้อม (Indirect Socialization) คือ การขัดเกลาที่เกิดขึ้นจากการเลียนแบบ ผ่านการตีความจากสื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ลูกเลียนแบบใช้เงินจากพ่อแม่ นักเรียนเลียนแบบการออมเงินจากกลุ่มเพื่อนห้องเดียวกัน ซึ่งการขัดเกลาผ่านสื่อสารมวลชนส่วนใหญ่เป็นการขัดเกลาทางอ้อม เช่น การขัดเกลาที่เกิดขึ้นจากการดูหนัง ฟังเพลง ดูโฆษณา และการรับข่าวสารจากสื่อ เป็นต้น

การขัดเกลาทางตรง และการขัดเกลาทางอ้อม เป็นรูปแบบของการขัดเกลาที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม แต่ละวัย แต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น การขัดเกลาที่จะประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องพิจารณากลุ่มเป้าหมายของการขัดเกลาว่าเหมาะสมกับวิธีการใดมากกว่าในสถานการณ์นั้น ๆ ด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การขัดเกลาทางสังคมคือสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับ พัฒนาการของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมและสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อนักเรียน โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็ก ครอบครัวมีหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องการออมด้วย เพื่อให้นักเรียนได้เติบโตขึ้นพร้อมกับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ให้เป็นไปตามความคาดหวัง มีลักษณะนิสัยที่มีคุณค่า เชื่อถือตามกฎเกณฑ์ และการที่เราจะเป็นคนดีของสังคมได้นั้น ก็จะต้องเกิดจากการถูกอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้มีความรู้และเกิดทักษะต่าง ๆ โดยเริ่มจากครอบครัว ซึ่งมีพ่อแม่/ผู้ปกครองหรือญาติสนิทผู้มีความใกล้ชิดกันเป็นผู้สอนในเบื้องต้น แล้วจึงค่อย ๆ ขยายขอบเขตกว้างออกไปเป็นกลุ่มเพื่อน โรงเรียนและสังคมต่อไป

2.6 นโยบายส่งเสริมการออมในโรงเรียน

จากการศึกษานโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่เกี่ยวข้องกันนโยบายส่งเสริมการออมในโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ผู้วิจัยเห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีเป้าหมายในการพัฒนาหลากหลายด้าน และหนึ่งในนโยบายฯ ได้กล่าวถึง ข้อ 2 การยกระดับคุณภาพการศึกษา ข้อย่อยที่ 2.7 ส่งเสริมการให้ความรู้และทักษะด้านการเงินและการออม (Financial Literacy) ให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการคลัง กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารออมสิน สหกรณ์ ฯลฯ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ และการเผยแพร่สื่อแอนิเมชันรอบรู้เรื่องเงิน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการลงทุนเชิงพาณิชย์ เพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่สูงขึ้น ซึ่งโรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการดำเนินกิจกรรมออมเงินตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีพฤติกรรมการออมเงินด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

อัจตรา ประเสริฐสิน (2563, น. 167-168) กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการแสวงหาความรู้ความจริง สามารถพิจารณาจากสภาพแวดล้อมหรือปรากฏการณ์จริงทางสังคมในหลากหลายมิติ เพื่อเป็นการหาความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมกับปรากฏการณ์ทางสังคม

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพจะมีลักษณะเป็นไปแนวทางที่เกี่ยวข้องในเรื่องของค่านิยม คุณธรรม คุณภาพ หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคล มักใช้ระยะเวลาในการศึกษาหรือวิจัย เป็นการติดตามระยะยาวมีวิธีหลักโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบลักษณะเป็นการตีความ ตีความหมาย สร้างข้อสรุปด้วยวิธีแบบอุปนัย (Inductive) จึงนับได้ว่า ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่ต้องการค้นหาความจริงทั้งหมดจากปรากฏการณ์และสภาพแวดล้อมเหล่านั้น สิ่งที่สำคัญถือเป็นหัวใจของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจนจากภาพรวมที่มาจากทุกแง่มุม ทุกมิติหรือหลากหลายมุมมองทางความคิด ทำให้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเชิงธรรมชาติ คือ การปล่อยให้ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่คงอยู่สภาพเดิมตามธรรมชาติ ไม่มีการกระทำใดที่ส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลง

การวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่อธิบายได้ค่อนข้างยาก ผู้วิจัยต้องมีความมุ่งมั่นทำความเข้าใจประเพณี วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และสภาพแวดล้อม เพื่อสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผู้วิจัยศึกษา ลักษณะข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพควรเป็นข้อมูลที่หลากหลาย รอบด้านตามบริบททางสังคม เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานของงานวิจัย มีรายละเอียดตามความเชื่อ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สภาพสังคม และการเมือง เพื่อนำไปใช้ในการตีความปัญหาทางสังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

การกำหนดปัญหาการวิจัยเชิงคุณภาพกำหนดได้ 2 ประเภท คือ (1) ลักษณะทั่วไปของปรากฏการณ์ และ (2) ลักษณะเฉพาะเจาะจง เพื่อหาสาเหตุ กระบวนการ และผลกระทบรอบด้าน ส่วนการสำรวจวรรณกรรมจะเน้นและคำนึงถึงบริบทของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดแบบกว้าง ๆ ในรูปแบบระดับภาคจนถึงระดับจุลภาค วิธีการเก็บข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ซึ่งไม่มุ่งเน้นการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมาก มีเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนมากผู้วิจัยมักใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ด้วยการแฝงตนเองเข้าไปในพื้นที่หรือในชุมชนที่ศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน ข้อมูลที่ได้มีความยืดหยุ่น ซึ่งผู้วิจัยมีบทบาทสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีที่มาจาก การสังเกต การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยควรมีการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล กำหนดขอบเขตพื้นที่ไว้อย่างชัดเจน การเก็บรวบรวมข้อมูลถือเป็นบริบทที่มีขั้นตอนสำคัญ เพราะผู้วิจัยจะต้องเก็บรวบรวมโดยผู้วิจัยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้น ๆ และมีการใช้เทคนิคต่างการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ค่านิยม คุณลักษณะ ฯลฯ

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอรายงานผลการวิจัยจะใช้วิธีการจัดระบบข้อมูล จำแนกเพื่อตอบคำถามให้ได้ว่า คืออะไร เป็นอย่างไร หาความสัมพันธ์ของข้อมูล แยกแยะเงื่อนไข หาสาเหตุของประเด็นที่ศึกษาในกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทำให้ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางสถิติ หรือถ้าใช้ก็เพื่อจัดเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่เท่านั้น

การวิจัยเชิงคุณภาพสามารถจำแนกโดยใช้ช่วงระยะเวลาการทำวิจัยเป็นฐานแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (ชาย โปธิสิตา, 2550) คือ (1) การวิจัยเชิงคุณภาพแบบดั้งเดิม คือ การศึกษาปรากฏการณ์ที่เป็นธรรมชาติ ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลเชิงลึก เช่น ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์แบบสนทนาเจาะลึก การสนทนากลุ่มโดยส่วนมากผู้วิจัยมักจะติดต่อกับกลุ่มคน หรือพื้นที่ที่ศึกษาโดยต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน มักเรียกการวิจัยแบบนี้ว่า การวิจัยเชิงมานุษยวิทยา หรือเรียกอีกอย่างว่า การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพแบบประยุกต์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้ข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือเป็นการสนทนากลุ่ม และการศึกษารายกรณี ผู้วิจัยจะไม่เข้าไปสังเกตการณ์ในกลุ่มคนหรือชุมชนที่ตนศึกษาเป็นระยะเวลานาน ๆ

สรุปได้ว่า การศึกษาค้นคว้าเรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) เพื่อทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึกตามการรับรู้ของประสบการณ์ (Lived Experience) เกี่ยวกับการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูล สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากแนวคำถามสัมภาษณ์และอุปกรณ์บันทึกเสียง ตัวผู้วิจัยซึ่งถือว่าเป็นบทบาทสำคัญ ก็ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างละเอียดในทุกมิติแบบเจาะลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเหตุผล

3.2 การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study)

สุภางค์ จันทวานิช (2557) การวิจัยเชิงคุณภาพได้พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักวิจัยที่ต้องการศึกษาปรากฏการณ์ของสังคม โดยคำนึงถึงลักษณะของสังคมที่แตกต่างจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ และไม่ได้ปฏิเสธข้อมูลเชิงประจักษ์หรือข้อมูลจากงานวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นหลักของ การศึกษาทางวิทยาศาสตร์เพียงแต่ให้ความสำคัญมากขึ้นกับข้อมูลเชิงพรรณนาในการทำความเข้าใจกับความหมายของพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างลึกซึ้ง

ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงปรากฏการณ์วิทยาในการแสวงหาความรู้ศึกษาและพัฒนาตนเอง เพื่อให้งานวิจัยประสบผลสำเร็จ จากการศึกษาได้มีการกล่าวถึงการวิจัยเชิง

คุณภาพไว้อย่างหลากหลาย (Moran, 2000 ; Schutz, 1970 ; Benner, 1994 ; Spiegelberg, 1975 ; Omery, 1983 อ้างถึงใน กัญญ์ฐิตา ศรีภา, 2558) โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ดังนี้

3.2.1 ความหมายของปรากฏการณ์วิทยา

ปรากฏการณ์วิทยามาจากคำในภาษากรีก 2 คำ ได้แก่ คำว่า Phainomenon และ Logos คำว่า “Phainomenon” หมายถึง การปรากฏตัวขึ้น (To Show One Self) ส่วนคำว่า “Logos” หมายถึง การคิด (Thinking) หรือแนวคิด (Concept) เป็นการพิจารณาแบบมีเหตุมีผล ดังนั้น การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการปรากฏหรือการแสดงตนในวิถีทางที่บุคคลแสดง เพื่อแสวงหาความจริงตามที่ปรากฏ รวมถึงการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความรู้ความจริงที่เกิดขึ้นนั้นอย่างมีเหตุมีผล จากการศึกษาการให้ความหมายของนักคิดหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาไว้คล้ายกันในแง่ที่ว่า เป็นการศึกษาหรือเป็นกระบวนการของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้น หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเป็นการตรวจสอบและพรรณนาถึงประสบการณ์ชีวิตตามที่บุคคลประสบตามการรับรู้ของผู้ประสบกับประสบการณ์นั้น ๆ โดยตรง ทั้งนี้ “ประสบการณ์ชีวิต” หมายถึง ทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคคล สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลเผชิญ โดยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต

นักคิดบางท่าน อย่างเช่น เบนเนอร์ ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาไว้ว่า เป็นการทำความเข้าใจกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภาษาของผู้ให้ข้อมูล โดยเป็นอิสระจากแนวคิดทฤษฎีใด ๆ มาอธิบายถึงความเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสปีทเบอร์ก ที่เน้นว่าเป็นการศึกษาที่ปราศจากการนำความรู้เชิงทฤษฎีเข้ามาอธิบายถึงความเป็นเหตุเป็นผล และหลีกเลี่ยงการตั้งสมมติฐานหรือการวินิจฉัยไว้ล่วงหน้า หรือเป็นกระบวนการของการทำความเข้าใจหรือตีความ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เน้นทำความเข้าใจภาพรวมและบริบทรอบด้านของสิ่งที่ปรากฏ โดยอาศัยการตีความเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา ไม่ได้หยุดที่ประสบการณ์ชีวิตของบุคคลเป็นเช่นไร หากแต่มุ่งไปที่การทำความเข้าใจว่าบุคคลสร้างประสบการณ์ในชีวิตของเขาอย่างไร และการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลมีความหมายสำหรับผู้กระทำอย่างไร กล่าวคือ หากเราอยากเข้าใจว่าทำไมบุคคลถึงทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ หรือทำไมเขาจึงทำอะไรเช่นนั้น เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจก่อนว่า เขาให้ความหมายต่อสิ่งนั้น ๆ อย่างไร และให้ความหมายต่อการกระทำของตนเองในเรื่องนั้น ๆ อย่างไร ดังนั้น “ความหมาย” จึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาวิจัย

แนวคิดเชิงปรากฏการณ์วิทยามีหลายกระแสด้วยกัน ลักษณะร่วมกันของแนวคิดกระแสต่าง ๆ คือ ปฏิเสธแนวคิดสัจนิยมเชิงประจักษ์ (Empirical Realism) ซึ่งถือว่าสิ่งที่เป็นจริง

จะต้องเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสเท่านั้น แต่ในทัศนะของปรากฏการณ์วิทยานั้น สิ่งที่เป็นจริงไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสเสมอไป แต่สามารถเข้าถึงได้โดยผ่านการทำความเข้าใจถึงความรู้สึก หรือสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญมิได้อยู่ที่การทำความเข้าใจสิ่งที่ปรากฏ (สิ่งที่ประจักษ์) หากแต่ทำความเข้าใจว่า สิ่งที่ปรากฏนั้นมีความหมายอย่างไรต่อผู้ได้ประสบมัน การศึกษาจึงจำเป็นต้องเจาะลึกลงไป ถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไรก็ตาม แนวคิดปรากฏการณ์วิทยากระแสต่าง ๆ แตกต่างกันในจุดเน้นของแนวคิดแต่โดยส่วนใหญ่การพัฒนาแนวคิดกระแสต่าง ๆ จะพัฒนามาจากแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ

3.2.2 การกำหนดคำถามการวิจัย

1. การกำหนดคำถามการวิจัยหลัก (The Central Question)

คำถามการวิจัยหลัก ต้องมีความชัดเจนและเป็นคำถามในลักษณะรูปธรรม กล่าวคำถามที่เข้าใจได้ สำหรับการกำหนดคำถามการวิจัยของการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา จะเน้นในประเด็นประสบการณ์ชีวิตของบุคคล ทั้งในแง่การให้ความหมายต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลประสบ หรือการให้ความหมายต่อการมีชีวิตอยู่ภายใต้ประสบการณ์นั้น ๆ ทั้งในลักษณะที่เป็นประเด็นปัญหา หรือประเด็นเรื่องที่น่าสนใจ เช่น การศึกษาประสบการณ์การออมเงิน คำถามการวิจัย อาจใช้ว่า “พวกเขาให้ความสำคัญต่อการออมเงินของตนเองอย่างไร” และเนื่องมาจากพฤติกรรมศาสตร์เกี่ยวข้องกับทั้งในเรื่องของจิตวิทยา สังคมวิทยา หรือมานุษยวิทยา ซึ่งศาสตร์ต่าง ๆ เหล่านี้ต่างเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ การกำหนดประเด็นคำถามการวิจัย จึงมีประเด็นที่ครอบคลุมประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม การกำหนดคำถามการวิจัย ควรเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อที่จะให้เข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา เช่น ประสบการณ์การออมเงิน การตระหนักรู้ ความภาคภูมิใจ เป็นต้น นอกจากนี้ การกำหนดคำถามการวิจัยควรเป็นประเด็นที่สามารถนำผลการวิจัยไปสู่การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติทางกายภาพ ทางจิตวิทยา ทางสังคม หรือทางจิตวิญญาณ รวมไปถึงการพัฒนาวิถีปฏิบัติหรือกำหนดนโยบายต่าง ๆ ในสังคม ที่เป็นพื้นที่ในการแสดงออกทางพฤติกรรม ทั้งนี้คำถามการวิจัยต้องมีความเชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่มุ่งศึกษาประสบการณ์ชีวิตของบุคคล ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์ในองค์กรหรือในสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ ในที่นี้ขอเสนอแนวทางในการพิจารณาความสำคัญของคำถามการวิจัยไว้ 4 ประเด็น โดยปรับมาจากแนวคิดของเครสเวลล์ (Creswell, 2007 อ้างถึงใน กัญญ์ฐิตา ศรีภา, 2558) ดังนี้

1) ผลการวิจัยมีส่วนที่จะเพิ่มพูนความรู้ใหม่ทางด้านพฤติกรรมให้แก่องค์กรหรือสังคม

2) มีส่วนช่วยในการนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดวิธีปฏิบัติในองค์กร หรือนำไปใช้ประโยชน์ ต่อสังคมในวงกว้าง

3) ทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีความสมเหตุสมผลหรือมีความเป็นไปได้

4) การดำเนินการวิจัยมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายทั้งทางกายและทางจิตใจ หรือไม่เกิดความเสียหายต่อผู้วิจัย ผู้ให้ข้อมูลและผู้เกี่ยวข้อง

การกำหนดคำถามการวิจัยนอกจากจะคำนึงถึงความสำคัญดังกล่าวข้างต้นแล้ว คำถามการวิจัยจะต้องมีความสอดคล้องกับวิธีวิทยาที่เลือกใช้ สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ ผู้วิจัยต้องมีความชัดเจนว่าต้องการรู้อะไร หรือต้องการคำตอบเกี่ยวกับเรื่องใดเป็นสำคัญ แล้วถึงพิจารณาว่าวิธีวิทยาใดเหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อให้ได้คำตอบนั้น โดยผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับแนวคิดเชิงปรัชญาของวิธีวิทยาที่เลือกมา เนื่องจากการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยามีลักษณะเฉพาะ และแต่ละแนวคิดต่างมีจุดเน้นที่แตกต่างกันดังที่ได้กล่าวไปแล้ว คำถามการวิจัยจึงมีลักษณะเฉพาะเจาะจงในแต่ละแนวคิดของวิธีวิทยา คำถามการวิจัยหลักควรมีลักษณะต่าง ๆ (Moustakas, 1994 อ้างถึงใน กัญญ์ฐิตา ศรีภา, 2558) ดังนี้

1) เป็นคำถามเพื่อค้นหาแก่น (Essences) และความหมาย (Meanings) ของประสบการณ์ของมนุษย์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ภายใต้ประสบการณ์นั้น

2) เป็นคำถามที่ค้นหาคำตอบในเชิงคุณภาพมากกว่าในเชิงปริมาณเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือประสบการณ์ใด ๆ

3) เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความเป็นตัวตนทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวข้องกับความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความลึกซึ้งเฉพาะบุคคลนั้น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมของบุคคลภายใต้ตัวตนของเขา

4) ไม่ใช่คำถามที่เป็นลักษณะของการทำนายความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมา

5) เป็นคำถามเพื่อมุ่งให้เกิดการพรรณนาเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ศึกษาหรืออธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ภายใต้ประสบการณ์นั้นให้แจ่มแจ้ง ชัดเจน หรือเข้าใจได้ มิใช่การวัดหรือประเมินประสบการณ์และพฤติกรรมที่เป็นอยู่

โดยสรุป คำถามการวิจัยของการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา จะถามในลักษณะของการขอความกระจ่างเกี่ยวกับการเผชิญประสบการณ์ใดประสบการณ์หนึ่งของบุคคลในแง่ที่ว่า “บุคคลรับรู้และให้ความหมายเกี่ยวกับประสบการณ์ที่พวกเขาเผชิญอยู่อย่างไร” ซึ่งสำหรับการวิจัยด้านการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยานั้น คำถามการวิจัยอาจเป็นคำถามการวิจัยเพื่อการตีแผ่พฤติกรรมทางสังคม

ในเชิงความหมายผ่านการศึกษา ประสบการณ์ เช่น ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นต้น

2. การกำหนดคำถามการวิจัยย่อย (Subquestions)

ในส่วนของการกำหนดประเด็นปัญหาการวิจัยย่อย (Subquestions) ของการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา จะเป็นการกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อให้ได้ประเด็นคำตอบที่นำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยหลัก (Central Question) ของการศึกษาวิจัย คำถามการวิจัยย่อยมี 2 ลักษณะที่สำคัญ (Creswell, 2007 อ้างถึงใน กัญญ์รัฐตา ศรีภา, 2558) คือคำถามการวิจัยย่อยเชิงประเด็น (Issue Subquestions) ซึ่งเป็นหัวข้อคำถามที่แตกย่อยมาจากคำถามการวิจัยหลัก ตัวอย่างคำถามการวิจัยย่อยตามลักษณะนี้ที่ใช้ได้ในการศึกษาวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์ เช่น “นักเรียนชั้นประถมศึกษาให้ความหมายของการออมเงินอย่างไร” คำถามการวิจัยย่อยข้อหนึ่งก็อาจเป็น “นักเรียนคิดว่าการออมเงินทำได้อย่างไร” หรือ “นักเรียนมีลักษณะการออมเงินอย่างไร” ซึ่งคำถามย่อยเช่นนี้ จะอธิบายได้ถึงพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกและการให้ความหมายต่อพฤติกรรมของเขาท่ามกลางประสบการณ์นั้น ๆ

คำถามการวิจัยย่อยอีกลักษณะ คือ คำถามการวิจัยย่อยเชิงวิธีการ (Procedural subquestions) เป็นการกำหนดคำถามในเชิงกระบวนการตามขั้นตอนการวิจัย เพื่อให้ได้คำตอบในแต่ละขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล และนำไปสู่คำตอบของการศึกษาวิจัย ตัวอย่างการกำหนดคำถามการวิจัยย่อยตามขั้นตอนการวิจัยที่อิงแนวคิดฮุสเซอร์ล (Moustakas, 1994 อ้างถึงใน กัญญ์รัฐตา ศรีภา, 2558) เพื่อใช้ศึกษาในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่

- ข้อมูลส่วนใดหรือประโยคใด (Statement) ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ศึกษา
- มีประเด็นความหมาย (Theme) ไตบ้างที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ศึกษา
- มีบริบทใดที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ศึกษา เช่น ความคิด ความรู้สึก ฯ
- อะไรคือแก่น (Essence) ของประสบการณ์ของการศึกษาในครั้งนี้

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า คำถามการวิจัยย่อยจะเริ่มจากการคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยและตัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออก และคำถามต่อ ๆ ไป ก็เป็นคำถามที่จะให้ได้ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาจัดกลุ่มความหมายเพื่อให้ข้อมูลบอกว่าประสบการณ์นั้นเป็นเช่นไร (Textural Description) จากนั้นเป็นการค้นหาบริบทที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์หรือสัมพันธ์กับการให้ความหมายประสบการณ์เพื่อวิเคราะห์ถึงโครงสร้างประสบการณ์ (Structural Description) ที่ศึกษาจนท้ายสุด เป็นคำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการเป็นลำดับสุดท้ายของการวิจัย คือ การได้แก่น (Essence) ของประสบการณ์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเห็นว่า การจะกำหนดคำถามการวิจัยย่อยดังกล่าวเพื่อให้ได้คำตอบการวิจัยอย่างสมบูรณ์นั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้อง

เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดที่เลือกนำมาใช้และมีความแม่นยำในการนำมาใช้ในการกำหนดคำถามการวิจัยย่อยให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นคำตอบที่แท้จริงของการศึกษาวิจัย ทั้งนี้ คำถามการวิจัยย่อยที่ครอบคลุมทั้งในประเด็นความหมายประสบการณ์และบริบทที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ เช่น ความคิด ความรู้สึก การกระทำ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมมนุษย์

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาคือ มุ่งศึกษาประสบการณ์ชีวิตของบุคคล (เพื่อพรรณนาประสบการณ์หรือเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์) สิ่งสำคัญคือ วัตถุประสงค์ของการวิจัยต้องมีความสอดคล้องกับปัญหาการวิจัย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ตอบปัญหาการวิจัยได้ อย่างไรก็ตามมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดใดต่างมีจุดมุ่งหมายตรงกัน ค้นหาแก่น (Essence) ของประสบการณ์ที่แสดงความเป็นปรากฏการณ์ที่ศึกษา

4. สนามวิจัยและการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การเลือกสถานที่ หรือสนามวิจัยหรือแม้แต่การเลือกช่วงเวลาของประสบการณ์ในการศึกษาวิจัยนั้น มีนัยสำคัญต่อ “ความหมาย” หรือการตีความประสบการณ์อย่างมาก เนื่องจากในสถานที่ต่างกัน ช่วงเวลาต่างกัน ความคิด ความรู้สึกของบุคคลต่อปรากฏการณ์หรือการตีความหมายประสบการณ์ อาจแตกต่างกันการศึกษาวิจัยจึงควรคำนึงถึงมิติด้านสถานที่และช่วงเวลาด้วย

อีกมิติหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงในการศึกษาวิจัย คือ เรื่องของวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องภาษา ค่านิยม ความเชื่อ ล้วนมีความสัมพันธ์ต่อการให้ความหมายประสบการณ์ชีวิตของบุคคล การเลือกผู้ให้ข้อมูลที่คำนึงถึงความแตกต่างของสถานที่ช่วงเวลา และแบบแผนวัฒนธรรมของผู้ให้ข้อมูล จะทำให้ข้อมูลที่มีมิติต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นในแง่ของการศึกษาวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา จึงเลี่ยงไม่ได้ที่จะให้ความสำคัญกับมิติต่าง ๆ ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) นั้น สิ่งสำคัญคือ การเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ถูกวิจัยศึกษา เช่น การศึกษาประสบการณ์การออมเงิน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน ที่จะบอกเล่าถึงพฤติกรรมการออมเงินของตนเองได้อย่างชัดเจนที่สุด เป็นต้น

ลักษณะของการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามที่กล่าวนี้ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Sampling Strategy) ซึ่งลักษณะที่ใช้มากในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา คือ การเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ (Criterion Sampling) ซึ่งหมายถึง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนต้องมี

คุณสมบัติตรงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในศึกษาวิจัย โดยเกณฑ์นั้นต้องสอดคล้องกับการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาและสอดคล้องในเชิงพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา คือ สามารถให้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เกณฑ์ที่สำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ศึกษา สิ่งที่ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในแวดวงวิชาการ คือ จะกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลมากน้อยแค่ไหน และทุกคนจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ เท่ากันหรือไม่ สำหรับจำนวนผู้ให้ข้อมูลนั้น โดยทั่วไปควรมีจำนวนที่มากพอที่จะครอบคลุมรูปแบบที่หลากหลายของพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ที่ศึกษา แต่ไม่ควรมากเกินไปจนไม่สามารถทำให้ศึกษาในระดับลึกได้ (ชาย โปธิสิตา, 2550) อย่างไรก็ตาม มีนักคิดบางท่านกล่าวว่า จำนวนผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา น่าจะอยู่ระหว่าง 5-25 คน (Polkinghorne, 1989 อ้างถึงใน กัญญฐิตา ศรีภา, 2558) แต่สิ่งสำคัญกว่าจำนวนผู้ให้ข้อมูล คือ ข้อมูลที่ได้สามารถตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้ง และท้ายสุด คือ ข้อมูลที่ได้สามารถแสดงแก่น (Essence) ของปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้

5. การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาเหมือนกับการวิจัยเชิงคุณภาพทั่ว ๆ ไป ที่ต้องเรียนรู้จากผู้ให้ข้อมูลเป็นหลักเพื่อที่จะศึกษาลงลึกในเรื่องนั้น ๆ ผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูล โดยเน้นที่ความคิด ความรู้สึก และการให้ความหมายประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก การทบทวนเอกสารหรือวรรณกรรมในการวิจัยลักษณะนี้จึงไม่ลงลึกอย่างเช่นการศึกษาเชิงปริมาณ แต่จะดำเนินการในระดับที่เพียงพอให้เห็นภาพ หรือแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่องนั้น ๆ นอกจากนั้น สิ่งที่ผู้วิจัยควรที่จะทำความเข้าใจก่อนที่จะดำเนินการศึกษาวิจัย คือ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาของวิธีวิทยาที่เลือกมา ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรมจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างมีแนวทางและได้ข้อค้นพบที่มีความน่าเชื่อถือ

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา มิใช่เป็นการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการกำหนดสมมติฐานการวิจัย แต่จะมีการทบทวนและเพิ่มเติม ทั้งก่อนระหว่าง และหลังเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว อย่างไรก็ตาม การศึกษาในเชิงพฤติกรรมศาสตร์เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่หลากหลาย การทบทวนแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ จะเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษามากขึ้น รวมไปถึงเพื่อใช้ในการเทียบเคียงว่าได้เกิดความรู้ใหม่จากการศึกษาวิจัยหรือไม่

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กัญญฐิตา ศรีภา (2558) กล่าวว่า เครื่องมือที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาเหมือนกับการวิจัยเชิงคุณภาพทั่ว ๆ ไป คือ นักวิจัยเป็น

เครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ นักวิจัยต้องมีทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และเข้าใจเป้าหมายสำคัญในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างแท้จริงนั่นคือ การได้มาซึ่งแก่น (Essence) ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา สำหรับเครื่องมือสำคัญที่นักวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาส่วนใหญ่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญของการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาคือ การค้นหาหรือการทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ความหมายประสบการณ์ตามคำบอกเล่าของผู้มีประสบการณ์ตรง โดยต้องเป็น การสัมภาษณ์ในกลุ่มบุคคลที่ประสบกับประสบการณ์ที่ต้องการศึกษาโดยตรง และทำการสัมภาษณ์ ผู้ให้ ข้อมูลแต่ละคนหลาย ๆ ครั้ง หลังการสัมภาษณ์ทุกครั้ง ผู้วิจัยต้องอ่านทบทวนข้อมูลเข้าไปมา สะท้อนคิด เกี่ยวกับความหมายของข้อมูลที่ได้มา เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับเป็นจริงตามที่ปรากฏหรือไม่ หรือมี ความหมายใดซ้อนทับกันบ้าง (Layers of Meaning) (ความหมายที่ซ้อนทับเกิดจากการเปลี่ยนแปลง การ รับรู้ อันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบข้าง) รวมถึงการสะท้อนคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-Reflection) เพื่อให้ได้ทั้งข้อมูลพรรณนา (Descriptive Data) และข้อมูลจากการสะท้อนคิด (Reflective Note)

การสะท้อนคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-Reflection) เป็นการตรวจสอบความ เข้าใจตนเองของผู้วิจัย เพื่อการละวางความคิดความเชื่อเดิมที่มีอยู่ (Bracketing) หรือเพื่อการตีความ ข้อมูลตามความเข้าใจของผู้วิจัย (แล้วแต่ว่าจะเลือกใช้การวิเคราะห์ตามแนวคิดใด) การทบทวนข้อมูลเข้าไป มา เพื่อตรวจสอบว่ายังมีข้อมูลใดที่ไม่ชัดเจน และยังมีข้อมูลใดที่ต้องค้นหาเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูล ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตอบคำถามการวิจัยย่อยในแต่ละประเด็นได้ และข้อมูลมีความ น่าเชื่อถือ ท้ายสุดข้อมูลที่ได้มาสามารถบอกได้ว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้นให้ความหมายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ ศึกษาอย่างไรได้ อะไรคือโครงสร้างความหมาย (Structure of Meaning) หรือแก่น (Essence) ของ ประสบการณ์นั้น ๆ จะเห็นได้ว่าในระหว่างการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลไปด้วย ระหว่าง นั้นมีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเข้าไปมา จนกว่าจะได้ข้อมูลที่มีความอิ่มตัว (Saturation) เพียงพอ

การใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยต้องเตรียมประเด็นในการสัมภาษณ์ หรือประเด็นคำถาม (Interview protocol) ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นประเด็นคำถามที่นำไปสู่การ ตอบโจทย์คำถามการวิจัยย่อย (Subquestions) และท้ายสุดคือตอบโจทย์คำถามการวิจัยหลัก (Central Question) ซึ่งก็คือแก่นแท้ของปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ ลักษณะคำถามที่ดีควรใช้คำถามปลายเปิดและ เปิดกว้าง (Board Questions) ให้ผู้ให้ข้อมูลได้บอกเล่าเรื่องราวอย่างอิสระและได้ข้อมูลที่มากเพียงพอ และไม่ใช้คำถามในลักษณะชี้แนะ (การใช้คำถามในลักษณะชี้แนะมักเกิดจากผู้วิจัย หรือผู้สัมภาษณ์ใช้ ประสบการณ์ส่วนตัว หรือความรู้ ความเชื่อเดิมมาใช้เป็นประเด็นในการตั้งคำถาม ตัวอย่างของประเด็น คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์พิจารณาตามจุดเน้นของวิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดของฮุสเซิร์ล จะเน้นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของบุคคลต่อประสบการณ์ที่เขาประสบ เพื่อจะทำความเข้าใจว่า บุคคลมีการรับรู้ต่อประสบการณ์นั้น ๆ อย่างไร เช่น

“ในแต่ละวัน นักเรียนใช้เงินอย่างไร” หรือ

“นักเรียนมีการเก็บออมเงินอย่างไร”

“ประสบการณ์การออมเงินส่งผลกับตัวของนักเรียนอย่างไร”

ปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดของไฮเดกเกอร์ ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการสัมภาษณ์โดยการตั้งข้อสงสัยกับข้อมูลเข้าไปมาจนกว่าจะได้ข้อมูลที่กระจ่าง และทำตัวประหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือมีส่วนร่วมในประสบการณ์นั้น ๆ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเน้นคำถามเกี่ยวกับการเป็นอยู่ (Being) ของบุคคลอันเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่บุคคลประสบ เพื่อให้เข้าใจว่าประสบการณ์นั้นมีความหมายเช่นไรต่อบุคคล เช่น

“ตอนนักเรียนเก็บออมเงิน นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร”

“นักเรียนรู้สึกอย่างไร เมื่อตนเองสามารถเก็บออมเงินได้ตามเป้าหมาย”

“นักเรียนคิดว่าการออมเงินจะส่งผลดีต่อตนเอง และครอบครัวอย่างไร”

นอกจากนั้น เครื่องมือที่ผู้วิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาเลือกใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ การสังเกต (Observation) ซึ่งต้องมีประเด็นในการสังเกต เช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญกับคนใกล้ชิดรอบข้าง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้ให้ข้อมูล ลักษณะท่าทางขณะให้สัมภาษณ์ เป็นต้น รวมทั้งต้องมีการบันทึกการสังเกตทั้งในรูปแบบพรรณนาสิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น (Descriptive Notes) และการบันทึกถึงการสะท้อนคิดของผู้วิจัยถึงสิ่งที่สังเกตเห็น (Reflective Notes) นอกจากการสังเกตแล้ว ผู้วิจัยอาจใช้เครื่องมืออื่น ๆ ที่มีความหลากหลาย เช่น การเขียนบันทึกประจำวัน การเขียนเล่าเรื่องราวตนเอง (Protocol Writing) การเขียนชีวประวัติ บันทึกทางการแพทย์ การให้วาดภาพหรือบอกเล่าเรื่องราวผ่านภาพ หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นต้น การใช้ข้อมูลที่มีความหลากหลายนั้นนอกจากจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมลึกซึ้งแล้ว ยังเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายด้วย

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

กัญญ์ฉัฐตา ศรีภา (2558) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา มีวิธีหรือกระบวนการวิเคราะห์ที่เฉพาะเจาะจง ขึ้นอยู่กับแนวคิดวิธีวิทยาที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลควรทำไปด้วยในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากการจัดการข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (Data Managing) อ่านข้อมูลเข้าไปมาและสะท้อนคิด

เกี่ยวกับข้อมูล (Reading, Reflection) จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนต่อไป ซึ่งในที่นี้ จะวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (Hermeneutic Phenomenology) โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยตรวจสอบตนเอง หรือทำความเข้าใจกับความกระจ่างกับความรู้ความเข้าใจเดิมของตนเอง เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา และตรวจสอบการตั้งสมมติฐานล่วงหน้าของตนเอง โดยในขั้นของการวิเคราะห์ให้ได้ว่าสิ่งใดเป็นความเห็นส่วนตัวหรือการตีความของผู้วิจัย และสิ่งใดเป็นการตีความของผู้ให้ข้อมูล

2) ทำความเข้าใจข้อมูลทั้งหมดโดยการไตร่ตรองข้อมูลเข้าไปมา (Reflecting) โดยทำความเข้าใจกับความหมายที่แท้จริงของภาษาหรือคำต่าง ๆ เพื่อที่ผู้วิจัยจะสามารถสื่อภาษาออกมาได้โดยไม่บิดเบือนไปจากความหมายที่แท้จริงของข้อมูล

3) ตีความโดยสะท้อนโครงสร้างความหมายที่สำคัญ (Hermeneutic Phenomenological Reflection) เริ่มจากการไตร่ตรองข้อมูลเข้าไปมา เพื่อกำหนดหน่วยความหมาย (Themes) ต่าง ๆ และเพื่อให้ได้โครงสร้างความหมายที่มีลักษณะหลากหลายมิติ (Multi Dimension) และหลากหลายชั้น (Multi Layered) หรือเรียกว่า “โครงสร้างปรากฏการณ์” (Structures of Experience) ที่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ศึกษา ทั้งนี้ ต้องเน้นให้ได้หน่วยความหมายเกี่ยวกับการเป็นอยู่ (Being) ของบุคคลในโลกประสบการณ์ที่พวกเขาประสบ หน่วยความหมายที่ได้อาจมีหลากหลาย ผู้วิจัยจึงควรพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบว่าความหมายใดที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา วิธีการค้นหาหน่วยความหมายมีวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- Wholistic หรือ Sententious Approach เป็นวิธีการกำหนดหน่วยความหมายจากการอ่านและสะท้อนคิดข้อมูลที่ละเอียดถี่ถ้วน แล้วมองหาความหมายจากเรื่องราวที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา

- Selective หรือ Highlighting Approach เป็นวิธีการกำหนดหน่วยความหมายจากการอ่าน และสะท้อนคิดข้อมูลในแต่ละส่วน แล้วมองว่ามีประโยคคำพูดหรือคำพูดใดของผู้ให้ข้อมูลที่ชี้แทนความหมายของเรื่องราวที่ศึกษาได้ และเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา

- Detail หรือ Line-by-Line Approach เป็นวิธีการกำหนดหน่วยความหมายจากการอ่าน และสะท้อนคิดข้อมูลที่ละเอียดถี่ถ้วนแล้วมองว่า ประโยคที่บอกระไรกับเรา หรือให้ความหมายอะไรที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา

4) นำหน่วยความหมายหรือโครงสร้างความหมายที่ได้ มาปรับเปลี่ยนคำให้สามารถสื่อ ความหมายได้สอดคล้องกับประสบการณ์ที่ ศึกษา (Composing Linguistic Transformation)

5) วิเคราะห์แต่ละประเด็นความหมาย โดยใช้กระบวนการสร้างจินตภาพ (Free Imaginative Variation) ของผู้วิจัย และเขียนอธิบายว่าแต่ละประเด็นความหมายนั้นมีลักษณะอย่างไร หรือ หมายถึงอะไร เน้นอธิบายถึงการเป็นอยู่ของบุคคลภายในโลกประสบการณ์ที่ศึกษา (Being-in-the-World) โดยอาศัยกรอบแนวคิดอัตถิภาวนิยม (Existential) ได้แก่

- Lived Space (Spatiality) เป็นการวิเคราะห์ตีความที่พิจารณาถึงพื้นที่หรือสถานที่ในช่วงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แต่ละบุคคลมีตัวตนอยู่ในพื้นที่แห่งนั้น เนื่องจากแต่ละบุคคลจะมีความรู้สึกที่แตกต่างกันเมื่ออยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

- Lived Body (Corporeality) เป็นการวิเคราะห์ตีความที่พิจารณาถึงความเป็นตัวตน ของบุคคล ในช่วงสถานการณ์ต่าง ๆ เนื่องจากแต่ละบุคคลจะแสดงตัวตนที่แตกต่างกันไป ในแต่ละสถานการณ์ หรือในบางสถานการณ์บุคคลอาจเปิดเผยตัวตน ในขณะที่บางสถานการณ์อาจปกปิดตัวตนไว้

- Lived Time (Temporality) เป็นการวิเคราะห์ตีความที่พิจารณาถึงช่วงเวลาที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่แตกต่างไป กล่าวคือ ในอดีตบุคคลอาจตีความเกี่ยวกับตนเองในแบบหนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปบุคคลอาจตีความเกี่ยวกับตนเองเปลี่ยนไป ซึ่งจะมีผลต่อการคาดหวังเกี่ยวกับตนเองในอนาคต

- Lived Other (Relationality) เป็นการวิเคราะห์ตีความที่พิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กล่าวคือ บุคคลอาจจะแสดงตนหรือมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป เมื่อเผชิญหน้าหรือเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนที่ต่าง ๆ กันไป แม้จะอยู่ในสถานการณ์หรือกระทำเรื่องเดียวกัน

6) ตรวจสอบความเชื่อมโยงกันของแต่ละหน่วยความหมาย โดยการสะท้อนคิดเข้าไปมาจนกว่าจะได้โครงสร้างความหมาย (Structure of Meaning) ที่แสดงแก่นของปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างแท้จริง

7) ตรวจสอบการกำหนดหน่วยความหมายและการตีความจากผู้ร่วมวิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดการนำเชื่อถือของผลการวิจัย

8) ตรวจสอบซ้ำว่ามีหน่วยความหมายใดที่เมื่อเชื่อมโยงกันแล้วจะแสดงแก่นของปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างแท้จริง (แก่นที่แสดงถึงการเป็นอยู่ของบุคคลภายใต้ประสบการณ์นั้น)

กล่าวคือ หากขาดหน่วยความหมายเหล่านี้แล้ว จะไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์นั้นให้เกิดความความกระจ่างชัดเจนได้

9) เขียนพรรณนาปรากฏการณ์ โดยพิจารณาความสมดุลของข้อมูลในบริบทส่วนย่อยให้สอดคล้องกับข้อมูลในภาพรวม (Balancing the Research Context by Considering Parts and Whole) เน้นให้ได้เรื่องราวที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา ข้อมูลมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ สามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างลึกซึ้งและครอบคลุม ข้อมูลที่เขียนพรรณนาต้องแสดงให้เห็นถึงมุมมองของผู้วิจัยที่ชัดเจนและลึกซึ้ง และแสดงให้เห็นว่ากระบวนการตีความของผู้วิจัยเป็นเช่นไร ข้อมูลได้เสนอข้อคิดอะไรที่สำคัญ มีการยกกรณีตัวอย่างหรือสถานการณ์จากบางกรณีเพื่อช่วยขยายความในแต่ละประเด็นความหมาย มีการทบทวนการเขียนเพื่อปรับเปลี่ยนสำนวนการเขียนจนกว่าจะสมบูรณ์ สร้างความเข้าใจให้กับผู้อ่านได้มากที่สุด

โดยสรุป เมื่อพิจารณาการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา จะครอบคลุมกระบวนการต่าง ๆ คือ การสะท้อนคิดเกี่ยวกับความหมายของข้อมูล และสะท้อนคิดเกี่ยวกับมุมมองของผู้วิจัยเอง เพื่อแยกแยะข้อมูลที่เป็นความหมายอันเกิดจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนมุมมองของผู้วิจัยจะละวาง หรือนำไปตีความข้อมูล แล้วแต่ว่า ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดแบบใดในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งต้องสอดคล้องกับปัญหาการวิจัยที่ต้องการศึกษา การสะท้อนคิดเข้าไปจะทำให้ได้หน่วยความหมายสำคัญที่ใช้บอกเล่าประสบการณ์ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยต้องสะท้อนคิดเกี่ยวกับข้อมูลบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการ Imaginative Variation เพื่อให้ได้หน่วยความหมายที่เชื่อมโยงกันให้เกิดโครงสร้างความหมายของปรากฏการณ์ เป็นการสะท้อนคิดหรือตีความจากส่วนย่อยไปสู่ภาพรวมของปรากฏการณ์ เพื่อแสดงถึงแก่น (Essence) ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

8. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Credibility) ของผลการวิเคราะห์

วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาล้ากับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัยคุณภาพอื่น ๆ เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลที่แม่นยำและน่าเชื่อถือจึงต้องผ่านการตรวจสอบผลการวิเคราะห์จากทั้งกระบวนการภายในและภายนอก (ชาย โพรธิสิตา, 2550) ดังนี้

8.1 วิธีการตรวจสอบภายใน

- การตรวจสอบคุณภาพของแหล่งข้อมูลว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ประสพกับประสบการณ์ที่ศึกษาจริง ๆ สามารถให้ข้อมูลที่ตอบปัญหาการวิจัยได้ ผู้วิจัยใช้เวลาในสนามวิจัยที่มากพอที่จะแน่ใจได้ว่าข้อมูลมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ข้อมูลลึกซึ้งและครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา มีข้อมูลเชิงบริบทที่เพียงพอ ไม่มีร่องรอยของข้อมูลที่แสดงถึงอคติจากผู้วิจัยหรือจากผู้ให้ข้อมูล

- ตรวจสอบความเหมาะสมของวิธีวิเคราะห์ และดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด มีการแสดงหลักฐานของข้อมูลตรงตามข้อค้นพบหรือข้อสรุป มีการนำเสนอวิธีการและขั้นตอนของการทำงานในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน โปร่งใส เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

8.2 วิธีการตรวจสอบภายนอก

- การตรวจสอบจากนักวิจัยหรือนักวิชาการอื่น (Peer Review)
- การตรวจสอบโดยการฟังเสียงสะท้อนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Playback Method) โดยนำเสนอผลการวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลฟังและให้วิจารณ์เพื่อตรวจสอบว่าข้อสรุปและการตีความของผู้วิจัยถูกต้อง หรือใช้ได้ในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมากน้อยเพียงใด หากแตกต่างต้องบอกที่มาของความแตกต่างได้ เพื่อปรับปรุงการวิเคราะห์ให้ดีขึ้น
- การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) มีวิธีการตรวจสอบ 4 วิธี คือ 1) การตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง (Data Triangulation) เพื่อดูว่าข้อมูลที่มาจากแหล่งข้อมูลต่างกันจะมีข้อสรุปตรงกันหรือไม่ 2) ตรวจสอบการวิเคราะห์จากผู้วิจัยอื่นหรือผู้เชี่ยวชาญ (Investigator Triangulation) โดยเฉพาะในกระบวนการตีความและการกำหนดหน่วยความหมาย 3) ตรวจสอบข้อมูลเดียวกันจากมุมมองของทฤษฎีต่าง ๆ (Theory Triangulation) เพื่อดูว่าข้อมูลเดียวกันถ้าใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างออกไป จะมีผลต่อการตีความข้อมูลหรือไม่ และ 4) การตรวจสอบโดยใช้วิธีเก็บข้อมูลหลาย ๆ แบบ (Methodological Triangulation) โดยในกรณีของการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา การสังเกตควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์หรือการตรวจสอบเอกสารจะช่วยยืนยันข้อมูลได้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า พบว่า งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ศึกษากระบวนการให้ความรู้ทางการเงิน แรงจูงใจในการออมเงินของเด็ก บริบททางสังคมกับการออมเงินในเด็ก และความสามารถในการออมของแต่ละคน ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวมีผลการศึกษาดังนี้

4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

Magdalena Swacha-Lech (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเงินสะสมในกระเป๋าเป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมทัศนคติทางการเงินและพฤติกรรมการออมของเด็กในโปแลนด์ ซึ่งลักษณะของการได้รับเงินหรือเบี้ยเลี้ยงจะกำหนดทิศทางการออมในภายหลัง จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัย

ได้ว่า การได้รับเงินหรือเบี้ยเลี้ยงส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประเด็นต่อไปนี้ คือ 1) ได้รับเงินอย่างสม่ำเสมอและไม่สม่ำเสมอ 2) อายุของเด็กที่พ่อแม่เริ่มให้เบี้ยเลี้ยง 3) ใช้จำนวนเงินสะสมในกระเป๋าเป็นรางวัลหรือบทลงโทษ และ 4) การได้รับเงินจากการทำงานบ้าน ดังนั้น เงินสะสมในกระเป๋า คือ เครื่องมือที่ผู้ปกครองในโปแลนด์ใช้ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเกี่ยวกับการเงินของเด็ก ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการออมในวัยผู้ใหญ่

Etty Harya Ningsi & Lambok Manurung (2021) ได้ศึกษาอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเงินและการเงินความรู้เกี่ยวกับการออม (กรณีศึกษานักเรียนของเอสเอ็มเค บริจเจนด์ คาตัมโซ ไอ เมดาน) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทัศนคติทางการเงิน ความรู้ด้านการเงินเชิงบวกส่งผลต่อความสนใจในการออมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

Kareen N. Tonsing & Corinne Ghoh (2019) ได้ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการออมของเด็กที่เข้าร่วมโครงการออมเงินในประเทศสิงคโปร์ รูปแบบการวิจัยเป็นลักษณะของการวิจัยกึ่งทดลองกับกลุ่มบำบัด 52 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 25 คน การศึกษานี้เพื่อจะตรวจสอบว่าโปรแกรมการออมที่ตรงกันมีส่วนในการปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมการออมของเด็กเล็กอายุ 8 – 14 ปีได้อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กในกลุ่มบำบัดได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโดยเจตนาในการออมและได้รับประโยชน์จากโปรแกรมการออมที่ตรงกัน การสนทนากลุ่มกับเด็กบางกลุ่มจากกลุ่มบำบัด จำนวน 14 คน ชี้ให้เห็นว่าทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กต่อการออมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญในการเพิ่มแรงจูงใจในการออม มีการหารือเกี่ยวกับผลกระทบของวิธีการที่เด็ก ๆ ควรมีส่วนร่วมในฐานะตัวแทนที่กระตือรือร้นในการประหยัดและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโปรแกรมการออมที่ตรงกัน

Tali Te'eni-Harari (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินในเด็ก : บทบาทของการมีส่วนร่วมในการออมเงิน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบบทบาทของการมีส่วนร่วมในการออมเงิน (ISM) เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการออมของเด็ก ๆ ให้ดีขึ้น และให้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับกระบวนการให้ความรู้ทางการเงินในเด็ก การศึกษานี้ใช้การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 103 คน การสัมภาษณ์ได้สำรวจความสัมพันธ์ระหว่าง ISM ของเด็กกับผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่สำคัญ (ทัศนคติต่อการออมเงินความตั้งใจในการออมเงินและพฤติกรรมการออม) และปัจจัยที่อาจอธิบาย ISM ของเด็ก (การเข้าถึงเงินการรับรู้ความสำคัญของทัศนคติของผู้ปกครองและเพื่อนที่มีต่อการประหยัดเงิน และทัศนคติที่แท้จริงของผู้ปกครองและเพื่อนที่มีต่อการออมเงิน) ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มี ISM ในระดับสูงแสดงทัศนคติที่ดีต่อการออมมากขึ้น รวมถึงพฤติกรรมเชิงบวกมากขึ้นเกี่ยวกับการประหยัด ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยที่อาจอธิบายระดับ ISM ของเด็กสองในสามตัวแปร ได้แก่ ความสำคัญ

ของทัศนคติของผู้ปกครองและเพื่อนที่มีต่อการออมเงิน และการเข้าถึงเงินของเด็กก็มีบทบาทสำคัญในการกำหนดระดับของเด็กของ ISM จากการศึกษาเบื้องต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแปรการมีส่วนร่วมในบริบทของความรู้ทางการเงินและความจำเป็นในการตรวจสอบการรับรู้ของเด็ก และแรงจูงใจในการประหยัดโดยมุ่งเน้นที่มุมมองของเด็ก

*ISM ย่อมาจาก Involvement in Saving Money

Suthinee Supanantaroek, Robert Lensink & Nina Hansen (2016) ได้ศึกษาผลกระทบของการศึกษาทางสังคมและการเงินต่อทัศนคติและพฤติกรรมการออมของเด็กประถมในยูกันดา มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลของการฝึกอบรมการศึกษาทางสังคมและการเงินสำหรับเด็กเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมการออมของเด็กประถมในยูกันดา กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มระดับโรงเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โปรแกรมใช้เวลา 3 เดือน รวม 16 ชั่วโมง โดยเปรียบเทียบตัวแปรหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสอดแทรกการตระหนักรู้เรื่องการเงิน การทำบันทึกรายรับรายจ่าย และทัศนคติในการออม อาจยังมีหลักฐานบางอย่างแสดงให้เห็นว่า เกิดประสิทธิภavn้อยกว่า แต่การสอดแทรกข้อมูลดังกล่าว ช่วยปลูกฝังการประหยัดได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ความรู้ระยะสั้นทางการเงิน และการฝึกอบรมทางสังคม สามารถปรับปรุงทัศนคติและพฤติกรรมการออมของเด็กได้มาก

Leiser & Ganin (1996) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสังคมเศรษฐกิจ : ความเชื่อทางเศรษฐกิจและพฤติกรรมของเยาวชน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โดยทั่วไปจะแยกความแตกต่างระหว่างพ่อแม่ออกเป็น 2 ประเภท โดยขึ้นอยู่กับพฤติกรรมขัดเกลาทางสังคมและเป้าหมายการขัดเกลาทางสังคมในด้านเศรษฐกิจ ประการแรก มีพ่อแม่ที่พยายามปกป้องลูกจากความกังวลและความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ พ่อแม่เหล่านี้หลีกเลี่ยงการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการเงิน และการซื้อสินค้าที่สำคัญต่อหน้าบุตรหลาน แนวทางนี้ดำเนินไปพร้อมกับความคิดที่ว่าเรื่องเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ควรหมกมุ่นอยู่กับเพียงผู้ใหญ่ และเด็กควรปราศจากความกังวลเหล่านี้ เพราะพวกเขายังเด็ก ประการที่สอง มีผู้ปกครองที่คำนึงถึงการพิจารณาทางการศึกษา พ่อแม่เหล่านี้ปฏิบัติตามสมมติฐานที่ว่าเด็ก ๆ ต้องได้รับการฝึกฝนให้มีอิสระทางเศรษฐกิจในอนาคต พวกเขาคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ลูกต้องเรียนรู้วิธีการจัดการงบประมาณ และวิธีการประหยัด และเพื่อชะลอความพึงพอใจ พวกเขาอาจสนับสนุนให้บุตรหลานหาเงิน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ “คุณค่าของเงิน” ตั้งแต่วัยเด็ก

Katona's (1975) กล่าวว่า ทฤษฎีการออมของ Katona ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า การออมหรือการบริโภค โดยขึ้นอยู่กับความสามารถ และความเต็มใจที่จะออมหรือบริโภค ความสามารถของใครบางคนในการออมหรือบริโภคจะเท่ากับรายได้ที่ใช้แล้วทิ้ง และความตั้งใจที่จะออมหรือบริโภคของใคร

บางคนขึ้นอยู่กับความคาดหวังทางการเงินและทัศนคติ ทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการผสมผสานระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจและจิตวิทยา ในขณะที่รายได้มีความสำคัญ แต่ควรคำนึงถึงความเต็มใจที่จะออมด้วย จากข้อมูลของ Katona ความเต็มใจขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการรับรู้ของผู้คนเกี่ยวกับเรื่องนี้ ความคาดหวังของผู้บริโภคและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการออม

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่า จำนวนเงินที่เด็กได้รับขึ้นอยู่กับช่วงอายุของเด็ก การที่เด็กได้รับเงินอาจได้รับมาจากเงินที่เป็นรางวัลหรือการทำงานบ้าน ส่วนนี้ก็จะส่งผลต่อการออมของเด็กด้วย อีกทั้ง การรับรู้ทางการเงินและการฝึกอบรม สามารถปรับปรุงทัศนคติและพฤติกรรมการออมของเด็กได้มาก และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากผู้ปกครองหรือกลุ่มเพื่อนยังส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการออมในเด็กเช่นกัน สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการเพิ่มแรงจูงใจในการออมของเด็ก การปลูกฝังให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการจัดการเงินและวิธีการประหยัด สนับสนุนให้บุตรหลานหาเงินด้วยตัวเองก็จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของเงิน

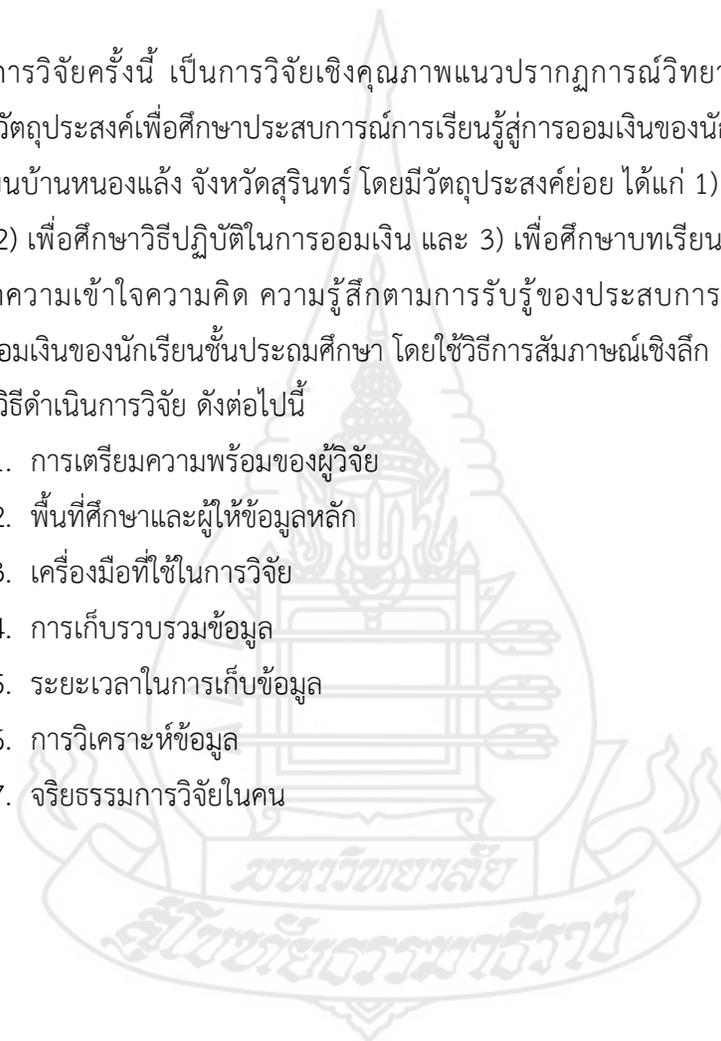

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของการออมเงิน 2) เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติในการออมเงิน และ 3) เพื่อศึกษาบทเรียนจากการออมเงิน มุ่งเน้นศึกษาและทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึกตามการรับรู้ของประสบการณ์ (Lived Experience) เกี่ยวกับการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย
2. พื้นที่ศึกษาและผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. จริยธรรมการวิจัยในคน

1. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย

การเตรียมความพร้อมในการวิจัยเชิงคุณภาพถือเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการเตรียมความพร้อมในการวิจัยก่อนลงมือเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบวิธีการวิจัย และได้ผลการวิจัยที่มีความเชื่อถือ โดยแบ่งเป็นการเตรียมตนเองก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์การออมเงิน ได้แก่ ความหมายของการออมเงิน สาเหตุของพฤติกรรมการณ์การออมเงิน พฤติกรรมการณ์การออมเงิน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน รวมถึงศึกษาทำความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และนโยบายส่งเสริมการออมในโรงเรียน เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการณ์การออมเงินในเด็ก และพัฒนาการทางความคิดของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ (Interview out process) ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย อีกทั้ง เพื่อเป็นแนวทางการวิจัยให้ เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีการวิจัย

1.2 การเตรียมความพร้อมด้านระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาวิทยานิพนธ์ 1 และ 2 รวมทั้งทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้มีการปรึกษากับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพอย่างใกล้ชิด

2. พื้นที่ศึกษาและผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.1 พื้นที่ศึกษา

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษานักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากผู้วิจัยเคยศึกษาเล่าเรียนที่แห่งนี้มาก่อนและมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่นั่น จึงทำให้เข้าใจถึงสภาพและบริบทของสถานศึกษาแห่งนี้ โรงเรียนบ้านหนองแล้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2482 เดิมชื่อโรงเรียนบ้านโพธา และต่อมาเปลี่ยนเป็นโรงเรียนบ้านหนองแล้ง

ในปีพ.ศ. 2509 ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ไปทางทิศตะวันตก เป็นระยะทาง 54 กิโลเมตร สามารถเดินทางได้ทุกฤดูกาล มีถนนลาดยางผ่านหน้าโรงเรียน ปัจจุบันโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ให้แก่นักเรียนที่อายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคนให้ได้รับการศึกษาจนจบอย่างมีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนด และเพื่อสนองยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ทางโรงเรียนได้จัดทำโครงการบูรณาการการเรียนรู้สู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง มุ่งหวังให้นักเรียนเป็นผู้มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันที่ดีและมีคุณธรรม ให้นักเรียนได้ปฏิบัติและมีจิตสำนึกที่ดีในการดำรงชีวิต ภายใต้อิทธิพลของโรงเรียนที่ให้นักเรียนได้มีการออมทรัพย์ทุกวัน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน และ 2) พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน จำนวน 10 คน ที่ได้จากการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

- 1) เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีอายุระหว่าง 8-12 ปี
- 2) มีประสบการณ์การออมเงิน ไม่น้อยกว่า 6 เดือน และเป็นการออมด้วยความสมัครใจ
- 3) ผู้ให้ข้อมูลหลักเต็มใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถ

บันทึกเสียงได้

กลุ่มที่ 2 พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน ที่ได้จากการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

- 1) เป็นพ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีอายุระหว่าง 8-12 ปี
- 2) มีความใกล้ชิดกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน
- 3) ผู้ให้ข้อมูลหลักเต็มใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถ

บันทึกเสียงได้

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและพ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลัก

ลำดับ ที่	ผู้ให้ข้อมูล (รหัส)	นามสมมุติ	อายุ (ปี)	ระดับชั้น	อาชีพและรายได้ ของผู้ปกครอง	รายรับต่อวัน ของนักเรียน	ระยะเวลาใน การออมเงิน ของนักเรียน																																																																																																								
1	C1	ด.ญ.แป้งร่ำ	12	ป.6	แม่บ้าน	20 บาท	9 ปี																																																																																																								
	P1	คุณแม่แก้ว	45		15,000 บาท			2	C2	ด.ญ.แพรวา	9	ป.4	ธุรกิจส่วนตัว	40 บาท	6 ปี	P2	คุณแม่สมหญิง	35	50,000 บาท	3	C3	ด.ญ.อิงอร	10	ป.4	ค้าขาย	70 บาท	4 ปี	P3	คุณแม่ชื่น	33	15,000 บาท	4	C4	ด.ช.ข้าวโพด	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	20 บาท	2 ปี	P4	คุณแม่ต้องตา	41	25,000 บาท	5	C5	ด.ญ.นับดาว	11	ป.5	ค้าขาย	100 บาท	3 ปี	P5	คุณแม่แดง	31	18,000 บาท	6	C6	ด.ช.ต้นกล้า	9	ป.4	พนักงานธนาคาร	80 บาท	4 ปี	P6	คุณแม่พลอย	33	25,000 บาท	7	C7	ด.ช.ภูผา	10	ป.5	แม่บ้าน	30 บาท	4 ปี	P7	คุณยายขมิ้น	62	8,000 บาท	8	C8	ด.ช.นาย	9	ป.4	ครูศูนย์เด็กเล็ก	20 บาท	3 ปี	P8	คุณยายแฉ่ม	52	10,000 บาท	9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	12	ป.6	ข้าราชการบำนาญ	20 บาท	7 ปี	P9	คุณยายฟ้า	76	9,000 บาท	10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี
2	C2	ด.ญ.แพรวา	9	ป.4	ธุรกิจส่วนตัว	40 บาท	6 ปี																																																																																																								
	P2	คุณแม่สมหญิง	35		50,000 บาท			3	C3	ด.ญ.อิงอร	10	ป.4	ค้าขาย	70 บาท	4 ปี	P3	คุณแม่ชื่น	33	15,000 บาท	4	C4	ด.ช.ข้าวโพด	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	20 บาท	2 ปี	P4	คุณแม่ต้องตา	41	25,000 บาท	5	C5	ด.ญ.นับดาว	11	ป.5	ค้าขาย	100 บาท	3 ปี	P5	คุณแม่แดง	31	18,000 บาท	6	C6	ด.ช.ต้นกล้า	9	ป.4	พนักงานธนาคาร	80 บาท	4 ปี	P6	คุณแม่พลอย	33	25,000 บาท	7	C7	ด.ช.ภูผา	10	ป.5	แม่บ้าน	30 บาท	4 ปี	P7	คุณยายขมิ้น	62	8,000 บาท	8	C8	ด.ช.นาย	9	ป.4	ครูศูนย์เด็กเล็ก	20 บาท	3 ปี	P8	คุณยายแฉ่ม	52	10,000 บาท	9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	12	ป.6	ข้าราชการบำนาญ	20 บาท	7 ปี	P9	คุณยายฟ้า	76	9,000 บาท	10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี	P10	คุณแม่บัว	34	20,000 บาท								
3	C3	ด.ญ.อิงอร	10	ป.4	ค้าขาย	70 บาท	4 ปี																																																																																																								
	P3	คุณแม่ชื่น	33		15,000 บาท			4	C4	ด.ช.ข้าวโพด	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	20 บาท	2 ปี	P4	คุณแม่ต้องตา	41	25,000 บาท	5	C5	ด.ญ.นับดาว	11	ป.5	ค้าขาย	100 บาท	3 ปี	P5	คุณแม่แดง	31	18,000 บาท	6	C6	ด.ช.ต้นกล้า	9	ป.4	พนักงานธนาคาร	80 บาท	4 ปี	P6	คุณแม่พลอย	33	25,000 บาท	7	C7	ด.ช.ภูผา	10	ป.5	แม่บ้าน	30 บาท	4 ปี	P7	คุณยายขมิ้น	62	8,000 บาท	8	C8	ด.ช.นาย	9	ป.4	ครูศูนย์เด็กเล็ก	20 บาท	3 ปี	P8	คุณยายแฉ่ม	52	10,000 บาท	9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	12	ป.6	ข้าราชการบำนาญ	20 บาท	7 ปี	P9	คุณยายฟ้า	76	9,000 บาท	10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี	P10	คุณแม่บัว	34	20,000 บาท																				
4	C4	ด.ช.ข้าวโพด	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	20 บาท	2 ปี																																																																																																								
	P4	คุณแม่ต้องตา	41		25,000 บาท			5	C5	ด.ญ.นับดาว	11	ป.5	ค้าขาย	100 บาท	3 ปี	P5	คุณแม่แดง	31	18,000 บาท	6	C6	ด.ช.ต้นกล้า	9	ป.4	พนักงานธนาคาร	80 บาท	4 ปี	P6	คุณแม่พลอย	33	25,000 บาท	7	C7	ด.ช.ภูผา	10	ป.5	แม่บ้าน	30 บาท	4 ปี	P7	คุณยายขมิ้น	62	8,000 บาท	8	C8	ด.ช.นาย	9	ป.4	ครูศูนย์เด็กเล็ก	20 บาท	3 ปี	P8	คุณยายแฉ่ม	52	10,000 บาท	9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	12	ป.6	ข้าราชการบำนาญ	20 บาท	7 ปี	P9	คุณยายฟ้า	76	9,000 บาท	10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี	P10	คุณแม่บัว	34	20,000 บาท																																
5	C5	ด.ญ.นับดาว	11	ป.5	ค้าขาย	100 บาท	3 ปี																																																																																																								
	P5	คุณแม่แดง	31		18,000 บาท			6	C6	ด.ช.ต้นกล้า	9	ป.4	พนักงานธนาคาร	80 บาท	4 ปี	P6	คุณแม่พลอย	33	25,000 บาท	7	C7	ด.ช.ภูผา	10	ป.5	แม่บ้าน	30 บาท	4 ปี	P7	คุณยายขมิ้น	62	8,000 บาท	8	C8	ด.ช.นาย	9	ป.4	ครูศูนย์เด็กเล็ก	20 บาท	3 ปี	P8	คุณยายแฉ่ม	52	10,000 บาท	9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	12	ป.6	ข้าราชการบำนาญ	20 บาท	7 ปี	P9	คุณยายฟ้า	76	9,000 บาท	10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี	P10	คุณแม่บัว	34	20,000 บาท																																												
6	C6	ด.ช.ต้นกล้า	9	ป.4	พนักงานธนาคาร	80 บาท	4 ปี																																																																																																								
	P6	คุณแม่พลอย	33		25,000 บาท			7	C7	ด.ช.ภูผา	10	ป.5	แม่บ้าน	30 บาท	4 ปี	P7	คุณยายขมิ้น	62	8,000 บาท	8	C8	ด.ช.นาย	9	ป.4	ครูศูนย์เด็กเล็ก	20 บาท	3 ปี	P8	คุณยายแฉ่ม	52	10,000 บาท	9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	12	ป.6	ข้าราชการบำนาญ	20 บาท	7 ปี	P9	คุณยายฟ้า	76	9,000 บาท	10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี	P10	คุณแม่บัว	34	20,000 บาท																																																								
7	C7	ด.ช.ภูผา	10	ป.5	แม่บ้าน	30 บาท	4 ปี																																																																																																								
	P7	คุณยายขมิ้น	62		8,000 บาท			8	C8	ด.ช.นาย	9	ป.4	ครูศูนย์เด็กเล็ก	20 บาท	3 ปี	P8	คุณยายแฉ่ม	52	10,000 บาท	9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	12	ป.6	ข้าราชการบำนาญ	20 บาท	7 ปี	P9	คุณยายฟ้า	76	9,000 บาท	10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี	P10	คุณแม่บัว	34	20,000 บาท																																																																				
8	C8	ด.ช.นาย	9	ป.4	ครูศูนย์เด็กเล็ก	20 บาท	3 ปี																																																																																																								
	P8	คุณยายแฉ่ม	52		10,000 บาท			9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	12	ป.6	ข้าราชการบำนาญ	20 บาท	7 ปี	P9	คุณยายฟ้า	76	9,000 บาท	10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี	P10	คุณแม่บัว	34	20,000 บาท																																																																																
9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	12	ป.6	ข้าราชการบำนาญ	20 บาท	7 ปี																																																																																																								
	P9	คุณยายฟ้า	76		9,000 บาท			10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี	P10	คุณแม่บัว	34	20,000 บาท																																																																																												
10	C10	ด.ช.ตะวัน	9	ป.4	แม่บ้าน, ค้าขาย	40 บาท	5 ปี																																																																																																								
	P10	คุณแม่บัว	34		20,000 บาท																																																																																																										

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวผู้วิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่มีผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยต้องดำเนินการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลของข้อมูลด้วยตนเอง โดยตัวผู้วิจัยจะต้องเป็นผู้สังเกต จดบันทึกข้อมูล และเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และต้องใช้ทักษะซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะบางประการอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวผู้วิจัยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมตัวศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่จะสามารถเชื่อมโยง หรืออธิบายประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ได้ รวมทั้งศึกษารูปแบบการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological) และทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.2 แนวทางการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้คำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) คือ เป็นแนวคำถามสัมภาษณ์ผสมระหว่างมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ทุกคำถามถูกสร้างไว้อย่างกว้างแบบปลายเปิด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งมีแนวคำถามที่ผู้วิจัยตั้งไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แต่ก็สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามบรรยากาศการสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นหลักสำคัญของการวิจัย ได้แก่ 1) จุดเริ่มต้นของการออมเงินเป็นอย่างไร 2) วิธีปฏิบัติในการออมเงินเป็นอย่างไร และ 3) บทเรียนจากการออมเงินเป็นอย่างไร โดยมีตัวอย่างแนวคำถามสัมภาษณ์ดังนี้

3.2.1 คำถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว เช่น อายุ ระดับการศึกษา รายรับต่อวัน/สัปดาห์/เดือน ระยะเวลาในการออมเงิน อาชีพและรายได้ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และคำถามเกี่ยวกับลักษณะการออมเงิน ได้แก่

- ออมวันละเท่าไร (เก็บตั้งกี่วันละกี่บาท)
- เพราะอะไรหนูลถึงออมเท่านั้น
- พอออมเงินได้แล้ว หนูรู้สึกอย่างไรบ้าง
- เวลาออมเงิน หนูออมยังไง (เก็บใส่กระเป๋าสตางค์, หยอดใส่กระปุกออมสิน)
- ทุกวันนี้มีเงินออมเท่าไร

- ลักษณะการออมเงินเป็นอย่างไร (ออมก่อนใช้ หรือ ใช้ก่อนออม)
- เรียนรู้วิธีการออมเงินจากที่ไหน ใครพาเก็บตังค์, หนูรู้วิธีเก็บตังค์จากใคร)
- มีขั้นตอนการออมเงินอย่างไรบ้าง (อยากจะเลียนแบบยังไง, อยากทำตามพ่อแม่ยังไง)
- พ่อแม่ผู้ปกครอง มีส่วนช่วยสนับสนุนการออมเงินของหนูอย่างไรบ้าง

3.2.2 พฤติกรรมการใช้เงินก่อนการออมเงิน

- พฤติกรรมการใช้เงินก่อนการออมเงินเป็นอย่างไร

3.2.3 จุดเริ่มต้นของการออมเงิน

- ตอนแรกๆ ออมเงินยังไง (เก็บวันละเท่าไร)
- เก็บตังค์แรกๆ หนูรู้สึกอย่างไร (มั่นใจ, ไม่มั่นใจ, กลัว, ดีใจ, เสียใจ, อยากได้, อยากกิน ฯลฯ)
- อุปสรรคในการออมเงิน (หนูเคยรู้สึกอึดอัดเวลาเก็บตังค์บ้างไหม ถ้าเคยหนูทำอย่างไร)
- เป้าหมายในการออมเงินของหนูคืออะไร (อยากเก็บตังค์ไปทำอะไร)
- ใครมีส่วนเกี่ยวข้องในการออมเงินของหนูบ้าง
- มีรายรับ/รายได้ จากที่ไหน

3.2.4 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการออมเงิน

- การออมเงินในความคิดของหนู เป็นอย่างไร
- ได้เรียนรู้อะไรจากการออมเงินบ้าง
- การออมเงินมีความจำเป็นต่อชีวิตคนเรามากน้อยเพียงใด
- ตนเองรู้สึกอย่างไร เมื่อเก็บออมเงินได้ตามเป้าหมาย
- หนูคิดว่าการออมเงินจะส่งผลดีต่อตนเอง และครอบครัวอย่างไร
- หนูคิดว่าจะได้รับประโยชน์อะไรจากการออมเงินบ้าง
- การบอกต่อผู้อื่นเกี่ยวกับการออมเงิน

3.3 อุปกรณ์บันทึกเสียง

ใช้อุปกรณ์บันทึกเสียง ในการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกของผู้ให้ข้อมูล แล้วนำไปถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการในการทำวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณในการวิจัยและดำเนินการ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยติดต่อผู้ให้ข้อมูลหลักโดยวิธีเจาะจง (Purposeful) คือ เป็นลักษณะบุคคลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเหล่านี้เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการออมเงินเป็นเวลา 6 เดือนขึ้นไป และเป็นการออมด้วยความสมัครใจ ซึ่งเป็นการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลเพื่อคัดกรองผู้ให้ข้อมูลว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่เนื่องจากจำนวนประชากรนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 มีจำนวน 50 คน ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีจำนวนนักเรียนที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเกินจำนวนที่ระบุ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้วิจัยจะติดต่อสอบถามไปทางคุณครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อสอบถามลักษณะการออมเงินของนักเรียนแต่ละคน

2) ผู้วิจัยเดินทางไปที่บ้านของนักเรียนที่ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูล เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์การสัมภาษณ์ให้พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนทราบ รวมถึงขออนุญาตเก็บข้อมูล

3) เมื่อพ่อแม่/ผู้ปกครองและนักเรียนมีความยินยอมเข้าร่วมโครงการฯ ก็จะทำกรณัดวันเวลาสถานที่ในการสัมภาษณ์ต่อไป

4) ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ที่บ้านของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนด้วยตัวเองตามวันเวลาที่นัดหมาย

4.2 เมื่อผู้วิจัยพบผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยกล่าวแนะนำตัว พูดคุยทักทายสร้างความคุ้นเคย อธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย รวมถึงขั้นตอนในการเก็บข้อมูล หัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลบันทึกเสียงสนทนา การจดบันทึกขณะสัมภาษณ์ และอธิบายเรื่องการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล

4.3 ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจรรยาบรรณในการวิจัยและได้ดำเนินการดังนี้

1) แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสอบถามความสมัครใจ พร้อมทั้งขอคำยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

2) แจ้งผู้ให้ข้อมูลหลักทราบว่า สามารถหยุดให้สัมภาษณ์หรือถอนตัวออกจากการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา

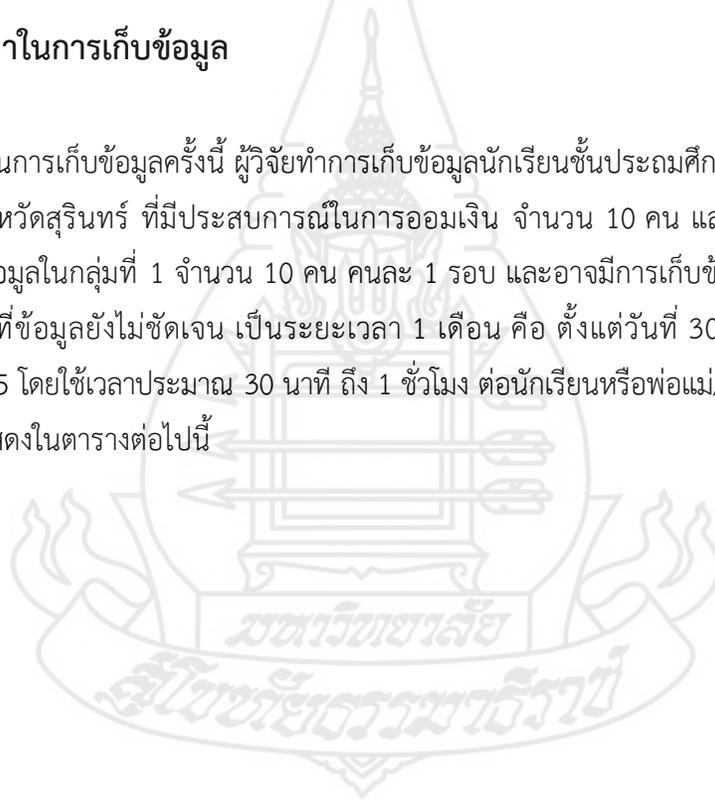
3) ผู้วิจัยปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นความลับ และปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการเปลี่ยนเป็นนามสมมติ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลในภาพรวมแทน

4) ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงขณะให้การสัมภาษณ์ หรือทำการสนทนากับผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา

4.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามที่สร้างไว้ โดยแนวคำถามสัมภาษณ์นี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รหัสของโครงการวิจัยนี้ คือ STOUIRB 2565/031.1306 เลขที่ใบรับรอง 028/65 ทำการรับรองตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2565 ถึง 22 สิงหาคม 2566 (ภาคผนวก ก) หลังจากนั้นจะทำการถอดเทปเสียงแบบคำต่อคำด้วยตนเอง และอาจมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนที่ยังไม่ชัดเจนเมื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบคลุมและครบถ้วน ผู้วิจัยจะทำลายเทปเสียงการสัมภาษณ์นั้นทันที

5. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน จำนวน 10 คน และพ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน คนละ 1 รอบ และอาจมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผู้ให้ข้อมูลบางคนที่ยังไม่ชัดเจน เป็นระยะเวลา 1 เดือน คือ ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2565 ถึง 30 กันยายน 2565 โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ต่อนักเรียนหรือพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 1 คน รายละเอียดแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 รายละเอียดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลของนักเรียนและพ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลัก

ลำดับ ที่	ผู้ให้ข้อมูล (รหัส)	นามสมมุติ	วันที่สัมภาษณ์	ช่วงเวลาในการ สัมภาษณ์	เวลาที่ใช้ สัมภาษณ์	สถานที่สัมภาษณ์
1	C1	ด.ญ.แป้งร่ำ	30 ส.ค. 2565	16.50 น. – 17.28 น.	38 นาที	ที่บ้านของแป้งร่ำ
	P1	คุณแม่แก้ว		16.05 น. – 16.40 น.	35 นาที	
2	C2	ด.ญ.แพรวา	3 ก.ย. 2565	09.25 น. – 10.05 น.	40 นาที	ที่บ้านของแพรวา
	P2	คุณแม่สมหญิง		10.10 น. – 10.40 น.	30 นาที	
3	C3	ด.ญ.อิงอร	8 ก.ย. 2565	18.05 น. – 18.44 น.	39 นาที	ที่บ้านของอิงอร
	P3	คุณแม่ชื่น		17.30 น. – 18.02 น.	32 นาที	
4	C4	ด.ช.ข้าวโพด	11 ก.ย. 2565	13.35 น. – 14.18 น.	43 นาที	ที่บ้านของข้าวโพด
	P4	คุณแม่ต้องตา		13.00 น. – 13.33 น.	33 นาที	
5	C5	ด.ญ.นับดาว	15 ก.ย. 2565	17.45 น. – 18.35 น.	50 นาที	ที่บ้านของนับดาว
	P5	คุณแม่แดง		17.00 น. – 17.40 น.	40 นาที	
6	C6	ด.ช.ต้นกล้า	19 ก.ย. 2565	17.50 น. – 18.20 น.	30 นาที	ที่บ้านของต้นกล้า
	P6	คุณแม่พลอย		17.15 น. – 17.47 น.	32 นาที	
7	C7	ด.ช.กฤษณา	22 ก.ย. 2565	17.40 น. – 18.12 น.	32 นาที	ที่บ้านของกฤษณา
	P7	คุณยายขมิ้น		16.50 น. – 17.35 น.	45 นาที	
8	C8	ด.ช.นาย	24 ก.ย. 2565	09.50 น. – 10.27 น.	37 นาที	ที่บ้านของนาย
	P8	คุณยายแฉ่ม		09.10 น. – 09.45 น.	35 นาที	
9	C9	ด.ญ.ขวัญข้าว	27 ก.ย. 2565	17.40 น. – 18.32 น.	52 นาที	ที่บ้านของขวัญข้าว
	P9	คุณยายฟ้า		17.00 น. – 17.35 น.	35 นาที	
10	C10	ด.ช.ตะวัน	30 ก.ย. 2565	19.15 น. – 20.00 น.	45 นาที	ที่บ้านของตะวัน
	P10	คุณแม่บัว		18.30 น. – 19.10 น.	40 นาที	

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์รายบุคคลในเรื่องประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีวิธีการดังนี้

6.1 ผู้วิจัยถอดเทปเสียงสัมภาษณ์ทั้งหมดแบบคำต่อคำ หลังจากนั้นจึงนำมาตรวจสอบความถูกต้องกับเสียงด้วยการฟังซ้ำอีกครั้ง

6.2 นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปมาถอดรหัสความ โดยการอ่านคำสัมภาษณ์แล้วถอดรหัสประเด็นที่ต้องการและเกี่ยวข้อง

6.3 ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ถอดข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ก็จะทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการฟังเสียงสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้องในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลเพียงใด

6.4 นำรหัสที่ได้จากการถอดเทปมารวบรวมเป็นประเด็นต่าง ๆ แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นประเด็นหลัก (Theme) อีกครั้ง เช่น

“ช่วงหลังผมก็เลยขอแม่ว่า ขอเอาตั้งค์ไปทั้งหมด 20 บาท
เหลือเท่าไรก็ค่อยเอามาหยอดกระปุกครับ ก็รู้สึกสบายใจ
เพราะว่าจะเหลือกลับมาหยอดก็บาทก็ได้” (ข้าวโพด) → Theme:
เหลือใช้ก่อนค่อยออม

6.5 เมื่อได้ประเด็นต่าง ๆ และประเด็นหลัก (Theme) มาแล้ว นำประเด็นเหล่านี้เข้าปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และมีความรู้ทางการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และประชุมพิจารณาร่วมกันถึงความถูกต้องเหมาะสม (Peer Debriefing) เพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นหลัก และการจัดโครงสร้างอื่น ๆ ที่ค้นพบ โดยนำบทสรุปที่เห็นพ้องต้องกันมาจัดทำเป็นโครงสร้างประเด็น แล้วจึงนำข้อมูลที่มีอยู่มาจัดหมวดหมู่ตามโครงสร้างประเด็นหลักและประเด็นรองต่อไป

6.6 นำข้อมูลที่ได้หลังจากการจัดหมวดหมู่แล้ว มาวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์แล้วเขียนออกมาในเชิงพรรณนา เมื่อพบว่าบางประเด็นที่มีข้อมูลสำคัญตกหล่น หรือค้นพบประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์เพิ่มเติม หรือปรับเปลี่ยนประเด็นต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จนกระทั่งได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ หรือข้อมูลอิ่มตัวจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลเองที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์เป็นผลกันในประเด็นหลักต่าง ๆ ว่ามีความชัดเจนเพียงพอหรือไม่ แล้วจึงแก้ไขให้ข้อมูลสมบูรณ์ต่อไป

7. จริยธรรมการวิจัยในคน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการให้ความเชื่อมั่นว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับการคุ้มครองสิทธิ ศักดิ์ศรี และความปลอดภัย ตลอดระยะเวลาที่อยู่ในโครงการวิจัยและหลังเสร็จสิ้นการวิจัย และจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

8.1 ศึกษาขั้นตอนการขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

8.2 เตรียมเอกสารเพื่อขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนที่ศูนย์จริยธรรมการวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งมีเอกสารดังต่อไปนี้

1) แบบเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

2) ประวัติความรู้ความชำนาญของผู้วิจัยและที่ปรึกษาโครงการวิจัย พร้อมทั้งหลักฐานการอบรมจริยธรรมการวิจัย

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก

4) หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นเด็กอายุ 7 ปี ถึงต่ำกว่า 13 ปี

5) หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการอายุ 18 ปีขึ้นไป

6) เอกสารอื่น ๆ เช่น เอกสารรายละเอียดเครื่องมือ เอกสารประชาสัมพันธ์ ฯลฯ (ถ้ามี)

8.3 ผู้วิจัยยื่นเอกสารขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

8.4 เจ้าหน้าที่รับเอกสารและตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสาร จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโครงการวิจัยตามเกณฑ์การพิจารณาของสถาบัน

8.5 ผู้วิจัยรับแจ้งผลการพิจารณาและใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของการออมเงิน 2) เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติในการออมเงิน และ 3) เพื่อศึกษาบทเรียนจากการออมเงิน การวิจัยมุ่งเน้นศึกษาและทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึกตามการรับรู้ของประสบการณ์ (Lived Experience) เกี่ยวกับการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน จำนวน 10 คน และ 2) พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

โดยมีรายละเอียดผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในส่วนที่ 1 นี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และกลุ่มที่ 2 ข้อมูลเบื้องต้นของพ่อแม่/ผู้ปกครอง โดยใช้นามสมมุติของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลัก

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1

เด็กหญิงแป้งร่า (นามสมมุติ) อายุ 12 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 น้องเป็นคนสุรินทร์โดยกำเนิด มีพี่น้องทั้งหมด 2 คน แป้งร่าเป็นลูกสาวคนโต พ่อประกอบอาชีพช่างรับซ่อมคอมพิวเตอร์และเครื่องปริ้นท์ทุกชนิด ส่วนแม่มีอาชีพแม่บ้าน

แป้งร่าเป็นเด็กหญิงหน้าตาน่ารัก สุขภาพ เรียบร้อย เรียนดี แต่พูดไม่ค่อยเก่ง สถานที่สัมภาษณ์คือ หน้าร้านซ่อมคอมพิวเตอร์ของครอบครัว ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 38 นาที

แป้งร่าเล่าว่า ตนเองเริ่มออมเงินตั้งแต่เด็ก ๆ โดยมีการออมเงินตั้งแต่อายุประมาณ 3 ขวบ เป็นการหยอดกระปุกออมสินบ้าง ไม่หยอดบ้างตามประสา จนกระทั่งตอนนี้ที่เธอกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็เป็นเวลากว่า 9 ปีที่เธอมีพฤติกรรมการออมเงินอย่างสม่ำเสมอ ปกติแล้วเธอจะออมเงินโดยการหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน เมื่อเวลามีญาติผู้ใหญ่มาหา พวกเขาจะให้เงินครั้งละ 100-500 บาท ซึ่งแรก ๆ แป้งร่าก็จะนำไปฝากไว้ที่คุณแม่ แต่พอพักหลังเธอจะเก็บเงินด้วยตัวเองโดยการหยอดใส่กระปุกออมสินไว้

ในแต่ละวัน แป้งร่าจะได้รับค่าขนมไปโรงเรียนวันละ 20 บาท ซึ่งก็เพียงพอกับการใช้จ่ายในแต่ละวัน เธอไม่ค่อยได้ใช้เงินมากนัก ส่วนใหญ่จะนำไปซื้อขนมประมาณ 5-10 บาท บางทีก็ซื้ออุปกรณ์การเรียนอย่างเช่น ปากกา ดินสอ เป็นต้น เงินส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายช่วงกลางวัน แป้งร่าก็จะนำไปฝากไว้ที่คุณครูประจำชั้น เนื่องจากทางโรงเรียนมีโครงการฝากออมเงิน เธอก็จะฝากวันละ 10-15 บาท เลยทีเดียว แป้งร่าเล่าว่า คุณครูอยากให้นักเรียนออมเงิน จะได้มีเงินเก็บ เวลาอยากได้ของหรือสิ่งที่จำเป็นก็สามารถนำเก็บออกมาใช้ได้โดยไม่ต้องขอพ่อแม่ หรือว่า ถ้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเรามีความจำเป็นจะต้องใช้เงิน ก็สามารถนำเงินสำรองตรงนี้ออกไปช่วยเหลือพ่อแม่ก่อนได้

ถึงตอนนี้แป้งร่าก็มีวิธีการออมเงินอยู่ 2 รูปแบบคือถ้าอยู่โรงเรียนก็ฝากไว้ที่คุณครูประจำชั้น แต่ถ้าอยู่บ้านเธอก็จะหยอดไว้ที่กระปุกออมสิน เมื่อถึงเวลาเธอก็จะออมของเธอเอง ไม่มีใครบอกหรือบังคับให้เธอต้องออมเงิน เหลือจากการใช้จ่ายเธอก็จะนำมาเก็บไว้เอง บางวันที่มีเงินเหลือจากโรงเรียนเธอก็นำมาหยอดกระปุกออมสิน แต่ถ้ากระปุกออมสินเต็ม แล้วรู้สึกว่าจะเก็บได้เยอะแล้ว เธอจะเอาออกมานับ

จากนั้นก็ให้คุณแม่ช่วยเอาไปฝากที่ธนาคาร มีครั้งหนึ่งที่แป้งรำนำเงินออมของตัวเองออกมาซื้อของที่อยากได้นั้นคือ สเก็ตบอร์ด เธอรู้สึกดีใจแล้วก็ภูมิใจที่สามารถซื้อของจากเงินเก็บของตัวเองได้ ทั้งนี้ แป้งร่าได้เรียนรู้วิธีการออมเงินจากที่บ้าน โดยพ่อกับแม่จะสอนว่า ให้ช่วยกันประหยัด เวลาจะใช้เงินก็ให้ดูที่ความจำเป็น ดูว่าของที่อยากได้มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด และบอกว่าเราควรใช้เงินอย่างรู้คุณค่า นอกจากรายรับที่ได้จากค่าขนมไปโรงเรียน บางครั้งเวลาที่แป้งร่าช่วยพ่อแม่ทำความสะอาดร้านหรือจัดของที่ร้าน เธอก็จะได้ค่าตอบแทนจากผู้ปกครองประมาณ 50 บาท พอได้มาก็จะแบ่งเอาไปซื้อขนมบ้างหรือไม่ก็นำไปหยอดกระปุกออมสินไว้

ถึงแม้ว่าตอนนี้แป้งร่าจะนึกไม่ออกว่าตนเองอยากได้อะไร แต่เธอก็อยากจะเก็บเงินให้ได้มาก ๆ เพราะเธอมีความคิดว่า ในอนาคตถ้าโตขึ้น เธออยากซื้อบ้านซื้อรถ เธออยากจะมีบ้านสวย ๆ ให้พ่อกับแม่ได้อยู่อาศัย แล้วก็มีความสุขเวลาไปไหนมาไหนได้สะดวก เธออยากจะทำอะไรกับแม่ตอนที่ท่านแก่ อีกทั้ง แป้งร่ายังได้แนะนำเกี่ยวกับการออมเงินว่า เงินมีค่า มีความจำเป็นต่อชีวิตคนเรา เราต้องเก็บเงินไว้เพื่ออนาคต

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 2

เด็กหญิงแพรวา (นามสมมุติ) อายุ 9 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกิดในภาคกลาง มีพี่น้องทั้งหมด 2 คน แพรวาเป็นลูกสาวคนโต พ่อและแม่ประกอบธุรกิจส่วนตัว

แพรวาเป็นเด็กหญิงหน้าตาน่ารัก แก้มยุ้ย ข้างเจรจา สดใสร่าเริง และมีพลังในการทำสิ่งต่าง ๆ มากมาย สถานที่สัมภาษณ์คือ ที่บ้านของแพรวา ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 40 นาที

แพรวาเล่าว่า ตนเองเริ่มออมเงินตั้งแต่ 5-6 ขวบ เพราะว่า คุณแม่จะให้เงินค่าขนมไปโรงเรียน ก็เลยได้ออมเงินตั้งแต่ตอนนั้นเป็นต้นมา การออมเงินของเธอ เริ่มจากการไปซื้อขนม แล้วมีเงินเหลือ ประกอบกับที่คุณแม่ได้ซื้อกระปุกออมสินมาให้ แพรวาจึงได้หยอดกระปุกออมสินทุกวัน หยอดมากน้อยก็แล้วแต่วัน แต่ตนเองก็พยายามหยอดให้ได้ทุกวัน เวลาแพรวาได้เงินไปโรงเรียน ก็จะนำเงินไปซื้อขนมเพียงอย่างเดียว เพราะตอนเที่ยงรับประทานข้าวที่โรงเรียนจัดให้ จึงไม่ได้ใช้จ่ายอะไรมากนัก แพรวาได้เงินไปโรงเรียนวันละ 40 บาท ซึ่งเธอรู้สึกว่ามันเยอะมาก ถ้าเทียบกับเพื่อนคนอื่น และมักจะมีเงินกลับมาหยอดกระปุกออมสินที่บ้านทุกวัน บางวันก็ 20 บาท บางวันเหลือน้อยไม่ถึง 10 บาทก็มี

แพรวาจะแคะกระปุกออมสินก็ต่อเมื่อเธอต้องการใช้เงินจริง ๆ หรือหยอดเพิ่มต่อไม่ได้แล้ว ตอนที่ทุบกระปุกออกมา แพรวารู้สึกดีใจกับจำนวนเงินที่เยอะมาก เธอทั้งรู้สึกภูมิใจ แล้วก็ดีใจมากด้วย ซึ่งตอนนั้นเธอได้วางแผนไว้แล้วว่า จะนำเงินจำนวนนี้ไปซื้อโทรศัพท์มือถือมือสองในราคา 5,000 บาท จากจำนวนเงินที่เก็บได้ 6,000 บาท ส่วนที่เหลือ 1,000 บาทก็จะเอาไปฝากไว้ที่คุณแม่ แม้ว่าตอนนี้แพรวาจะยังไม่มียศวุฒิชีธนาคาร แต่เธอก็จำยอดเงินออมของเธอได้ นอกจากวิธีการหยอดกระปุกออมสิน บางที

เธอก็เก็บไว้ในกระเป๋าสตางค์ของตัวเอง พอเก็บได้เยอะ ๆ เป็นหลักร้อยก็จะค่อยนำไปหยอดกระปุกออมสินที่เดียว

ที่ผ่านมา แพรวารู้วิธีการออมเงินจากคุณแม่ โดยคุณแม่จะสอนว่า ถ้าเก็บเงินไว้ก็จะมีเงินซื้อสิ่งที่อยากได้ หรือไม่มีเงินไปซื้อขนมเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งเธอก็จะไม่เคยใช้เงินงบบที่คุณแม่ตั้งให้ ปกติแล้วเมื่อได้รับเงินมา เธอจะตั้งงบไว้ว่าวันนี้จะใช้เท่าไร เช่น เมื่อแม่ให้มา 40 บาท เธอก็จะตั้งว่าจะใช้แค่ 20 บาท โดยคิดอยู่ในใจไว้ว่า เก็บ 20 กินแค่ 20 พอ

ทั้งนี้ แพรวยังมีรายได้พิเศษ จากการขายอาหารกระต่าย โดยการนำผักผลไม้ไปหั่นเป็นชิ้นแล้วใส่ไว้ในกล่องเพื่อให้คนที่มาเนอสเซอรี่ของคุณแม่สามารถให้อาหารกระต่าย เป็นการสร้างรายได้ให้เธอได้มากพอสมควร หลังจากนั้นก็มีผู้ปกครองพาเด็กมาเรียนชิมกับแพรว ครั้งแรกเธอได้รับเงินเดือนละ 1,000 บาท หลังจากนั้นก็ได้เพิ่มเป็น 2,000 บาท ซึ่งรายได้พิเศษที่ได้รับมาก็นำไปหยอดกระปุกไว้ เก็บรวบรวมเพื่อที่จะนำไปซื้อโทรศัพท์มือถือให้ตัวเอง หลังจากที่ซื้อมือถือจากเงินออมของตัวเอง เธอก็รู้สึกภูมิใจและดีใจ และได้แนะนำว่า ถ้าอยากเอาเงินไปซื้อของที่ราคาแพงหรือซื้อของที่อยากได้ ก็ให้เก็บเงินจากค่าขนม ถ้าเกิดเราออมเงิน เวลาอยากได้อะไรก็สามารถใช้เงินของตัวเองได้ โดยที่พ่อแม่จะได้ไม่ต้องหาเงินมากขึ้น เมื่อเรามีเงินออมอยู่แล้ว

แพรวรู้สึกภูมิใจที่สามารถออมเงินได้เอง เธอคิดว่า ถ้าเก็บเงินได้เยอะ ๆ พ่อแม่ก็จะดีใจ แล้วก็พาไปซื้ออะไรสักอย่างที่เธออยากได้ ถึงแม้ว่าตอนนี้ แพรวจะยังไม่มีเป้าหมายว่าอยากซื้อหรืออยากได้อะไร แต่เธอก็อยากเก็บเงินไว้เยอะ ๆ เพื่อจะนำไปเปิดบัญชีฝากไว้ที่ธนาคาร

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 3

เด็กหญิงอิงอร (นามสมมติ) อายุ 10 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีพี่น้อง 2 คน อิงอรเป็นลูกสาวคนโต พ่อและแม่มีอาชีพค้าขายเพราะที่บ้านเป็นร้านขายของชำในหมู่บ้าน

อิงอรเป็นเด็กหญิงที่มีลักษณะผอมสูง ผิวสีน้ำตาล ดวงตากลมโต จมูกโด่ง ผมหยักศก พูดจาไพเราะแต่จะนิ่ง ๆ เงียบ ๆ และไม่ค่อยพูดกับคนที่ไม่สนิทหรือไม่รู้จัก แต่ถ้ากับบุคคลที่สนิทหรือคุ้นเคยน้องจะพูดคุยปกติ พูดเล่น คุยด้วยได้ในระดับหนึ่ง สถานที่สัมภาษณ์คือ ที่บ้านของอิงอร ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 39 นาที

อิงอรเล่าว่า ตนเองเริ่มออมเงินตั้งแต่อยู่ชั้นป.1 โดยเริ่มจากฝากกับคุณครูประจำชั้นที่โรงเรียนต่อเนื่องมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน เธอได้รับเงินค่าขนมไปโรงเรียนวันละ 70 บาท และเธอมักจะออมเงินกับคุณครูในช่วงเช้า ก่อนที่จะนำส่วนที่เหลือไปใช้จ่ายในตอนกลางวัน บางครั้งทางโรงเรียนมีกิจกรรมที่เรียกเก็บจากนักเรียนเพิ่มเติมประมาณ 5-10 บาท อิงอรก็จะกลับมาบอกคุณแม่และเตรียมเงินจากที่บ้านนำไปจ่ายให้คุณครู โดยเธอให้เหตุผลว่า ไม่อยากให้คุณครูหักเงินจากส่วนที่เธอออมออกไป

เธออยากมีเงินเก็บเยอะ ๆ และอยากเห็นยอดเงินเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกวัน ทั้งนี้ เธอยังได้รับการสั่งสอน และปลูกฝังเกี่ยวกับการออมเงินจากคุณครูที่โรงเรียนอีกด้วย

ตอนอยู่ที่บ้าน หากอิงอรมีเวลาว่าง เธอจะช่วยจัดของในร้าน และช่วยขายของบ้างในเวลาที่พ่อกับแม่ของเธอยุ่ง ซึ่งเธอจะได้รับค่าตอบแทนจากคุณแม่ 100 บาท จากนั้นก็นำเงินที่ได้ไปหยอดกระปุกออมสินไว้ เธอเล่าว่า อยากเก็บตั้งค์ไว้ช่วยพ่อแม่ในยามจำเป็น แล้วก็อยากเก็บตั้งค์เอาไว้ซื้อของที่ตัวเองอยากได้ซึ่งสิ่งของส่วนใหญ่ที่เธออยากได้นั้น ก็จะเป็นของใช้ในชีวิตประจำวันและอุปกรณ์การเรียน ที่ไม่ได้มีราคาแพงจนเกินไป โดยปกติแล้ว เวลาที่อิงอรหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน เธอก็จะหยอดไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีเป้าหมาย เว้นแต่ว่า เมื่ออยากได้อะไรชิ้นมาจริง ๆ เธอก็จะเอาเงินที่ออมไว้จำนวนหนึ่งออกมา แล้วไปซื้อสิ่งของที่ต้องการกับคุณแม่ ซึ่งก็น้อยครั้งที่เธอจะทำแบบนั้น

อิงอรรู้สึกภูมิใจในการออมเงินของตัวเอง รู้สึกดีใจทุกครั้งที่ได้เห็นจำนวนเงินในกระปุกออมสินที่เพิ่มมากขึ้น และเห็นตัวเลขที่เพิ่มมากขึ้นจากการฝากเงินที่ธนาคารโรงเรียน เวลาอยู่ที่บ้านอิงอรก็จะออมเงินด้วยตัวของเธอเอง โดยการหยอดกระปุกออมสิน เมื่อครบ 1 ปี เธอก็จะนำเงินที่หยอดกระปุกไว้ที่บ้านกับเงินที่ฝากกับธนาคารโรงเรียนเป็นเวลาหนึ่งปีมารวมกัน แล้วบอกคุณแม่ให้ช่วยนำเงินของเธอไปฝากธนาคาร โดยปกติแล้ว เธอจะรวบรวมเงินเพื่อนำไปฝากธนาคารปีละ 1 ครั้งในช่วงวันเด็ก เพราะเธอรู้ว่าการนำเงินไปฝากในช่วงนั้นจะได้รับกระปุกออมสินหรือของที่ระลึกจากธนาคารนั่นเอง

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 4

เด็กชายข้าวโพด (นามสมมุติ) อายุ 9 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นลูกชายคนเดียวของครอบครัว โดยคุณแม่ทำธุรกิจส่วนตัว ส่วนคุณแม่เป็นแม่บ้าน

ข้าวโพดเป็นเด็กชายที่มีรูปร่างผอมสูง ผิวขาว เป็นเด็กกล้าแฉง ช่างพูด มีความคิดเป็นของตัวเองค่อนข้างสูง สามารถสื่อสารกับพ่อแม่ได้อย่างมีเหตุผลและมีระบบความคิดที่ดี สถานที่สัมภาษณ์คือที่บ้านของข้าวโพด ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 43 นาที

ข้าวโพดเล่าว่า ตนเองเริ่มออมเงินตั้งแต่อายุชั้นป.3 โดยเริ่มจากที่ได้เงินไปโรงเรียนวันละ 20 บาท ในช่วงแรกของการออมเงิน ก็จะออมบ้างไม่ออมบ้างแล้วแต่วัน การใช้จ่ายเงินที่โรงเรียนของข้าวโพดมักจะจ่ายไปกับการซื้อขนมวงทานที่โรงเรียน บางครั้งก็ซื้อฝากเพื่อนด้วย ทำให้บางวันมีเงินเหลือเก็บ บางวันก็ไม่เหลือเก็บ เพราะซื้อขนมวงทานหมด โดยปกติข้าวโพดจะวางแผนการใช้เงินจากที่ได้รับมา 20 บาท โดยที่จะซื้อขนมวงแค่ 1 ถูงในราคา 10 บาท ส่วนที่เหลืออีก 10 บาทก็ตั้งใจจะเก็บไว้ออม แต่บางครั้งได้นำเงินที่เหลือจากตอนกลางวันไปซื้อขนมทานหลังเลิกเรียนก็มี ทำให้มีเงินเหลือจากการใช้จ่ายในแต่ละวัน มากน้อยแตกต่างกันไป สำหรับเงินส่วนที่เหลือนั้น ข้าวโพดก็จะนำกลับมาหยอดกระปุกออมสินไว้ที่บ้าน

ขณะที่ให้สัมภาษณ์ข่าวโพตเล่าว่า ตนเองมีเป้าหมายอย่างหนึ่ง คือ อยากจะเลี้ยงมดเพื่อสังเกตวงจรชีวิตของมด เบื้องต้นได้พูดคุยกับพ่อแม่ไว้ และก็มีความคิดว่าจะแบ่งค่าขนมในแต่ละวันไว้ส่วนหนึ่ง แล้วก็สะสมไปเรื่อย ๆ ก่อน เพราะยังไม่รู้ราคาของมดที่แน่นอนและเป็นช่วงที่ข่าวโพตกำลังเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ เนื่องจากมดที่ข่าวโพตอยากได้เป็นมดพันธุ์พิเศษ อาจจะต้องใช้เงินซื้อ ตัวละประมาณ 200-300 บาท ส่วนอุปกรณ์การเลี้ยงอื่น ๆ พ่อกับแม่ก็จะช่วยสนับสนุนลูกอีกทาง ข่าวโพตบอกว่า ประโยชน์ที่ได้จากการเลี้ยงมด นอกจากจะได้ศึกษาชีวิตของมดแล้ว ในช่วงที่หมดขยายพันธุ์ เขาสามารถคัดนางพญามดออกไปจำหน่ายต่อได้

ข่าวโพตยังได้เล่าอีกว่า เวลาออมเงิน ตนเองก็จะหยอดกระปุกไปเรื่อย ๆ และไม่คอยสนใจที่จะแกะออกมานับ จนกว่าจะอยากได้สิ่งของบางอย่าง ถึงจะนำเงินออมบางส่วนแบ่งออกมาใช้ ข่าวโพตบอกว่า เคยนำเงินออมออกไปซื้อเลโก้ เพราะว่าตอนนั้นอยากได้มาก ก็เลยเอาเงินเก็บไปซื้อ พอได้ของเล่นมา ตนเองรู้สึกดีใจ แล้วก็มีความสุขมากที่สามารถซื้อของเล่นจากเงินเก็บของตัวเองได้

นอกจากรายรับที่ได้จากเงินค่าขนมเวลาไปโรงเรียน บางครั้งข่าวโพตไปช่วยคุณย่าทำงานในช่วงวันหยุด ข่าวโพตเล่าว่า คุณย่ารับปักเสื้อ ตนเองจะเป็นคนเขียนชื่อและราคาไว้ที่ถุง ซึ่งคุณย่าจะให้ค่าตอบแทนครั้งละ 200 บาท จากนั้นข่าวโพตก็จะนำเงินที่ได้กลับไปหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน พอสะสมเงินได้จำนวนมาก ก็จะนำเงินทั้งหมดไปให้ผู้ปกครองช่วยนำไปฝากไว้ที่ธนาคาร

ข่าวโพตคิดว่าการออมเงินมีประโยชน์ต่อตัวเองและให้เหตุผลว่า ถ้าเราออมเงินด้วยตัวของเราเอง เวลาอยากได้อะไร ก็สามารถซื้อด้วยเงินของตัวเองได้ และถ้าวันใดไม่มีเงิน อย่างน้อยก็ยังมียอดออมที่เก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 5

เด็กหญิงนับดาว (นามสมมุติ) อายุ 11 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพี่น้องทั้งหมด 2 คน นับดาวเป็นลูกสาวคนโตและมีน้องสาววัยทารกอีก 1 คน พ่อมีอาชีพเป็นวิศวกรทำงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม ส่วนแม่มีอาชีพค้าขายขนมหวาน ขนมไทยและเบเกอรี่หลากหลายชนิด

นับดาวเป็นเด็กหญิงที่มีรูปร่างผอมสูง และจะเป็นคนนิ่ง ๆ เงียบ ๆ ซื่อๆ ชอบเงิน เวลาพูดอะไรก็จะไม่ค่อยกล้าแสดงออกเวลาอยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ แต่ถ้าอยู่กับเพื่อนก็จะพูดคุยตามปกติ จะเดินเล่นด้วยตามวัยของน้อง สถานที่สัมภาษณ์คือ ที่บ้านของนับดาว ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 50 นาที

นับดาวเล่าว่า ตนเองเริ่มออมเงินตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นป.2 โดยเริ่มจากที่คุณแม่ซื้อกระปุกออมสินให้ และได้บอกกับน้องว่า เงินส่วนที่เหลือหลังกลับจากโรงเรียนในแต่ละวันให้นำมาหยอดไว้ที่กระปุกออมสินซึ่งปกติแล้วนับดาวจะได้รับเงินจากคุณแม่ไปโรงเรียนวันละ 100 บาท เธอรู้สึกว่าได้เยอะพอสมควร และแม่ก็มักจะชอบย้ำกับเธอบอกว่า ให้เอาไปซื้อกิน ให้ทานให้อิ่ม และต้องเหลือกลับมาหยอด

กระปุกที่บ้านด้วยทุกวัน ส่วนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกเหนือจากค่าขนมที่ให้ไป สามารถขอเพิ่มเติมจากคุณแม่ได้ เวลาที่นับดาวได้เงินไปโรงเรียนก็จะนำไปซื้อขนมในช่วงพักกลางวัน ช่วงพักเบรกและหลังเลิกเรียน ไม่ว่าจะในแต่ละวันเธอจะซื้อขนมทานอย่างน้อยแค่ไหน นับดาวก็มักจะเหลือเงินกลับมาหยอดกระปุกที่บ้านเสมอ พอกลับถึงบ้าน เธอก็จะนำเงินที่เหลือออกมาแบ่ง ว่าส่วนนี้สำหรับหยอดกระปุกออมสิน ส่วนนี้สำหรับการใช้จ่าย ซึ่งเธอจะต้องมีเงินติดกระเป๋าติดตังค์ไว้ตลอด เพื่อเวลาออกไปข้างนอกแล้วอยากได้อะไรขึ้นมา เธอก็สามารถนำเงินส่วนนี้จ่ายได้เลย

ในช่วงแรกที่นับดาวออมเงิน เธอก็พยายามเหลือเงินกลับบ้านมาหยอดกระปุกตามที่แม่บอก แม้ว่าตอนนี้ นับดาวจะยังไม่มีเป้าหมายว่าเธอจะเก็บเงินไปเพื่ออะไร แต่เธอก็จะหยอดกระปุกออมสินสะสมเงินไว้ต่อไปเรื่อย ๆ และอย่างน้อยเธอก็รู้ว่า เงินที่เธอเก็บไว้ส่วนนี้ จะสามารถนำออกมาใช้จ่ายในยามจำเป็น หรือแม้กระทั่งในอนาคตที่แม่อาจจะหมุนเงินไม่ทัน ก็สามารถนำออกมาจ่ายค่าเทอมให้นับดาวได้อีกด้วย

ทั้งนี้ นับดาวยังมีรายได้พิเศษจากการรับวาดคนเหมือนให้เป็นรูปการ์ตูน ซึ่งเป็นกรวาดผ่านแอปพลิเคชันไอบิทเพ้นท์บนมือถือ โดยเธอดึงราคาขายไว้ที่ รูปเดี่ยว 30 บาท และรูปคู่ 50 บาท เนื่องจากเริ่มรับงานได้ไม่นานและรายได้ทั้งหมดก็ยังไม่มากนัก เธอจึงนำเงินที่ได้รับไปลงทุนต่อยอด โดยการซื้ออุปกรณ์เสริมเพิ่มเติมภายในแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนางานวาดของตัวเองต่อไป

ถึงตอนนี้ นับดาวคิดว่าการออมเงินมีประโยชน์มากต่อตนเองและครอบครัว เพราะเวลาที่มีเงินเก็บ จะทำให้ไม่ขัดสน มีเงินสำรองไว้ใช้ในยามจำเป็น และเธอยากบอกต่อคนอื่น ๆ ว่า ถ้าอยากได้อะไร ให้เก็บเงินซื้อเอง สามารถเก็บจากเงินค่าขนมได้ เวลาที่ซื้อสิ่งของที่อยากได้ด้วยเงินของตัวเอง ก็จะมีรู้สึกภูมิใจ และจะได้ไม่ต้องขอเงินพ่อแม่ ทำให้ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ได้

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 6

เด็กชายต้นกล้า (นามสมมุติ) อายุ 9 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นลูกชายคนเดียวของคุณแม่พลอย คุณแม่มีอาชีพเป็นพนักงานธนาคาร และมีหน้าที่ดูแลบัญชี และเป็นเลขานุการให้กับบริษัทอีกแห่งหนึ่งด้วย

ต้นกล้าเป็นเด็กชายที่ช่างพูดช่างคุย ชอบเทคโนโลยี เวลาพูดคุยด้วยอาจมีเขินอายบ้างในช่วงแรก เพราะยังไม่ค่อยสนิท มองผิวเผินจะดูเป็นเด็กเรียบร้อย แต่พอได้พูดคุยและเริ่มสนิทด้วย น่องก็จะซุกซนบ้างตามประสาตามวัย สถานที่สัมภาษณ์คือ ที่บ้านของต้นกล้า ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 30 นาที

ต้นกล้าเล่าว่า ตนเองเริ่มออมเงินตั้งแต่อยู่ชั้นอนุบาล โดยมีคุณแม่พลอยเป็นคนสอน ต้นกล้าจะทำตามที่คุณแม่บอก เวลาได้เงินมา ตนเองก็จะแบ่งมาเก็บไว้ที่กระปุกออมสินก่อนไปโรงเรียน ซึ่งต้นกล้าก็ทำอยู่เป็นประจำตั้งแต่อนุบาลจนถึงปัจจุบัน และในแต่ละวันต้นกล้าจะได้เงินไปโรงเรียนวันละ 80 บาท

ซึ่งคุณแม่จะใส่ไว้ในถุง แบ่งเป็นถุง ๆ ให้หยิบเอง เมื่อได้รับเงินมา ตันกล้าก็จะแบ่งหยอดกระปุกออมสินที่บ้านไว้ก่อน 20 บาท ส่วนที่เหลือ 60 บาทก็จะนำไปใช้จ่ายที่โรงเรียน ตันกล้ารู้สึกว่าคุณเงินที่ตนเองได้รับเพียงพอกับการใช้จ่ายที่โรงเรียน เพราะส่วนใหญ่ตันกล้าจะนำไปซื้อขนมและน้ำในช่วงพักกลางวัน ประมาณ 40 บาท พอเหลือจากการใช้จ่ายประมาณ 20 บาท ตันกล้าก็จะนำกลับไปหยอดกระปุกออมสินที่บ้านในช่วงเย็น ในขณะที่ออมเงิน ตนเองก็รู้สึกว่าคุณอยากจะเก็บเงินให้มีจำนวนมากขึ้นสำหรับใช้ในยามฉุกเฉิน หากเจ็บป่วยขึ้นมาก็สามารถนำเงินส่วนนี้ออกไปใช้ได้

แม้ว่าตอนนี้ ตันกล้าจะยังไม่ค่อยนำเงินเก็บของตัวเองออกมาใช้จ่ายอะไรมากนัก หากแต่จะมีซื้อของบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างพวกขนมหรือของเล่นก็จะนำเงินจากกระปุกส่วนตัวออกมาซื้อ

เมื่อตันกล้าเก็บเงินในกระปุกออมสินได้จำนวนหนึ่ง ตนเองก็จะนำเงินไปฝากธนาคาร บางครั้งก็ไปกับแม่ บางครั้งก็ฝากให้แม่ช่วยนำไปใส่บัญชีให้ ตันกล้าบอกว่า ไม่อยากถอนเงินออกจากบัญชีเลย อยากจะฝากไปเรื่อย ๆ เพื่อเอาไว้ใช้ในอนาคตรหรือในเวลาที่เป็นจำเป็น และคิดว่า การออมเงินเป็นสิ่งที่ดี ถ้าหากออมเงินไว้ ก็จะสามารถเก็บไว้เพื่อใช้ในอนาคตร ในเวลาที่เราป่วยหรือไม่สบาย หรือเวลาที่ยากได้ สิ่งของที่มีประโยชน์ ก็สามารถนำเงินเก็บออกมาใช้ได้ ตันกล้ารู้สึกดีใจที่เห็นเงินเก็บเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และถ้าวันหนึ่งต้องถอนออกมาใช้เพราะความจำเป็น ก็คงไม่รู้สึกละอาย ไม่รู้สึกเสียดาย ตันกล้ากล่าวทิ้งท้าย

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 7

เด็กชายภูผา (นามสมมติ) อายุ 10 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพี่น้องสองคน ภูผาเป็นลูกชายคนโตของครอบครัว ส่วนพ่อและแม่ของภูผาทำงานเป็นพนักงานราชการอยู่ต่างอำเภอ จะกลับมาหาลูกอาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง ขณะนี้ภูผาจึงมีคุณยายเป็นผู้ปกครองคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

ภูผาเป็นเด็กชายที่มีรูปร่างผอมสูง ผิวขาว บุคลิกคือ เป็นคนนิ่ง ๆ เงียบ ๆ เรียบร้อย ไม่ค่อยกล้าแสดงออก พูดน้อย อ่อนโยน และเป็นเด็กเรียนดี เวลาอยู่บ้านสามารถดูแลน้องสาวได้ สถานที่สัมภาษณ์คือ ที่บ้านของภูผา ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 32 นาที

ภูผาเล่าว่า ตนเองเริ่มเก็บเงินตั้งแต่อายุชั้นป.1 โดยคุณครูประจำชั้นเป็นคนพาเก็บเงิน ซึ่งที่โรงเรียนจะมีโครงการให้นักเรียนทุกระดับชั้นออมเงิน ภูผาจึงได้แบ่งค่าขนมบางส่วนฝากออมไว้ที่คุณครูทุกวัน ภูผาจะได้เงินจากคุณยายไปโรงเรียนวันละ 30 บาท ในตอนพักเที่ยงก็จะซื้อขนมทานบ้างนิดหน่อย และหลังจากเรียนคาบสุดท้าย ก็จะทำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายในช่วงพักเที่ยงฝากไว้ที่คุณครูประจำชั้น บางวันก็ 10 บาท บางวันก็ 20 บาท ทั้งนี้ ไม่มีใครบอกให้ภูผาออมเงิน น้องต้องการฝากไว้เอง เพราะภูผาต้องการเก็บเงินไว้ให้ได้มาก ๆ เพราะรู้ว่า ถ้าเรียนในระดับที่สูงขึ้น ก็จำเป็นต้องต้องใช้เงินมากขึ้นและมีค่าใช้จ่ายมากที่เพิ่มมากขึ้น ภูผาจึงอยากเก็บเงิน เพื่อไว้ใช้สำหรับศึกษาเล่าเรียนของตัวเอง

ระหว่างที่ออมเงิน ฎาไม่เคยถอนเงินออกมาใช้จ่ายอะไรเลย ตอนที่อยู่ชั้นป.4 น้อมมีเงินฝากที่โรงเรียนรวมได้สองพันบาท จึงฝากต่อไปอย่างนั้น ไม่ได้ถอนออกมา เวลาอยู่บ้านก็จะหยอดกระปุกออมสินด้วย ฎาเคยแคะกระปุกออมสินออกมานับ ได้ประมาณ 2,000 บาท พอเห็นจำนวนเงินก็รู้สึกดีใจ และได้นำเงินที่แคะออกมานี้ นำไปฝากเพิ่มกับคุณครูประจำชั้นที่โรงเรียน เพื่อให้มียอดเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

ฎาบอกว่า ตนเองเคยมีความอยากได้รูบิคอันละ 20 บาท และคิดว่าอยากจะนำเงินเก็บไปซื้อ แต่ตอนนั้นก็ไม่ได้ซื้อ เพราะคิดว่า ถ้าไม่ได้ก็ไม่เป็นไร ฎาอยากเก็บเงินไว้สำหรับจ่ายค่าเทอมมากกว่า และคิดว่าการออมเงินมีประโยชน์ตรงที่ช่วยให้เราเป็นคนประหยัด รู้จักเก็บออมเงิน ถ้าหากเก็บเงินไว้ได้มาก ๆ ในอนาคตก็จะทำให้มีเงินใช้ ไม่ขัดสน มีเงินเก็บสำรองไว้ใช้ ถ้าพ่อแม่หรือว่าตายายจำเป็นต้องใช้เงิน ฎาก็สามารถช่วยเหลือได้ โดยตนเองจะแบ่งช่วยครึ่งหนึ่งจากเงินที่ออมไว้ ทั้งนี้ ฎาอยากให้ทุกคนได้เก็บเงิน จะได้มีเงินใช้ในอนาคต ไม่ต้องทำงานหนัก พ่อแม่ทุกคนในครอบครัวก็จะสุขสบายด้วย

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 8

เด็กชายนาย (นามสมมุติ) อายุ 9 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีพี่น้อง 2 คน เป็นลูกชายคนโตและเป็นคนสุรินทร์โดยกำเนิด อาศัยอยู่ในครอบครัวใหญ่ พ่อและแม่มีอาชีพเกษตรกร (ทำนา) และมีคุณคุณยายคอยช่วยดูแลนายอย่างใกล้ชิด

นายเป็นเด็กชายที่มีรูปร่างอ้วนท้วมสมบูรณ์ แก้มยุ้ย ผิวคล้ำ ช่างพูดช่างคุย และเป็นเด็กที่ทานข้าวเก่งมาก สถานที่สัมภาษณ์คือ ที่บ้านของนาย ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 37 นาที

นายเล่าว่า ตนเองเริ่มออมเงินครั้งแรกตั้งแต่ตอนไหนก็ไม่ค่อยได้ แต่เวลาอยู่บ้านจะเก็บไว้ในกระปุกออมสิน ถ้าอยู่โรงเรียนก็จะฝากไว้ที่คุณครู โดยเริ่มออมเงินอย่างจริงจังตั้งแต่ตอนอยู่ชั้นป.1 ตามโครงการออมเงินของโรงเรียน ปัจจุบันนายได้รับเงินไปโรงเรียนวันละ 20 บาท และจะนำไปออมกับคุณครูวันละ 10 บาท แต่มีบางวันที่นายออมทั้งหมด 20 บาทเลย ถ้าหากวันนั้นทานข้าวกลางวันที่โรงเรียนอิ่มและไม่ได้ซื้อขนม ก็จะนำเงินที่เหลือฝากออมไว้กับคุณครูประจำชั้น

นายมักจะได้รับเงินจากคุณปู่อยู่เป็นประจำ ครั้งละ 100 บาท พอได้มาก็จะนำไปเก็บใส่กระปุกออมสินไว้ และเก็บไปเรื่อย ๆ ประกอบกับเคยมีอยู่ครั้งหนึ่งที่นายเข้าไปขอเงินกับพ่อตรง ๆ เพื่อนำมาออม ซึ่งตอนนั้นตนเองมีเงินเก็บอยู่แล้วประมาณ 300 บาท และอยากได้เพิ่มอีก 100 บาท พ่อก็ให้ เพราะรู้ว่านายนำไปเก็บออม พ่อจึงช่วยสนับสนุนการออมเงินของลูกด้วย พอถึงเวลานำเงินออกมานับ นายรู้สึกดีใจมากเมื่อเห็นเงินรวมกันจำนวนมาก รวมได้เป็นยอดหลักพันเลยทีเดียว หลังจากนั้นเสร็จ ก็จะนำเงินไปฝากธนาคารออมสินต่อไป ฝากไว้ในบัญชีที่คุณแม่เคยพาไปเปิดบัญชีไว้ตอนแรก มาถึงตอนนี้ นายบอกว่า ในบัญชีมียอดเงินเพิ่มมากขึ้นจากเดิมพอสมควร

มีช่วงหนึ่งที่นายเล่าย้อนกลับไปว่า ตนเองอยากได้คันเบ็ดตกปลาราคาประมาณร้อยละกว่าบาท ด้วยความอยากได้มาก จึงตั้งใจเก็บเงินเอง โดยตอนเก็บก็หยอดทีละ 20 บาท บางทีก็ 10 บาท เก็บเงินอยู่ สัปดาห์ ก็สามารถซื้อคันเบ็ดแบบรอกได้ และคุณปู่เป็นคนพาไปซื้อ พอได้คันเบ็ดมาก็รู้สึกดีใจมาก นอกจาก คันเบ็ดที่เคยซื้อจากเงินเก็บ ยังมีบางครั้งก็นำเงินออกมาซื้อกับข้าวทานกับตายาย น้องบอกว่า ถ้าตัวเอง พอมีเงินอยู่ก็สามารถจ่ายได้

แม้ว่าตอนนี้ นายจะยังไม่มีเป้าหมายว่าตนเองอยากเก็บเงินไปเพื่ออะไร แต่นายก็อยากสะสม ไว้ เผื่อว่าอนาคตต้องซื้อของที่จำเป็น หากโตไป เรียนในระดับที่สูงขึ้น หรือตอนทำงาน จะได้มีเงินสำรอง สำหรับใช้จ่ายหรือในยามจำเป็น

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 9

เด็กหญิงขวัญข้าว (นามสมมติ) อายุ 12 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็น เด็กหญิงที่ถูกเลี้ยงดูมาโดยคุณยายตั้งแต่เล็ก เนื่องจากพ่อกับแม่แยกทางกัน ขวัญข้าวจึงอยู่กับคุณยายมา โดยตลอด ส่วนคุณแม่ทำงานอยู่ในตัวเมืองก็จะคอยแวะเวียนมาหาบ้างอาทิตย์ละครั้ง ขวัญข้าวจึงมีคุณ ยายเป็นผู้ปกครองคอยดูแลอย่างใกล้ชิดและมีความสนิทสนมกันมาก

ขวัญข้าวเป็นเด็กหญิงหน้าตาดี ผิวขาว เรียบร้อย พุดน้อยและเรียนดี เวลาอยู่บ้านนอกจาก จะช่วยทำงานบ้าน น้องก็ยังช่วยคุณยายดูแลหลานสาววัยสามขวบอีกหนึ่งคน สถานที่สัมภาษณ์คือ ที่บ้าน ของขวัญข้าว ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 52 นาที

ขวัญข้าวเล่าว่า ตนเองเริ่มออมเงินช่วงแรกตั้งแต่อนุบาล 2 ในลักษณะของการเหลือเงินจาก ที่โรงเรียน ก็จะนำกลับมาหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน ปัจจุบันขวัญข้าวเรียนอยู่ชั้นป.6 และได้รับเงินจาก คุณยายไปโรงเรียนวันละ 20 บาท ซึ่งเพียงพอกับการใช้จ่ายในแต่ละวัน หลังจากทานมื้อเที่ยงที่โรงเรียน มีบางครั้งก็ซื้อฮอตดอก น้ำเปล่าและขนมทานเล่นบ้างนิดหน่อย ขวัญข้าวบอกว่า เวลาออมเงินที่โรงเรียน ก็แล้วแต่เราเลยว่าจะฝากคุณครูเท่าไร ครูจะไม่ตาม ใครอยากฝากก็ฝาก ขวัญข้าวจึงฝากเงิน อาทิตย์ละครั้ง ซึ่งยายจะเป็นคนให้เงินจำนวน 50 บาท โดยไม่เกี่ยวกับค่าขนม แยกไว้สำหรับออมเงินที่ โรงเรียนโดยเฉพาะ หากอยู่ที่บ้าน ขวัญข้าวจะไม่ค่อยได้หยอดกระปุกออมสินเท่าไร บางทีที่มีหยอดบ้าง ก็จากญาติ ๆ มาหา หรือมีคนให้เงินครั้งละประมาณ 100 บาท

ในขณะที่ออมเงิน ขวัญข้าวไม่ได้มีเป้าหมายว่าจะเก็บออมเงินไปเพื่ออะไร เธอรู้สึกเฉย ๆ แค่ ตั้งใจหยอดไปเรื่อย ๆ ถ้ามีเหลือกลับมาจากโรงเรียนก็นำมาเก็บรวมกันไว้ ขวัญข้าวบอกว่า ครั้งหนึ่งที่ แคะกระปุกออกมา เห็นเงินรวมกันจำนวนมาก ในความคิดของขวัญข้าวตอนนั้นคือ รู้สึกว่าตัวเองรวยมาก รู้สึกตกใจและดีใจมากที่สามารถเก็บเงินได้

ขวัญข้าวได้เรียนรู้เรื่องการออมเงินจากที่โรงเรียน คุณครูจะสอนให้ออมเงิน โดยบอกกับนักเรียนให้เก็บเงิน ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย และต้องช่วยครอบครัวประหยัด แต่ถ้าอยู่ที่บ้าน เวลาได้รับเงินค่าขนม คุณยายก็จะบอกกับขวัญข้าวว่า ให้ทานให้อิ่ม เวลาเอาไปใช้ก็พยายามให้เหลือและให้มีเงินเก็บด้วย วิธีการออมเงินของขวัญข้าว คือการนำไปใช้ก่อน เหลือแล้วค่อยนำกลับมาออมโดยการยอดกระปุกออมสินที่บ้าน น้องให้เหตุผลว่า ถ้าออมก่อนใช้ก็ไม่ว่าจะมีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่ายที่โรงเรียนหรือไม่ จึงต้องใช้ก่อน เหลือแล้วค่อยนำกลับมาเก็บ เคยมีครั้งหนึ่งที่ขวัญข้าวมีความคิดว่า อยากจะเก็บเงินเพื่อซื้อโทรศัพท์มือถือ แต่สุดท้ายก็ไม่ได้ซื้อ เพราะโทรศัพท์ที่อยากได้มีราคาแพง ขวัญข้าวคิดว่า ถ้าเก็บเงินได้มากขนาดนั้นแล้วนำไปซื้อ ก็คงรู้สึกเสียดาย เพราะไม่ได้จำเป็นมากถึงกับต้องซื้อใหม่ในราคาแพง อีกอย่างเงินจำนวนมากขนาดนั้นสามารถนำไปทำอะไรได้หลายอย่างมากกว่าที่จะซื้อโทรศัพท์มือถือเพียงเครื่องเดียว

ขวัญข้าวคิดว่าการออมเงินมีประโยชน์ตรงที่สามารถเก็บเงิน เพื่อสำรองไว้ใช้ในยามจำเป็น ทำให้รู้จักคุณค่าของเงิน เวลาอยากได้อะไรก็สามารถเก็บเงินเพื่อซื้อของสิ่งนั้นได้ ทั้งนี้ ตนเองจะได้ไม่ต้องขอยายหรือผู้ปกครองนั่นเอง

นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 10

เด็กชายตะวัน (นามสมมติ) อายุ 9 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นลูกชายคนเดียวของครอบครัวเล็ก ๆ พ่อมีอาชีพรับจ้างขับสิบล้อ ส่วนแม่เป็นแม่บ้านมีรายได้จากการค้าขายปลา นิลสดด้วย

ตะวันเป็นเด็กชายตัวเล็ก รูปร่างผอม ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นเด็กที่ช่างพูดช่างคุย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีน้ำใจและชอบช่วยเหลือผู้อื่น สถานที่สัมภาษณ์คือ ที่บ้านของตะวัน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 45 นาที

ตะวันเล่าว่า ตนเองจะได้เงินจากแม่ไปโรงเรียนวันละ 40 บาท และรู้สึกที่เงินที่ได้รับไม่ได้มากหรือน้อยจนเกินไป มีความพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละวัน เงินที่ได้รับไปโรงเรียนก็จะนำไปซื้อน้ำ ช้อนขนม โดยรวมแล้วจะใช้เงินที่โรงเรียนประมาณ 35 บาท และจะเหลือกลับบ้านวันละ 5 บาททุกวัน เพื่อนำมาหยอดกระปุกออมสิน

ปัจจุบันตะวันจะมีรูปแบบการออมเงินโดยนำเงินที่ได้รับไปใช้ก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำกลับมาออม เพราะก่อนหน้านี้เคยออมก่อนแล้วนำส่วนที่เหลือไปใช้ ทำให้รู้สึกที่ใช้ไม่พอ รู้สึกเหมือนได้เงินน้อยลง จึงเปลี่ยนมาเป็นการใช้ก่อน เหลือแล้วค่อยนำกลับมาออมที่บ้าน พ่อกับแม่จะคอยบอกกับตะวันเสมอว่า ให้ทานให้อิ่ม ให้ใช้เงินอย่างประหยัด และต้องมีการออมเงินด้วย เวลาฉุกเฉินหรือยามเจ็บป่วยก็สามารถนำเงินออมออกมาใช้ในตอนนี้ได้

ขณะที่ตะวันหยอดกระปุกออมสิน ตนเองก็ไม่ได้คิดว่าจะนำเงินเก็บที่ได้ไปซื้ออะไร คิดแค่เพียงว่าอยากจะหยอดกระปุกไปเรื่อย ๆ ให้มียอดเงินเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น เก็บไว้เผื่ออนาคตจำเป็นต้องใช้ แต่มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ตะวันอยากได้เลโก้ที่มีราคา 1,480 บาท ตะวันจึงเก็บเงินซื้อ โดยใช้เวลายุ่งประมาณ 3-4 เดือนก็สามารถเก็บเงินได้จำนวนหนึ่ง แต่พอได้ซื้อจริงกลับซื้อเลโก้ที่มีราคาเพียง 320 บาท ตะวันให้เหตุผลว่าถึงเลโก้จะเป็นคนละแบบกับที่อยากได้ แต่ก็เล่นได้เหมือนกัน จากนั้นก็นำเงินส่วนที่เหลือไปหยอดกระปุกสะสมไว้ต่อไป พอถึงเวลาที่ต้องแคะกระปุกออมสินออกมานับ ตอนที่เห็นเงินกองรวมกัน ตะวันรู้สึกดีใจมาก หลังจากนั้นเสร็จก็จะให้พ่อกับแม่นำไปฝากธนาคารให้ โดยเฉลี่ยปีละครั้ง

ตะวันยังบอกอีกว่า บางครั้งได้เงินจากคุณป้าและญาติ ๆ เวลามาเจอกันในวันปีใหม่ พวกเขาจะให้เงินครั้งละประมาณ 500 บาท ทั้งนี้ ตะวันยังมีรายได้พิเศษอื่น ๆ เพิ่มเติมบ้างเป็นครั้งคราว อย่างเช่น เวลาที่พ่อให้ไปเฝ้าเครื่องสูบน้ำจะได้วันละ 50 บาท หรือแม่เรียกให้มาช่วยทำปลา ช่วยขอดเกล็ดปลาจะได้ครั้งละ 20 บาท หรือ 40 บาท แล้วแต่จำนวนปลาว่ามีมากหรือน้อย บางครั้งที่ช่วยเหลืองานบ้านก็จะได้ครั้งละ 50 บาท หรือแม้แต่กระทั่งพ่อให้ไปเอาดินกลบหลุมบนถนนจะได้ครั้งละ 150 บาท

ตะวันบอกว่า อยากเก็บเงินให้ได้มาก ๆ เผื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน ถ้าเจอสิ่งของที่อยากได้ที่ราคาไม่แพงและจำเป็นก็สามารถซื้อเองได้เลย หรือเวลาที่พ่อแม่หมุนเงินไม่ทัน ก็สามารถนำเงินเก็บของตนเองไปช่วยสมทบได้ จะไม่รู้รู้สึกเสียดายเพราะรู้ว่าพ่อแม่คงมีความจำเป็น และตะวันอยากเก็บไว้ใช้สำหรับการศึกษาของตัวเองในอนาคตอีกด้วย

กลุ่มที่ 2 ข้อมูลเบื้องต้นของพ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลัก

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1

คุณแม่แก้ว (นามสมมุติ) อายุ 45 ปี เป็นมารดาของเด็กหญิงแป้งร่ำ มีอาชีพเป็นแม่บ้าน โดยคุณแม่แก้วได้เล่าถึงลูกสาวว่า แป้งร่ำเป็นเด็กที่มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือ แบ่งปัน เวลาทำอะไรก็จะแบ่งให้ทุกคนตลอด หรืออาจเพราะเป็นพี่สาวคนโต ก็เลยทำให้แป้งร่ำมีนิสัยชอบช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่น

โดยปกติ คุณแม่จะให้เงินค่าขนมลูกไปโรงเรียนวันละ 20 บาท และจะบอกแป้งร่ำอยู่เสมอว่า เงินส่วนนี้ที่แม่ให้ คือให้น้องไปจัดสรรการใช้จ่ายเอง ให้แบ่งกินแบ่งเก็บ และคุณแม่ยังเล่าว่า ไม่เคยบังคับให้น้องต้องออมเงิน ได้แต่บอกลูกว่า ถ้าวันไหนหนูกินหมด 20 บาทก็จะมีเงินออม แค่นั้นเอง ซึ่งตรงส่วนนี้แม่ไม่ว่า เพราะแม่ต้องการให้กินก่อน เหลือแล้วค่อยนำมาออม จะเหลือ 1 บาทหรือ 2 บาทก็ถือว่าเป็นเงินออมได้เหมือนกัน

ตอนอยู่ที่บ้าน เวลาที่แป้งร่ำแคะกระปุกออมสินออกมานับ คุณแม่แก้วก็จะเป็นคนนำไปฝากธนาคารให้ ซึ่งเป็นบัญชีชื่อของแป้งร่ำเลย โดยคุณแม่จะมีหน้าที่นำเงินที่น้องหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน

เมื่อรวบรวมได้จำหน่ายแม่ก็จะเป็นคนนำไปฝากที่ธนาคารให้ มีบางครั้งแม่ที่แม่ร่ำต้องการซื้อของ โดยนำเงินเก็บของตัวเองออกมาซื้อ น้องก็จะมาบอกคุณแม่แม่ก็ก่อนเสมอ คุณแม่เล่าว่า มีครั้งหนึ่งที่ครอบครัวออกไปเที่ยวด้วยกัน แม่ร่ำก็จะช่วยจ่ายค่ารถ ค่าน้ำมัน ค่ากิน ซึ่งน้องจะพกเงินเก็บของตัวเองติดไปด้วยเวลาที่คุณแม่ร้องขอให้น้องช่วยแชร์หรือหารกัน น้องก็จะแบ่งเงินเก็บส่วนหนึ่งออกมาช่วยอยู่เสมอ แต่พอกลับถึงบ้านคุณแม่ก็จะคืนให้น้อง หรือบางทีคุณแม่ก็เก็บไว้ให้น้องในภายหลัง ซึ่งก็เป็นวิธีของคุณแม่แม่แก่ว่างอยากสอนให้แม่ร่ำได้รู้จักการแบ่งปันนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม คุณแม่แม่แก่ว่างไม่ได้รู้สึกกังวลเมื่อเห็นแม่ร่ำนำเงินออมของตนออกมาใช้จ่าย แต่แม่ก็จะคอยบอกแม่ร่ำอยู่เสมอว่า ไม่ให้นำเงินออกมาใช้จนหมด จนไม่เหลือเก็บ ทุกครั้งที่นำเงินออกมาใช้จ่าย ลูกก็ต้องใช้บางส่วนและเหลือเก็บไว้บางส่วนด้วย อีกทั้ง คุณแม่แม่แก่ว่างยังได้พูดทิ้งท้ายว่า หากเด็กทุกคนได้รู้จักวิธีออมเงิน รู้จักใช้เงินอย่างเหมาะสม โดยที่เด็กสามารถแบ่งเก็บแบ่งใช้ได้เหมาะสมนั้น ก็จะทำให้เด็กรู้จักคุณค่าของเงิน และมีเงินเก็บสำรองไว้ใช้ในยามที่จำเป็นสำหรับตัวของเขาเองอีกด้วย

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 2

คุณแม่สมหญิง (นามสมมติ) อายุ 35 ปี เป็นมารดาของเด็กหญิงแพรวา ปัจจุบันทำธุรกิจส่วนตัว คุณแม่เล่าถึงแพรวาว่า แพรวาจะชอบซื้อขนม โดยส่วนใหญ่ที่บ้านจะตั้งบงให้ น้องก็สามารถจำกัดตัวเองในการใช้จ่ายได้ ในเรื่องของการใช้เงิน คุณแม่จะใช้เหตุผลว่า ถ้าน้องอยากได้ของเล่น ก็จะให้น้องคิดก่อน ว่าที่บ้านมีหรือเปล่า จำเป็นต้องซื้อไหม อยากเล่นแค่ไหน ซึ่งน้องก็สามารถคิดเองได้ว่า จะซื้อของชิ้นนั้นหรือไม่ และที่บ้าน แม่จะมีกระปุกออมสินให้ เมื่อน้องมีเงินเหลือจากซื้อของ น้องก็จะนำมาหยอดกระปุกของเขาเอง

ในเรื่องของการออมเงิน ที่บ้านจะสอนคล้ายๆ กันกับการทำธุรกิจ คือ ถ้าอยากมีอนาคต มีเงินไปซื้อของ ก็ต้องรู้จักเก็บเงิน รู้จักหาเงิน ถ้าวันนี้ใช้เงินหมด พรุ่งนี้ก็จะไม่มีใช้ ซึ่งน้องจะไปคิดต่อได้เองว่า ถ้าเขาอยากมีเงิน เขาก็ต้องแบ่งปันส่วน

บางครั้งที่แพรวาอยากได้ของที่มีราคาแพง ที่เป็นเงินก้อนใหญ่ น้องก็จะเก็บรวบรวมเงินซื้อเอง แต่ถ้าเป็นของทั่วไป เขาก็จะมาบอกก่อน แล้วแม่จะเป็นคนพิจารณาว่า แม่จะเป็นคนซื้อ หรือว่าจะให้เขาซื้อเอง แต่ถ้าเป็นของแพงหรือมีราคาสูง แม่ก็จะบอกให้น้องเก็บเงินซื้อเอง เคยมีบางครั้งแม่แพรวานำเงินเก็บออกมาใช้ โดยนำไปซื้อโทรศัพท์มือถือ ซึ่งแม่ได้ประเมินแล้วว่า น้องมีวินัยในการใช้มือถือ สามารถควบคุมตัวเองได้ แม่จึงอนุญาตให้มีมือถือเป็นเครื่องส่วนตัว โดยแพรวาใช้เวลาในการเก็บสะสมเงินนานถึง 2 ปี จึงสามารถซื้อโทรศัพท์มือถือให้ตัวเองได้

คุณแม่สมมติคิดว่า การออมเงินในเด็กมีประโยชน์มาก ทำให้เด็กได้เห็นคุณค่าในการใช้จ่าย แล้วก็รู้ที่มาของเงิน รู้คุณค่าของเงิน การที่เด็กต้องไปหาเงินเอง หรือมีข้อจำกัดในการได้เงินมา ก็จะทำให้เด็กได้ตระหนักเกี่ยวกับการใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น การออมยังทำให้เด็กได้แบ่งส่นปันส่วนเงินจำนวนหนึ่งมาเก็บไว้สำหรับอนาคต หรือสำหรับการซื้อของที่ต้องใช้เงินจำนวนมาก และทำให้เด็กมีวินัยในการออมเงินในทุกวันอีกด้วย

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 3

คุณแม่ชิ่ง (นามสมมติ) อายุ 33 ปี เป็นมารดาของเด็กหญิงอิงอร รับผิดชอบที่เป็นแม่บ้านดูแลทุกอย่างในครอบครัว ปัจจุบันรายได้หลักของครอบครัวมาจากการค้าขาย เพราะที่บ้านเป็นร้านขายของชำ

คุณแม่เล่าถึงอิงอรว่า เวลาที่น้องจะใช้เงิน ก็จะแบ่งส่วนการใช้จ่ายของตัวเองไว้ เงินค่าขนมที่ได้ไปโรงเรียน น้องก็จะนำไปจัดสรร ใช้จ่ายด้วยตัวเอง บางครั้งที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่ต้องจ่ายให้ทางโรงเรียน เช่น ค่าอุปกรณ์การเรียนหรือค่ากิจกรรม น้องก็จะมาขอเพิ่มจากส่วนเดิมที่เคยให้ไป โดยที่น้องจะไม่เอาค่าขนมของตัวเองออกในส่วนที่ต้องจ่ายเพิ่ม แต่ถ้าคุณครูไม่ได้แจ้งล่วงหน้า และจำนวนเงินไม่มากนัก น้องก็จะใช้ค่าขนมของตัวเองแบ่งจ่ายไป

ในเรื่องของการออมเงิน อิงอรจะได้รับเงินจากคุณแม่ไปโรงเรียนวันละ 70 บาท ส่วนใหญ่น้องมักจะออมเงินมากกว่าเอาไปใช้จ่ายเวลาอยู่ที่โรงเรียน จนบางครั้งคุณแม่ก็อดหวังไม่ได้ว่า ลูกจะพอใช้ไหม จะทานอิมหรือเปล่า เพราะที่โรงเรียนมีทั้งพักเที่ยงและพักน้อยตอนบ่ายสองครั้ง แม่จึงบอกให้น้องออมแค่ 20 บาท อีก 50 บาทให้นำไปใช้จ่ายได้เลย แต่ส่วนใหญ่อิงอรก็จะออม 50 แล้วกินแค่ 20 ในบางวันที่น้องไม่ได้ใช้เงินที่โรงเรียน ก็จะเหลือกลับมาหยอดกระปุกออมสินที่บ้านด้วย

เวลาที่อิงอรอยากได้อะไร น้องก็จะมาบอกแม่ก่อนเสมอ มาอธิบายถึงสิ่งที่ตนเองอยากได้ ส่วนใหญ่จะเป็นการชี้แจงโดยใช้เหตุผล ว่าสิ่งที่ตัวเองอยากได้นั้น มีความจำเป็นอย่างไร ส่วนใหญ่จะเป็นการชี้แจงเหตุผลมากกว่าที่จะเดินเข้ามาขอตรง ๆ บางครั้งสิ่งที่น้องต้องการ ไม่ได้มีมูลค่ามากจนเกินไป คือเป็นหลักสิบและแม่พิจารณาแล้วว่าเห็นสมควร แม่ก็จะซื้อให้เอง แต่ถ้าน้องอยากได้ของที่มีราคาสูง หลักร้อยหรือหลักพัน น้องก็จะมาบอกก่อน ว่าขอเอาเงินออมออกมาซื้อ แต่ส่วนใหญ่ก็จะไม่ค่อยขอหรือทำแบบนี้

คุณแม่ชิ่งคิดว่า การออมเงินในเด็กมีประโยชน์ตรงที่เด็กสามารถแบ่งเงินเก็บเพื่อสำรองไว้สำหรับการใช้จ่ายของตัวเองได้ แม่ไม่ใช่ว่าอยากเห็นเงินเก็บในส่วนของเขา เด็กจะสามารถแบ่งเงินเป็น ใช้เงินเป็น และยังเป็นการฝึกวินัยและความอดทน เพราะบางอย่างที่เด็กอยากได้ แต่เขาก็ไม่ซื้อ นั่นคือ เขามีความอดทน บางทีที่เด็กไม่ต้องการใช้จ่าย เพราะเขาต้องการได้เงินเก็บของเขามากกว่า เขาอยาก

เห็นจำนวนเงินเก็บที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ มากกว่า เนื่องจากเด็กเริ่มเรียนรู้ในตัวเลข รับรู้ถึงจำนวนเงินที่เขา มี เขาก็อยากที่จะเก็บ ซึ่งถือเป็นเรื่องดี และถ้ารู้จักการออมตั้งแต่เด็ก มันก็จะส่งผลดีไปในอนาคต

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 4

คุณแม่ต้องตา (นามสมมุติ) อายุ 41 ปี เป็นมารดาของเด็กชายข้าวโพด ปัจจุบันมีอาชีพเป็นแม่บ้านและช่วยเหลือธุรกิจงานของคุณพ่อบ้างเป็นบางครั้ง คุณแม่ต้องตาเล่าว่า ปกติจะให้เงินข้าวโพดไปโรงเรียนวันละ 20 บาท โดยเริ่มให้เงินน้องตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นป.3 ที่ผ่านมาน้องไม่เคยขอเงินไปโรงเรียนเลย อีกทั้ง พ่อกับแม่เห็นว่าระดับชั้นป.3 เรียนรู้ที่จะใช้จ่ายและสามารถให้พกเงินไปโรงเรียนได้แล้ว ก็เลยให้เงินไปโรงเรียนตั้งแต่ตอนนั้นเป็นต้นมา

ตอนที่ข้าวโพดได้เงินไปโรงเรียน น้องก็จะทำตามที่คุณแม่สอน คือ จะเอาเงินแบ่งเก็บก่อน ประมาณ 5-10 บาท ส่วนที่เหลือค่อยเอาไปใช้จ่ายที่โรงเรียน พอผ่านไปสักกระยะ น้องรู้สึกตัวตัวเองใช้จ่ายไม่พอ จึงขอเปลี่ยนวิธี โดยบอกกับคุณแม่ว่า จะยังไม่เก็บก่อนไปโรงเรียน ขอถือไปทั้งหมด 20 บาทเลย บางวันก็จะใช้จนหมด บางวันก็เหลือกลับมา เหมือนกับว่าตอนนี้ข้าวโพดกำลังเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเองว่า จะเก็บแบบไหนดี ซึ่งคุณแม่ต้องตาก็ไม่ได้แย้งอะไรกับลูก หากน้องขอทดลองใช้วิธีไหน คุณแม่ก็ได้แต่บอกว่า ให้ลองดู ส่วนเงินที่เหลือกลับมาบ้าน ข้าวโพดก็จะเก็บใส่ไว้ในกระปุกออมสินของเขา

ขณะเดียวกัน คุณแม่ต้องตากับคุณพ่อของข้าวโพดได้มีการพูดคุยและสอนเรื่องการออมเงินให้น้อง โดยจะสอนให้รู้จักเก็บเงิน ประหยัดเงิน สอนให้รู้จักความหมายของเงิน ว่าความประหยัดคืออะไร เก็บเงินคืออะไร ทำไมต้องเก็บ แล้วทั้งคู่ก็จะอธิบายเหตุผลกับลูก โดยที่อธิบายถึงข้อเสียของตนเองตอนที่ไม่มีเงินเก็บในช่วงวัยรุ่นให้ลูกฟัง เป็นการเล่าเรื่องราว บอกเล่าประสบการณ์ของคุณแม่ถึงเหตุการณ์ที่เคยพบเจอมา และได้บอกทั้งท้ายกับลูกว่า ถ้าข้าวโพดอยากได้อะไร ก็ให้ลูกได้ลองเก็บเงินดู

คุณแม่ยังได้เล่าถึงกรณีที่เกิดขึ้นล่าสุดว่า แม่ได้ซื้อถุงเท้ามาให้น้อง 5 คู่ เป็นถุงเท้าสีขาวหมดเลย แล้วน้องต้องมาซักถุงเท้ากับแม่ทุกวัน แล้วน้องรู้สึกว่ายี่ไม่ไหว เพราะว่าถุงเท้าดำมาก น้องจึงอยากได้ถุงเท้าที่มีพื้นสีดำ ด้วยความเห็นต่าง จากที่แม่อยากให้ใช้พื้นสีขาว ถุงเท้าพื้นสีดำมองไม่ออกว่าสกปรกมากน้อยขนาดไหน แต่ในมุมมองของลูกก็รู้สึกว่ามันเสียเวลาที่จะต้องมาซัก แม่เลยถามว่าแล้วลูกจะทำยังไง ข้าวโพดจึงบอกแม่ว่า ตนเองจะเก็บเงินซื้อถุงเท้าเอง ทั้งนี้ ข้าวโพดคงเห็นว่า ตนเองมีรายรับจากเงินค่าขนม และสามารถแบ่งเก็บแบ่งใช้ มีเป้าหมาย มีความต้องการและสามารถออมเงินเองได้แล้ว จึงวางแผนออมเงินเพื่อซื้อถุงเท้า จนสามารถซื้อได้เป็นผลสำเร็จ

โดยปกติแล้ว ข้าวโพดจะไม่นำเงินออมของตนเองออกมาใช้ หากไม่มีเป้าหมาย ถ้าน้องอยากได้บางสิ่งบางอย่าง เขาจะวางแผนมาก่อน และจะมาเกริ่นกับคุณแม่ก่อนว่าทำไมถึงต้องการสิ่งนั้น โดยจะ

มีเหตุผลในการนำเงินออมออกมาใช้จ่ายก่อนเสมอ อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ของการออมเงินในมุมมองของคุณแม่ต้องตานั้น คือ การเก็บ การรู้จักออม และรู้จักวางแผนในการใช้เงิน ให้มีประโยชน์ที่สุด นั่นเอง

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 5

คุณแม่แดง (นามสมมุติ) อายุ 31 ปี เป็นมารดาของเด็กหญิงนับดาว คุณแม่มีอาชีพ ค้าขายขนมหวาน ขนมไทยและเบเกอรี่หลากหลายชนิด โดยคุณแม่เล่าว่า เวลาค้าขายก็จะมีรายได้ที่ไม่แน่นอนซึ่งเมื่อก่อน ตอนที่นับดาวเรียนอยู่ชั้นป.4 คุณแม่จะให้เงินน้องไปโรงเรียนวันละ 50-60 บาท พอน้องขึ้นป.5 เนื่องจากเศรษฐกิจที่ทำให้สินค้ามีราคาแพงขึ้น จึงไม่สามารถให้ค่าขนมได้เท่าเดิมเหมือนเมื่อก่อน เพราะนับดาวบอกแม่ว่า ใช้ไม่พอ ปัจจุบันคุณแม่แดงจึงให้เงินนับดาวไปโรงเรียนวันละ 100 บาท และในแต่ละวันที่ให้ 100 บาทไป นับดาวก็จะมีเงินเหลือกลับมาหยอดกระปุกออมสินที่บ้านทุกวัน โดยคุณแม่แดงจะพยายามให้น้องใช้เงินแต่ละวันภายในวงเงินที่กำหนด น้องก็จะไปบริหารจัดการเงินที่ได้รับจากคุณแม่เอง

ในส่วนของการออมเงิน ส่วนใหญ่คุณแม่แดงจะเน้นให้ลูกฝากเงิน เมื่อก่อนคุณแม่จะเป็นคนฝากให้กับลูกเอง โดยฝากเข้าธนาคารที่เป็นในนามของแม่ฝากเพื่อลูก ในส่วนที่แม่เก็บออมไว้ให้ลูกนั้น เพื่อสำรองไว้เป็นทุนการศึกษาสำหรับนับดาว หลังจากที่หยอดกระปุกออมสินจนเต็ม แม่ก็จะเป็นคนเอาเงินไปฝากธนาคาร ภายใต้บัญชีสะสมทรัพย์ หากจะถอนออกมาก็ตอเมื่อมีความจำเป็น อย่างเช่น นำไปจ่ายค่าเทอมลูก หรือมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขัดสน ณ เวลานั้น คุณแม่ถึงจะดึงออกมาจ่าย แต่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยยุ่งกับบัญชีนั้นเท่าใดนัก เพราะต้องการฝากไว้เพื่อเก็บเงินให้กับนับดาว นั่นเอง

คุณแม่ยังเล่าว่า เมื่อช่วงที่ผ่านมา ตอนที่ท้องลูกคนที่สอง แพ้ท้องหนักมาก เลยไม่ได้ทำงาน จึงได้นำเงินส่วนนั้นออกมาใช้จ่าย และในส่วนของกระปุกออมสิน คุณแม่ก็มีให้น้องได้หยอดทุกวัน หยอดอยู่เป็นประจำ แต่คุณแม่แดงจะเป็นคนเก็บไว้ให้ นอกจากกระปุกออมสินสีแดงใบใหญ่ที่คุณแม่แดงพูดถึง นับดาวก็จะมีกระปุกเล็กออมสินเล็ก ๆ ส่วนตัวที่เก็บออมไว้แยกอีกต่างหาก เพื่อที่น้องจะเก็บไว้ซื้อของจุกจิกเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามที่โรงเรียนมีขาย เวลาที่นับดาวอยากได้ของบางอย่าง น้องจะไม่บอกว่าอยากได้อะไร แต่มักจะถามคุณแม่แดงก่อนเสมอว่า แม่มีตังค์ไหม แม่เอาตังค์มาหรือเปล่า โดยที่น้องจะไม่บอกตรง ๆ ว่าอยากได้สิ่งนั้นสิ่งนี้ กลับกลายเป็นคุณแม่ที่จะต้องถามลูกเองว่า หนูอยากได้อะไร แทน

คุณแม่ได้เล่าถึงนับดาวเกี่ยวกับการหารายได้พิเศษจากความชอบของน้องอีกว่า พอนับดาวเก็บเงินได้จำนวนหนึ่ง น้องก็จะแบ่งเงินไปซื้อของในแอฟริเคชั่นที่ใช้วาดการ์ตูน พวกแปรงทาสีต่าง ๆ ในแอฟริเคชั่นบางทีก็ลงเรียนตามคอร์สเพื่อทำตัวการ์ตูน แล้วเมื่อน้องขายตัวการ์ตูนได้ เขาก็จะนำเงินที่ขายได้ไปซื้ออุปกรณ์เสริมต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อเอามาทำตัวการ์ตูน นับดาวชอบวาดการ์ตูนมาก เป็นการต่อยอดในสิ่งที่น้องทำ

ทั้งนี้ คุณแม่สังเกตเห็นว่า การออมเงินในเด็กมีประโยชน์อย่างมาก บางครั้งที่พ่อแม่ขัดสน หรือ ผู้ปกครองหมุนเงินไม่ทัน อย่างน้อย เด็กที่มีการออมเงินเป็นประจำ ก็ยังมีเงินสำรองไว้สำหรับใช้จ่ายเพื่อตัวเองในอนาคต

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 6

คุณแม่พลอย (นามสมมุติ) อายุ 33 ปี เป็นมารดาของเด็กชายต้นกล้าและเป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว ปัจจุบันคุณแม่พลอยทำงานประจำเป็นพนักงานธนาคารแห่งหนึ่ง และมีอาชีพเสริมคือ ดูแลบัญชี และเป็นเลขาให้กับบริษัทอีกแห่งหนึ่งด้วย

โดยปกติคุณแม่พลอยจะพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับการใช้เงินในทุกวันเป็นประจำอยู่แล้วว่า ให้ใช้เงินอย่างประหยัด อีกทั้งช่วงนี้เป็นช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี ข้าวของมีราคาแพงขึ้น คุณแม่ก็จะบอกให้น้องใช้จ่ายอย่างประหยัด และให้เก็บเงินไว้มาก ๆ เพื่อที่ว่าในอนาคตถ้าหากจะสามารถนำเงินเก็บออกมาใช้ในตอนฉุกเฉินได้

คุณแม่บอกว่าตั้งแต่ที่ต้นกล้าขึ้นป.4 ตนเองจะให้เงินลูกไปโรงเรียนวันละ 80 บาท โดยคุณแม่จะแลกธนบัตรใบละยี่สิบบกับเหรียญใส่ถุงเตรียมไว้ให้ในแต่ละวัน และต้นกล้าก็จะหยิบไปใช้ทีละถุง ทั้งนี้คุณแม่ได้เริ่มสอนต้นกล้าเกี่ยวกับการออมเงินตั้งแต่ที่อยู่อนุบาลแล้วว่า ให้เก็บก่อนใช้ และในปัจจุบันก่อนออกจากบ้าน ต้นกล้าก็ต้องนำเงิน 20 บาทหยอดกระปุกออมสินก่อนไปโรงเรียนทุกเช้า และคุณแม่จะคอยบอกลูกเสมอว่า ให้ช่วยกันเก็บเงินและช่วยกันประหยัด อะไรที่ไม่จำเป็น อะไรที่เกินตัว ก็ยังไม่ต้องซื้อ บางที่ได้มาแล้วอาจไม่รักษาให้ดีเท่าที่ควร คุณแม่ก็จะบอกว่า ยังไม่ได้ ให้ถึงเวลาก่อนค่อยซื้อ

คุณแม่เล่าว่า เวลาที่ต้นกล้าออมเงินได้จำนวนหนึ่ง น้องก็จะนับมาแล้วบอกให้แม่ช่วยนำเงินไปเข้าบัญชีให้ มีบางครั้งที่ต้นกล้าไปทำงานกับคุณแม่ น้องก็จะนำเงินไปฝากที่หน้าเคาน์เตอร์ด้วยตัวเอง แต่ถ้าวันไหนไม่ได้ไปทำงานกับแม่แล้วอยากฝากเงิน น้องก็จะให้เงินกับแม่ แล้วให้แม่ช่วยโอนเงินเข้าบัญชีส่วนตัวของน้อง พร้อมกับต้องส่งหลักฐานการโอนให้น้องด้วย

เวลาที่น้องอยากได้อะไร ถ้าไม่เกินงบจากที่น้องเก็บ น้องก็จะนำเงินจากกระปุกออมสินส่วนตัวไปซื้อ ซึ่งคุณแม่พลอยก็ไม่ได้ว่าอะไรลูก เพราะถือว่าตนเองได้ให้เงินลูกไปแล้ว แต่ถ้าสิ่งที่น้องอยากได้ เป็นของที่มีราคาแพง น้องก็จะมาบอกแม่ แล้วแม่จะเป็นคนพิจารณาว่า ควรจะซื้อสิ่งนั้นให้ลูกหรือไม่ ถ้าเป็นสิ่งของที่มีราคา ส่วนใหญ่คุณแม่พลอยจะเป็นคนซื้อให้เองเลย ส่วนเงินเก็บของน้อง คุณแม่ก็จะให้เก็บไว้อย่างนั้นต่อไป

คุณแม่ยังเล่าต่อว่า เมื่อ 2 ปีที่แล้ว ช่วงที่โควิดเข้ามาใหม่ ๆ คุณแม่พลอยหมุนเงินไม่ทัน เนื่องจากคุณพ่อของน้องไม่ได้ส่งเงินให้และหายหน้าไป เลยทำให้คุณแม่พลอยตั้งตัวไม่ทัน อีกทั้ง คุณตา กับคุณยายก็ตกงานด้วย คุณแม่จึงให้ลูกถอนเงินที่ฝากไว้จากธนาคารออกมา เพื่อนำเงินไปจ่ายค่าเทอม

ของต้นกล้านั่นเอง ถึงตอนนี้คุณแม่พลอยก็ยังรู้สึกเสียดายและเสียใจกับเหตุการณ์ครั้งนั้น ที่ต้องถอนเงินของลูกออกมาใช้จ่าย แต่ในปัจจุบันคุณแม่ได้สนับสนุนน้อง โดยจะสมทบเงินของตัวเองเพิ่มให้กับลูก เวลาที่นำเงินของลูกไปฝากธนาคาร

อย่างไรก็ตาม คุณแม่พลอยคิดว่าการออมเงินในเด็กนั้น ถือเป็นเรื่องดี โดยส่วนตัวของคุณแม่รู้สึกว่าคุณคนไทยค่อนข้างขาดความรู้ในการเก็บออมเงิน คุณแม่ให้ข้อคิดเห็นว่า อาจจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการออมเงิน ปลูกฝังเด็กให้มีความประหยัด มัธยัสถ์ ฝึกให้เด็กได้เก็บเงินก่อนที่จะนำออกไปใช้ และเด็กควรได้เรียนรู้เรื่องของการเงินอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยของเขาด้วย

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 7

คุณยายขมื่น (นามสมมุติ) ในวัย 62 ปี มีหน้าที่ดูแลหลานสองคน คือภุมาและหลานสาวอีกหนึ่งคนในวัยสามขวบ ส่วนพ่อและแม่ของภุมาทำงานอยู่ต่างอำเภอ ซึ่งปัจจุบันทำให้คุณยายขมื่นรับหน้าที่เป็นผู้ปกครองคอยดูแลหลาน ๆ และมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับหลานเป็นอย่างมาก

คุณยายขมื่นเล่าว่า ตนเองจะเป็นคนให้เงินหลานไปโรงเรียนวันละ 30 บาท เงินที่ให้หลานไปจะเป็นเงินจากพ่อแม่ของน้องภุมาที่ฝากไว้ให้ และบางครั้งก็มีเงินยายด้วย ในเรื่องของการออมเงิน ถ้าวันไหนที่ครูประจำชั้นของหลานไม่ได้รับฝากเงิน ภุมาก็จะนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายที่โรงเรียนกลับมาหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน คุณยายอยากให้ภุมาได้ออมเงินทุกวัน ท่านจะคอยบอกหลานอยู่เสมอว่า ให้ออมเงิน แม้ว่าบางวันที่คุณยายขมื่นไม่ค่อยมีเงิน ก็จะให้เงินหลานไปโรงเรียน 20 บาทบ้าง และคุณยายยังบอกอีกว่า ภุมาใช้เงินไม่ค่อยเป็น คือหลานไม่รู้จักชื่อของทาน เวลาให้เงินไปโรงเรียนก็จะใช้ชื่อขนมแค่ 5 บาท ส่วนที่เหลือหลานก็จะนำมาเก็บออม หรือบางวันที่ไม่ได้ใช้เงินภุมาก็จะฝากคุณครูไว้หมดเลย

คุณยายขมื่นยังเล่าอีกว่า ภุมารู้จักออมเงิน รู้จักเก็บเงินตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะครอบครัวฝึกฝนให้หลานรู้จักการออมเงินตั้งแต่อายุอนุบาล น้องก็เลยชินกับการออม เวลาที่น้องได้เงินมาไม่ว่าจะใครหรือญาติผู้ใหญ่ให้เงิน ภุมาก็จะรีบเอาประโยชน์กระปุกออมสินไว้ จะไม่เอาออกมาใช้เลย แม้แต่เวลาที่ได้เงินคืนจากการออมของโรงเรียนแต่ละปี คุณยายก็จะเก็บไว้ให้โดยการนำไปฝากไว้ที่ธนาคารอีกที ทั้งนี้ เวลาที่หลานอยากได้อะไร ก็จะไม่กล้าไปซื้อ ซึ่งก็เป็นเหตุผลว่าทำไมภุมาจึงไม่ค่อยได้ใช้เงิน

คุณยายเล่าว่า ความหวังของภุมาคือ อยากไปเรียนในเมือง คุณยายจึงได้บอกให้ภุมาเก็บเงินและออมเงินอย่างสม่ำเสมอ เพราะการไปเรียนในเมืองมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นค่าเทอม ค่ารถรับส่งและ อื่น ๆ คุณยายยังได้สอนหลานอีกว่า ถ้าไม่อยากเรียน ออกไปรับจ้างก็มีเงิน แต่เขาไม่รับ เพราะอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ที่เขาจะรับเข้าทำงาน ต้องเรียนก่อน ซึ่งตัวของภุมาเองก็ฟังและเข้าใจในสิ่งที่ยายสอน

คุณยายบอกว่า ภุมาจะเป็นเด็กที่ไม่ค่อยมีความอยากได้อะไรมากนัก สิ่งไหนที่มีแล้วน้องก็จะไม่อยากได้ ปกติคุณแม่ของภุมาก็มักจะซื้อของมาให้ลูกอยู่เสมอ แต่พอวันหนึ่งที่ภุมาเริ่มรู้เรื่องและเห็นว่า

ตนเองมีทุกอย่างแล้ว ก็เลยไม่รู้สึกรว่าอยากได้อะไรอีก สิ่งที่น่าอยากได้ตอนนี้คือเงินออม ภูผาเคยบอกยายว่า อยากจะออมเงินให้ได้จำนวนมาก ๆ เหมือนเพื่อน ทำให้ตอนนี้ที่ภูผามีเงินถืออยู่ในมือเท่าไร ก็จะพยายามนำไปเก็บให้ได้เหมือนเพื่อนนั่นเอง

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 8

คุณยายแ่ม (นามสมมุติ) อายุ 52 ปี ปัจจุบันเป็นครูศูนย์เด็กเล็ก รับเงินเดือนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด เดือนละ 10,000 บาท ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองช่วยดูแลนายมาตั้งแต่เล็ก ๆ คุณยายจึงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับหลานเป็นอย่างมาก

คุณยายแ่มเล่าว่า ปกติพ่อกับแม่ของนายจะเป็นคนให้เงินหลานไปโรงเรียน ซึ่งนายจะได้เงินไปโรงเรียนวันละ 20 บาท และคุณยายจะคอยบอกให้หลานนำเงินไปออมที่โรงเรียนด้วย วันละ 10 บาท แล้วอีก 10 บาทค่อยเอาไปซื้อขนมทานในช่วงกลางวัน

ถ้าอยู่ที่บ้าน น้องนายก็จะมีกระปุกออมสินเป็นของตัวเอง และมีเก็บเองบ้างนิดหน่อย เวลาต้องการอะไรก็สามารถนำไปซื้อเองได้เลย อย่างเช่น ขนมหรือของกินต่าง ๆ เนื่องจากหลานเป็นคนที่ยากแ้งมาก จะใช้เงินไปกับเรื่องกิน แต่ถ้าอยู่โรงเรียนคุณยายไม่ค่อยห่วง เพราะตอนกลางวันจะทานข้าวที่โรงเรียนอยู่แล้ว เวลาที่หลานอยากได้อะไร ก็จะมาบอกคุณยาย มีครั้งหนึ่งนายอยากได้รถของเล่น ยายก็พาไปซื้อที่ตลาด และบอกให้หลานรู้จักรักษาของ บอกให้เล่นดี ๆ อย่าแคะเล่นจนพัง พ่อแม่ไม่มีเงินซื้อให้ตลอดเรื่อยไป

คุณยายแ่มเล่าอีกว่า แม่ของนายได้เปิดบัญชีธนาคารให้หลาน มีบางส่วนถ้าแม่เก็บได้ก็จะไปออมให้ลูก น่าจะไม่ค่อยบ่อย หรือบางครั้งที่นายแคะกระปุกออมสินออกมาได้ 300-500 บาท ก็จะเอาไปฝากให้ แม่จะนาน ๆ ครั้ง และไม่ได้มีจำนวนมาก แต่ก็เอาไปฝากให้อยู่เรื่อย ๆ เวลาเอาเงินเข้าบัญชีหลานก็จะรับรู้ถึงยอดเงินในบัญชีด้วย ซึ่งโดยปกติแล้ว ถ้าเป็นสิ่งของนายมักจะไม่ค่อยอยากได้อะไรเท่าไร ดังนั้น เวลาที่แม่ของนายนำเงินไปฝากธนาคาร ก็จะเป็นการฝากแล้วฝากเลยและไม่ถอนออกมาใช้

อย่างไรก็ตาม คุณยายแ่มคิดว่า การออมเงินในเด็กจะทำให้เด็กได้รู้จักคุณค่าของเงิน ถ้าเด็กได้เก็บเงินวันละนิดวันละหน่อยก็ยังดีกว่าใช้จนหมด เด็กได้เก็บเงินไว้เพื่อใช้จ่ายในสิ่งที่ตนเองต้องการ เช่น ซื้อดินสอ ยางลบ กบเหลา ปากกา หรือสิ่งของที่จำเป็น หรือถ้ามีวันสำคัญที่เด็กจะต้องทำบุญหรือบริจาค เด็กก็สามารถนำเงินเก็บส่วนหนึ่งนั้นออกไปทำกิจกรรมได้ และจะทำให้เด็กได้รู้จักแบ่งปันคนอื่นด้วย

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 9

คุณยายฟ้า (นามสมมุติ) อายุ 76 ปี ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 9,000 บาท ทำหน้าที่เหมือนเป็นแม่คนที่สองของขวัญข้าว เพราะคุณยายเป็นคนที่เลี้ยงดูขวัญข้าวมาตั้งแต่เด็ก ๆ เนื่องจากคุณแม่ของน้องทำงานประจำอยู่ในตัวเมือง และจะกลับบ้านนาน ๆ ครั้ง จึง

ฝากให้คุณยายช่วยดูแลหลานจนถึงปัจจุบัน คุณยายฟ้าเลี้ยงดูหลานเป็นอย่างดี รักเหมือนลูก ทำให้ความสัมพันธ์ของสองยายหลานมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นอย่างมาก

คุณยายเล่าว่า ขวัญข้าวเป็นคนประหยัด ไม่รั้นที่จะอยากได้เงิน ไม่ฟุ่มเฟือย เวลาคุณยายให้เงิน แล้วถามหลานว่า เอาไปเท่านี้พอไหม หลานก็จะบอกว่าพอ จะไม่เรียกร้องขอเงินเพิ่มอีก ทำให้คุณยายไม่เคยกังวลเรื่องการใช้จ่ายเงินของขวัญข้าวเลย

หากพูดถึงการใช้จ่ายเงิน คุณยายฟ้าจะพูดในเชิงสอนหลานโดยการเล่าว่า สมัยก่อนคุณยายใช้เงินเป็นยังไง คุณยายจะเป็นคนที่ประหยัดมาก เพราะสมัยก่อนไม่ได้มีเงินมากนัก ฉะนั้น เวลาใช้จ่ายอะไรก็จะใช้อย่างประหยัด เป็นการพูดในลักษณะที่ว่า สมัยโบราณไม่มีเงิน เราก็ต้องรู้จักประหยัดนั่นเอง ในส่วนของการออมเงิน คุณยายก็จะบอกกับขวัญข้าวว่า ถ้าเอาไปใช้แล้วถ้ามีเหลือก็นำมาเก็บออม ส่วนหลานจะเก็บหรือไม่เก็บ จะมีเหลือหรือไม่เหลือ ก็แล้วแต่ คุณยายไม่ได้บังคับ แต่ถ้าเอาออกไปใช้ ก็ต้องพยายามให้เหลือ แล้วก็ให้มีเก็บเท่านั้นเอง

ปกติขวัญข้าวจะหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน เงินที่นำมาหยอดจะเป็นเงินจากญาติพี่น้องที่แวะเวียนมาเยี่ยมมาหาหลาน มีให้บ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จะนำมาสะสมไว้ หรือบางครั้งที่เหลือจากการใช้จ่ายก็จะนำมาเก็บใส่กระปุกรวมไว้เช่นกัน คุณยายฟ้ายังได้เปิดบัญชีไว้ให้หลาน ถ้าตนเองพอมีเงินก็จะเอาไปฝากไว้ให้ แต่เดี๋ยวนี้บัญชีไม่ค่อยได้เคลื่อนไหวเท่าใดนัก เนื่องจากพักหลังขวัญข้าวโตขึ้น ทำให้ใช้เงินมากขึ้นในเรื่องอาหารการกินและการซื้อของใช้ส่วนตัว ทำให้บางครั้งอาจไม่มีเหลือเก็บ แต่ก็จะมีติดตัวอยู่บ้าง คุณยายรู้ตัวว่า ตนเองให้เงินหลานในจำนวนที่จำกัด เพราะให้น้อยเลยทำให้บางครั้งไม่เหลือเก็บ อย่างไรก็ตาม คุณยายบอกว่า ก็แล้วแต่หลานว่าจะเอาไปใช้จ่ายอะไรตามความจำเป็นของเขา ไม่ว่าจะอะไรอยู่แล้ว เพราะรู้ว่าขวัญข้าวเป็นคนที่ใช้เงินอย่างประหยัดนั่นเอง และด้วยความที่ขวัญข้าวเป็นคนไม่ค่อยอยากได้อะไร จึงไม่เคยนำเงินเก็บออกมาใช้จ่ายเลย เงินในบัญชีก็ยังคงเหลืออยู่เหมือนเดิม แต่ถ้าเป็นเงินที่อยู่ในกระปุกออมสิน ที่มีทั้งเหรียญและธนบัตร ก็จะนำออกมาใช้ซื้อขนม ของกินบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ถึงแม้ว่าเงินฝากในบัญชีจะไม่ค่อยเคลื่อนไหวเท่าใดนัก แต่ก็ฝากไว้อย่างนั้น และไม่เคยถอนออกมาใช้จ่ายอะไรเลย

คุณยายฟ้าคิดว่า การออมเงินในเด็กเป็นการออมที่จะช่วยฝึกให้เด็กได้รู้จักความประหยัด รู้จักใช้ รู้จักออม รู้จักเก็บ เด็กจะได้รู้จักคุณค่าของเงิน แล้วเด็กก็จะมีเงินสำรองไว้สำหรับใช้จ่ายในเรื่องเรียนและอื่น ๆ ตามที่เขาสนใจ

พ่อแม่/ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 10

คุณแม่บัว (นามสมมุติ) อายุ 34 ปี เป็นมารดาของเด็กชายตะวัน มีอาชีพเป็นแม่บ้านและขายปลานิลสด มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 20,000 บาท คุณแม่บัวเล่าว่า ปกติให้เงินลูกไปโรงเรียนวันละ 40 บาท น้องก็จะเอาไปซื้อขนม ส่วนใหญ่จะจ่ายไปกับเรื่องกิน โดยใช้เงินที่โรงเรียนวันละ 35 บาท และ

ตะวันจะเหลือเงินกลับมาหยอดกระปุกออมสินที่บ้านทุกวัน วันละ 5 บาท เวลาให้เงินตะวันไปโรงเรียน คุณแม่บัวก็มักจะบอกกับน้องว่า เวลาซื้อของก็ให้ซื้อของที่จำเป็น ถ้าซื้อของกินก็ให้เลือกกินที่มีประโยชน์ คุณแม่อยากให้น้องมีเหตุผลเวลาใช้เงิน ให้รู้จักคุณค่าของเงิน และต้องช่วยกันประหยัด ไม่อยากให้ตะวันเป็นคนฟุ่มเฟือย

ส่วนในเรื่องของการออมเงิน คุณแม่บัวจะบอกกับน้องตลอดว่า เวลาได้เงินไปโรงเรียนต้องมีเหลือกลับมาหยอดกระปุกที่บ้านด้วย พยายามให้ตะวันได้เก็บเงิน คุณแม่อยากให้น้องมีเงินออม แล้วจะบอกลูกว่า เราต้องมีเงินสำรองไว้ใช้ในยามจำเป็น เวลาไม่สบายหรือครอบครัวหมุนเงินไม่ทัน ก็จะสามารถนำเงินเก็บของตะวันออกมาช่วยเหลือครอบครัวได้ หรือบางทีที่ตะวันอยากทำกิจกรรมอะไรสักอย่าง ก็จะต้องมีเงินสำรองไว้ใช้จ่ายในส่วนนั้นด้วย

คุณแม่บัวบอกว่า บางครั้งเวลาที่มีญาติ ๆ มาหา เขาก็จะให้เงินหลาน เวลาที่ตะวันรับเงินมาก็จะนำมาฝากไว้ที่คุณแม่ ถ้าเงินจำนวนมากน้องจะไม่เก็บไว้เอง และเมื่อคุณแม่มีเวลาว่าง ก็จะนำเงินของน้องไปฝากที่ธนาคารอีกที เนื่องจากว่า คุณแม่ได้เปิดบัญชีเพื่อลูกไว้ บัญชีนี้เปิดมานานกว่า 4-5 ปีแล้ว แต่ถ้าเป็นบัญชีในชื่อของตะวันเองจะยังไม่มี และคุณแม่บัวตั้งใจว่าในเร็ววันนี้จะพาตะวันไปเปิดบัญชี ให้น้องได้รับผิดชอบและฝากออมเงินด้วยตัวเอง

เวลาที่ตะวันอยากได้อะไร น้องก็จะมาบอกคุณแม่ก่อนเสมอ คุณแม่บัวเล่าว่า มีครั้งหนึ่งไปที่ร้าน DIY ตะวันจะเดินแยกไปในโซนของเล่น และจะกลับมาพร้อมของที่ยอยากได้ แต่เนื่องจากไม่ได้เอาเงินของตัวเองไป ก็จะมาขอให้แม่ช่วยจ่ายก่อน แล้วเมื่อถึงบ้านตะวันก็จะเอาเงินจากกระปุกออมสินมาคืนให้ ส่วนใหญ่ราคาของที่ซื้อจะอยู่ในช่วง 20-49 บาท จะไม่ได้มีราคาแพงคืออยู่ในช่วงหลักสิบ น้องก็จะใช้เงินจากกระปุกส่วนตัวซื้อเอง แต่ถ้าเป็นเงินเก็บในธนาคาร จะไม่เคยถอนออกมาใช้จ่ายเลย

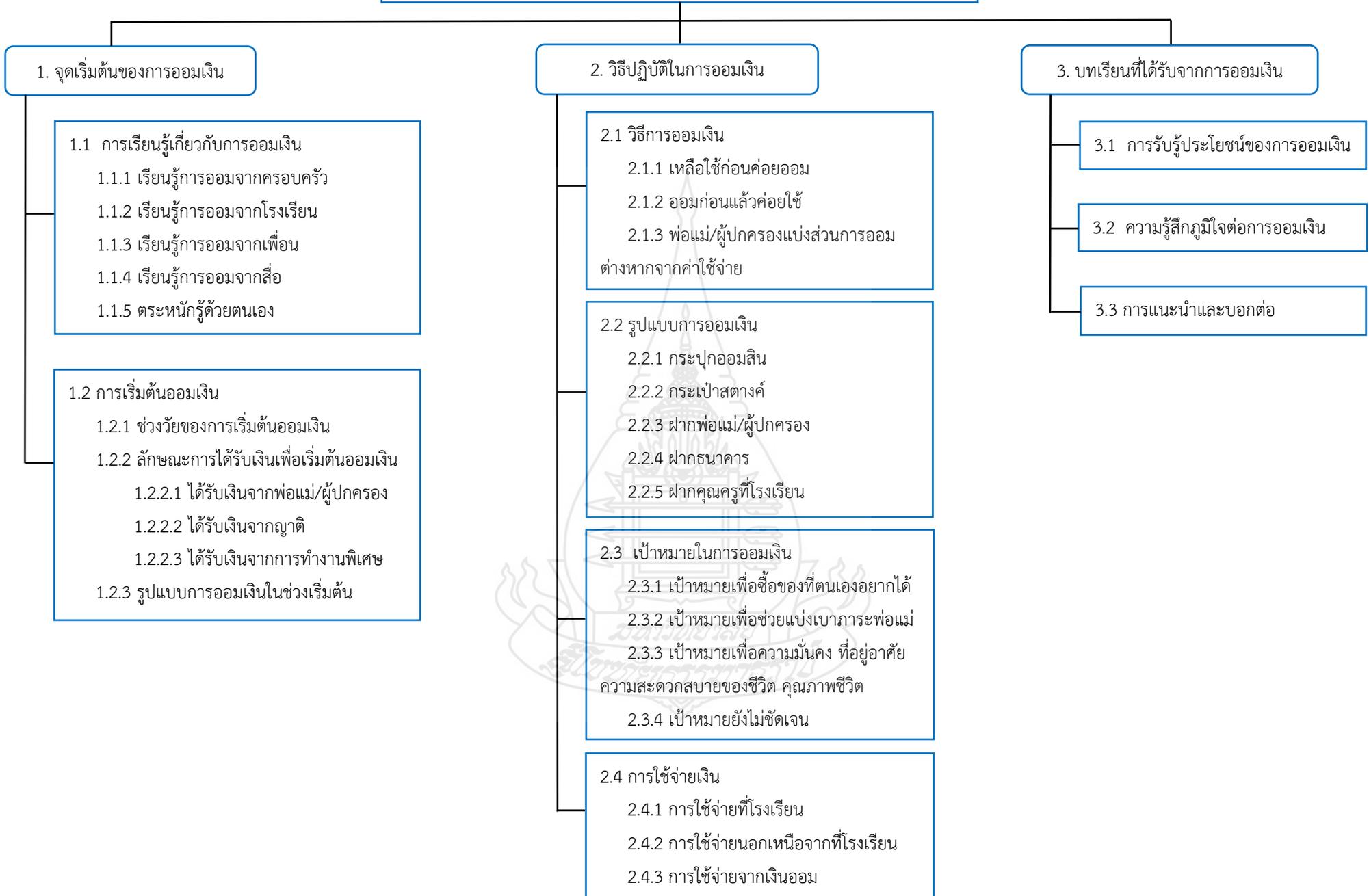
คุณแม่บัวคิดว่า การออมเงินในเด็กเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมาก เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ให้ได้รู้จักคุณค่าของเงิน รู้จักเก็บเงิน เด็กจะต้องเรียนรู้แล้วได้ลองปฏิบัติ บางครั้งถ้าเด็กตั้งเป้าหมายว่าเขาอยากจะมีเงินไปเพื่ออะไร หรืออยากจะมีไว้ทำไม ก็อาจจะเป็นแรงจูงใจให้ออมเงินได้ หรือถ้าเด็กบางคนยังไม่มีเป้าหมายในการออมเงิน อย่างน้อยตัวเลขที่เพิ่มมากขึ้นจากการออม ก็อาจจะทำให้เด็กมีความอยากที่จะออม อยากประหยัด เพื่อที่ว่าจะได้เก็บเงินให้มากขึ้น และการออมเงินในเด็กจะส่งผลดีต่อตัวเด็กเองในอนาคตอีกด้วย

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแกลง จังหวัดสุรินทร์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแกลง จังหวัดสุรินทร์ได้ 3 ประเด็นหลัก คือ (1) จุดเริ่มต้นของการออมเงิน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อยคือ การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน การเริ่มต้นออมเงิน (2) วิธีปฏิบัติในการออมเงิน ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อยคือ วิธีการออมเงิน รูปแบบการออมเงิน เป้าหมายในการออมเงิน การใช้จ่ายเงิน และ (3) บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อยคือ รับรู้ประโยชน์ของการออมเงิน ความรู้สึกต่อการออมเงิน การแนะนำและบอกต่อ ซึ่งสามารถแสดงประเด็นย่อยของ 3 ประเด็นหลัก ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ภาพที่ 4.1 ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

จากภาพที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึงข้อค้นพบประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 : จุดเริ่มต้นของการออมเงิน

จุดเริ่มต้นของการออมเงิน เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นในการออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักว่า นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินอย่างไร การออมเงินเริ่มต้นจากช่วงวัยใด ลักษณะของการได้รับเงินว่าได้รับเงินจากช่องทางใดบ้างรวมถึงรูปแบบการออมเงินในช่วงเริ่มต้น ว่ามีลักษณะการเริ่มต้นออมเงินเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนำเข้าสู่วิธีปฏิบัติในการออมเงิน โดยมีประเด็นย่อยเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของการออมเงิน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน และ (2) การเริ่มต้นออมเงิน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินเป็นจุดเริ่มต้นของการออมเงินที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนจะได้รับการปลูกฝัง เรียนรู้และซึมซับพฤติกรรม การออมเงิน การใช้จ่าย การรู้คุณค่าของเงินจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะเมื่อโตขึ้นนักเรียนจะสามารถออมเงินและวางแผนการใช้จ่ายได้อย่างเหมาะสม ในประเด็นนี้ การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นั้น ต่างก็มีเรื่องราวที่น่าสนใจ โดยเป็นข้อมูลจากประสบการณ์ในช่วงเริ่มต้นของการออมเงินจากผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ประเด็นย่อยดังนี้ (1) เรียนรู้การออมจากครอบครัว (2) เรียนรู้การออมจากโรงเรียน (3) เรียนรู้การออมจากเพื่อน (4) เรียนรู้การออมจากสื่อ และ (5) ตระหนักรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 เรียนรู้การออมจากครอบครัว จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้เรียนรู้การออมเงินจากบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ พี่น้อง ปู่ย่า ตายายที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ซึ่งพ่อแม่/ผู้ปกครองจะสอนให้นักเรียนรู้จักเก็บเงิน ประหยัดเงิน ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือย เวลาใช้จ่ายให้ดูที่ความจำเป็นและประโยชน์ ให้เด็กได้ลองออมเงินเพื่อสิ่งของที่อยากได้ด้วยตนเอง รวมถึง สอนวิธีการหาเงินโดยเล่าจากประสบการณ์ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง รู้จักเก็บ รู้จักหา สอนให้รู้จักจัดสรรเงินโดยการแบ่งปันปันส่วน มีการเก็บเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ในยามจำเป็น ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ยามเจ็บป่วย หรือแม่กระทั่งเพื่อการศึกษาของนักเรียนด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“คือพ่อแม่ก็จะสอนว่า ให้ช่วยกันประหยัด เวลาจะใช้เงินก็ให้ดูที่ความจำเป็น ดูว่าของที่อยากได้มีประโยชน์หรือเปล่า ถ้าเป็นของกินแม่ก็จะไม่ว่าอะไร แม่บอกว่ากินให้เต็มที่เลย แต่ถ้าของเล่น หรือสิ่งของบางอย่างที่ฟุ่มเฟือย ก็ไม่ควรซื้อ แม่บอกว่าเราควรให้ใช้เงินอย่างรู้คุณค่าค่ะ”

แบ่งร่ำ

“เวลาแม่ให้เงินน้องไปโรงเรียนก็จะให้ไป 20 บาท ยี่สิบบาทเนี่ย คือก็จะบอกเขาอยู่แล้วว่า เอาไปออมแล้วแต่หนู เงินยี่สิบบาทให้จัดสรรเอง...แต่เราก็จะบอกเขาว่าไม่ใช่ว่าหนูมีหนึ่งพัน สองพัน แล้วจะใช้หมดนะลูก หนูก็ต้องเก็บบางส่วนใช้บางส่วน จะใช้ทั้งหมดไม่ได้มันต้องมีเหลือบ้าง เราก็จะคอยบอกเขา”

คุณแม่แก้ว

“คุณแม่สอนว่าถ้าเก็บเงินไว้ก็จะมีเงินซื้อของที่อยากได้ หรือไม่มีเงินไปซื้อขนมเพิ่มขึ้นได้...บางทีคุณแม่ก็แนะนำวิธีไปหาเงิน แล้วก็เคยเล่าประสบการณ์วิธีการหาเงินให้ฟังค่ะ เช่น แม่เคยเล่าประสบการณ์ตอนไปหาเงินตอนเด็ก ๆ ให้ฟังค่ะ คือว่า คุณแม่เล่าให้ฟังว่า ตอนเด็ก ๆ คุณแม่เคยไปตั้งแผงสีขาวให้กับผู้ใหญ่ค่ะ เส้นละ 1 บาท และนั่นก็เป็นประสบการณ์การหาเงินที่ดีมากเลยคะ แต่หนูก็อาจจะทำอย่างอื่น เพราะหนูตั้งแผงไม่เก่งเลยคะ หนูเคยลองดูแล้ว หนูก็เลยเปลี่ยนวิธีไปในแบบที่หนูถนัดคะ

แพรวา

“ที่บ้านจะสอนคล้าย ๆ กัน เหมือนธุรกิจเลย คือ ถ้าเราอยากมีอนาคต มีเงินไปซื้อของ เราก็ต้องรู้จักเก็บเงินรู้จักหาเงิน ถ้าเราใช้วันนี้หมด พรุ่งนี้เราก็จะไม่มีใช้ เขาก็จะไปคิดเองว่า ถ้าเขาอยากมีเงิน เขาก็ต้องแบ่งสันปันส่วน”

คุณแม่สมหญิง

“เราจะพูดคุยกับลูก สอนให้รู้จักเก็บเงิน ประหยัดเงิน สอนให้รู้จักความหมายของเงิน ความประหยัดคืออะไร เก็บเงินคืออะไร เราจะคุยกันประมาณนี้ ทำไมต้องเก็บ แล้วเราก็จะอธิบายเหตุผลกับลูก โดยที่ เราจะอธิบายถึงข้อเสียที่เราไม่ได้เก็บเงินไว้ตอนวัยรุ่นให้ลูกฟัง คือตอนนั้นเราไม่ได้เก็บเงินไว้มันทำให้บางสิ่งบางอย่าง แบบว่าเราอยากได้สิ่งนี้ แล้วเราไม่เคยมีเงินเก็บ เงินออม ก็ทำให้เราต้องเริ่มเก็บใหม่ เหมือนเล่าเป็นเรื่องเป็นราวไปมากกว่า เล่าเป็นประสบการณ์ของพ่อแม่ถึงเหตุการณ์ที่เคยเจอมา ถ้าลูกอยากได้อะไรให้ลูกลองเก็บเงินดู”

คุณแม่ต้องตา

“แม่อยากให้เก็บตั้งไว้เยอะๆ ค่ะ แม่สอนว่า ให้พยายามเก็บตั้งไว้ ถ้าวันไหนที่เราจำเป็นต้องใช้เงิน จะได้เอาเงินที่เก็บไว้ออกมาใช้ได้ หนูก็ทำตามแม่บอกค่ะ”

นับดาว

“แม่ก็จะสอนว่า ให้ออมก่อนใช้เงิน แล้วก็ต้องประหยัด ไม่ให้ใช้เงินเปลือง ต้องเหลือเงินกลับไปหยอดกระปุกตอนเย็นด้วยครับ เราต้องเก็บเงินไว้ใช้เวลาจำเป็นครับ”

ต้นกล้า

“บอกให้เขาช่วยเก็บเงิน ช่วยกันประหยัดเงิน อะไรที่มันไม่จำเป็น เราก็จะบอกเขาว่า มันยังไม่จำเป็นนะ หรือว่าถ้าเขาอยากได้อะไรแล้วเราคิดว่า มันเกินตัว เขาได้มาแล้วเขาไม่ได้รักษาดีเท่าไร เราก็จะบอกว่า ยังก่อน เดี๋ยวพอถึงเวลาก็ค่อยซื้อ เค้ก็เข้าใจ”

คุณแม่พลอย

“จะบอกอยู่ทุกวันเลยว่า ให้ใช้เงินประหยัดนะ ยิ่งช่วงนี้ เศรษฐกิจมันไม่ดี ข้าวของมันก็แพงขึ้น บอกให้น้อง ช่วยกันประหยัดด้วย เพื่อว่าวันหนึ่งเราจะต้องเอาเงินที่เราเก็บไว้มาใช้ตอนฉุกเฉิน”

คุณแม่พลอย

“แม่สอนครับ แม่บอกว่า ให้เก็บไว้เยอะๆ ให้เก็บไว้จ่ายค่าเทอม ต้องมีเงินไว้สำหรับเรียน”

ภูผา

“เราก็อยากให้เขาออมทุกวัน ก็คือจะบอกหลานว่า ออมทุกวันนะ แต่ก่อนน้องไม่รู้จะซื้อของกินเนาะ เขาก็จะกิน 5 บาทบ้าง เรื่องของกินเขาก็จะกินไม่เป็น บางทีก็ออมหมด กินข้าวโรงเรียน”

คุณยายขมิ้น

“ยายจะบอกว่า ให้กินให้อิ่ม เวลาเอาไปใช้ก็พยายามให้เหลือ ให้มีเงินเก็บบ้าง”

ขวัญข้าว

“แค่จะบอกว่า เออ ถ้าเอาไปใช้แล้ว ถ้ามีเหลือ ก็เก็บนะ แค่นั้นเอง เขาจะเก็บหรือไม่เก็บ จะเหลือไม่เหลือก็ไม่รู้ แต่ถ้าใช้ก็พยายามให้เหลือ แล้วก็ให้เก็บ”

คุณยายฟ้า

“แม่กับพ่อครับ เค้ก็จะบอกว่าให้กิน แล้วให้ประหยัด ต้องออมเงินไว้ด้วย เก็บเอาไว้เผื่อยามฉุกเฉิน เผื่อเวลาเจ็บป่วย ประมาณนี้ครับ เราก็จะได้เอาเงินออมออกมาใช้ได้”

ตะวัน

“ถ้าเป็นเรื่องของการออมเงิน ก็จะบอกน้องตลอดว่า เวลาเอาตังค์ไปโรงเรียนก็ต้องมีเหลือกลับมาหยอดกระปุกที่บ้านด้วย อย่างน้อยวันละ 5 บาท พยายามให้เขาเก็บ อยากให้เขามีเงินออม จะบอกเขาตลอดว่า เราต้องมีสำรองไว้ใช้ในยามจำเป็นนะ เวลาหนูไม่สบาย หรือว่าแม่หมุนเงินไม่ทัน หนูก็จะได้แบ่งเงินเก็บตรงนั้นออกมาช่วยเหลือครอบครัวได้ หรือบางทีที่หนูอยากจะทำอะไร มันก็ต้องมีเงินสำรองใช้จ่ายตรงนั้นด้วย”

คุณแม่บัว

1.1.2 เรียนรู้การออมจากโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งได้รับการอบรมสั่งสอนและการบอกกล่าวเกี่ยวกับการออมเงินจากคุณครูที่โรงเรียน จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ โดยที่คุณครูจะสอนให้นักเรียนทราบถึงความหมายของการออมเงิน รู้จักใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือยและต้องช่วยพ่อแม่/ผู้ปกครองประหยัด อีกทั้ง ยังให้นักเรียนได้หัดออมเงิน หากนักเรียนมีเงินเก็บออมไว้ เวลาที่ต้องการใช้จ่าย เช่น ซื้อขนม ของเล่น หรือซื้อสิ่งของที่จำเป็นก็สามารถนำเงินเก็บแบ่งออกมาใช้จ่ายตามที่ตนเองต้องการได้ โดยไม่ต้องขอจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งว่า พ่อแม่/ผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องใช้เงิน นักเรียนก็สามารถนำเงินสำรองของตนเองออกไปช่วยเหลือพ่อแม่ได้ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“คุณครูก็บอกว่า อยากให้นักเรียนออมเงิน จะได้มีเงินเก็บ เวลาอยากได้ของหรือสิ่งที่จำเป็น ก็สามารถนำเก็บออกมาใช้ได้ โดยที่ไม่ต้องขอพ่อแม่ หรือว่าถ้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเรามีความจำเป็นจะต้องใช้เงิน ก็สามารถนำเงินสำรองตรงนี้ออกไปช่วยเหลือพ่อแม่ก่อนได้ค่ะ”

แป้งร่ำ

“เรียนรู้การออมเงินจากที่โรงเรียนค่ะ คุณครูสอนว่า นักเรียนต้องหัดออมเงิน ถ้าวันไหนนักเรียนไม่มีเงิน นักเรียนก็ได้ไม่ต้องไปขอพ่อแม่ นักเรียนสามารถเอาเงินในกระปุกมาซื้อขนมได้ แล้วก็คุณครูบอกว่า ถ้านักเรียนเก็บเงินในแต่ละวันได้ นักเรียนสามารถเอาไปซื้อของเล่น หรือว่าอะไรต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องใช้ ที่จำเป็น โดยที่ไม่ต้องใช้เงินของพ่อแม่”

อิงอร

“คุณครูเคยสอนเรื่องการออมเงินครับ ครูสอนว่าการออมเงินคืออะไร ใช้จ่ายยังไงให้เหมาะสม”

ข้าวโพด

“ที่โรงเรียนคุณครูก็จะสอนให้ออมเงินค่ะ ครูก็จะบอกให้นักเรียนเก็บออม อย่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ต้องช่วยพ่อแม่ประหยัดค่ะ”

ขวัญข้าว

1.1.3 เรียนรู้การออมจากเพื่อน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งได้เรียนรู้ และเห็นตัวอย่างการออมเงินจากเพื่อนห้องเดียวกัน จนเกิดเป็นความรู้สึกและพฤติกรรมการออมเงิน ซึ่งในขณะที่นักเรียนเห็นเพื่อนที่โรงเรียนมีการเก็บเงินหรือออมเงิน ตนเองจึงอยากออมเงินและมีเงินเก็บเหมือนเพื่อนบ้าง อีกทั้ง นักเรียนเห็นยอดเงินออมของเพื่อนมีจำนวนมาก จึงมีความต้องการและพยายามเก็บให้ได้จำนวนมาก ๆ เหมือนเพื่อน หากมีบางครั้งที่นักเรียนไม่ได้ออมเงินที่โรงเรียนเหมือนเพื่อน ตนเองก็จะมีการกลับมาออมเงินที่บ้านด้วยเช่นกัน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“เพื่อนที่โรงเรียนหนู ที่เป็นหัวหน้าห้อง ก็ได้ตั้งกลุ่มออมสิน เขาก็จะแจกกระปุกออมสินให้เพื่อน ๆ แล้วก็ให้เพื่อน ๆ เอาเงินที่เหลือมาหยอดไว้ในกระปุก ถึงหนูจะไม่ได้เข้ากลุ่มของเพื่อน แต่หนูก็ยังออมเงินที่บ้านอยู่ดีค่ะ”

แพรวา

“ถ้าอยู่โรงเรียนเห็นเพื่อนฝากตั้งค์ ก็อยากฝากมั่ง อยากมีเงินเก็บเหมือนเพื่อน”

นาย

“เขาอยากออมให้ได้เงินเยอะ ๆ เหมือนกับ เห็นเพื่อนได้ออมเยอะ เขาก็เห็นยอด แล้วถามแม่ทำไมเพื่อนได้เยอะ เขาเห็นตอนคุณครูแจ้งยอดตอนสิ้นปี ก่อนปิดภาคเรียน แต่ก่อนให้ถอนเป็นเทอม แต่เดี๋ยวนี้ให้ถอนเป็นรายปี เห็นเพื่อนได้เยอะ เขาก็เลยอยากมีเก็บเยอะ ๆ เหมือนเพื่อนบ้าง มีเท่าไรก็พยายามจะเก็บให้ได้เหมือนเพื่อน”

คุณยายขมิ้น

1.1.4 เรียนรู้การออมจากสื่อ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการออมเงินผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์หรือโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ เมื่อเกิดการรับรู้ จึงเกิดความสนใจ ทำให้มีความต้องการอยากออมเงิน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“บางทีก็เคยเห็นตามโทรทัศน์ แล้วก็โปสเตอร์หน้าธนาคาร แล้วหนูก็รู้ด้วยว่าเวลาไปฝากเงินช่วงวันเด็ก ที่ธนาคารเขาก็จะมีแจกของให้เด็ก ๆ หนูอยากได้กระปุกออมสิน ก็เลยชอบไปฝากเงินในวันเด็กค่ะ”

อิงอร

1.1.5 ตระหนักรู้ด้วยตนเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีการตระหนักรู้เรื่องการออมเงินด้วยตัวเอง โดยสามารถรับรู้ เข้าใจ และมีพฤติกรรมการออมเงินด้วยตัวเอง เช่น หากเหลือจากการใช้จ่ายหรือญาติผู้ใหญ่ให้มา ก็จะนำมาเก็บออมไว้เอง ทั้งนี้ นักเรียนต้องการออมเงินด้วยตนเองก็เพื่อเป็นทุนการศึกษาสำหรับตนเอง และอยากเก็บไว้เพื่อนำไปสมทบกับเงินออมที่โรงเรียน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ไม่มีใครบอกให้หนูออมค่ะ เวลาหนูออมเงิน หนูก็จะออมเอง เหลือเท่าไรหนูก็เอามาเก็บไว้เองค่ะ”

แป้งร่ำ

“ไม่มีใครบอกให้เก็บค่ะ อันนี้คือหนูเก็บของหนูเองเลย”

แพรวา

“ไม่มีใครบอกครับ ผมอยากหยอดไว้เอง”

ข้าวโพด

“ไม่มีใครบอก ผมอยากฝากเอง อยากเก็บตั้งคี่ให้ได้เยอะ ๆ ครับ เก็บไว้เรียน”

ภูผา

“ผมอยากได้รูบิคอันละ 20 บาท ผมก็เคยคิดว่า อยากเอาเงินที่เก็บไว้ไปซื้อ แต่ก็ได้ซื้อครับ ไม่เอาก็ไม่เป็นไร อยากเก็บเงินไว้จ่ายค่าเทอม”

ภูผา

“เขาก็บอก น้องภูไม่อยากได้แล้วแหละ น้องภูจะเก็บเงินไว้ จะเอาไปฝากที่โรงเรียนอย่างเดียว เขาคิดไปอย่างนั้น”

คุณยายขมิ้น

“อันนี้อยากเก็บเอง เวลาปู่ให้มา ผมก็จะเอาไปเก็บไว้”

นาย

1.2 การเริ่มต้นออมเงิน

การเริ่มต้นออมเงินจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเด็กมีรายรับหรือการได้รับเงินเข้ามาก่อน จึงจะสามารถแบ่งส่วนปันส่วนเพื่อจัดการกับเงินที่ได้รับและนำไปสู่การเริ่มต้นออมเงินได้ ทั้งนี้ นักเรียนอาจได้รับเงินจากช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่/ผู้ปกครอง จากญาติพี่น้อง หรือแม้กระทั่งได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับจะส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนด้วย ดังเช่นว่า นักเรียนส่วนใหญ่เมื่อได้รับเงินมาจะมีความรู้สึก ว่า จำนวนเงินที่ได้รับนั้นไม่ได้มากหรือน้อยจนเกินไป มีความพอดี และเพียงพอต่อการใช้จ่ายของตนเองในแต่ละวัน และจำนวนเงินที่ได้รับมานั้นจะขึ้นอยู่กับความแตกต่าง

ของช่วงวัยด้วยอย่างไรก็ตาม ในช่วงเริ่มต้นนักเรียนจะมีการออมเงินในรูปแบบของการนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายมาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสิน โดยที่พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนช่วยจัดหาหรือเตรียมกระปุกออมสินมาให้ และพ่อแม่/ผู้ปกครองยังมีส่วนช่วยบอกกล่าวให้นักเรียนได้ออมเงิน ในนักเรียนบางคนเมื่อได้รับเงินมาก็จะแบ่งเงินมาหยอดกระปุกเก็บไว้ ซึ่งในการเริ่มต้นออมเงินนี้ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) ช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงิน (2) ลักษณะการได้รับเงินเพื่อเริ่มต้นออมเงิน และ (3) รูปแบบการออมเงินในช่วงเริ่มต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1 ช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงิน

ช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น มีความแตกต่างกันหลากหลาย คือผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุน้อยที่สุดในการเริ่มต้นออมเงินจะเริ่มออมเงินตั้งแต่อายุ 3 ขวบ หรือในช่วงอนุบาล และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดในการเริ่มต้นออมเงินจะเริ่มออมเงินตั้งอยู่ในช่วงอายุ 8 ปี หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“หนูเริ่มเก็บตั้งค์ตอนแรกตั้งแต่เด็ก ๆ เลยคะ น่าจะประมาณ 3 ขวบ ก็มีหยอดบ้าง ไม่หยอดบ้างคะ ตอนนั้นหนูอยู่ป.6 ก็หลายปีแล้วคะ น่าจะประมาณ 9 ปีได้”

แป้งร่ำ

“เริ่มออมเงินตั้งแต่ประมาณ 5-6 ขวบคะ เพราะว่า คุณแม่จะให้เงินค่าขนมไปโรงเรียน ก็เลยออมตั้งแต่ตอนนั้น”

แพรวา

“หนูเริ่มออมตั้งแต่ ป.1 ค่ะ ถึงตอนนี้ก็จะเข้าปีที่ 4 แล้วคะ เริ่มจากฝากคุณครูที่โรงเรียนคะ”

อิงอร

“เริ่มต้นจากที่ผมได้เงินไปโรงเรียนวันละ 20 บาทครับ ผมเริ่มได้เงินไปโรงเรียนตอนอยู่ ป.3 ครับ”

ข้าวโพด

“ผมเริ่มเก็บตั้งค์ ตั้งแต่ตอนอยู่อนุบาล”

ต้นกล้า

“เริ่มเก็บตั้งค์ตั้งแต่ป.1 ครูพาเก็บ ที่โรงเรียนมีให้เก็บเงิน ผมเลยเอาเงินฝากไว้ที่ครู”

ภูผา

“คือเราฝึกฝนให้เขาตั้งแต่อยู่อนุบาลนะ เขาก็เลยชินกับการออม”

คุณยายขมิ้น

“เริ่มออมเงินตั้งแต่ตอนไหนก็จำไม่ค่อยได้ อยู่บ้านก็เก็บไว้ที่กระปุก แต่ถ้าไปโรงเรียนก็ฝากครู น่าจะตอนอยู่ป.1 บางทีก็ออมวันละสิบ บางทีก็ออมวันละยี่สิบ”

นาย

“เก็บตั้งค์แรกๆ ตอนอยู่อนุบาล ตั้งแต่อนุบาล 2 เหลือจากโรงเรียนก็จะเอามาหยอดกระปุกไว้”

ขวัญข้าว

“แต่ว่าที่ฝากนะ ก็คือ คนนั้นให้บ้าง คนนี้ให้บ้าง อาจจะเหลือบ้าง แล้วก็รวมกันไว้ แล้วก็ออมตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนป.1 ป.2 ตั้งแต่ตอนนั้น”

คุณยายฟ้า

“ตอนแรกแม่ซื้อกระปุกออมสินมาให้ น่าจะตอนอนุบาล ไม่แน่ใจครับ แม่พาไปซื้อขนมเซเว่น ให้เงิน แล้วก็เอาไปจ่าย ถ้ามีตั้งค์ทอนแม่ก็จะให้เอามาหยอดกระปุกครับ แต่ถ้าเริ่มป.1 ได้เงินค่าขนม เหลือจากโรงเรียนก็เอามาหยอดกระปุกครับ บางทีก็หยอด บางทีก็ไม่ได้หยอด คือตอนนั้นไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่ตอนนี้ผมหยอดทุกวันเลย วันละ 5 บาท”

ตะวัน

1.2.2 ลักษณะการได้รับเงินเพื่อเริ่มต้นออมเงิน

การเริ่มต้นออมเงินจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องเกิดจากการที่มีรายรับหรือการได้รับเงินเข้ามาก่อน ผู้ให้ข้อมูลจึงจะสามารถแบ่งสันปันส่วน เพื่อจัดการกับเงินที่ได้รับและนำไปสู่การเริ่มต้นออมเงินได้ อีกทั้ง จำนวนเงินที่ได้รับมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกด้วย ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลในช่วงวัยนี้จะได้รับเงินจากหลากหลายช่องทาง โดยสามารถแบ่งลักษณะของการได้รับเงินออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง 2) ได้รับเงินจากญาติ และ 3) ได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.2.1 ได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า การที่นักเรียนได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง และพ่อแม่/ผู้ปกครองมีการมอบเงินให้นักเรียนในแต่ละวัน เช่น พ่อแม่บางคนมีวิธีการให้แบบแบ่งเป็นรายวัน คือทำเป็นถุง ๆ โดยจะแลกธนบัตรและเหรียญเตรียมไว้ให้ เพื่อที่นักเรียนจะได้หยิบใช้วันละถุง ทั้งนี้ ยอดเงินที่นักเรียนได้รับจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามช่วงวัย บางคนได้น้อยตามวัยของเขา เช่น น้อยสุดคือ 20 บาท ยอดเงินกลาง ๆ คือ 40 บาท แล้วก็สูงสุดคือ 100 บาทต่อวัน ยอดเงินเหล่านี้นักเรียนมักจะบอกว่า จำนวนเงินที่ได้รับนั้นไม่ได้มากหรือน้อยจนเกินไป มีความพอดีและเพียงพอต่อการใช้จ่ายของตนเองในแต่ละวัน นักเรียนจะไม่เรียกร้องเงินเพิ่มจากที่ได้รับมา

เพราะฉะนั้นรายรับจึงเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่นักเรียนจะคิดถึงเรื่องของการออมเงิน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ปกติหนูจะได้ตั้งค์ไปโรงเรียนวันละ 20 บาทค่ะ ก็รู้สึกว่าการพอใช้อยู่ค่ะ เพราะว่าหนูก็ได้ใช้อะไรมาอยู่แล้ว”

แป้งร่ำ

“หนูได้เงินค่าขนมจากคุณแม่ไปโรงเรียน วันละ 40 บาทค่ะ หนูรู้สึกว่าได้เยอะแล้วค่ะ เพราะเพื่อนบางคนเขาได้มาวันละ 20 บาทเอง”

แพรวา

“ได้เงินไปโรงเรียนวันละ 70 บาทค่ะ หนูรู้สึกว่ามันก็ได้มากไม่ได้น้อยจนเกินไป ก็พอกิน บางทีก็เหลือ บางทีก็ไม่เหลือค่ะ”

อิงอร

“แม่จะให้ตั้งค์ผมไปโรงเรียนวันละ 20 บาทครับ รู้สึกมันมากแล้ว ผมใช้เงินพอควร แบบว่าพอดี”

ข้าวโพด

“แม่จะให้ตั้งค์หนูไปโรงเรียนวันละ 100 บาทค่ะ แล้วก็ชอบบอกว่าให้เอาไปซื้อกิน กินให้อิ่มนะ”

นับดาว

“เวลาแม่จะให้เงินผม แม่ก็จะใส่เป็นถุง ๆ ไว้ให้หยิบเองเอาไปโรงเรียน วันละ 80 บาท”

ต้นกล้า

“ชั้นป.4 แม่ให้วันละ 80 แม่ก็ทำเป็นซอง เป็นวัน ๆ ก็คือจะแลกเป็นแบงก์ยี่สิบบกับเหรียญไว้ให้เค้า เค้าก็จะหยิบมาใช้ทีละถุง”

คุณแม่พลอย

“ผมได้ตั้งค์ไปวันละ 30 บาท ยายเป็นคนให้ครับ”

ภูผา

“ปกติแม่กับพ่อเขาจะเป็นคนให้ตั้งค์ไปโรงเรียน ให้วันละ 20 บาท”

คุณยายเข้ม

“ยายจะให้เงินไปโรงเรียนวันละ 20 บาทค่ะ ก็พอนะคะ เพราะว่ากินข้าวที่โรงเรียน”

ขวัญข้าว

“ผมได้ตั้งค์ไปโรงเรียนวันละ 40 บาทครับ แม่เป็นคนให้ครับ ก็รู้สึกว่ามันกลาง ๆ ไม่เยอะไม่น้อย มันพอดี พอใช้ครับ”

ตะวัน

“เวลาให้ตั้งค์ไปโรงเรียน คือจะให้เขาไปวันละ 40 บาท ก็คิดว่าน่าจะพอสำหรับเขา เพราะก็ไม่เห็นเขาเรียกร้องอยากได้เพิ่ม”

คุณแม่บัว

1.2.2.2 ได้รับเงินจากญาติ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้รับเงินจากญาติเป็นครั้งคราวเมื่อมีการไปมาหาสู่กันหรือมีญาติมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน ไม่ว่าจะป็นลุงป้า น้าอา คุณปู่คุณย่า คุณตาคุณยาย ซึ่งอาจเป็นช่วงเทศกาลหรือวันสำคัญที่ญาติพี่น้องจะมารวมตัวพบเจอกัน บางครั้งได้เป็นแต่ะเอีย หรือไม่กี่ใส่ซองเป็นเงินขวัญถุงให้ จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับจากญาติแต่ละครั้งก็มีความหลากหลายตั้งแต่ 100 บาท 300 บาท 500 บาท ไปจนถึง 1,000 บาท และเมื่อนักเรียนได้รับเงินมาก็จะนำไปเก็บออมไว้ตามคำบอกของญาติผู้ใหญ่ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“เวลามีญาติมาหา บางทีเค้าก็จะให้ตั้งค์ 100 บ้าง 500 บ้าง”

แป้งร่า

“บางทีญาติ ๆ เขามาเยี่ยมเยียน มาหาที่บ้าน เขาก็จะให้ตั้งค์หลาน ๆ บางทีน้องก็ได้ตอนปีใหม่ ตอนสงกรานต์ ตามเทศกาลที่มีญาติ ๆ มารวมตัวกัน มีลูกหลานมาเจอกัน ผู้ใหญ่เขาก็ใส่ซองเป็นเงินขวัญถุงให้เด็ก ๆ”

คุณแม่ชื่น

“วันนั้นลุงมา ลุงบอกว่า เอาตั้งค์ไปไว้ ให้ซื้อขนมกินพื้หนึ่ง เขาก็เอาไปหยอดเลยพื้หนึ่ง ยายก็ถามว่าไหนไม่เห็นแบ่งเงินน้องเลย ก็ลุงบอกว่าให้เอาไปใส่ออมสิน”

คุณยายขมิ้น

“ผมก็จะหยอดประมาณ 100 บาท เวลาปู่ให้มา ปู่ชอบให้ตั้งค์ เก็บไปเรื่อย ๆ ได้เป็นพื้เลยครับ”

นาย

“ถ้ามีคนให้เงิน ถ้ามีญาติ ๆ มาหา เขาก็จะให้เงินหนู บางทีก็ร้อยนึง”

ขวัญข้าว

“คนนั้นให้บ้าง คนนี้ให้บ้าง เหลือบ้างเขาก็ออมใส่กระปุกไว้”

คุณยายฟ้า

“มีป่า น้ำ อา ญาติ ๆ ตอนปีใหม่เขาก็จะให้แต่ะเอียดผมครับ ได้ทีละห้าร้อย”

ตะวัน

“เวลามีญาติ ๆ มาหา ลุงป้า น้าอา คุณปู่คุณย่า คุณตาคุณยายมาหา เขาก็จะมีให้หลาน บางทีก็หนึ่งร้อย บางทีก็สามร้อย ห้าร้อย”

คุณแม่บัว

1.2.2.3 ได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งได้รับเงินเพิ่มจากการทำงานพิเศษหรือทำงานเสริม ซึ่งการทำงานพิเศษนี้ก็มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลืองานของครอบครัวเมื่อมีเวลาว่าง เช่น ครอบครัวของนักเรียนที่เป็นร้านขายของ นักเรียนจะช่วยทำความสะอาดร้าน ปิดฝุ่น จัดของ เก็บของ รวมถึงช่วยขายของ พอทำเสร็จก็จะได้รับเงินจากพ่อแม่ประมาณ 50-100 บาท หากเป็นงานในไร่ที่พ่อแม่ให้ช่วยเฝ้าเครื่องสูบน้ำ ก็จะได้รับเงินครั้งละ 50 บาท หรือแม่ให้ช่วยขุดเกล็ดปลาได้ครั้งละ 20-40 บาทก็แล้วแต่จำนวนปลาที่มีมากมีน้อย ช่วยทำงานบ้านได้ครั้งละ 50 บาท หรือแม่กระทั่งการกลมหลุมถนน ได้ครั้งละ 150 บาท ยังมีผู้ให้ข้อมูลบางคนช่วยคุณย่าทำงานโดยการเขียนชื่อและราคาไว้ที่ถุงเสื้อก็จะได้รับเงินครั้งละ 200 บาท ทั้งนี้ ยังมีผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับเงินจากการทำงานพิเศษตามความสามารถพิเศษและความถนัดของตนเอง เช่น ผู้ให้ข้อมูลบางคนสามารถเล่นขิมได้ จึงสอนน้อง ๆ เล่นขิม โดยจะได้รับเงินเดือน เดือนละ 1,000-2,000 บาท หรือนักเรียนบางคนมีความสนใจในการวาดภาพ จึงวาดภาพคนเหมือนให้เป็นรูปการ์ตูนผ่านแอฟริเคชั่นบนมือถือ โดยตั้งราคาขายอยู่ที่รูปเดี่ยว 30 บาทและรูปคู่ 50 บาท และเมื่อนักเรียนได้รับเงินมาก็จะนำไปเก็บออม ดังนั้น การได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ เมื่อนักเรียนได้รับเงินมา ส่วนใหญ่จะนำไปเก็บออม และมีบางส่วนที่นำไปต่อยอดกับกิจกรรมที่สนใจเพื่อพัฒนาทักษะของตนเองต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“มีบ้างที่หนูช่วยทำความสะอาดร้าน ปิดฝุ่น ช่วยพ่อแม่จัดของค่ะ พอทำเสร็จแม่จะให้ประมาณ 50 บาท”

แป้งร่ำ

“ตอนแรกหนูก็เคยไปขายอาหารกระต่าย เพราะที่บ้านมีกระต่ายคะ แล้วก็เอาพวกผักผลไม้ไปหั่นเป็นชิ้นแล้วก็ใส่ไว้ในกล่องให้คนที่มาที่เนอสเซอรี่ของคุณแม่มาให้อาหารกระต่าย ถ้วยละ 10 บาท คนให้เยอะมาก ตอนนั้นรายได้ก็เยอะพอสมควรเลยคะ และหลังจากนั้นก็ให้คุณพ่อคุณแม่พาเด็ก ๆ มาให้หนูช่วยสอนชิมคะ แล้วหนูก็สอนเด็ก ๆ คือครั้งแรกที่สอนได้เงินเดือน เดือนละ 1,000 บาทคะ แล้วหลังจากนั้น ก็ได้ 2,000 บาทคะ”

แพรวา

“ถ้ามีเวลาว่าง หนูก็จะช่วยคุณแม่เก็บของที่ร้าน แล้วก็ช่วยขายของด้วยคะ แล้วคุณแม่ก็จะให้ 100 บาท”

อิงอร

“ผมไปช่วยย่าทำงาน ย่าทำงานปักเสื้อผ้าครับ ผมจะช่วยเขียนชื่อ แล้วก็เขียนราคาไว้ที่ถุงเสื้อผ้าครับ แล้วย่าก็จะให้ผมทีละ 200 บาท”

ข้าวโพด

“หนูรับวาดคนเหมือนให้เป็นรูปการ์ตูนคะ ก็จะวาดผ่านแอฟริเคชั่นไอบิทเพ้นท์ในมือถือ ตอนแรกพอซื้อโปรแกรมมา ก็จะต้องซื้อแปรง ซื้ออุปกรณ์ในแอฟด้วยคะ ครั้งละประมาณ 20-30 บาท รวมๆแล้วก็ประมาณสองสามร้อย แล้วหนูก็วาดขาย ถ้าราคา รูปเดียว 30 รูปคู่ 50 คะ พอหนูทำเสร็จส่งให้ พี่เขาก็จะโอนเงินมาให้แม่ บางทีก็โอนเข้าแวลเล็ตของหนูคะ ส่วนเงินที่หนูขายภาพได้ หนูก็จะเอาไปซื้อแปรง ซื้ออุปกรณ์ในแอฟเพิ่มคะ เพราะบางอย่างที่ต้องใช้หนูก็ยังมี”

นับดาว

“พ่อให้ไปเข้าเฝ้าเครื่องสูบน้ำ พ่อก็จะให้วันละ 50 บาท และแม่ให้ช่วยทำปลา ช่วยขอดเกล็ดปลา ได้ครั้งละ 20 บางทีก็ได้ 40 แล้วแต่ว่าปลามีมากมีน้อย แล้วก็ช่วยงานบ้านก็จะได้ทีละ 50 บาทครับ แล้วก็เวลาพ่อให้ไปกลบหลุม ผมก็จะได้ 150 ครับ ก็บ้านผมมันเป็นทางขรุขระมันเป็นทางกรวดอะครับ ก็เลยต้องเอาดินมากลบครับ เวลาฝนตกแล้วมันจะเป็นหลุม”

ตะวัน

1.2.3 รูปแบบการออมเงินในช่วงเริ่มต้น

ในช่วงเริ่มต้นผู้ให้ข้อมูลมีการออมเงินในรูปแบบของการนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายมาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสิน โดยที่พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนช่วยจัดหาหรือเตรียมกระปุกออมสินมาให้ อีกทั้ง พ่อแม่/ผู้ปกครองยังมีส่วนช่วยในการบอกกล่าวให้เด็กได้ออมเงินด้วย ทั้งนี้ ในนักเรียนบางคนเมื่อได้รับเงินมา นักเรียนก็จะแบ่งเงินหยอดกระปุกเก็บไว้ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ตอนแรก ๆ ผมไม่ค่อยได้ออมเงินครับ บางวันก็เหลือ บางวันก็ไม่เหลือ แต่ถ้าเหลือก็จะเอาไปหยอดกระปุกออมสินไว้”

ข้าวโพด

“ตอนแรกคุณแม่ซื้อกระปุกออมสินมาให้หนูค่ะ แล้วแม่ก็บอกว่า เวลาเลิกเรียนมาให้เหลือตั้งค้กลับมาหยอดกระปุกด้วยค่ะ”

นับดาว

“แม่บอกว่าให้หยอดกระปุก เวลาแม่ให้ตั้งค้ก็ต้องแบ่งมาหยอดเก็บไว้”

ต้นกล้า

“ตอนแรก ๆ แม่ก็จะพยายามบอกน้องว่า มีตั้งค้เหลือก็พยายามฝากนะ แม่ก็เก็บตั้งค้ไว้จ่ายค่าเทอมให้หนูนี้แหละ คือว่าอันนี้ในส่วนที่แม่บอกน้อง แต่เขาจะเข้าใจแบบไหน คือเราก็ไม่รู้เนอะเด็กน้อย แต่คือเราเห็นแค่ว่า เราเห็นเขากลับมา เขาหยอดกระปุกทุกวัน ก็โอเคแล้ว”

คุณแม่แดง

ประเด็นหลักที่ 2 : วิถีปฏิบัติในการออมเงิน

วิถีปฏิบัติในการออมเงินเป็นสิ่งที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ผ่านการเรียนรู้และมีการออมเงินมาบ้างแล้ว โดยเบื้องต้นของการออมเงิน นักเรียนจะเก็บออมเงินไว้ในกระปุกออมสิน ประกอบกับได้รับการบอกกล่าวจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง แต่ว่าการที่นักเรียนออมเงินในช่วงเริ่มแรกนั้น ก็ยังยังไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดต่าง ๆ ของการออมเงินมากเท่าใดนัก แต่เมื่อเด็กได้ออมเงินไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ก็จะเกิดเป็นวิถีปฏิบัติในการออมเงินประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) วิธีการออมเงิน (2) รูปแบบการออมเงิน (3) เป้าหมายในการออมเงิน และ (4) การใช้จ่ายเงิน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 วิธีการออมเงิน

เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ก็อาจจะทำให้วิธีการออมเงินไม่ได้หลากหลายเท่าที่ควร ดังนั้น วิธีการออมเงินในนักเรียนช่วงวัยนี้จึงมีเพียงไม่กี่ลักษณะ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะนำเงินที่ได้รับออกไปใช้จ่ายก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำมาเก็บออมในรูปแบบต่าง ๆ และวิธีการในลักษณะนี้เรียกว่า เหลือใช้ก่อนค่อยออม ทั้งยังมีผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่ง เมื่อได้รับเงินมาแล้วก็จะแบ่งเก็บออมไว้ก่อนแล้วค่อยนำส่วนที่เหลือออกไปใช้จ่าย จึงเรียกวิธีการออมนี้ว่า ออมก่อนแล้วค่อยใช้ ทั้งนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีวิธีการออมเงินที่ได้รับการจัดสรรจากพ่อแม่/ผู้ปกครองว่า เงินส่วนนี้สำหรับการออมโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้องใช้จ่าย เพื่อที่เด็กจะได้นำไปเข้าร่วมโครงการออมเงินของโรงเรียน ดังนั้น

วิธีการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จึงสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) เหลือใช้ก่อนค่อยออม (2) ออมก่อนแล้วค่อยใช้ และ (3) พ่อแม่/ผู้ปกครองแบ่งส่วนการออมต่างหากจากค่าใช้จ่าย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 เหลือใช้ก่อนค่อยออม จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ก็จะจัดสรรเพื่อใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็น เหลือแล้วค่อยนำไปออม ไม่ว่าจะเป็นการนำไปเก็บออม โดยนำกลับไปหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน หรือฝากไว้ที่ศูนย์ครูประจำชั้น การออมเงินในลักษณะนี้ นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ เพราะสามารถเหลือกลับมาออมก็บาทก็ได้ ทั้งนี้ นักเรียนบางคนรู้สึกว่า ถ้าออมก่อนใช้ ก็ไม่รู้ว่าจะมีเงินพอสำหรับการใช้จ่ายในแต่ละวันหรือไม่ ก็เลยต้องนำไปใช้ก่อน เหลือแล้วค่อยนำกลับมาเก็บออม ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ก็คือจะใช้ก่อน เหลือเท่าไรหนุค่อยเอาไปออมกับคุณครูประจำชั้นค่ะ”
แป้งรำ

“ถ้าวันนั้นหนุกินหมดยี่สิบหนุกก็ไม่ได้ออมแค่นั้นเอง แม่ไม่ว่า ถ้าหนุกินแล้วเหลือบาทสองบาทจะออมแม่ก็ไม่ว่า เพราะวันนี้คือเงินเก็บ กินก่อนแล้วค่อยออม แล้วก็บอกเขาอย่างนี้ ให้เรากินให้อิ่มเหลือแค่วันก็แค่นั้น ถ้าวันนั้นไม่อิ่มกินหมดก็ไม่ว่า จะเหลือแค่บาทหนึ่งออมก็ได้ ไม่เคยต้องบังคับ”

คุณแม่แก้ว

“ช่วงหลังผมก็เลยขอแม่ว่า ขอเอาตั้งคไปทั้งหมด 20 บาท เหลือเท่าไรก็ค่อยเอามาหยอดกระปุกครับ ก็รู้สึกสบายใจ เพราะว่าจะเหลือกลับมาหยอดก็บาทก็ได้”

ข้าวโพด

“ใช้ก่อน เหลือแล้วค่อยมาเก็บค่ะ เวลาหนุได้เงินจากแม่ไปโรงเรียน ก็จะไปซื้อขนมที่โรงเรียน ถ้าเหลือหนุค่อยมาหยอดกระปุกค่ะ ก็จะเหลือกลับมาหยอดทีละประมาณ 20-30 บาทค่ะ”

นับดาว

“แล้วหลังจากที่ผมใช้เงินตอนกลางวัน ผมก็จะเหลือเงิน 20 บาทกลับบ้าน เอาไปหยอดกระปุก”

ต้นกล้า

“เวลาผมเรียนคาบสุดท้ายเสร็จก็ค่อยเอาไปฝากครูครับ เวลาฝากเงินบางวันก็สิบบางวันก็ยี่สิบ”

ภูผา

“บางทีที่เหลือกลับมา เหลือเท่าไรเขาก็เอากลับมาหยอดกระปุกที่บ้าน”

คุณยายขมิ้น

“ก็จะใช้ก่อน ถ้าเหลือ ก็ค่อยมาออม เอากลับมาหยอดกระปุกที่บ้าน เพราะว่าบางทีถ้าออมก่อนใช้ ก็ไม่รู้ว่าจะมีเงินพอไหม ที่จะเอาไปใช้ในแต่ละวัน ก็เลยใช้ก่อนคะ เหลือแล้วค่อยกลับมาเก็บ”

ขวัญข้าว

“ผมจะใช้ก่อนแล้วค่อยเอามาออมครับ จะเหลือเงิน กลับมาออมที่บ้านวันละ 5 บาทครับ ผมเคยออมก่อนนะ แล้วรู้สึกบ้างวัน เหมือนมันใช้ไม่พอ เหมือนได้ตั้งค้้น้อยลง”

ตะวัน

“แต่ปกตินี้ก็จะเหลือเงินกลับบ้านมาหยอดกระปุกทุกวัน วันละ 5 บาทคะ ส่วนใหญ่ก็จะจ่ายไปกับการซื้ออะไรกินมากกว่า เหลือแล้วเขาก็เอากลับมาออม”

คุณแม่บัว

2.1.2 ออมก่อนแล้วค่อยใช้ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ก็จะวางแผนโดยออมเงินไว้ก่อนจำนวนหนึ่ง จากนั้นค่อยนำอีกส่วนที่เหลือแบ่งไว้ออกไปใช้จ่ายตามความจำเป็น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“หนูจะตั้งงบไว้ว่าวันนี้จะใช้เท่าไร แม่ให้มา 40 หนูก็จะตั้งงบไว้ว่า จะใช้แค่ 20 บาทคะ คือคิดอยู่ในใจไว้แล้วว่า เก็บ 20 กินแค่ 20 พอ”

แพรวา

“ที่หนูออมก่อนแล้วค่อยใช้ เพราะว่าจะได้แบ่งเงินให้ถูก ว่าอันนี้คือต้องออม และอันนี้คือต้องเก็บเอาไว้กินคะ”

อิงอร

“ตอนที่ผมแบ่งเก็บไว้ ก่อนเอาไปใช้ที่โรงเรียน รู้สึกว่ากินไม่พอ คือผมอยากกินไอติมแห่งละ 15 บาท แต่วันนั้นผมแบ่งเก็บไปแล้ว 10 บาท ก็เหลือ 10 บาท ทำให้ซื้อไอติมไม่ได้ ก็แอบเศร้าครับ เลยต้องซื้ออย่างอื่นแทน แต่ในใจคือ ผมอยากกินไอติมมากกว่า”

ข้าวโพด

“แล้วผมก็จะเอาไปหยอดกระปุกไว้ก่อน 20 บาท ที่เหลือ 60 ก็ค่อยเอาไปใช้”

ต้นกล้า

“อันนี้สอนมาตั้งแต่อนุบาลแล้วว่า ให้เก็บก่อนใช้ ก็คือก่อนออกจากบ้านจะให้น้องเอาตั้งค้หยอดกระปุก 20 บาท ก่อนไปโรงเรียน”

คุณแม่พลอย

“เวลาไปโรงเรียน น้องก็จะเอาไปฝาก 10 บาท ถ้าฝากแล้ว ที่เหลือก็คือกินหมด”

คุณยายเข้ม

2.1.3 พ่อแม่/ผู้ปกครองแบ่งส่วนการออมต่างหากจากค่าใช้จ่าย ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่ง มีวิธีการออมเงินที่ได้รับจัดสรรจากพ่อแม่/ผู้ปกครองว่าเงินส่วนนี้สำหรับการออมโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้องใช้จ่าย ทั้งนี้ เพื่อจะได้เข้าร่วมโครงการออมของโรงเรียน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“หนูเลยฝากอาทิตย์ละครั้ง ยายจะให้มา 50 บาท อันนี้ไม่เกี่ยวกับค่าขนมนะคะ ห้าสิบคือ ยายให้เอาไปฝากที่โรงเรียน ให้เป็นเงินออมเลยคะ”

ขวัญข้าว

“ซึ่งไม่ไปกระทบเงินเก็บประจำของเขา ที่พ่อแม่เก็บไว้ให้แล้ว แล้วก็ให้เขารู้ว่า เขามีเงินเก็บก้อนนี้อยู่”

คุณแม่ต้องตา

“แล้วแม่ก็บอกว่า 10 บาท ต้องเอาไปฝากครู แต่บางทีผมก็ฝากครู 20 บาทเลย”

นาย

“ก็คือเราจะเป็นคนไปบอกเขา ให้เขาเอาไปฝากวันละ 10 บาท เป็นเงินออมเนาะ คือให้เขาเอาไปออมไว้เลย”

คุณยายแหม่ม

2.2 รูปแบบการออมเงิน

รูปแบบการออมเงินในที่นี้ เป็นลักษณะของการที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แบ่งสันปันส่วนเงินที่ได้รับเพื่อการออม นักเรียนในช่วงวัยนี้จะนำเงินออมมาเก็บออมไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บไว้ในกระปุกออมสิน กระเป๋าตังค์ การนำไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง นำไปฝากธนาคาร หรือการนำไปฝากออมไว้กับคุณครูที่โรงเรียน โดยรูปแบบการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นี้ สามารถแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) กระปุกออมสิน (2) กระเป๋าตังค์ (3) ฝากพ่อแม่/ผู้ปกครอง (4) ฝากธนาคาร และ (5) ฝากคุณครูที่โรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 กระปุกออมสิน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการออมเงิน โดยจะนำเงินที่เหลือจากโรงเรียนหรือจากการใช้จ่าย มาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสินที่บ้าน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“แต่พอมาหลัง ๆ มาเนี่ย หนูก็เก็บเองคะ ก็จะหยอดใส่กระปุกออมสินไว้...ถ้าอยู่บ้านหนูก็จะหยอดกระปุกออมสิน บางวันที่มีเงินเหลือจากโรงเรียน หนูก็จะเอามาหยอดกระปุกออมสินที่บ้านคะ”

แป้งร่ำ

“คือตอนนั้นหนูไปซื้อขนม แล้วหนูก็เหลือเงิน แล้วคุณแม่ก็ซื้อกระปุกออมสินมาให้ หนูก็เลยเอาไปหยอดทุกวัน หยอดมากน้อยก็แล้วแต่วันนั้นซื้ออะไรไปบ้างคะ”

แพรวา

“บางทีหนูก็เหลือกลับมาหยอดกระปุกที่บ้านเป็นบางวัน หนูจะนับเป็นสัปดาห์ ถ้ารวมได้เยอะที่สุดก็จะประมาณ 106 บาท เงินทั้งหมดที่ได้มา หนูก็เอาไปหยอดกระปุก เก็บไว้ในกระปุกออมสินอย่างนั้นค่ะ เพราะว่าส่วนมากหนูไม่ค่อยได้เอาไปซื้ออะไรอยู่แล้ว”

อิงอร

“ผมเก็บตั้งไว้ไว้ในกระปุกออมสินครับ ยังหยอดอยู่เรื่อย ๆ ไม่ค่อยได้แกะออกมานับ”

ข้าวโพด

“เวลาที่หนูกลับมาบ้าน เหลือเท่าไร ก็จะแบ่งว่า อันนี้หยอดกระปุก”

นับดาว

“ถ้าเป็นพวกเหรียญ ๆ ก็จะเก็บไว้ในกระปุกหมู”

ต้นกล้า

“อยู่บ้านผมก็หยอดกระปุกออมสินด้วยครับ จะหยอดทีละ 10 บาท”

ภูผา

“เพราะว่าต้องเหลือกลับมาบ้าน 5 บาท เหลือเอามาหยอดกระปุกที่บ้านด้วย หยอดทุกวันเลยครับ”

ตะวัน

“แต่ปกติน้องก็จะเหลือเงินกลับมาบ้านมาหยอดกระปุกทุกวัน วันละ 5 บาทค่ะ เขาก็จะหยอดกระปุกไปเรื่อย ๆ พอประมาณ 1 ปีหรือแบบช่วงปิดเทอมใหญ่ เราก็จะถามเขาว่า เงินออมเก็บได้กี่บาท แล้วก็ชวนเขาออกมานับ”

คุณแม่บัว

2.2.2 กระเป๋าตังค์ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีการออมเงิน โดยเก็บไว้ในกระเป๋าตังค์ก่อน หากเก็บรวมได้จำนวนมากเป็นหลักร้อย ก็ค่อยนำออกไปเก็บในรูปแบบอื่น ทั้งนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลบางคนเก็บเงินออมไว้ในกระเป๋าตังค์ ด้วยเหตุผลที่ว่า เวลาออกไปข้างนอกแล้วมีความจำเป็นต้องใช้เงิน สามารถนำส่วนนั้นออกไปใช้จ่ายได้ ดั่งคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“บางทีหนูก็เก็บคางไว้ในกระเป๋าทังค์ เก็บรวมไว้เยอะ ๆ จนมันเป็นหลักร้อยแล้วค่อยเอาไปหยอดทีเดียว”

แพรวา

“อันนี้เก็บไว้เพื่อใช้ ก็จะมีติดไว้ในกระเป๋าตางค์ค่ะ เพราะว่า เวลาไปข้างนอก แล้วอยากได้อะไร ก็จะได้เอาเงินตรงนี้ออกไปซื้อได้”

นับดาว

2.2.3 ผากพ่อแม่/ผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีการออมเงิน โดยการฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง โดยช่วงแรกของการออมเงิน ผู้ให้ข้อมูลบางคนจะมีการนำเงินออมไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง หรือ หลังจากที่นักเรียนมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายก็จะนำเงินส่วนที่เหลือไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง นักเรียนบางคนยังไม่มีสมุดบัญชีธนาคาร เมื่อตนเองเก็บออมเงินได้จำนวนมาก ก็จะนำไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครองด้วยเช่นกัน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“แรก ๆ หนูก็เอาไปฝากแม่ ให้แม่เก็บให้ค่ะ”

แป้งร่ำ

“หลังจากที่ซื้อโทรศัพท์มือถือแล้ว เงินที่เหลือ 1,000 บาท หนูก็ฝากไว้ที่คุณแม่ค่ะ ซึ่งคุณแม่ก็เก็บไว้อย่างนั้นนานมากเลยค่ะ”

แพรวา

“กระปุกออมสินอันนี้ แม่จะเป็นคนเก็บไว้ให้ค่ะ เพราะว่าเงินมันอาจจะเยอะมาก ก็เลยให้แม่เก็บไว้ค่ะ”

นับดาว

“ตอนเป็นเด็กน้อย น้องเขาก็จะฝากไว้ที่แม่ แต่เดี๋ยวนี้โตเป็นสาวแล้ว เขาก็จะเก็บไว้เอง”

คุณแม่แดง

“ผมยังไม่มีสมุดบัญชีเป็นของตัวเองครับ ถ้าได้เยอะ ๆ ก็จะไปฝากไว้ที่แม่”

ตะวัน

“ถ้าเงินเยอะ เขาจะไม่ค่อยเก็บไว้เอง จะฝากแม่ แม่ก็จะเอาเงินนี้ไปฝากธนาคารอีกที่”

คุณแม่บัว

2.2.4 ผากธนาคาร จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เมื่อมีการเก็บออมเงินในรูปแบบต่าง ๆ ได้จำนวนหนึ่ง หรือรู้สึกว่าคุณเองหยอดกระปุกออมสินได้มากพอ ก็จะนำเงินที่เก็บออมได้ไปฝากธนาคาร ซึ่งการนำเงินไปฝากธนาคาร ก็จะเป็นเงินจากการเก็บออมของนักเรียนเอง และมีบางส่วนที่พ่อแม่/ผู้ปกครองช่วยฝากเพิ่มให้นักเรียนด้วย ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะมีบัญชีธนาคารเป็นของตัวเองอยู่แล้ว นักเรียนบางคนนำเงินไปฝากธนาคารเอง แต่ส่วนใหญ่พ่อแม่/ผู้ปกครองจะเป็นผู้นำเงินเก็บของนักเรียนไปฝากให้ เมื่อนักเรียนบางคนรู้ว่ามีการฝากเงินกับธนาคารได้ ก็รู้สึกว่าคุณเองอยากฝากออมเงินกับธนาคารด้วย และเมื่อทำการฝากออมไว้ที่ธนาคารแล้ว สำหรับนักเรียนช่วงวัยนี้ก็จะเก็บไว้อย่างนั้นโดยไม่ถอนออกมาเลย ดั่งคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“แต่ถ้ากระปุกออมสินเต็ม บางทีหนูรู้สึกว่าคุณเก็บได้เยอะแล้วก็จะเอาออกมานับคะ แล้วก็ให้คุณแม่ช่วยเอาไปฝากที่ธนาคารคะ”

แป้งร่ำ

“เวลาหนูเก็บได้เยอะ ๆ แม่ก็จะช่วยเอาเงินไปฝากธนาคารไว้ให้คะ เพราะแม่เปิดบัญชีไว้ให้หนูคะ”

แป้งร่ำ

“เวลาลูกแคะกระปุกออกมานับ คุณแม่ก็จะเอาไปฝากธนาคารให้น้อง บัญชีเป็นชื่อของเขาเลย เวลาจะเอาไปฝากธนาคาร เราก็จะถามเขา มีเงินเท่าไรแล้วตอนนี้ เขาก็จะบอกว่ามีหนึ่งพัน สองพัน สามพัน เราก็ค่อย ๆ เอาไปเก็บให้เขา”

คุณแม่แก้ว

“หนูก็จะเอาไปฝากธนาคารช่วงวันเด็ก ฝากประมาณปีละครั้งคะ เพราะว่าเวลาเอาเงินไปฝากตอนวันเด็ก ที่ธนาคารเขาก็จะมีกระปุกออมสินให้ได้เกือบทุกปีเลยคะ ถ้าฝากวันอื่นก็ไม่ได้แบบนี้”

อิงอร

“มันจะมีวันเด็ก ที่พอหนึ่งปีก็จะเวียนมา เขาก็จะเอาเงินออมตัวเองที่โรงเรียนคืนให้ แล้วก็จากที่ผู้ใหญ่ให้ รวมกับที่เก็บไว้ในกระปุกออมสินของเขา พอครบหนึ่งปี เขาก็จะบอกให้แม่ช่วยเอาไปฝากธนาคารให้เขาที ส่วนใหญ่เขาจะจัดการเงินเก็บเขาแบบนั้น”

คุณแม่ชื่น

“ตอนนี้พอโต เขาก็เริ่มรู้มากขึ้นว่า เงินเขาต้องเอาไปทางไหน เพราะอย่างเมื่อก่อนเขาก็จะเก็บใส่แต่กระปุกออมสินอย่างเดียว คือ เก็บยังงี้ก็ได้ให้มันอยู่ในกระปุกออมสิน แต่ตอนนี้เหมือนเขารู้ว่า เขามีที่เก็บ มีธนาคารที่แบบฝากเงิน เขาก็จะบอกแม่ว่า แม่เอาฝากให้น้องหน่อย”

คุณแม่ชื่น

“เวลาผมเก็บได้เยอะ ๆ ออมได้เยอะ ๆ ผมก็จะเอาไปฝากธนาคารไว้หมดเลย พ่อจะเป็นคนเอาไปฝากธนาคารให้ผมครับ”

ข้าวโพด

“คือที่บ้านจะมีสมุดบัญชีที่ฝากเพื่อลูกไว้ค่ะ ถ้าน้องเขาเก็บเงินได้จำนวนหนึ่ง ถึงเวลาพ่อแม่ก็จะเป็นคนเอาไปฝากธนาคารในบัญชีนั้นอีกทีนึงค่ะ”

คุณแม่ต้องตา

“ปกติทุกรอบ เวลาที่มันเต็มก็จะเอาไปเข้าแบงก์ ก็เอาไปเข้าแบงก์เป็นชื่อแม่ที่ฝากเพื่อลูก แต่บัญชีนั้นก็จะเป็นบัญชีที่เอาไว้เก็บออม เป็นบัญชีสะสมทรัพย์ทั่วไป”

คุณแม่แดง

“ถ้าเก็บได้แล้ว ผมก็เอาไปฝากธนาคารครับ ก็ไปบอกแม่ว่า ผมจะฝากเงิน บางทีก็ไปกับแม่ด้วย บางทีก็ให้แม่ไปฝาก ผมไม่เคยถอนเงินจากบัญชีเลยครับ ก็จะฝากไปเรื่อย ๆ เอาไว้ใช้ในอนาคต หรือที่เวลาจำเป็น”

ต้นกล้า

“เค้าก็จะนับมา ก็จะบอกว่าเอาไปเข้าบัญชี ถ้าวັນไหนไปทำงานกับแม่ก็จะไปฝากเองที่หน้าเคาน์เตอร์ แต่ถ้าวันไหนไม่ได้ไปทำงานกับแม่ อยากรฝากเงิน ก็คือจะให้ตั้งค์แม่มา แล้วให้แม่โอนเงินเข้าบัญชีเค้า แล้วก็ส่งสลิปให้เค้า น้องมีบัญชีส่วนตัวแล้วค่ะ”

คุณแม่พลอย

“มีเปิดบัญชีไว้ให้ค่ะ เป็นของธกส. ส่วนมากเวลาที่คุณครูเขาคืนเงินออมของเด็กมา เราก็จะเอาไปฝากให้เขา”

คุณยายขมิ้น

“ผมก็จะเก็บใส่กระปุก แล้วพอเอาออกมา แล้วก็เอาไปฝากไว้ที่ธนาคารออมสิน เวลาไปฝากเงิน แม่ก็จะพาไป ให้เรารู้ ผมไปแค่ตอนแรก แม่พาไปเปิดบัญชีฝากเงิน 1,000 บาท แล้วตอนนี้มันก็เพิ่มขึ้นครับ”

นาย

“แม่เขาเปิดบัญชีให้ แล้วเอาไปฝาก แม่เขาเปิดบัญชีที่ธกส. แล้วเงินที่เก็บได้ก็จะไปออมให้ลูก แต่จะไม่ค่อยบ่อย ถ้าแค่กระปุกออมสินมาได้ 500 บาทก็จะเอาไปฝาก นาน ๆ ครั้ง ถ้าได้ 300 บาท แม่เขาก็เอาไปใส่ไว้ ไม่ได้ว่าเยอะ เวลาเอาเงินไปเข้าบัญชีน้องก็รู้ เขาจะรู้ว่าตอนนี้มีเงินอยู่เท่านั้นนะ เขาจะรู้หมด”

คุณยายเข้ม

“หนูมีบัญชีธนาคารเป็นของตัวเองค่ะ เป็นชื่อหนู หนูเคยให้ยายพาไปฝากธนาคารรอบตัวเอง ตอนเปิดบัญชีค่ะ”

ขวัญข้าว

“ยายเคยเปิดบัญชีให้น้อง เขาก็มีบัญชีอยู่ ก็จะเอาไปฝากบัญชีไว้ให้เขา”

คุณยายฟ้า

“แล้วพอรวมได้เยอะ ๆ พ่อกับแม่ก็จะเป็นคนเอาไปฝากธนาคารครับ ฝากประมาณปีละครั้ง”

ตะวัน

“ถ้าเป็นเงินเก็บที่ฝากไว้ในธนาคารก็ไม่เคยเอาออกมาใช้อะไรเลยคะ ฝากไว้ อย่างนั้นไปเรื่อย ๆ ไม่เคยถอนออกมาเลย”

คุณแม่บัว

2.3.5 ฝากคุณครูที่โรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีการออมเงิน โดยฝากไว้ที่คุณครูประจำชั้น ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโครงการออมเงินของโรงเรียน ในการออมเงินของนักเรียนแต่ละวันนั้น คุณครูประจำชั้นจะเป็นผู้ขานชื่อเพื่อให้นักเรียนฝากเงิน หากฝากจนครบหนึ่งปีการศึกษา คุณครูก็จะคืนเงินกลับให้แก่นักเรียน ในการฝากออมเงินที่โรงเรียนนั้น ทางโรงเรียนจะให้นักเรียนถอนเงินออกปีละครั้ง หรือจะฝากยาว ๆ ไว้จนกระทั่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เลยก็ได้ ระหว่างนั้นถ้าหากมีความจำเป็นก็สามารถถอนออกมาก่อนได้ แต่นโยบายของทางโรงเรียนคืออยากให้นักเรียนเก็บยาว เพื่อที่ว่าเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนจะได้มีเงินก้อน นักเรียนบางคนหากไม่ได้ใช้เงินที่ได้รับมาจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ก็จะนำไปฝากออมไว้กับคุณครูประจำชั้นทั้งหมด ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ถ้าอยู่โรงเรียนหนูก็ฝากคุณครู”

แป้งร่ำ

“ที่โรงเรียนเขาก็จะให้ถอนปีละครั้ง แต่เราสามารถฝากยาว ๆ จบป.4 หรือ ป.6 เลยก็ได้ แล้วแต่ ถ้าเราจำเป็นเราก็ถอนออกมาก่อนได้ แต่นโยบายของโรงเรียนคืออยากให้เด็กเก็บยาวเพื่อที่ว่าจบ ป.6 จะได้มีเงินก้อน”

คุณแม่แก้ว

“ฝากคุณครูที่โรงเรียนค่ะ ในแต่ละวันเขาก็จะเรียกชื่อ แล้วก็เก็บเงินในทุก ๆ วัน แล้วก็ช่วงที่ขึ้นป.2 เขาก็จะคืนเงินเก็บมาให้”

อิงอร

“ผมก็จะเอาไปฝากครูที่โรงเรียน ให้มันเยอะขึ้น เอาไปทบไว้ เอาไว้จ่ายค่าเทอมครับ”

ภุผา

“ถ้าผมกินข้าวที่โรงเรียนอ้อมแล้ว บางทีก็ไม่ได้ซื้อขนม ก็จะฝากครูไว้หมดเลย”

นาย

“เวลาออมเงินที่โรงเรียน ก็แล้วแต่เราเลยว่ายากจะฝากครูที่บาท ครูเขาไม่ได้ตาม ใครอยากฝากก็ฝาก หนูเลยฝากอาทิตย์ละ 50 บาท”

ขวัญข้าว

2.3 เป้าหมายในการออมเงิน

เป้าหมายในการออมเงินที่นี้ เป็นลักษณะของการที่นักเรียนมีการออมเงินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจุดมุ่งหมายหรือความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เช่น การมีเป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ เป็นสิ่งของที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน หรือไว้ใช้สำหรับการศึกษาล่าเรียนที่มีความจำเป็นและไม่ได้มีราคาแพงมากจนเกินไป ความต้องการอยากออมเงินเพื่อนำไปช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่และครอบครัวของตนเองในอนาคต รวมถึงการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่/ผู้ปกครองในส่วนของค่าใช้จ่ายด้านการเรียนที่มีในปัจจุบัน นักเรียนมีเป้าหมายที่จะเก็บออมเงินไว้ให้ได้จำนวนมาก ๆ ก่อนเพื่อเอาไว้ใช้ในอนาคตสำหรับซื้อบ้าน ซื้อมอเตอร์ แล้วก็ซื้อที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต ทั้งนี้ นักเรียนบางคนอยากที่จะเก็บเงินให้ได้มาก ๆ เพื่อไว้จ่ายยามฉุกเฉิน และเป้าหมายการออมเงินในนักเรียนบางคนอาจจะยังไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่ยังเด็กเกินไป บางคนก็ยังไม่รู้แต่ก็อยากเก็บเงินเอาไว้ให้ได้จำนวนมาก ๆ ก่อน แต่สำหรับนักเรียนบางคนหากเก็บเงินได้จำนวนหนึ่งก็อาจจะนำไปเปิดบัญชีธนาคาร ดังนั้น เป้าหมายในการออมเงินของนักเรียนช่วงวัยนี้จึงสามารถแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ (1) เป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ (2) เป้าหมายเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่ (3) เป้าหมายเพื่อความมั่นคง ที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายของชีวิต คุณภาพชีวิต และ (4) เป้าหมายยังไม่ชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 เป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีเป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ ส่วนมากจะเป็นสิ่งของที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน หรือไว้ใช้สำหรับการศึกษาล่าเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีความจำเป็นและไม่ได้มีราคาแพงมากจนเกินไป ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“แล้วก็ อยากเก็บตังค์เอาไว้ซื้อของที่ตัวเองอยากได้ด้วย แต่ส่วนมากสิ่งที่ยากได้ก็จะเป็นของที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ของใช้สำหรับเรียน แต่ราคาก็ไม่ได้มากจนเกินไป”

อิงอร

“ตอนนี้ผมมีเป้าหมายว่า อยากจะเลี้ยงมดครับ อยากสังเกตวงจรชีวิตของมด แล้วผมก็จะต้องแบ่งค่าขนมส่วนหนึ่ง สะสมไว้ ยังไม่รู้ราคาที่แน่นอน แล้วก็อาจจะ บอกพ่อกับแม่ให้ช่วยดูราคา ตอนใกล้ ๆ จะซื้อมดอีกทีครับ ก็คงต้องเก็บเงินให้ได้เยอะ ๆ ก่อนครับ”

ข้าวโพด

“ถ้าเจอของที่ชอบได้ก็ซื้อครับ ของที่ถูก ๆ นะครับ ที่มันไม่ได้แพงแล้วก็รู้สึกว่ามันจำเป็น ก็เก็บไว้ไปเรื่อย ๆ ครับ”

ตะวัน

2.3.2 เป้าหมายเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งอยากออมเงินเพื่อนำไปช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่และครอบครัวของตนเองในอนาคต รวมถึงการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่/ผู้ปกครองในส่วนของค่าใช้จ่ายด้านการเรียนที่มีในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็สิ่งของที่ต้องใช้ในการเรียนและค่าเทอม ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“อยากเก็บตั้งไว้ช่วยพ่อแม่”

อิงอร

“เก็บเอาไว้ครับ อาจช่วยแบ่งเบาครอบครัวได้ในอนาคต ออมไว้เพื่อเวลาเอาไปใช้จ่ายตอนขึ้นป.6 ครับ เมื่อต้องซื้อพวกของใช้ เอาไว้จ่ายค่าเทอมด้วยครับ”

ภูผา

2.3.3 เป้าหมายเพื่อความมั่นคง ที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายของชีวิต คุณภาพชีวิต จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความรู้สึกว่าการเก็บออมนี้ มีเป้าหมายที่จะเก็บออมเงินไว้ให้ได้จำนวนมาก ๆ ก่อน เพื่อเอาไว้ใช้ในอนาคสำหรับซื้อบ้าน ซื้อรถ แล้วก็ซื้อที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต ทั้งนี้ นักเรียนบางคนก็รู้สึกอยากเก็บเงินได้มาก ๆ เพื่อไว้จ่ายยามฉุกเฉิน แต่ความหมายของคำว่าฉุกเฉินอาจจะไม่มีความลึกซึ้งเพียงพอ เพราะเมื่อผู้วิจัยสอบถามเพิ่มเติม ผู้ให้ข้อมูลก็เพียงแต่บอกว่า ก็คือฉุกเฉิน ไม่สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ อย่างไรก็ตามถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ผู้ให้ข้อมูลจะเห็นว่าการเก็บเงินคือ มีความจำเป็นไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ตอนนี้ก็ยังนึกไม่ออกค่ะว่าอยากได้อะไร แต่หนูอยากเก็บเงินให้ได้เยอะ ๆ อยากเอาไปซื้อบ้านซื้อรถค่ะ เพราะว่า หนูอยากจะมีบ้านสวย ๆ ให้พ่อกับแม่อยู่ แล้วก็มรดกขับเวลาไปไหนมาไหนได้สะดวก ตอนโตหนูก็อยากดูแลพ่อกับแม่ค่ะ”

แป้งร่ำ

“แล้วก็ อยากรีบไว้ใช้สำหรับฉุกเฉินครับ อย่างเช่นป่วย อย่างนี้ ก็เอาไปใช้ได้”

ต้นกล้า

“อันนี้คือเก็บเพื่อลูกเลย คือว่าอันนี้เพื่อการศึกษา เอาไว้ให้เขาเรียน เพื่อเขาเลย ที่เราจะเก็บไว้ให้เขา”

คุณแม่แดง

“ความหวังเขาคือ เขาอยากไปเรียนในเมือง ยายเลยบอกว่า หนูก็ต้องเก็บเงินด้วย”

คุณยายชมื่น

“อยากรีบไว้ซื้อของ ตอนนี้ก็ยังไม่อยากได้อะไร เก็บไปก่อน ถ้าโตไป เวลาเปิดเรียน ก็จะได้มีเงินเยอะ แล้วก็เอาไปใช้จ่ายตอนทำงาน เอาไปใช้จ่ายจำเป็น”

นาย

“ผมอยากเก็บไว้เยอะ ๆ ครับ เก็บไว้เพื่อเอาไปใช้จ่ายฉุกเฉิน”

ตะวัน

2.3.4 เป้าหมายยังไม่ชัดเจน หมายถึงว่า นักเรียนอาจจะเด็กเกินไป การถามถึงว่า เป้าหมายนี้ออมเพื่ออะไร ยังไงก็ยังไม่ตอบไม่ได้ รู้แต่ว่าอยากเก็บเอาไว้ให้ได้จำนวนมาก ๆ ก่อน สำหรับนักเรียนบางคนหากเก็บเงินได้จำนวนหนึ่งก็อาจจะนำไปเปิดบัญชีธนาคาร ดึงคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “ตอนนี้ยังไม่มีเป้าหมายว่าอยากจะทำอะไร แต่อยากเก็บไว้เยอะ ๆ แล้วไปเปิดบัญชีที่ธนาคารค่ะ”

แพรวา

“ตอนนี้หนูยังไม่มีเป้าหมายว่าจะเก็บตั้งค้ไปทำอะไรคะ หนูก็จะหยอดไปเรื่อย ๆ แบบนี้ค่ะ บางที ถ้าในอนาคตที่แม่หมุนเงินไม่ทันหรือไม่มีตั้งค้ แม่จะได้เอาเงินอันนี้ไปใช้ค่ะ”

นับดาว

“ถ้าเป็นตอนนี้ก็คิดไม่ออกค่ะ ยังไม่ได้อยากได้อะไร”

ขวัญข้าว

“ปกติน้องก็ไม่ค่อยอยากได้อะไร เวลาเอาเงินไปฝาก ก็ฝากแล้วฝากเลย”

คุณยายแหม่ม

2.4 การใช้จ่ายเงิน

การดำเนินชีวิตประจำวันของคนเรามักเกี่ยวข้องกับการใช้จ่าย เมื่อมีรายรับเข้ามา ก็ต้องมีรายจ่าย การใช้จ่ายเงินจึงเป็นสิ่งที่มาควบคู่กับการออมเงิน นอกจากนี้นักเรียนจะมีการเก็บออมเงินแล้วนั้น นักเรียนก็จะมีเมื่อนำเงินส่วนต่างที่ได้รับจากพ่อแม่/ผู้ปกครองออกมาใช้จ่ายด้วย โดยการใช้จ่ายของ

ผู้ให้ข้อมูล สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) การใช้จ่ายจากเงินออม (2) การใช้จ่ายนอกเหนือจากที่โรงเรียน และ (3) การใช้จ่ายที่โรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 การใช้จ่ายจากเงินออม จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีการนำเงินที่เก็บออมของตนเองออกมาใช้จ่ายตามความต้องการและความจำเป็น ซึ่งความต้องการของนักเรียนแต่ละคนก็มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ของกิน ของใช้ ของเล่นและสินค้าจำเป็นทั่วไป อาทิเช่น ขนม เลโก้ สเก็ตบอร์ด คันเบ็ดตกปลา สติกเกอร์ เป็นต้น ทั้งนี้ นักเรียนได้นำเงินออมของตัวเองออกมาใช้จ่ายตามความต้องการทั้งที่อยู่โรงเรียนและร้านค้าใกล้บ้าน รวมถึงการที่นักเรียนบางคนซื้อโทรศัพท์มือถือจากเงินออมของตัวเองด้วย อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายทั้งหมดตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ถือเป็นค่าใช้จ่ายจากเงินออมของนักเรียนในช่วงวัยดังกล่าว ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“แล้วพอเอาเงินเก็บไปซื้อสเก็ตบอร์ดมาได้ หนูก็รู้สึกดีใจแล้วก็ภูมิใจมากค่ะ ที่สามารถซื้อของจากเงินเก็บของตัวเองได้”

แป้งร่ำ

“บางทีเวลาเขาซื้อของ เขาก็จะมาบอกเราว่า แม่หนูขอเอาดั่งค์ของหนูไปซื้อของที่ทีวีจันนะ เขาก็ซื้ออะไรของเขาก็แล้วแต่ แต่เขาก็จะมาขอก่อน แล้วก็เอาดั่งค์ของตัวเองออกไปซื้อ”

คุณแม่แก้ว

“ตอนทุบกระปุกออกมา รู้สึกตกใจค่ะ เงินมันเยอะมากเลยคะ ตอนนั้นหยอดจนมันยัดเข้าไปแทบไม่ได้แล้ว ตอนนั้นคือ คิดไว้แล้วคะว่าจะเอาไปซื้อโทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์ราคา 5,000 บาท แต่เงินที่หนูเก็บได้ 6,000 บาท”

แพรวา

“ผมเคยเอาเงินออมออกมาซื้อเลโก้ครับ ตอนนั้นอยากได้มาก แล้วมีดั่งค์เก็บอยู่ก็เลยเอาเงินนั้นไปซื้อ พอซื้อมาได้ ก็รู้สึกดีใจที่ได้ของเล่นครับ”

ข้าวโพด

“บางทีที่หนูอยากได้ของ แบบว่าอยากได้สติกเกอร์ อะไรพวกนี้ หนูก็จะเอาเงินตัวเองไปซื้อมาคะ อันละประมาณ 10 บาท 15 บาทคะ”

นับดาว

“เขาจะมีกระปุกเล็ก ๆ ของเขาต่างหากที่เขาออม แต่ว่าไปซื้ออะไร เราไม่ค่อยถามเท่าไร เพราะว่ามันใหญ่จะเป็นของแบบจุกจิกเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามที่โรงเรียนมีขาย”

คุณแม่แดง

“บางครั้งถ้าพอซื้อได้ก็ซื้อ อย่างพวกขนม พวกของเล่น 10 บาท”

ต้นกล้า

“ถ้าเป็นก้อนเล็กก้อนน้อยจากกระปุกอมสิน เป็นการซื้อของเล่นเล็ก ๆ น้อย ๆ สีสับ ห้าสิบบาท อะไรอย่างนี้ ที่เค้าแคะออกมาเอง และมันไม่เกินเงินที่มีที่ตัว เขาก็จะมาเอาเงินที่กระปุกไปซื้อของ แต่เขาก็ไม่ได้บอกแม่หรอก แม่ก็จะถามว่าเอาเงินที่ไหนไป เขาก็จะบอก อ้อ เอาในกระปุกไป เราก็ไม่ได้ว่าอะไร เพราะเราถือว่าเราให้เขาไปแล้ว”

คุณแม่พลอย

“เคยเอามาซื้อคันเบ็ดตกปลา รวมๆ แล้วประมาณร้อยกว่าบาท ผมเก็บตั้งค์ไม่นาน แป๊บเดียว ตอนเก็บผมก็หยอดทีละ 20 บาททีก็ 10 บาท เก็บอยู่ 4 วัน เป็นคันเบ็ดแบบรอก พอเก็บเงินได้ปุ๊บก็พาไปซื้อที่ร้าน”

นาย

“อยู่ที่บ้าน เขาก็จะมีอมสินต่างหาก เขาก็จะมีเก็บเองบ้างนิดหน่อย อยากซื้ออะไรเขาก็เอาออกไปซื้อ พวกขนม ของกิน อะไรพวกนี้”

คุณยายแหม่ม

“เคยเอาเงินจากกระปุกออกมาซื้อขนมค่ะ”

ขวัญข้าว

“ยังไม่เคยเอาออกมาใช้จ่ายอะไรเลย ยังเหลืออยู่เหมือนเดิม ในบัญชีอาจจะไม่ค่อยเคลื่อนไหว แต่ก็ไม่เคยถอนออกมา แต่ถ้าในกระปุกของเขา ก็จะมีเอาออกมาซื้อกินบ้าง ถ้าเป็นเหรียญเป็นอะไรที่กระปุกก็มีใช้บ้าง แต่ที่ฝากนี้จะไม่ได้อาออกมาใช้เลย”

คุณยายฟ้า

“อยากได้เลโก้ครับ ก็เลยเก็บ ๆ เลโก้ที่อยากได้ราคา 1,480 บาทครับ และผมก็เก็บตั้งค์ซื้อได้ แต่พอซื้อก็ซื้อแบบที่ราคาถูก ๆ 320 บาท ก็เล่นได้เหมือนกัน เก็บตั้งค์อยู่ประมาณ 3-4 เดือนครับ”

ตะวัน

“น้องเขาก็จะมาบอกค่ะว่าเขาอยากได้อะไร มีครั้งหนึ่งที่เขาไปร้าน DIY เขาก็จะแยกไปในโซนของเล่น สักพักกลับมาพร้อมของที่อยากได้ บางทีก็เป็นเลโก้ บางทีก็เป็นสติ๊กเกอร์ เป็นของจุกจิกเล็ก ๆ น้อย ๆ ค่ะ เขาก็จะมาบอกว่าขอซื้ออันนี้ แต่ว่าไม่ได้เอาตั้งค์ออกมา ให้แม่ออกไปก่อนแล้วถึงบ้าน เขาก็จะเอาเงินจากกระปุกอมสินมาคืนให้ ส่วนใหญ่ราคาก็ประมาณ 20 บาท 49 บาท ประมาณนี้ จะเป็นหลักสิบไม่ได้แพงมาก เขาก็จะใช้ตั้งค์ของเขาซื้อเอง แต่แค่ให้แม่ช่วยออกให้ก่อน เพราะเขาไม่ได้เอาเงินมา”

คุณแม่บัว

2.4.2 การใช้จ่ายนอกเหนือจากที่โรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีการนำเงินที่ได้รับจากพ่อแม่/ผู้ปกครองไปใช้จ่ายตามความต้องการและตามความจำเป็นอื่น ๆ นอกเหนือจากที่โรงเรียน ซึ่งนักเรียนจะจัดสรรเงินที่ได้รับมาด้วยตัวเอง โดยส่วนใหญ่จะนำไปซื้อขนมและกับข้าว หากมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายดังกล่าว นักเรียนก็จะนำส่วนที่เหลือไปเก็บออม ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“เวลาอยู่บ้านก็จะชอบซื้อขนม แต่ว่าถ้าตั้งบให้ เขาก็จะจำกัดตัวเองในการใช้จ่าย ส่วนใหญ่ที่บ้านก็จะตั้งบให้ ว่าเรามีให้เท่าไร แล้วบอกว่าเงินส่วนนี้ให้เขาไปบริหารเอง ถ้าเหลือเขาก็มีเงินเหลือเก็บ ถ้าใช้หมด เขาก็ไม่มีเหลือ ก็แล้วแต่ ให้เขาตัดสินใจเอง”

คุณแม่สมหญิง

“ซื้อกับข้าว คือ แม่โทรสั่งให้ ผมก็เอาเงินจ่าย บางทีผมก็ซื้อกินคนเดียว บางทีก็กินกับตายาย พอมีซื้อของอยู่ กับข้าวร้อยนึง ผมมีเงินอยู่ร้อยแปดสิบบ เหลือแปดสิบบ ผมก็เอาไปเก็บไว้”

นาย

2.4.3 การใช้จ่ายที่โรงเรียน จากการศึกษาพบว่า หลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครองแล้ว ก็จะนำไปใช้จ่ายที่โรงเรียนตามความต้องการของตนเอง ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะนำเงินไปซื้อน้ำ ซื้อขนม ผลไม้ ไอศกรีมที่โรงเรียน รวมถึงค่าอุปกรณ์การเรียนหรือค่ากิจกรรมอื่น ๆ ที่มีเพิ่มเติมในบางครั้ง ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ปกติเวลาได้เงินไปโรงเรียน หนูก็จะเอาไปซื้อขนม บางทีก็ 5 บาท บางทีก็ 10 บาท แล้วก็ซื้อพวกดินสอ ปากกาอะไรพวกนี้ค่ะ”

แป้งร่า

“หนูจะเอาเงินใช้ไปซื้อขนมที่โรงเรียน เพราะที่โรงเรียนขายแต่ขนม ตอนเที่ยงก็ทานข้าวที่โรงเรียนค่ะ”

แพรวา

“หนูจะเอาไปซื้อขนม น้ำ แต่ส่วนมากน้ำดื่มก็จะเอามาจากบ้านอยู่แล้ว ส่วนขนมก็จะกินประมาณ 5 บาท 10 บาท ไม่ได้ใช้เยอะเกินไป เพราะว่าที่โรงเรียนจะมีข้าวให้อยู่แล้ว ส่วนมากหนูก็จะกินข้าวมากกว่า”

อิงอร

“เวลาน้องจะใช้เงิน เขาก็จะแบ่งส่วนของเขาว่า ส่วนนี้เขาต้องทำอะไร อย่างเงินค่าขนมที่เราให้ไป วันพรุ่งนี้เขาต้องมีจ่าย ซึ่งเป็นส่วนค่าใช้จ่ายที่โรงเรียน เหมือนเป็นค่าอุปกรณ์การ

เรียนหรือค่ากิจกรรม เขาก็จะมีมาขอเพิ่มจากส่วนเดิมที่เขาเคยได้ไป ซึ่งเขาจะไม่เอาค่าขนมของตัวเอง ออกในส่วนที่เพิ่มเติมมา แต่ถ้าครูไม่ได้แจ้งล่วงหน้า เขาก็จะใช้ค่าขนมของเขาแบ่งจ่ายไป”

คุณแม่ชื่น

“เพราะว่าเวลาได้ตั้งค้มา ก็จะไปซื้อมะม่วงที่โรงเรียนครับ มะม่วงถูกละ 10 บาท บางทีก็ซื้อฝากเพื่อนด้วยครับ บางวันเหลือเงิน บางวันก็ไม่เหลือเพราะว่าซื้อมะม่วงกินหมดเลยครับ”

ข้าวโพด

“หนูก็จะซื้อนม แล้วก็ซื้อขนมไว้กินตอนพักเบรก แล้วก็ซื้อของกินตอนเย็นหลัง เลิกเรียนด้วยค่ะ ส่วนใหญ่จะเป็นของกินหมดเลย”

นับดาว

“อยู่ที่โรงเรียนผมก็จะซื้อของกิน พวกน้ำ ขนม อะไรพวกนี้ครับ”

ต้นกล้า

“ตอนเที่ยงผมก็ซื้อขนมกินนิดหน่อย”

ภูผา

“แต่ตอนหลังเขาก็เริ่มรู้จักซื้อของ ก็เลยซื้อวันละ 10 บาท เพราะ 5 บาทเขาไม่มี”

คุณยายขมิ้น

“ตอนพักเที่ยงก็จะเอาไปซื้อฮอตดอก น้ำเปล่า บางทีก็ซื้อขนมที่โรงเรียนค่ะ”

ขวัญข้าว

“ผมได้ตั้งค้จากแม่ไปโรงเรียนวันละ 40 บาทครับ แล้วก็ไปเอาชื่อน้ำ ซื้อขนม บางวันก็ซื้อไอติม แต่บางทีผมก็ไม่ชื่อน้ำ เพราะผมพกน้ำไปเองครับ รวมๆ ก็ประมาณ 35 บาท”

ตะวัน

“เขาก็จะเอาไปใช้ซื้อขนม ใช้อะไรที่โรงเรียนก็แล้วแต่เขา”

คุณแม่บัว

ประเด็นหลักที่ 3 : บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน

ในประเด็นนี้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้ให้ข้อมูลได้ผ่านกระบวนการการเรียนรู้ เกี่ยวกับการออมเงินจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีวิถีปฏิบัติในการออมเงินผ่านการออมในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บออมไว้ในกระปุกออมสิน กระเป๋าสตางค์ ฝากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ฝากธนาคาร หรือ ฝากคุณครูที่โรงเรียนได้อย่างสม่ำเสมอและมีการปฏิบัติอยู่เป็นประจำ จนกระทั่ง นักเรียนสามารถรับรู้ ประโยชน์ของการออมเงิน เกิดเป็นความรู้สึกต่อการออมเงิน ทั้งยังสามารถแนะนำและบอกต่อผู้อื่นได้

ดังนั้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้ให้ข้อมูล จึงเป็นผู้ที่ได้รับบทเรียนจากการออมเงิน โดยมีองค์ประกอบย่อยได้แก่ (1) การรับรู้ประโยชน์ของการออมเงิน (2) ความรู้สึกภูมิใจต่อการออมเงิน และ (3) การแนะนำและบอกต่อ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การรับรู้ประโยชน์ของการออมเงิน เป็นการรับรู้และเข้าใจของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการออมเงิน โดยนักเรียนรับรู้ได้ว่า เมื่อออมเงินไปเรื่อย ๆ จำนวนเงินก็จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีเงินเก็บ ในยามที่พ่อแม่ผู้ปกครองขาดสน หนุนเงินไม่ทัน นักเรียนก็อาจจะนำเงินเก็บของตนออกมาช่วยเหลือได้ในยามฉุกเฉิน ยามเจ็บป่วย หรือตามความจำเป็นต่อตนเองและครอบครัว อีกทั้ง การออมเงินยังช่วยให้เด็กเป็นคนที่มีความประหยัด มีวินัยในการออม รู้จักแบ่งปันผู้อื่น เห็นคุณค่าในการใช้จ่าย รู้จักที่มาของเงิน รู้จักเก็บ รู้จักออม รู้จักวางแผนในการใช้เงินให้เป็นประโยชน์ หากมีเป้าหมายในการเก็บออมก็ถือว่าเป็นแรงจูงใจได้ นักเรียนบางคนที่ได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ ก็จะขยันทำงานเพื่อให้ได้เงินมา และรู้จักแบ่งสรรปันส่วนเพื่อนำเงินที่ได้รับนำมาเก็บไว้ อีกทั้ง นักเรียนช่วงวัยนี้มีการเรียนรู้ในตัวเลขรับรู้ถึงจำนวนเงินที่มี นักเรียนก็ต้องการที่จะเห็นจำนวนเงินเก็บของตนเองที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความอยากเก็บออมเงิน และในบางครั้งที่นักเรียนต้องการสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็สามารถใช้จ่ายเงินเก็บของตนเองออกมาซื้อสิ่งที่ตนเองต้องการได้ โดยไม่ต้องขอจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นของเล่น ของใช้ส่วนตัว หรืออุปกรณ์การเรียน นักเรียนรู้ว่าการออมเงินเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตัวเอง หากเก็บได้จำนวนมากก็จะทำให้มีเงินสำรองไว้ใช้ ไม่ขาดสน หากออมได้มากก็จะยังเป็นประโยชน์ต่อตนเองและมีความสุขสบายในอนาคต ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“หนูคิดว่า เวลาที่เราออมเงิน ออมไปเรื่อย ๆ หยอดไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้มีเงินเก็บ แล้วก็เวลาที่แกะออกมา พอเห็นว่ามีเงินเยอะ ก็รู้สึกมีความสุข และตอนที่แม่ไม่มีเงิน หนูก็เอาเงินเก็บหนูมาให้แม่ เอาไปซื้อกับข้าวกินคะ”

แป้งร่า

“ถ้าเกิดเราออมเงิน เวลาเราอยากได้ของเล่นอะไร เราก็สามารถใช้จ่ายเงินตัวเองได้ แล้วคุณพ่อคุณแม่ก็จะไม่ต้องหาเงินมากขึ้น เพื่อไปซื้อของเล่นให้เรามากขึ้น ถ้าเกิดเราออมเงินเองอยู่แล้ว”

แพรวา

“ออมเงินในเด็กมีประโยชน์มาก ๆ เลยคะ ให้เด็กได้เห็นคุณค่าในการใช้จ่าย แล้วก็ที่มาของเงิน การที่เขาต้องไปหาเงินเอง หรือเขามีข้อจำกัดในการได้เงินมา ต้องขยันทำงานเพื่อให้ได้เงินมา ดังนั้น เวลาเราจ่ายออกไปมันก็จะคิดเยอะ แล้วเขาก็จะต้องแบ่งสรรปันส่วนหนึ่งมาเก็บไว้สำหรับอนาคต หรือสำหรับการซื้ออะไรที่มันต้องใช้เงินเยอะ วันหนึ่งมันก็จะมีประโยชน์ตรงนั้น แล้วก็ทำให้เขารู้จักมีวินัย

ในตัวเองด้วยว่า เราจะต้องมีการเก็บเงินทุกวันนะ ต้องเหลือเงินมาหยอดกระปุก โดยที่หนูต้องเหลือ 5 บาท 10 บาทนะ แล้วแต่เขาเลย แต่เขาก็จะมีวินัยในตนเอง อย่างน้อยวันนี้เขาต้องเหลือเท่าไร แต่เหลือทุกวัน”

คุณแม่สมหญิง

“หนูสามารถซื้อของโดยไม่ต้องใช้เงินของพ่อแม่มาก คิดว่าการออมเงินดีสำหรับตัวเรา เพราะว่าเราจะได้มีเงินเก็บเยอะ ๆ แล้วในเวลาที่เราต้องใช้จ่ายเมื่อจำเป็นจริง ๆ และก็เวลาไม่มีเงินค่ะ”

อิงอร

“เงินส่วนนี้สามารถช่วยพ่อแม่ในบางเรื่องได้ค่ะ อย่างเช่น ถ้าแม่ไปตลาดแล้วลืมเอากะเป๋าสตางค์ออกไป คือแม่จะออกไปซื้อดินสอใหม่ให้น้อง 2 แท่งในราคา 10 บาท หนูก็สามารถช่วยแม่โดยเอาเงินของหนูซื้อดินสอให้น้องได้ค่ะ เหมือนกับว่าเงินของหนูสามารถช่วยแม่ในยามฉุกเฉินได้ค่ะ”

อิงอร

“เด็กสามารถแบ่งเงินเอาไว้สำรองของเขา มันจะไว้สำหรับฉุกเฉินหรือไม่ฉุกเฉิน ก็ยังมีเงินในส่วนของเขา แบ่งเงินเป็น ใช้เงินเป็นแล้วก็โอเค เพราะว่าบางอย่างเขาอยากได้ แต่เขาก็ไม่ซื้อ เขาอดทน เขาเรียกว่าอะไร งดเงินเหรอ (หัวเราะ) เขาอยากได้เงินเก็บของเขามากกว่า เขาอยากเห็นจำนวนเงินเก็บของเขาที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ มากกว่า เหมือนเขาเริ่มเรียนรู้ตัวเลข รับรู้ถึงจำนวนเงินที่เขา มี เขาก็อยากที่จะเก็บ ซึ่งถือเป็นเรื่องดี และถ้ารู้จักการออมตั้งแต่เด็ก มันก็จะส่งผลดีไปในอนาคต”

คุณแม่ชื่น

“ผมคิดว่า ถ้าเราออมเงินด้วยตัวของเราเอง เวลาอยากได้อะไร เราก็จะได้ซื้อด้วยเงินของตัวเอง แล้วก็ออมไว้ในยามฉุกเฉิน หรือในช่วงที่เงินจะหมดครับ”

ข้าวโพด

“ประโยชน์ของการออมสำหรับแม่มันคือการเก็บ การรู้จักออม และรู้จักวางแผนในการใช้เงิน ให้มีประโยชน์ที่สุดค่ะ”

คุณแม่ต้องตา

“เวลาเก็บเงินไว้ ก็จะทำให้เราไม่ขาดสน มีเงินสำรองที่เอาไว้ใช้ในยามจำเป็น เพื่อแม่ลืมให้ตั้งค้ะ”

นับดาว

“การออมเงินในเด็กมีประโยชน์มาก ๆ เลย บางทีแบบพ่อแม่ขาดสน เราไม่มีให้ลูกอะ ลูกก็ยังมีเงินออม ที่จะใช้จ่ายในอนาคตของเขา คือเราก็คิดว่าพยายามให้เขาออม ยิ่งถ้าออมได้มาก ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาในอนาคต”

คุณแม่แดง

“การออมเงินเป็นสิ่งที่ดี ถ้าเราออมเงินแล้ว สามารถเก็บไปไว้ใช้ในอนาคตได้ หรือในเวลาที่เราเป็นอะไร ป่วย ไม่สบาย แล้วเวลาอยากได้ของ ที่มันมีประโยชน์ ก็เอาเงินเก็บออกมาใช้ได้”

ต้นกล้า

“ช่วยให้เราเป็นคนประหยัด รู้จักเก็บออมครับ ถ้าเราเก็บไว้เยอะๆ ในอนาคตเราก็จะมีเงินใช้ ไม่ขัดสน มีสำรองไว้ใช้ในยามจำเป็น ถ้าพ่อแม่หรือว่าตายายต้องใช้เงิน ผมก็สามารถช่วยเหลือได้ ก็อาจจะแบ่งช่วยครึ่งหนึ่งจากที่เก็บไว้ จะได้แบบ มีเงินใช้ไม่ต้องทำงานหนัก ถ้าเก็บเงินก็จะได้มีเงินใช้ในอนาคต สุขสบาย พ่อแม่ ทุกคนในครอบครัวก็สบายด้วยครับ”

ภูผา

“เด็กจะได้รู้จักคุณค่าของเงิน ถ้าเขาได้เก็บเงิน วันละนิด หน่อยก็ยังดีกว่าใช้หมด ให้เขาเก็บไว้ในสิ่งที่เขาต้องการ เช่น ซื้อพวกดินสอ ยางลบ กบเหลา ปากกา อะไรพวกนี้ หรือของที่มันจำเป็น ถ้ามีวันสำคัญที่น้องเขาจะต้องทำบุญหรือบริจาคอะไรนะ เขาก็สามารถนำเงินเก็บส่วนตัวของตัวเองออกไปทำอย่างนั้นได้ ก็จะทำให้เด็กได้รู้จักแบ่งปันคนอื่นด้วย”

คุณยายแหม่ม

“เอาไว้สำรองใช้ในยามจำเป็นได้ ทำให้เรารู้จักคุณค่าของเงิน ถ้าเราอยากได้อะไรก็สามารถเก็บเงินเพื่อซื้อของอันนั้นได้ เวลาอยากได้อะไร ก็จะได้ไม่ต้องขอยาย หรือขอจากแม่ค่ะ”

ขวัญข้าว

“เป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักประหยัด รู้จักใช้ รู้จักออม รู้จักเก็บแะหละ เด็กจะได้รู้จักออมเงิน เก็บเงิน รู้จักคุณค่าของเงิน แล้วเขาก็จะมีเงินสำรองไว้ เวลาที่อยากจะเรียนหรืออะไร จะได้มีไว้เพื่อตัวเองในอนาคต”

คุณยายฟ้า

“ก็เอาไว้ใช้ยามฉุกเฉิน เวลาเงินพ่อแม่หมุนเงินไม่ทัน จะได้เอาเงินเก็บของเราไปช่วยสมทบ ถ้ามันจำเป็นผมก็ไม่เสียตายนะครับ เพราะว่าพ่อแม่มีความจำเป็นมากกว่าของเล่น ต้องเก็บเอาไว้เรียนด้วยครับ”

ตะวัน

“คิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ ให้เขาได้รู้จักคุณค่าของเงิน รู้จักเก็บเงิน คือเด็กจะต้องเรียนรู้แล้วก็ได้ลองทำ บางทีถ้าเขาตั้งเป้าว่าเขาอยากจะทำอะไร อยากจะเก็บไปทำอะไร ก็อาจจะเป็นแรงจูงใจได้ หรือว่า ถ้ายังไม่มีเป้าหมายในการออมเงิน อย่างน้อยตัวเลขที่เพิ่มมากขึ้นจากการออมก็อาจจะทำให้เด็กมีความอยากที่จะออม อยากประหยัด เพื่อที่ว่าจะได้เก็บให้ได้มากขึ้น เยอะขึ้นค่ะ ก็คิดว่ามีประโยชน์มาก และจะเป็นผลดีสำหรับตัวเด็กเองในอนาคตด้วยค่ะ”

คุณแม่บัว

3.2 ความรู้สึกภูมิใจต่อการออมเงิน เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูล ภายหลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถเก็บเงินได้และมีเงินออมเป็นของตัวเอง ซึ่งนักเรียนช่วงวัยนี้ในขณะที่หยอดกระปุกออมสิน ก็มักจะไม่ได้คิดอะไร นักเรียนบางคนคิดแต่เพียงว่าพ่อแม่/ผู้ปกครองให้หยอด เด็กก็หยอดไปตามนั้น หรือเวลาเก็บเงิน นักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกเฉย ๆ ไม่ได้รู้สึกอะไร จะหยอดไปเรื่อย ๆ ถ้ามีเหลือก็นำมาเก็บ และรู้แต่เพียงว่าจำเป็นต้องเก็บ และพยายามแบ่งให้มีเก็บเท่านั้น แต่เมื่อถึงเวลาที่ต้องนำเงินเก็บออกมา นับ นักเรียนรู้สึกได้ว่าเงินที่รวมกันนั้นมีจำนวนมากก็จะมีความรู้สึกตื่นเต้น และภายหลังจากที่ได้ออมเงิน ความรู้สึกของนักเรียนขณะที่นำเงินเก็บออกมานับ นักเรียนจะรู้สึกดีใจและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถออมเงินได้ แม้บางครั้งอาจจะออมได้ไม่มาก นักเรียนก็จะมีความรู้สึกภูมิใจอยู่เสมอ หากพบว่าจำนวนเงินเก็บมีมากกว่าที่คาดหวังไว้ ก็จะรู้สึกตกใจ เพราะไม่คิดว่าตนเองจะสามารถเก็บเงินได้เป็นจำนวนมากขนาดนั้น อย่างไรก็ตาม นักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกดีใจเมื่อเห็นจำนวนเงินเก็บที่เพิ่มมากขึ้น จึงอยากจะเก็บออมเพื่อให้มีมากขึ้นไปเรื่อย ๆ แต่สำหรับนักเรียนบางคน ถ้ามีเหตุจำเป็นต้องนำเงินเก็บออกมาใช้ นักเรียนอาจไม่ได้รู้สึกอะไร ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกที่ไม่ได้เสียตายหรือเสียใจ จะรู้สึกเฉย ๆ หากต้องนำเงินเก็บออกมาใช้เมื่อมีความจำเป็น ทั้งนี้ นักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกภูมิใจที่สามารถซื้อสิ่งของที่อยากได้ด้วยเงินออมของตัวเอง หรือหากไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงินที่เก็บออม นักเรียนก็นำเงินดังกล่าวไปฝากไว้ที่ธนาคารต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ตอนแรกที่หนูนับเงินทั้งหมดในกระปุกได้ประมาณ 2,000 กว่าบาท ก็รู้สึกดีใจแล้วก็ตกใจมากเลยคะ ไม่คิดว่าตัวเองจะเก็บเงินได้เยอะขนาดนี้”

แป้งร่ำ

“พอหนูออมเงินได้ ก็รู้สึกภูมิใจและก็ดีใจคะ เพราะว่าเงินที่ได้ เยอะมากเลยคะ”

แพรวา

“รู้สึกดีใจว่าตัวเองสามารถออมเงินได้ บางครั้งก็มาก บางครั้งก็น้อย แต่หนูก็รู้สึกภูมิใจคะ”

อิงอร

“ผลจากการออมเงินของเขา เขารู้สึกภูมิใจนะ ที่เขาได้ซื้อมันเองอะไรอย่างนี้”

คุณแม่ต้องตา

“ตอนที่หยอดกระปุกออมสิน หนูก็ไม่ได้คิดอะไรมาก แม่บอกให้หยอด หนูก็หยอด พอถึงเวลาแค่ออกมานับ หนูเห็นเงินที่เก็บไว้ มันเยอะมากเลยคะ รวมได้เยอะมาก ๆ ก็รู้สึกดีใจ แล้วก็ตื่นเต้นมากคะ”

นับดาว

“ก็รู้สึกดีใจ ที่มีเงินเก็บเพิ่มแล้ว และก็อยากให้มันเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ตลอด ๆ แต่ถ้าวันหนึ่งต้องถอนออกมาใช้ คือถ้ามันจำเป็นจริง ๆ ก็ไม่รู้สึกอะไรนะครับ”

ต้นกล้า

“เคยแคะออกมา ได้ประมาณ 2 พันครับ พอเห็นเงิน มันเยอะมาก ดีใจมากครับ”

ภูผา

“เวลาเก็บเงินรู้สึกเฉย ๆ แต่รู้ว่า จำเป็นต้องเก็บเงินครับ ชื่อของเครื่องนี้ เหลือไว้ครึ่งหนึ่งพยายามแบ่งให้มีเก็บ ตอนเอาเงินออกมานับ รู้สึกว่าเงินมันเยอะ ก็รู้สึกดีใจครับ”

นาย

“ตอนเก็บตั้งค์ก็ไม่ได้รู้สึกอะไรนะ รู้สึกเฉย ๆ หยอดไปเรื่อย ๆ ถ้ามีเหลือมากก็เอามาเก็บ แต่พอตอนที่แคะกระปุกออกมา เห็นเงินรวมกันเยอะ ๆ รู้สึกว่าตัวเองรวยมาก รู้สึกว่าตัวเองมีเงินเยอะมากเลยนะ ก็ดีใจนะ”

ขวัญข้าว

“รู้สึกดีใจครับ ตอนที่เห็นเงินกองรวมกันมันเยอะมาก ตอนที่นับเงินผมก็ไม่ได้คิดว่าจะต้องเอาไปทำอะไร พอผมนับเสร็จได้เท่าไรก็เอาไปฝากธนาคารครับ”

ตะวัน

3.3 การแนะนำและบอกต่อ เป็นพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลที่มีการแนะนำ บอกต่อ เชิญชวน หรือชักนำผู้อื่นให้มาออมเงินเหมือนตนเอง เนื่องจากนักเรียนรับรู้ ว่า เงินมีค่า มีความจำเป็นต่อชีวิตคนเรา ถ้าชอบในการออมเงินและรู้ว่าเป็นสิ่งที่ดี ก็ควรที่จะเริ่มหยอดกระปุกออมสินและก็มี การออมเงินไปโดยตลอด ในวันที่ไม่มีเงิน ก็ยังมีเงินเก็บสำรองไว้ใช้ยามฉุกเฉินหรือยามจำเป็น ไม่ใช่มาจนเกินไป ต้องแบ่งกินแบ่งเก็บและต้องเก็บออมเงินไว้เพื่ออนาคต ทั้งนี้ นักเรียนมีการพูดคุยกับเพื่อนในช่วงวัยเดียวกันว่า ถ้าหากมีการใช้จ่ายหรือซื้อขนม ก็ต้องเหลือไว้สำหรับหยอดกระปุกออมสินด้วย และถ้าต้องการซื้อสิ่งของที่อยากได้หรือมีราคาแพง ก็ให้ลองเก็บเงินจากค่าขนม เราสามารถเก็บออมจากเงินค่าขนมได้ โดยที่ไม่ต้องขอเงินจากพ่อแม่ ทำให้ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่/ผู้ปกครองได้ นักเรียนบางคนมีการชักชวนเพื่อนเก็บออมเงินเพื่อที่ว่าเวลาเจอกันจะได้นำเอาเงินส่วนนั้นไปทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ชวนกันเก็บออมเงินเพื่อนำไปกินหมูกระทะกับเพื่อน และยังมี การชักชวนกันเก็บออมเงิน เพื่อนำไปเปิดบัญชีธนาคาร ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็อยากจะทำบอกว่า เงินมีค่า มีความจำเป็นต่อชีวิตคนเรา เราต้องเก็บเงินไว้เพื่ออนาคต”

แป้งร่ำ

“ถ้าเพื่อน ๆ อยากเอาเงินไปซื้อของที่ราคาแพง หรือซื้อของที่อยากได้ ก็ให้เพื่อน ๆ ลองเก็บเงินจากค่าขนม”

แพรวา

“ถ้าเราลองออมเงินดูสักครั้ง ถ้าเราคิดว่าการออมเงินเป็นสิ่งที่ดี ถ้าเราชอบในการออมเงิน ถ้าเรารู้สึกว่ามันดี เราก็ควรที่จะเริ่มหยอดกระปุกและก็ออมไปตลอด ในวันที่เพื่อนไม่มีเงิน ก็ยังมีเงินเก็บสำรองไว้ สมมุติว่าเพื่อนใช้เงินหมดไปแล้ว แต่รู้สึกว่ายังกินไม่อิ่ม เพื่อนก็สามารถ นำเงินส่วนนั้น เงินที่เก็บเอาไว้ เอามาซื้อกินได้ แต่ว่าอย่าใช้มากจนเกินไป ก็ต้องแบ่งกินแบ่งเก็บด้วย”

อิงอร

“ผมก็บอกเพื่อนว่า ถ้าซื้อขนมแล้วก็ต้องเหลือไว้บ้าง เหลือไว้หยอดกระปุกออมสินด้วย”

ข้าวโพด

“หนูจะบอกเพื่อนว่า ถ้าเพื่อนอยากได้อะไรให้เก็บตั้งค้ซื้อเอง เก็บจากเงินค่าขนมก็ได้ เวลาที่ซื้อของที่อยากได้ ก็จะได้ไม่ต้องขอเงินพ่อแม่ ทำให้ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ได้”

นับดาว

“เคยชวนให้เพื่อนเก็บเงิน แล้วเอาไปเปิดบัญชี ถ้ามีบัตรประชาชนแล้ว ก็ให้พ่อแม่พาไปเปิดบัญชีได้”

ต้นกล้า

“อยากให้เพื่อน ๆ เก็บเงิน จะได้มีเงินใช้ในอนาคตครับ”

ภูผา

“ก็เคยชวนเพื่อนว่า ถ้าเพื่อนอยากไปกินหมูกระทะ ก็บอกให้เก็บตั้งค้เอาไว้ ชวนกันเก็บเงินค้ เพื่อที่ว่าเวลาเจอกันจะได้เอาเงินนั้นไปกินหมูกระทะด้วยกัน แล้วก็ จะได้ไม่ต้องขอตั้งค้พ่อแม่ ใช้เงินตัวเองออกไปหารกันกับเพื่อน”

ขวัญข้าว

“มาออมเงินกันเถอะนะครับ เราจะได้มีเงินเก็บไว้ใช้ ยามฉุกเฉินหรือตอนที่จำเป็น ก็จะได้เอาเงินส่วนที่ออมมาใช้ครับ แล้วก็จะได้ไม่ต้องขอคนอื่น ช่วยลดภาระที่บ้านได้ด้วยครับ”

ตะวัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) มุ่งเน้นศึกษาและทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึกตามการรับรู้ของประสบการณ์เกี่ยวกับการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดของการวิจัยโดยสรุปดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

- 3.1 เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของการออมเงิน
- 3.2 เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติในการออมเงิน
- 3.3 เพื่อศึกษาบทเรียนจากการออมเงิน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มี 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ 1) เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีอายุระหว่าง 8-12 ปี 2) มีประสบการณ์การออมเงิน ไม่น้อยกว่า 6 เดือน และเป็นการออมด้วยความสมัครใจ และ 3) ผู้ให้ข้อมูลหลักเต็มใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเสียงได้ กลุ่มที่ 2 พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนพ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ 1) เป็นพ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลัง

ศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีอายุระหว่าง 8-12 ปี 2) มีความใกล้ชิดกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีประสบการณ์ในการออมเงิน และ 3) ผู้ให้ข้อมูลหลักเต็มใจให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและอนุญาตให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเสียงได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) ที่แนวคำถามสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ จากผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 10 ราย และ 2) พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 จำนวน 10 ราย โดยให้ความสำคัญและทำความเข้าใจถึงความคิด ความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมเกี่ยวกับการออมเงิน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงต่อนักเรียนหรือพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 1 คน และผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 1 เดือน คือ ระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง กันยายน 2565 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลเป็นความลับ และปกป้องความเป็นส่วนตัวของนักเรียนหรือพ่อแม่/ผู้ปกครอง ด้วยการเปลี่ยนเป็นนามสมมติ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลในภาพรวมแทน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะบันทึกเสียงด้วยโทรศัพท์มือถือ หลังจากสัมภาษณ์เสร็จจะนำมาถอดเทปเสียงการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ เมื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครอบคลุมและครบถ้วน ผู้วิจัยก็จะทำลายเทปเสียงการสัมภาษณ์นั้นทันที

4. การรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 รหัสของโครงการวิจัยนี้ คือ STOUIRB 2565/031.1306 เลขที่ใบรับรอง 028/65 ทำการรับรองตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2565 ถึง 22 สิงหาคม 2566 (ภาคผนวก ก)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจากการนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์มาถอดความแบบคำต่อคำ (Verbatim) และตรวจสอบความถูกต้องโดยการอ่านทวนหลายครั้ง เพื่อถอดรหัสข้อความ (Coding) แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ (Categories) นำรหัสที่มีลักษณะร่วมหรือมีความหมายเหมือนกันมาจัดไว้ด้วยกัน เพื่อวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ของหมวดหมู่เพื่อสร้างประเด็นย่อย (Subtheme) แล้วนำมาเชื่อมโยงประเด็นหลัก (Theme) โดยนำความเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลระหว่างข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลมาเปรียบเทียบกับการศึกษาของผู้วิจัย เพื่อหาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ อย่างมีระบบ แล้วจึงวิเคราะห์โครงสร้างของประเด็นหลักในข้อมูลที่ได้จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน เพื่อกรองหาแก่นของประสบการณ์ (Essence) จากข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลาย ๆ คน และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลและอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญทางการวิจัยเชิงคุณภาพและด้านจิตวิทยา

6. สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ มี 3 ประเด็น คือ จุดเริ่มต้นของการออมเงิน วิธีปฏิบัติในการออมเงินและบทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 จุดเริ่มต้นของการออมเงิน เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นในการออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักว่า นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินอย่างไร การออมเงินเริ่มต้นจากช่วงวัยใด ลักษณะของการได้รับเงินว่าได้รับเงินจากช่องทางใดบ้างรวมถึงรูปแบบการออมเงินในช่วงเริ่มต้นว่ามีลักษณะการเริ่มต้นออมเงินเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนำเข้าสู่วิธีปฏิบัติในการออมเงิน โดยผลของการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้แยกการนำเสนอเป็น 2 ประเด็น ตั้งแต่การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน และการเริ่มต้นออมเงิน ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงิน เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของการออมเงินที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนจะได้รับการปลูกฝัง เรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมกรรมการออมเงิน

การใช้จ่าย การรู้คุณค่าของเงินจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะเมื่อโตขึ้น นักเรียนจะสามารถออมเงินและวางแผนการใช้จ่ายได้อย่างเหมาะสม ในประเด็นนี้ การเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นั้น ต่างก็มีเรื่องราวที่น่าสนใจ โดยเป็นข้อมูลจากประสบการณ์ในช่วงเริ่มต้นของการออมเงินจากผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1.1.1 เรียนรู้การออมจากครอบครัว เป็นการเรียนรู้การออมเงินจากบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ พี่น้อง ปู่ย่า ตายายที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ซึ่งพ่อแม่/ผู้ปกครองจะสอนให้นักเรียนรู้จักเก็บเงิน ประหยัดเงิน ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือย เวลาใช้จ่ายให้ดูที่ความจำเป็นและประโยชน์ ให้นักเรียนได้ลองออมเงินเพื่อสิ่งของที่อยากได้ด้วยตนเอง รวมถึงสอนวิธีการหาเงินโดยเล่าจากประสบการณ์ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง รู้จักเก็บ รู้จักหา สอนให้นักเรียนรู้จักจัดสรรเงินโดยการแบ่งสัปดาห์ ส่วน มีการเก็บเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ในยามจำเป็น ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ยามเจ็บป่วย หรือแม้กระทั่งเพื่อการศึกษาของนักเรียนด้วย

1.1.2 เรียนรู้การออมจากโรงเรียน เป็นการเรียนรู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนและบอกกล่าวเกี่ยวกับการออมเงินจากคุณครูที่โรงเรียน จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ โดยที่คุณครูจะสอนให้นักเรียนทราบถึงความหมายของการออมเงิน รู้จักใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือยและต้องช่วยพ่อแม่/ผู้ปกครองประหยัด อีกทั้ง ยังให้นักเรียนได้หัดออมเงิน หากนักเรียนมีเงินเก็บออมไว้ เวลาที่ต้องการใช้จ่าย เช่น ซื้อขนม ของเล่น หรือซื้อสิ่งของที่จำเป็นก็สามารถนำเงินเก็บแบ่งออกมาใช้จ่ายตามที่ตนเองต้องการได้ โดยไม่ต้องขอจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งว่า พ่อแม่/ผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องใช้เงิน นักเรียนก็สามารถนำเงินสำรองของตนเองออกไปช่วยเหลือพ่อแม่ได้

1.1.3 เรียนรู้การออมจากเพื่อน เป็นการเรียนรู้และเห็นตัวอย่างการออมเงินจากเพื่อนห้องเดียวกันจนเกิดเป็นความรู้สึกและพฤติกรรมการออมเงิน ซึ่งในขณะที่นักเรียนเห็นเพื่อนที่โรงเรียนมีการเก็บเงินหรือออมเงิน ตนเองจึงอยากออมเงินและมีเงินเก็บเหมือนเพื่อนบ้าง อีกทั้ง นักเรียนเห็นยอดเงินออมของเพื่อนมีจำนวนมาก จึงมีความต้องการและพยายามเก็บให้ได้จำนวนมาก ๆ เหมือนเพื่อน หากมีบางครั้งที่นักเรียนไม่ได้ออมเงินที่โรงเรียนเหมือนเพื่อน ตนเองก็จะมีอาการกลับมาออมเงินที่บ้านด้วยเช่นกัน

1.1.4 เรียนรู้การออมจากสื่อ เป็นการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการออมเงินผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์หรือโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ เมื่อเกิดการรับรู้ จึงเกิดความสนใจ ทำให้มีความต้องการอยากออมเงิน

1.1.5 ตระหนักรู้ด้วยตนเอง เป็นการตระหนักรู้เรื่องการออมเงินด้วยตัวเอง โดยสามารถรับรู้ เข้าใจ และมีพฤติกรรมการออมเงินด้วยตัวเอง เช่น หากเหลือจากการใช้จ่ายหรือญาติผู้ใหญ่ให้มา ก็ให้นำมาเก็บออมไว้เอง ทั้งนี้ นักเรียนต้องการออมเงินด้วยตนเองก็เพื่อเป็นทุนการศึกษาสำหรับตนเอง และอยากเก็บไว้เพื่อนำไปสมทบกับเงินออมที่โรงเรียน

ผลจากการศึกษาโดยสรุปพบว่า จุดเริ่มต้นของการออมเงิน นักเรียนจะเริ่มต้นเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อน สื่อ รวมทั้งการตระหนักรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การเริ่มต้นการออมในประเด็นต่อไป

1.2 การเริ่มต้นออมเงิน ซึ่งการเริ่มต้นออมเงินจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนมีรายรับหรือการได้รับเงินเข้ามาก่อนจึงจะสามารถแบ่งสรรปันส่วนเพื่อจัดการกับเงินที่ได้รับและนำไปสู่การเริ่มต้นออมเงินได้ ทั้งนี้ นักเรียนอาจได้รับเงินจากช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่/ผู้ปกครอง จากญาติพี่น้อง หรือแม้กระทั่งได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับจะส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของเด็กด้วย ดังเช่นว่า นักเรียนส่วนใหญ่เมื่อได้รับเงินมาจะมีความรู้สึกที่ว่า จำนวนเงินที่ได้รับนั้นไม่ได้มากหรือน้อยจนเกินไป มีความพอดีและเพียงพอต่อการใช้จ่ายของตนเองในแต่ละวัน และจำนวนเงินที่ได้รับมานั้นจะขึ้นอยู่กับความแตกต่างของช่วงวัยด้วย จากการศึกษาพบว่า ในช่วงเริ่มต้น นักเรียนจะมีการออมเงินในรูปแบบของการนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายมาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสิน โดยที่พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนช่วยจัดหาหรือเตรียมกระปุกออมสินมาให้ และพ่อแม่/ผู้ปกครองยังมีส่วนช่วยบอกกล่าวให้นักเรียนได้ออมเงิน ในนักเรียนบางคนเมื่อได้รับเงินมากก็จะแบ่งเงินมาหยอดกระปุกเก็บไว้ ซึ่งในการเริ่มต้นออมเงินนี้สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1.2.1 ช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงิน จากการศึกษาพบว่า ช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น มีความแตกต่างหลากหลาย คือ ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุน้อยที่สุดในการเริ่มต้นออมเงินจะเริ่มออมเงินตั้งแต่อายุ 3 ขวบ หรือในช่วงอนุบาล และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดในการเริ่มต้นออมเงินจะเริ่มออมเงินตั้งแต่อายุในช่วงอายุ 8 ปี หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1.2.2 ลักษณะการได้รับเงินเพื่อเริ่มต้นออมเงิน คือ การเริ่มต้นออมเงินจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องเกิดจากการที่มีรายรับหรือการได้รับเงินเข้ามาก่อน ผู้ให้ข้อมูลจึงจะสามารถแบ่งสรรปันส่วนเพื่อจัดการกับเงินที่ได้รับและนำไปสู่การเริ่มต้นออมเงินได้ อีกทั้ง จำนวนเงินที่ได้รับมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกด้วย ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลในช่วงวัยนี้จะได้รับเงินจากหลากหลายช่องทาง โดยสามารถแบ่งการได้รับเงินออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) **ได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง** คือ การที่นักเรียนได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง และพ่อแม่/ผู้ปกครองมีการมอบเงินให้นักเรียนในแต่ละวัน เช่น พ่อแม่บางคนมีวิธีการให้แบบ

แบ่งเป็นรายวัน คือทำเป็นถุง ๆ โดยจะแลกธนบัตรและเหรียญเตรียมไว้ให้ เพื่อที่นักเรียนจะได้หยิบใช้วันละถุง ทั้งนี้ ยอดเงินที่นักเรียนได้รับจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามช่วงวัย บางคนได้น้อยตามวัยของเขา เช่น น้อยสุดคือ 20 บาท ยอดเงินกลาง ๆ คือ 40 บาท แล้วที่สูงสุดคือ 100 บาทต่อวัน ยอดเงินเหล่านี้นักเรียนมักจะบอกว่า จำนวนเงินที่ได้รับนั้นไม่ได้มากหรือน้อยจนเกินไป มีความพอดีและเพียงพอต่อการใช้จ่ายของตนเองในแต่ละวัน นักเรียนจะไม่เรียกร้องเงินเพิ่มจากที่ได้รับมา เพราะฉะนั้นรายรับจึงเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่นักเรียนจะคิดถึงเรื่องของการออมเงิน

2) **ได้รับเงินจากญาติ** คือ การได้รับเงินจากญาติเป็นครั้งคราวเมื่อมีการไปมาหาสู่กันหรือมีญาติมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นลุงป้า น้าอา คุณปู่คุณย่า คุณตาคุณยาย ซึ่งอาจเป็นช่วงเทศกาลหรือวันสำคัญที่ญาติพี่น้องจะมารวมตัวพบเจอกัน บางครั้งได้เป็นตะแฉะเอี้ย หรือไม่ก็ใส่ซองเป็นเงินขวัญถุงให้ จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับจากญาติแต่ละครั้งก็มีความหลากหลายตั้งแต่ 100 บาท 300 บาท 500 บาท ไปจนถึง 1,000 บาท และเมื่อนักเรียนได้รับเงินมาก็จะนำไปเก็บออมไว้ตามคำบอกของญาติผู้ใหญ่

3) **ได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ** คือ การได้รับเงินเพิ่มจากการทำงานพิเศษหรือทำงานเสริม ซึ่งการทำงานพิเศษนี้ก็มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลืองานของครอบครัวเมื่อมีเวลารว่าง เช่น ครอบครัวของนักเรียนที่เป็นร้านขายของ นักเรียนจะช่วยทำความสะอาดร้าน ปิดฝุ่น จัดของ เก็บของ รวมถึงช่วยขายของ พอทำเสร็จก็จะได้รับเงินจากพ่อแม่ประมาณ 50-100 บาท หากเป็นงานในไร่ที่พ่อแม่ให้ช่วยเฝ้าเครื่องสูบน้ำ ก็จะได้รับเงินครั้งละ 50 บาท หรือแม่ให้ช่วยขุดเกล็ดปลาได้ครั้งละ 20-40 บาท ก็แล้วแต่จำนวนปลาที่มีน้อย ช่วยทำงานบ้านได้ครั้งละ 50 บาท หรือแม้กระทั่งการกลบหลุมถนน ได้ครั้งละ 150 บาท ยังมีผู้ให้ข้อมูลบางคนช่วยคุณย่าทำงานโดยการเขียนชื่อและราคาไว้ที่ถุงเสื้อก็จะได้รับเงินครั้งละ 200 บาท ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังได้รับเงินจากการทำงานพิเศษตามความสามารถพิเศษและความถนัดของตนเอง เช่น ผู้ให้ข้อมูลบางคนสามารถเล่นขิมได้ จึงสอนน้อง ๆ เล่นขิม โดยจะได้รับเงินเดือน เดือนละ 1,000-2,000 บาท หรือนักเรียนบางคนมีความสนใจในการวาดภาพ จึงวาดภาพคนเหมือนให้เป็นรูปการ์ตูนผ่านแอฟริเคชั่นบนมือถือ โดยตั้งราคาขายอยู่ที่รูปเดี่ยว 30 บาท และรูปคู่ 50 บาท และเมื่อนักเรียนได้รับเงินมาก็จะนำไปเก็บออม ดังนั้น การได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ เมื่อนักเรียนได้รับเงินมา ส่วนใหญ่จะนำไปเก็บออม และมีบางส่วนที่นำไปต่อยอดกับกิจกรรมที่สนใจเพื่อพัฒนาทักษะของตนเองต่อไป

1.2.3 **รูปแบบการออมเงินในช่วงเริ่มต้น** คือ ในช่วงเริ่มต้นผู้ให้ข้อมูลมีการออมเงินในรูปแบบของการนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายมาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสิน โดยที่พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนช่วยจัดหาหรือเตรียมกระปุกออมสินมาให้ อีกทั้ง พ่อแม่/ผู้ปกครองยังมีส่วนช่วยในการ

บอกกล่าวให้นักเรียนได้ออมเงินด้วย ทั้งนี้ ในนักเรียนบางคนเมื่อได้รับเงินมาก็จะแบ่งเงินหยอดกระปุกเก็บไว้

ผลจากการศึกษาโดยสรุปเกี่ยวกับการเริ่มต้นออมเงิน พบว่า นักเรียนมีการเริ่มต้นการออมในช่วงวัยที่แตกต่างกัน โดยลักษณะการได้รับเงินเพื่อเริ่มต้นออมแตกต่างกันใน 3 ลักษณะ คือ ได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ได้รับเงินจากญาติ และได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ รวมทั้งมีข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบการออมเงินในช่วงเริ่มต้นที่นักเรียนส่วนใหญ่ออมในลักษณะการหยอดกระปุกออมสิน

ประเด็นหลักที่ 2 วิธีปฏิบัติในการออมเงิน คือ การที่นักเรียนได้ผ่านการเรียนรู้และมีการออมเงินมาบ้างแล้ว โดยเบื้องต้นของการออมเงิน นักเรียนจะเก็บออมเงินไว้ในกระปุกออมสิน ประกอบกับการได้รับการบอกกล่าวจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง แต่ว่าการที่นักเรียนออมเงินในช่วงเริ่มแรกนั้นก็ยังไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดต่าง ๆ ของการออมเงินมากเท่าใดนัก แต่เมื่อนักเรียนได้ออมเงินไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอก็จะเกิดเป็นวิธีปฏิบัติในการออมเงิน ผลของการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้แยกการนำเสนอเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ วิธีการออมเงิน รูปแบบการออมเงิน เป้าหมายในการออมเงินและการใช้จ่ายเงิน ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 วิธีการออมเงิน คือ การเก็บออมเงินในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งวิธีการออมเงินของนักเรียนช่วงวัยนี้จะมีเพียงไม่กี่ลักษณะ ซึ่งจากการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1.1 เหลือใช้ก่อนค่อยออม คือ การนำเงินที่ได้รับออกไปใช้จ่ายก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำมาเก็บออมในรูปแบบต่าง ๆ จากการศึกษาค้นพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ก็จะจัดสรรเพื่อใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็น เหลือแล้วค่อยนำไปออม ไม่ว่าจะเป็นการนำไปเก็บออมโดยนำกลับไปหยอดกระปุกออมสินที่บ้าน หรือฝากไว้ที่คุณครูประจำชั้น การออมเงินในลักษณะนี้นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ เพราะสามารถเหลือกลับมาออมก็บาทก็ได้ ทั้งนี้ นักเรียนบางคนรู้สึกว่าการออมก่อนใช้ก็ไม่รู้ว่าจะมีเงินพอสำหรับการใช้จ่ายในแต่ละวันหรือไม่ ก็เลยต้องนำไปใช้ก่อน เหลือแล้วค่อยนำกลับมาเก็บออม

2.1.2 ออมก่อนแล้วค่อยใช้ คือ เมื่อได้รับเงินมาแล้วก็จะแบ่งเก็บออมไว้ก่อนแล้วค่อยนำส่วนที่เหลือออกไปใช้จ่าย จากการศึกษาค้นพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ก็จะวางแผนโดยออมเงินไว้ก่อนจำนวนหนึ่ง จากนั้นค่อยนำอีกส่วนที่เหลือแบ่งไว้ออกไปใช้จ่ายตามความจำเป็น

2.1.3 พ่อแม่/ผู้ปกครองแบ่งส่วนการออมต่างหากจากค่าใช้จ่าย คือ วิธีการออมเงินที่ได้รับการจัดสรรจากพ่อแม่/ผู้ปกครองว่า เงินส่วนนี้สำหรับการออมโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายเพื่อที่นักเรียนจะได้นำไปเข้าร่วมโครงการออมเงินของโรงเรียน

ผลจากการศึกษาโดยสรุปเกี่ยวกับวิธีการออมเงินพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีวิธีการเก็บออมเงินในลักษณะของการเหลือใช้ก่อนค่อยออม ออมก่อนแล้วค่อยใช้ และพ่อแม่/ผู้ปกครอง แบ่งส่วนการออมต่างหากจากค่าใช้จ่าย จากวิธีการออมเงินในลักษณะต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา จะนำไปสู่รูปแบบการออมเงินในประเด็นต่อไป

2.2 รูปแบบการออมเงิน คือ ลักษณะของการที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แบ่งสัดส่วนเงินที่ได้รับเพื่อการออม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จะนำเงินออมมาเก็บออมไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

2.2.1 กระปุกออมสิน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการออมเงิน โดยจะนำเงินที่เหลือจากโรงเรียนหรือจากการใช้จ่าย มาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสินที่บ้าน

2.2.2 กระเป๋าตังค์ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีการออมเงิน โดยเก็บไว้ในกระเป๋าตังค์ก่อน หากเก็บรวมได้จำนวนมากเป็นหลักร้อย ก็ค่อยนำออกไปเก็บในรูปแบบอื่น ทั้งนี้ ยังมีผู้ให้ข้อมูลบางคนเก็บเงินออมไว้ในกระเป๋าตังค์ ด้วยเหตุผลที่ว่า เวลาออกไปข้างนอกแล้วมีความจำเป็นต้องใช้เงิน สามารถนำส่วนนั้นออกไปใช้จ่ายได้

2.2.3 ฝากพ่อแม่/ผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีการออมเงินโดยการฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง โดยช่วงแรกของการออมเงิน ผู้ให้ข้อมูลบางคนจะมีการนำเงินออมไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง หรือ หลังจากที่นักเรียนมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายก็จะนำเงินส่วนที่เหลือไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง นักเรียนบางคนยังไม่มีสมุดบัญชีธนาคาร เมื่อตนเองเก็บออมเงินได้จำนวนมาก ก็จะนำไปฝากไว้ที่พ่อแม่/ผู้ปกครองด้วยเช่นกัน

2.2.4 ฝากธนาคาร จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เมื่อมีการเก็บออมเงินในรูปแบบต่าง ๆ ได้จำนวนหนึ่ง หรือรู้สึกว่าคุณหยอดกระปุกออมสินได้มากพอ ก็จะนำเงินที่เก็บออมได้ไปฝากธนาคาร ซึ่งการนำเงินไปฝากธนาคาร ก็จะเป็นเงินจากการเก็บออมของนักเรียนเอง และมีบางส่วนที่พ่อแม่/ผู้ปกครองช่วยฝากเพิ่มให้นักเรียนด้วย ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะมีบัญชีธนาคารเป็นของตัวเองอยู่แล้ว นักเรียนบางคนนำเงินไปฝากธนาคารเอง แต่ส่วนใหญ่พ่อแม่/ผู้ปกครองจะเป็นผู้นำเงินเก็บของนักเรียนไปฝากให้ เมื่อนักเรียนบางคนรู้ว่ามีเงินฝากกับธนาคารได้ ก็รู้สึกว่าคุณอยากฝากออมเงินกับธนาคารด้วย และเมื่อทำการฝากออมไว้ที่ธนาคารแล้ว สำหรับนักเรียนช่วงวัยนี้ก็จะเก็บไว้ อย่างนั้นโดยไม่ถอนออกมา

2.2.5 ฝากคุณครูที่โรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีการออมเงินโดยฝากไว้ที่คุณครูประจำชั้น ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโครงการออมเงินของโรงเรียน ในการออมเงินของนักเรียนแต่ละวันนั้น คุณครูประจำชั้นจะเป็นผู้ขานชื่อเพื่อให้นักเรียนฝากเงิน หากฝากจนครบหนึ่งปี

การศึกษา คุณครูก็จะคืนเงินกลับให้แก่นักเรียน ในการฝากออมเงินที่โรงเรียนนั้น ทางโรงเรียนจะให้นักเรียนถอนเงินออกปีละครั้ง หรือจะฝากยาว ๆ ไว้จนกระทั่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เลยก็ได้ ระหว่างนั้นถ้าหากมีความจำเป็นก็สามารถถอนออกมาก่อนได้ แต่นโยบายของทางโรงเรียนคืออยากให้นักเรียนเก็บยาว เพื่อที่ว่าเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนจะได้มีเงินก้อน นักเรียนบางคนหากไม่ได้ใช้เงินที่ได้รับมาจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ก็จะนำไปฝากออมไว้กับคุณครูประจำชั้นทั้งหมด

ผลจากการศึกษาโดยสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการออมเงินพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จะนำเงินออมมาเก็บไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการหยอดกระปุกออมสิน เก็บไว้ในกระเป๋าสตางค์ ฝากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ฝากธนาคาร รวมทั้งการนำไปฝากคุณครูที่โรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายในการออมเงินในประเด็นต่อไป

2.3 เป้าหมายในการออมเงิน คือ ลักษณะของการที่นักเรียนมีการออมเงินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจุดมุ่งหมายหรือความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจากการศึกษาเป้าหมายในการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สามารถแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

2.3.1 เป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ คือ การมีเป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ เป็นสิ่งของที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน หรือไว้ใช้สำหรับการศึกษาเล่าเรียนที่มีความจำเป็น และไม่ได้มีราคาแพงมากจนเกินไป

2.3.2 เป้าหมายเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่ คือ ความต้องการอยากออมเงินเพื่อนำไปช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่และครอบครัวของตนเองในอนาคต รวมถึงการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่/ผู้ปกครองในส่วนของค่าใช้จ่ายด้านการเรียนที่มีในปัจจุบัน

2.3.3 เป้าหมายเพื่อความมั่นคง ที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายของชีวิต คุณภาพชีวิต คือ ลักษณะของการเก็บออมเงินไว้ให้ได้จำนวนมาก ๆ ก่อน เพื่อเอาไว้ใช้ในอนาคตสำหรับซื้อบ้าน ซื้อรถ แล้วก็ซื้อที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต หรือเพื่อไว้จ่ายยามฉุกเฉิน แต่ความหมายของคำว่าฉุกเฉินอาจจะไม่มีความลึกซึ้งเพียงพอ เพราะเมื่อผู้วิจัยสอบถามเพิ่มเติม ผู้ให้ข้อมูลก็เพียงแต่บอกว่า ก็คือฉุกเฉิน ไม่สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ อย่างไรก็ตาม ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ผู้ให้ข้อมูลจะเห็นว่าการเก็บเงินคือ มีความจำเป็นไว้จ่ายยามฉุกเฉิน

2.3.4 เป้าหมายยังไม่ชัดเจน หมายถึงว่า นักเรียนอาจจะเด็กเกินไป การถามถึงว่าเป้าหมายนี้ออมเพื่ออะไร ยังไงก็ยังไม่ตอบไม่ได้ รู้แต่ว่าอยากเก็บเอาไว้ให้ได้จำนวนมาก ๆ ก่อน สำหรับนักเรียนบางคนหากเก็บเงินได้จำนวนหนึ่งก็อาจจะนำไปเปิดบัญชีธนาคาร

ผลจากการศึกษาโดยสรุปเกี่ยวกับเป้าหมายในการออมเงิน พบว่า เป้าหมายในการออมเงินของนักเรียนก็เพื่อจุดมุ่งหมายหรือความต้องการบางอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ เป้าหมายเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่ เป้าหมายเพื่อความมั่นคง ที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายของชีวิต คุณภาพชีวิต รวมทั้งเป้าหมายยังไม่ชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การใช้จ่ายเงินในประเด็นต่อไป

2.4 การใช้จ่ายเงิน เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเรามากเกี่ยวข้องกับกรใช้จ่าย เมื่อมีรายรับเข้ามาก็ต้องมีรายจ่าย การใช้จ่ายเงินจึงเป็นสิ่งที่มาควบคู่กับการออมเงิน นอกจากนี้ นักเรียนจะมีการเก็บออมเงินแล้วนั้น นักเรียนก็จะมีกรนำเงินส่วนต่างที่ได้รับจากพ่อแม่/ผู้ปกครองออกมาใช้จ่ายด้วย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 การใช้จ่ายจากเงินออม เป็นการนำเงินที่เก็บออมของตนเองออกมาใช้จ่ายตามความต้องการและความจำเป็น ซึ่งความต้องการของนักเรียนแต่ละคนก็มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ของกิน ของใช้ ของเล่นและสินค้าจำเป็นทั่วไป อาทิเช่น ขนม เลโก้ สเก็ตบอร์ด คันเบ็ดตกปลา สติกเกอร์ เป็นต้น ทั้งนี้ นักเรียนได้นำเงินออมของตัวเองออกมาใช้จ่ายตามความต้องการทั้งที่อยู่โรงเรียนและร้านค้าใกล้บ้าน รวมถึงการที่นักเรียนบางคนซื้อโทรศัพท์มือถือจากเงินออมของตัวเอง อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายทั้งหมดตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ถือเป็นกรใช้จ่ายจากเงินออมของนักเรียนในช่วงวัยดังกล่าว

2.4.2 การใช้จ่ายนอกเหนือจากที่โรงเรียน คือ การนำเงินที่ได้รับจากพ่อแม่/ผู้ปกครองไปใช้จ่ายตามความต้องการและตามความจำเป็นอื่น ๆ นอกเหนือจากที่โรงเรียน ซึ่งนักเรียนจะจัดสรรเงินที่ได้รับมาด้วยตัวเอง โดยส่วนใหญ่จะนำไปซื้อขนมและกับข้าว หากมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายดังกล่าว นักเรียนก็จะนำส่วนที่เหลือไปเก็บออม

2.4.3 การใช้จ่ายที่โรงเรียน คือ หลังจากที่นักเรียนได้รับเงินจากพ่อแม่/ผู้ปกครองแล้ว ก็จะนำไปใช้จ่ายที่โรงเรียนตามความต้องการของตนเอง ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะนำเงินไปซื้อน้ำ ซื้อขนม ผลไม้ ไอศกรีมที่โรงเรียน รวมถึงค่าอุปกรณ์การเรียนหรือค่ากิจกรรมอื่น ๆ ที่มีเพิ่มเติมในบางครั้ง

ผลจากการศึกษาโดยสรุปเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน พบว่า นักเรียนนำเงินส่วนต่างที่ได้รับจากพ่อแม่/ผู้ปกครองออกมาใช้จ่ายใน 3 ลักษณะ คือ การใช้จ่ายจากเงินออม การใช้จ่ายนอกเหนือจากที่โรงเรียน และการใช้จ่ายที่โรงเรียน

ประเด็นหลักที่ 3 บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน คือ การที่นักเรียนได้ผ่านกระบวนการการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีวิถีปฏิบัติในการออมเงินผ่านการออมในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและมีการปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ดังนั้น บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผ่านมาได้ค้นพบเป็นประเด็นรอง ดังต่อไปนี้

3.1 การรับรู้ประโยชน์ของการออมเงิน เป็นการรับรู้และเข้าใจของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการออมเงิน โดยนักเรียนรับรู้ได้ว่า เมื่อออมเงินไปเรื่อย ๆ จำนวนเงินก็จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีเงินเก็บ ในยามที่พ่อแม่ผู้ปกครองขาดสน หนุนเงินไม่ทัน นักเรียนก็อาจจะนำเงินเก็บของตนออกมาช่วยเหลือได้ในยามฉุกเฉิน ยามเจ็บป่วย หรือตามความจำเป็นต่อตนเองและครอบครัว อีกทั้ง การออมเงินยังช่วยให้นักเรียนเป็นคนที่มีความประหยัด มีวินัยในการออม รู้จักแบ่งปันผู้อื่น เห็นคุณค่าในการใช้จ่าย รู้จักที่มาของเงิน รู้จักเก็บ รู้จักออม รู้จักวางแผนในการใช้เงินให้เป็นประโยชน์ หากมีเป้าหมายในการเก็บออมก็ถือว่าเป็นแรงจูงใจได้ นักเรียนบางคนที่ได้รับเงินจากการทำงานพิเศษ ก็จะขยันทำงานเพื่อให้ได้เงินมา และรู้จักแบ่งสรรปันส่วนเพื่อนำเงินที่ได้รับนำมาเก็บไว้ อีกทั้ง นักเรียนช่วงวัยนี้มีการเรียนรู้ในตัวเลขรับรู้ถึงจำนวนเงินที่มี นักเรียนก็ต้องการที่จะเห็นจำนวนเงินเก็บของตนเองที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความอยากเก็บออมเงิน และในบางครั้งที่นักเรียนต้องการสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็สามารถใช้จ่ายเงินเก็บของตนเองออกมาซื้อสิ่งที่ตนเองต้องการได้ โดยไม่ต้องขอจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นอย่างอื่น ของใช้ส่วนตัว หรืออุปกรณ์การเรียน นักเรียนรู้ว่าการออมเงินเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตัวเอง หากเก็บได้จำนวนมากก็จะมีเงินสำรองไว้ใช้ ไม่ขาดสน หากออมได้มากก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและมีความสุขสบายในอนาคต

3.2 ความรู้สึกภูมิใจต่อการออมเงิน เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลภายหลังจากผู้ให้ข้อมูลสามารถเก็บเงินได้และมีเงินออมเป็นของตนเอง ซึ่งนักเรียนช่วงวัยนี้ในขณะที่หยอดกระปุกออมสินก็มักจะไม่ได้คิดอะไร นักเรียนบางคนคิดแต่เพียงว่าพ่อแม่/ผู้ปกครองให้หยอด นักเรียนก็หยอดไปตามนั้น หรือเวลาเก็บเงิน นักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกเฉย ๆ ไม่ได้รู้สึกอะไร จะหยอดไปเรื่อย ๆ ถ้ามีเหลือก็นำมาเก็บ และรู้แต่เพียงว่าจำเป็นต้องเก็บ และพยายามแบ่งให้มีเก็บเท่านั้น แต่เมื่อถึงเวลาที่ต้องนำเงินเก็บออกมานับ นักเรียนรู้สึกได้ว่าเงินที่รวมกันนั้นมีจำนวนมากก็จะมีความรู้สึกตื่นเต้น และภายหลังจากที่ได้ออมเงิน ความรู้สึกของนักเรียนขณะที่นำเงินเก็บออกมานับ นักเรียนจะรู้สึกดีใจและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถออมเงินได้ แม้บางครั้งอาจจะออมได้ไม่มาก นักเรียนก็จะมีความรู้สึกภูมิใจอยู่เสมอ หากพบว่า จำนวนเงินเก็บมีมากกว่าที่คาดหวังไว้ ก็จะรู้สึกตกใจ เพราะไม่คิดว่าตนเองจะสามารถเก็บเงินได้เป็นจำนวนมากขนาดนั้น อย่างไรก็ตาม นักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกดีใจเมื่อเห็นจำนวนเงินเก็บที่เพิ่มมากขึ้น จึงอยากจะเก็บออมเพื่อให้มีมากขึ้นไปเรื่อย ๆ แต่สำหรับนักเรียนบางคน ถ้ามีเหตุจำเป็นต้องนำ

เงินเก็บออกมาใช้ นักเรียนอาจไม่รู้สึกอะไร ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกที่ไม่ได้เสียดายหรือเสียใจ จะรู้สึกเฉย ๆ หากต้องนำเงินเก็บออกมาใช้เมื่อมีความจำเป็น ทั้งนี้ นักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกภูมิใจที่สามารถซื้อสิ่งที่อยากได้ด้วยเงินออมของตัวเอง หรือหากไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงินที่เก็บออม นักเรียนก็นำเงินดังกล่าวไปฝากไว้ที่ธนาคารต่อไป

3.3 การแนะนำและบอกต่อ เป็นพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลที่มีการแนะนำ บอกต่อ เชิญชวนหรือชี้แนะผู้อื่นให้มาออมเงินเหมือนตนเอง เนื่องจากนักเรียนรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ดี ก็ควรที่จะเริ่มหยุดกระปุกออมสินและก็มีออมเงินไปโดยตลอด ในวันที่ไม่มีเงิน ก็ยังมีเงินเก็บสำรองไว้ใช้จ่ายฉุกเฉินหรือยามจำเป็น ไม่ใช่มากจนเกินไป ต้องแบ่งกินแบ่งเก็บและต้องเก็บออมเงินไว้เพื่ออนาคต ทั้งนี้ นักเรียนมีการพูดคุยกับเพื่อนในช่วงวัยเดียวกันว่า ถ้าหากมีการใช้จ่ายหรือซื้อขนม ก็ต้องเหลือไว้สำหรับหยุดกระปุกออมสินด้วย และถ้าต้องการซื้อสิ่งที่อยากได้หรือมีราคาแพงก็ให้ลองเก็บเงินจากค่าขนม เราสามารถเก็บออมจากเงินค่าขนมได้โดยไม่ต้องขอเงินจากพ่อแม่ ทำให้ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่/ผู้ปกครองได้ นักเรียนบางคนมีการชักชวนเพื่อนเก็บออมเงินเพื่อที่ว่าเวลาเจอกันจะได้นำเอาเงินส่วนนั้นไปทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ชวนกันเก็บออมเงินเพื่อนำไปกินหมูกระทะกับเพื่อน และยังมีชักชวนกันเก็บออมเงิน เพื่อนำไปเปิดบัญชีธนาคาร

ท้ายที่สุดแล้ว เมื่อนักเรียนผ่านกระบวนการการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินจนเกิดความเข้าใจ มีวิธีปฏิบัติในการออมเงินอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนักเรียนจะมีความรู้สึกดีใจที่ตนเองสามารถเก็บออมเงินได้ และเกิดเป็นภาคภูมิใจในตนเองแล้วนั้น ก็ยังก่อให้เกิดประโยชน์ทางความคิด ความรู้สึก และเกิดเป็นพฤติกรรมการออมเงินที่จะติดตัวนักเรียนตลอดไป

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ สอดคล้องกับการที่ผู้วิจัยได้มีการนำเสนอจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการจดบันทึกข้อมูล ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ จุดเริ่มต้นของการออมเงิน วิธีปฏิบัติในการออมเงินและบทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.1 จุดเริ่มต้นของการออมเงิน เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของการออมเงินที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนจะได้รับการปลูกฝัง เรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมกรรมการออมเงิน การใช้จ่าย การรู้คุณค่าของเงินจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะเมื่อโตขึ้น นักเรียนจะสามารถออมเงินและวางแผนการใช้จ่ายได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาประเด็นของจุดเริ่มต้นของการออมเงิน พบว่า ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่นักเรียนจะได้รับการปลูกฝัง เรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมกรรมการออมเงิน จากบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ พี่น้อง ปู่ย่า ตายายที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน การที่นักเรียนได้ผลการตอบสนองทางบวกต่อตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้จากผู้ใหญ่ ได้สังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ผู้ปกครอง นั่นคือ การใช้ตัวแบบ (Modeling) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory) (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต, 2549) ที่ได้กล่าวถึงการสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ผู้ปกครอง นั่นคือ การใช้ตัวแบบ (Modeling) เกิดความพึงพอใจแล้วทำให้รู้สึกว่าเขาจะสามารถประสบความสำเร็จในการออมเงินได้ โดยที่ผู้ใหญ่ใช้วิธีการพูดชักจูง (Verbal Persuasion) หรือนักเรียนได้รับการชักจูงให้ออมเงินจากผู้อื่น กระตุ้นให้เกิดการออมเงิน (Emotional Arousal) และลองปฏิบัติดู เมื่อเกิดประโยชน์ต่อตัวเอง นักเรียนก็จะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง อีกทั้งการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-Reaction) ทักษะการตัดสินใจตรงนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจโดยนำไปสู่ผลเชิงบวก คืออะไรก็ตามที่นักเรียนรู้สึกว่าได้แล้ว ก็จะมีรู้สึกเกิดความพึงพอใจในตนเอง เมื่อนักเรียนเริ่มเชื่อมั่นว่า สามารถควบคุมตนเอง กำกับตนเองได้ (Self-Efficacy) ก็จะนำไปสู่ประสบการณ์ออมเงินที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences)

ในส่วนพ่อแม่/ผู้ปกครองก็จะสอนให้นักเรียนรู้จักเก็บเงิน ประหยัดเงิน ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือย เวลาใช้จ่ายให้ดูที่ความจำเป็นและประโยชน์ ให้นักเรียนได้ลองออมเงินเพื่อสิ่งของที่อยากได้ด้วยตนเอง รวมถึงสอนวิธีการหาเงินโดยเล่าจากประสบการณ์ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง รู้จักเก็บ รู้จักหา สอนให้รู้จักจัดสรรเงินโดยการแบ่งปันส่วน มีการเก็บเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ในยามจำเป็น ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ยามเจ็บป่วย หรือแม้กระทั่งเพื่อการศึกษาของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) (คณะกรรมการวิชาวินัยกับสังคม ศูนย์วิชาบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559) ที่ได้กล่าวถึงการขัดเกลาในวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ แบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ 1) การขัดเกลาทางตรง (Direct Socialization) เป็นการขัดเกลาที่เกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอนแบบเผชิญหน้า ผู้ขัดเกลามีเจตนาในการอบรมสั่งสอนผู้ที่ถูกขัดเกลาในเรื่องนั้น ๆ อย่างชัดเจน และ 2) การขัดเกลาทางอ้อม (Indirect Socialization) เป็นการขัดเกลาที่เกิดขึ้นจากการเลียนแบบ ผ่านการ

ดีความจากสื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลียนแบบจากพ่อแม่ กลุ่มเพื่อน หรือการขัดเกลาผ่านสื่อสารมวลชนที่เกิดจากการดูหนัง ฟังเพลง ดูโฆษณาและการรับข่าวสารจากสื่อ

การที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นครูหรือกลุ่มเพื่อนส่งผลเชื่อมโยงกับความต้องการของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากบุคคลรอบข้าง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) ได้กล่าวถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดี ได้รับความรักหรือความเอาใจใส่ที่ดีจากบุคคลรอบข้าง ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน รวมทั้งจากคนรอบข้าง (Belongingness and Love Needs) ความต้องการนี้ล้วนเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก เป็นความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) โดยความสัมพันธ์เหล่านี้จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามมา ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมการออมเงินนั่นเอง

จากการศึกษาวิจัยยังปรากฏข้อค้นพบว่า นักเรียนบางคนมีการตระหนักรู้ด้วยตนเอง เป็นการตระหนักรู้เรื่องการออมเงินด้วยตัวเอง โดยสามารถรับรู้ เข้าใจ และมีพฤติกรรมการออมเงินด้วยตัวเอง ที่สอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) ในเรื่องการรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตามศักยภาพของตน (Self-Actualization) กล่าวที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ประารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ อารมณ์ความรู้สึกและสามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยตัวเอง

เมื่อได้ศึกษาช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงิน พบว่า ช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงินของผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น มีความแตกต่างหลากหลาย กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดในการเริ่มต้นออมเงิน จะเริ่มออมเงินตั้งแต่อายุในช่วงอายุ 8 ปี หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ (สุรางค์ จันทน์เอม, 2524) ที่ได้กล่าวว่า เด็กจะซึมซับประสบการณ์ที่เขาได้รับ จะทำให้เกิดกระบวนการคิด มีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เคยเรียนรู้มากับสิ่งที่พบเห็นรวมเข้าด้วยกัน หากเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดและความเข้าใจของเด็กได้ ในช่วงอายุตั้งแต่ 7-12 ปี เป็นระยะที่เด็กรู้จักคิดหาเหตุผลโดยใช้สมมติฐาน เด็กจะคิดแบบคาดเดาว่า หากตนเองเก็บออมเงิน ในอนาคตก็จะมีเงินเก็บไว้สำหรับซื้อของที่ต้องการหรือจำเป็น และถ้าออมเงินทุกวัน วันละ 5 บาท ภายในหนึ่งเดือนก็จะมีเงินเก็บ 150 บาท ถ้าหากออมเงินเป็นประจำสม่ำเสมอ ก็จะทำให้มีเงินเก็บเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การเริ่มต้นออมเงินจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนมีรายรับหรือการได้รับเงินเข้ามาก่อนจึงจะสามารถแบ่งส่วนเงินเพื่อจัดการกับเงินที่ได้รับและนำไปสู่การเริ่มต้นออมเงินได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) ในเรื่อง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ขู่เข็ญ บังคับจากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความ

ต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มกัน ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยรุ่น หากนักเรียนต้องการออมเงิน แต่ไม่มีความพร้อมด้านรายรับ อาจทำให้ไม่สามารถออมเงินได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับต้องมีความต้องการพื้นฐานที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในแต่ละวัน (Physiological Needs) มีความมั่นคงทางการเงิน ความปลอดภัยทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความมั่นคงทางอารมณ์ (Safety and Security Needs) เพื่อที่จะเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

ดังนั้นสรุปได้ว่า ผลการศึกษาจุดเริ่มต้นของการออมเงินสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory) ได้แก่ การใช้ตัวแบบ (Modeling) การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-Reaction) และการกำกับตนเองได้ (Self-Efficacy) แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ 4 ระดับ ได้แก่ ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) ความต้องการความรัก (Love and Belonging Needs) การรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตามศักยภาพของตน (Self-Actualization) ที่ส่งผลต่อจุดเริ่มต้นของการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดังข้อมูลที่กล่าวมาในข้างต้น

7.2 วิธีปฏิบัติในการออมเงิน

จากการศึกษาวิจัยยังปรากฏข้อค้นพบว่า ในช่วงเริ่มต้น นักเรียนจะมีการออมเงินในรูปแบบของการนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายมาหยอดเก็บไว้ในกระปุกออมสิน เพราะง่ายต่อการเก็บออมเงิน ต่อมานักเรียนก็ได้นำเงินไปฝากคุณครูที่โรงเรียน เพราะที่โรงเรียนได้กำหนดให้นักเรียนได้มีลักษณะนิสัยการออมเงินผ่านกิจกรรมการออมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมการออมในโรงเรียน ซึ่งได้กล่าวถึง การส่งเสริมการให้ความรู้และทักษะด้านการเงินและการออม (Financial Literacy) ให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อได้ศึกษาถึงวิธีการออมเงิน เป็นการเก็บออมเงินในลักษณะต่าง ๆ จากการศึกษาวิจัยปรากฏข้อค้นพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ นำเงินที่ได้รับจากพ่อแม่/ผู้ปกครองออกไปใช้จ่ายก่อน เหลือเท่าไรค่อยนำมาเก็บออม เพราะการออมเงินในลักษณะนี้ นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ เพราะสามารถเหลือกลับมาออมก็บาทก็ได้ ถ้าออมก่อนใช้ก็ไม่รู้ว่าจะมีเงินพอสำหรับการใช้จ่ายในแต่ละวันหรือไม่ ก็เลยต้องนำไปใช้ก่อน เหลือแล้วค่อยนำกลับมาเก็บออม ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางการวางแผนเงินออมเบื้องต้นว่า “ออมก่อน..เหลือเท่าไรค่อยใช้” (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) ที่ได้กล่าวถึงรูปแบบการออมเงินที่เหมาะสมในวัยเด็กประถมศึกษา คือ การเก็บออมเงินไว้ก่อน

เหลือเท่าไรค่อยนำไปใช้จ่าย และจากการศึกษาวิจัยยังพบว่า นักเรียนบางคนที่มีพ่อแม่/ผู้ปกครองแบ่งส่วนการออมต่างหากจากค่าใช้จ่าย ว่าเงินส่วนนี้สำหรับการออมโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้องใช้จ่าย เพื่อที่นักเรียนจะได้นำไปเข้าร่วมกิจกรรมการออมเงินของโรงเรียน ซึ่งปรากฏข้อค้นพบว่า วิธีการออมเงินของนักเรียนในลักษณะนี้ ทำให้นักเรียนมีเงินออมจริง แต่ไม่ได้ทำให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ด้วยตนเอง

เมื่อได้ศึกษาถึงเป้าหมายในการออมเงินของนักเรียน พบว่า นักเรียนออมเงินเพื่อจุดมุ่งหมายหรือความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ เป้าหมายเพื่อซื้อของที่ตนเองอยากได้ เป้าหมายเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่ เป้าหมายเพื่อความมั่นคง ที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายของชีวิต คุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานของกัญญ์วรา เศรษฐภูมิกุล (2554) ที่ได้กล่าวถึงส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ หรือที่เราคุ้นเคยกันว่า ไม่นำมาใช้จ่ายในการบริโภคอุปโภคในปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในยามเจ็บป่วย เมื่อมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น เมื่อแก่ชรา หรือเพื่อใช้จ่ายในกิจการอื่นใดที่สมควร นอกจากการเก็บออมเงิน นักเรียนยังมีการนำเงินส่วนต่างที่ได้รับจากพ่อแม่/ผู้ปกครองออกมาใช้จ่าย แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้จ่ายจากเงินออม เป็นการนำเงินที่เก็บออมของตนเองออกมาใช้จ่ายตามความต้องการและความจำเป็น ซึ่งความต้องการของนักเรียนแต่ละคนก็มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ของกิน ของใช้ ของเล่นและสินค้าจำเป็นทั่วไป 2) การใช้จ่ายนอกเหนือจากที่โรงเรียน และ 3) การใช้จ่ายที่โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณทิพรดา ไชยศิลป์ (2561) ที่ได้ศึกษาถึงการเสริมสร้างการออมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในวิชาเศรษฐศาสตร์ พบว่า นักเรียนรู้จักคุณค่าของเงินมากขึ้นทำให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักการเปรียบเทียบ ตระหนักถึงการใช้จ่ายเงิน ทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงในเรื่องการใช้จ่ายเงินในทางที่ดีขึ้น เมื่อเห็นผลจากจำนวนเงินออม จึงมีแรงจูงใจที่จะเก็บออมต่อไป อย่างมีเป้าหมายและเพื่อช่วยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และมีจำนวนเงินออมที่มากขึ้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า ผลการศึกษาวิจัยปฏิบัติในการออมเงิน สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมการออมในโรงเรียน แม้ว่าวิธีการออมเงินของนักเรียนในลักษณะของการเหลือใช้ก่อนค่อยออม จะไม่สอดคล้องกับแนวทางการวางแผนเงินออมเบื้องต้นว่า “ออมก่อน..เหลือเท่าไรค่อยใช้” ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2558) แต่ก็ถือว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมการออมเงินอยู่เช่นกัน และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญ์วรา เศรษฐภูมิกุล (2554) และณทิพรดา ไชยศิลป์ (2561) ดังข้อมูลที่ได้กล่าวมาในข้างต้น

7.3 บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน

จากการศึกษาวิจัยปรากฏข้อค้นพบว่า บทเรียนที่ได้รับจากการออมเงิน คือ การที่นักเรียนหนึ่งคนผ่านกระบวนการการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินจนเกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจ มีวิธีปฏิบัติ

ในการออมเงินผ่านการออมในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism) (กันยา สุวรรณแสง, 2554) ที่ได้กล่าวถึงกฎแห่งผลที่ได้รับ หรือ กฎแห่งผลตอบสนอง (Law of Effect) กฎนี้ว่าพฤติกรรมใดที่สร้างความสุข ความสำเร็จ อินทรีย์ก็จะเลือกพฤติกรรมนั้น ๆ ไว้ใช้ในโอกาสต่อไป และพฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่ได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ บุคคลมักมีแนวโน้มจะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซ้ำอีก ทั้งนี้ นักเรียนที่มีการเก็บออมเงินโดยได้กระทำซ้ำอยู่บ่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมติดตัว ติดเป็นนิสัยและเคยชินจนเกิดการเรียนรู้ (Law of Exercise) และเมื่อเด็กมีความพึงพอใจและประสบผลสำเร็จในการออมเงินแล้ว ก็จะทำให้เกิดแรงจูงใจต่อตนเองในการออมเงินอย่างสม่ำเสมอ (Law of Effect) ต่อไปจนกลายเป็นความสำเร็จ ส่งผลให้เขาเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (สรวงศ์ โค้วตระกูล, 2556) ที่ได้กล่าวถึง ความต้องการที่จะรู้สึกว่ามีค่า (Esteem Needs) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า มีเกียรติ และต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ฉะนั้น ความภูมิใจก็จะทำให้เขายังคงพฤติกรรมการออมอย่างต่อเนื่องนั่นเอง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

8.1.1 จากการศึกษาพบว่า ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ทำให้ได้บทเรียนของการออมเงินว่า การที่นักเรียนหนึ่งคนผ่านกระบวนการการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมเงินจนเกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจ มีผลการตอบสนองทางบวกต่อตนเองและมีวิธีปฏิบัติในการออมแล้วนั้น นักเรียนก็เกิดความภูมิใจในตนเอง ดังนั้น พ่อแม่/ผู้ปกครองและครู สามารถนำข้อค้นพบที่ได้นี้ไปเป็นแนวทางในการอบรม ถ่ายทอดให้บุตรหลานหรือนักเรียนได้มีความคิด เห็นคุณค่าตระหนักในการออมและมีพฤติกรรมการออมเงิน

8.1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบายส่งเสริมการออมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จริงจัง และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้นี้ไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้จัดโครงการหรือกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวสังคม รวมถึงบูรณาการกับกิจกรรมในห้องเรียน/นอกห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการออมให้แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาให้มีพฤติกรรมการออมเงินอย่างยั่งยืน

8.1.3 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้สนับสนุนการจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เท่านั้น ควรมีการทำวิจัยในแนวคิดนี้อย่างต่อเนื่อง และขยายขอบเขตให้ครอบคลุมทุกช่วงวัย เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินในช่วงวัยที่แตกต่างกัน

8.2.2 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งการวิจัยเชิงทดลอง หรือการวิจัยแบบผสมวิธี โดยให้ความสำคัญกับความคิด ความรู้สึกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเงิน เพื่อให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติมากยิ่งขึ้น และควรมีการทำวิจัยระยะยาวเพื่อติดตามผลการออมเงิน

8.2.3 นำข้อค้นพบจากแก่นประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ ไปสร้างเป็นตัวแปรในงานวิจัยเชิงทดลอง หรืองานวิจัยในขั้นสูงต่อไป เช่น การตระหนักรู้ด้วยตนเอง การกำกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นต้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *8 คุณธรรมพื้นฐาน*. สืบค้นจาก www.moe.go.th
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565, 13 กันยายน). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. *ข่าว ศธ. 360 องศา*, สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/>
- กวิสรา พรปวีณ์. (2554). *พลิกชีวิต ด้วยการออมเงิน (สูตรลับความรวย)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ณัฐธรรณ.
- กองวิชาการ. (2535). *เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- กัญญ์ริตา ศรีภา. (2558). การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยากับการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์. *รวมบทความวิธีวิทยาและทฤษฎีเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ในชุมชนและโรงเรียน*, 59(1), 66-89. doi: 10.14457/SWU.res.2016.5
- กัญญ์วรา เศรษฐกิจกุล. (2554). *สูตรออมเงิน 4 กระปุก ลอกคราบความจน*. กรุงเทพฯ: Good Choice Publishing.
- กันยา สุวรรณแสง. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น
- คณะกรรมการวิชามนุษย์กับสังคม ศูนย์วิชาการบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป. (2559). *มนุษย์กับสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จันทะสุก ลาดสะอาด. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมส่วนบุคคลของคนวัยทำงานในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 11(1), 124-138.
- ชาย โพธิสิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: บจก. อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2523). *การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ณทิพรดา ไชยศิลป์. (2561). การเสริมสร้างการออมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในวิชาเศรษฐศาสตร์. *วารสาร "ศึกษาศาสตร์ มมร" คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย*, 6(2), 517-529.

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2558). *วางแผนออมเงิน*. สืบค้นจาก https://www.set.or.th/set/financialplanning/lifeevent.do?innerMenuId=1&name=wealth_saving
- ที่ปรึกษาด้านวางแผนการเงิน A - life Plan. (2558). *วางแผนทางการเงินอย่างไรในแต่ละช่วงอายุ*. สืบค้นจาก https://www.alife.co.th/site/money_tips_tricks/วางแผนทางการเงินอย่างไร/
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (2564). *6 เคล็ดลับง่าย ๆ สอนลูกรักให้เป็นนักออม*. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/tips-for-teaching-kids-about-saving>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). *รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2561*. สืบค้นจาก https://www.1213.or.th/th/aboutfcc/knownfcc/Documents/2561_Thai_FLsurvey.pdf
- ธนาคารออมสิน. (2563). *ออมเงินแต่เด็ก โตไปไม่ลำบาก*. สืบค้นจาก https://oomtang.gsb.or.th/kms/kms_view/272
- บริษัท เวลธ์ มี อีฟ จำกัด. (2563). *7 เรื่องเงิน ที่ควรสอนลูก*. สืบค้นจาก <https://wealthmeup.com/20-07-12-financeforkids/>
- ประสาท อิศรปริดา. (2518). *ธรรมชาติและกระบวนการเรียนรู้*. (ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, มหาสารคาม.
- ปรารธนา หลีกภัย. (2563). *พฤติกรรมกรรมการออมของนักเรียนระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง*. *วารสารบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(1), 111-126.
- พิกุล ปัญญา. (2554). *พฤติกรรมกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของเจ้าหน้าที่การตลาดบริษัทหลักทรัพย์*. สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พิจิตรา นุชนุ้ม. (2558). *การให้ความหมายและที่มาของความหมาย กระบวนการออมเงิน ปัญหาและอุปสรรค ในการออมเงินตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี*. *วารสารวิชาการ ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(1), 398-415. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/30947>
- ลลิตทิพย์ หาคำ. (2561). *พฤติกรรมกรรมการออมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. สืบค้นจาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/mmm24-2/6014133115.pdf>
- วรรณมา ชุมพลรักษ์. (2562). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการออมเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการออมกับกองทุนการออมแห่งชาติ*. *บทความวิจัย วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 4(3), 215-222.

- วันชัย ธรรมสัจจาร. (2562). กระบวนการ ระบบ และรูปแบบวัฒนธรรมการออมของชุมชนบ้านท่า
ดินแดงออก อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 11(2), 108-122.
- ศรีัญญา วรานุชิตกุล. (2554). *การให้ความหมาย พฤติกรรม และแนวทางปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการออมเงิน
ของเยาวชน กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ที่เป็น
สมาชิกธนาคารโรงเรียน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร,
นครปฐม.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2549). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขใจ น้ำผุด. (2541). *การบริหารการเงินสำหรับเด็กในยุค ไอ เอ็ม เอฟ*. (คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2557). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาภรณ์ ปักเหนือ. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเงินของนิสิตที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยนเรศวร
จังหวัดพิษณุโลก*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2558). *ตามรอยพระยุคลบาท...ครูแห่งแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ จันทน์เอม. (2524). *จิตวิทยาเด็ก=Child psychology* (พิมพ์ครั้งที่ 2. ed.). กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2533). *จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อัจศรา ประเสริฐสิน. (2563). *เครื่องมือการวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อินคัมสไปร์. (2564). *วิธีออมเงินที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนประถม ต้องลอง*. สืบค้นจาก
<https://incomespire.com/วิธีออมเงินที่ดีที่สุด>
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2560). *สื่อการเรียนรู้แม่บทมาตรฐานสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- Etty Harya Ningsi & Lambok Manurung. (2021). *The Influence Of Financial Attitude And
Financial Knowledge On Saving Interest (Case Study On Students Of Brigjend
Katamso I Vocational High School Medan)*. Jurnal Mantik, (pp. 1873-1882).
Retrieved from www.iocscience.org/ejournal/index.php/mantik/index

- Kareen N. Tonsing, Corinne Ghoh. (2019). *Savings attitude and behavior in children participating in a matched savings program in Singapore*. Children and Youth Services Review. (Vol. 98, pp. 17-23). Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740918306595>
- Katona, G. (1975). *Psychological economics*. New York: Elsevier.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Leiser, D., & Ganin, M. (1996). Economic participation and economic socialization. In P. Lunt, & A. Furnham (Eds.), *Economic socialization: The economic beliefs and behaviors of young people*, (pp. 93-109). Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Magdalena Swacha-Lech. (2022). *Pocket Money as One of the Instruments Used to Shape Children's financial attitude and savings behaviors*. Vision 2025: Education Excellence and Management of Innovations through Sustainable Economic Competitive Advantage, (pp. 12784-12805). Retrieved from https://www.wir.ue.wroc.pl/docstore/download/UEWR096dced2004f45a99bcc3c37560d875c/Swacha-Lech_M_Pocket_Money.pdf
- Suthinee Supanantarook, Robert Lensink & Nina Hansen. (2016). *The Impact of Social and Financial Education on Savings Attitudes and Behavior Among Primary School Children in Uganda*. (Vol. 41, pp. 511-541). Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0193841X16665719>
- Tali Te'eni-Harari. (2016). *Financial literacy among children: the role of involvement in saving money*. Young Consumers. (Vol. 17, No. 2, pp. 197-208). Retrieved from <https://doi.org/10.1108/YC-01-2016-00579>

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สกลนคร

ภาคผนวก ก

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของโครงการวิจัย

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พิจารณาแล้วเห็นสมควรรับรองโครงการวิจัยและเอกสารประกอบโครงการวิจัยต่อไปนี้

- ชื่อโครงการวิจัย** : ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์
- รหัสโครงการวิจัย** : STOUIRB 2565/031.1306
- หัวหน้าโครงการวิจัย** : นางจันทร์นวิติ วิสิทธิ์ศิลป์
: นักศึกษาระดับปริญญาโท
- สังกัดหน่วยงาน** : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ลงชื่อ..... ลงชื่อ.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมใจ พุทธชาติพิทักษ์ผล) (รองศาสตราจารย์ ดร.สังวรณ์ ังดกระโทก)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน

เลขที่ใบรับรอง : 028/65
วันที่ทำการรับรอง : 23 สิงหาคม 2565
วันหมดอายุใบรับรอง : 22 สิงหาคม 2566

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ที่ตั้ง : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
โทรศัพท์ : 02 504 7596
อีเมล : cre@stou.ac.th

ภาคผนวก ข

แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับนักเรียนและผู้ปกครอง

แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (นักเรียน)
เรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้คำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) คือเป็นแนวคำถามสัมภาษณ์ผสมระหว่างมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ทุกคำถามถูกสร้างไว้อย่างกว้างแบบปลายเปิด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งมีแนวคำถามที่ผู้วิจัยตั้งไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ แต่ก็สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามบรรยากาศการสัมภาษณ์ โดยมีตัวอย่างแนวคำถามสัมภาษณ์ดังนี้

ขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์

1. แนะนำตัวผู้วิจัย
2. แจ้งวัตถุประสงค์และประโยชน์การสัมภาษณ์
3. แจ้งสิทธิ์ของผู้ให้สัมภาษณ์
 - การให้ข้อมูลตามความสมัครใจ สามารถยุติการให้ข้อมูลได้เมื่อไม่ต้องการจะให้ข้อมูลต่อไป
 - การเก็บความลับของผู้ให้ข้อมูล
 - ลงนามในแบบฟอร์มการยินยอมเข้าร่วมวิจัย

ขั้นเข้าสู่ประเด็นการสัมภาษณ์

1. คำถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว เช่น อายุ ระดับการศึกษา รายรับต่อวัน/สัปดาห์/เดือน ระยะเวลาในการออมเงิน อาชีพและรายได้ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และคำถามเกี่ยวกับลักษณะการออมเงิน ได้แก่

- ออมวันละเท่าไร (เก็บตั้งกี่วันละกี่บาท)
- เพราะอะไรหนูถึงออมเท่านี้
- พอออมเงินได้แล้ว หนูรู้สึกอย่างไรบ้าง
- เวลาออมเงิน หนูออมยังไง (เก็บใส่กระเป๋าสตางค์, หยอดใส่กระปุกออมสิน หรือ ฝากผู้ปกครองไว้)
- ทุกวันนี้มีเงินออมเท่าไร (ยอดรวมได้เท่าไรแล้ว, หยอดเต็มกระปุกแล้วยัง, หนูเคยแกะกระปุกออกมานับไหม)
- ลักษณะการออมเงินเป็นอย่างไร (ออมก่อนใช้ หรือ ใช้ก่อนออม)
- เรียนรู้วิธีการออมเงินจากที่ไหน (หนูเห็นใครเก็บตั้งค์, ใครพาเก็บตั้งค์, หนูรู้วิธีเก็บตั้งค์จากใคร)
- มีขั้นตอนการออมเงินอย่างไรบ้าง (อยากจะเลียนแบบยังไง หรือ อยากทำตามพ่อแม่ยังไง)
- พ่อแม่ผู้ปกครอง มีส่วนช่วยสนับสนุนการออมเงินของหนูอย่างไรบ้าง

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB 2565/031-1306
 วันที่รับรอง..... 23 ส.ค. 2565
 วันหมดอายุ..... 22 ส.ค. 2566

2. พฤติกรรมการใช้เงินก่อนการออมเงิน
 - พฤติกรรมการใช้เงินก่อนการออมเงินเป็นอย่างไร (ก่อนที่หนูจะออมเงิน มีการใช้เงินยังไปบ้าง)
3. จุดเริ่มต้นของการออมเงิน
 - ตอนแรกๆ ออมเงินยังไง (เก็บวันละเท่าไร)
 - เก็บตั้งแต่แรกๆ หนูรู้สึกอย่างไร (มั่นใจ, ไม่มั่นใจ, กลัว, ตีใจ, เสียใจ, อยากได้, อยากกิน ฯลฯ)
 - อุปสรรคในการออมเงิน (หนูเคยรู้สึกอึดอัดเวลาเก็บตั้งบ้างไหม, ถ้าเคย หนูทำอย่างไร)
 - เป้าหมายในการออมเงินของหนูคืออะไร (อยากเก็บตั้งไปทำอะไร)
 - ใครมีส่วนเกี่ยวข้องในการออมเงินของหนูบ้าง
 - มีรายรับ/รายได้ จากที่ไหน
4. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการออมเงิน
 - การออมเงินในความคิดของหนู เป็นอย่างไร
 - ได้เรียนรู้อะไรจากการออมเงินบ้าง
 - การออมเงินมีความจำเป็นต่อชีวิตคนเรามากน้อยเพียงใด
 - ตนเองรู้สึกอย่างไร เมื่อเก็บออมเงินได้ตามเป้าหมาย
 - หนูคิดว่า การออมเงินจะส่งผลดีต่อตนเอง และครอบครัวอย่างไร
 - หนูคิดว่า จะได้รับประโยชน์อะไรจากการออมเงินบ้าง
 - การบอกต่อผู้อื่นเกี่ยวกับการออมเงิน

ชั้นจบการสัมภาษณ์

- ขอขอบคุณ

รหัสโครงการวิจัย STOU/IRB 2565/031-1306

วันที่รับรอง..... 23 ส.ค. 2565.....

วันหมดอายุ..... 22 ส.ค. 2566.....

แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (ผู้ปกครอง)
เรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้คำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) คือเป็นแนวคำถามสัมภาษณ์ผสมระหว่างมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ทุกคำถามถูกสร้างไว้อย่างกว้างแบบปลายเปิด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งมีแนวคำถามที่ผู้วิจัยตั้งไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ แต่ก็สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามบรรยากาศการสัมภาษณ์ โดยมีตัวอย่างแนวคำถามสัมภาษณ์ดังนี้

ขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์

1. แนะนำตัวผู้วิจัย
2. แจ้งวัตถุประสงค์และประโยชน์การสัมภาษณ์
3. แจ้งสิทธิของผู้ให้สัมภาษณ์
 - การให้ข้อมูลตามความสมัครใจ สามารถยุติการให้ข้อมูลได้เมื่อไม่ต้องการจะให้ข้อมูลต่อไป
 - การเก็บความลับของผู้ให้ข้อมูล
 - ลงนามในแบบฟอร์มการยินยอมเข้าร่วมวิจัย

ขั้นเข้าสู่ประเด็นการสัมภาษณ์

1. คำถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว เช่น อายุ อาชีพและรายได้ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง ความสัมพันธ์กับนักเรียน รายได้ต่อเดือน และคำถามสัมภาษณ์พ่อแม่/ผู้ปกครอง ได้แก่
 - ท่านให้เงินบุตรหลานไปโรงเรียนวันละเท่าไร
 - ลักษณะการให้เงินไปโรงเรียนเป็นแบบไหน (รายวัน / รายสัปดาห์ / รายเดือน)
 - บุตรหลานของท่าน เริ่มมีการออมเงินตั้งแต่เมื่อไหร่ (เริ่มออมตอนไหน / อยู่ชั้นอะไร / อายุเท่าไร)
 - บุตรหลานของท่านมีลักษณะการใช้เงินเป็นอย่างไร (ใช้ต่อวันเท่าไร / ใช้มากน้อยแค่ไหน / มีเหลือเก็บจากโรงเรียนบ้างไหม)
 - ท่านเคยพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับการใช้เงินและการออมเงินอย่างไรบ้าง
 - ท่านมีส่วนช่วยสนับสนุนการออมเงินของบุตรหลานอย่างไรบ้าง
 - เมื่อเด็กเก็บเงินได้จำนวนหนึ่ง ท่านทำอย่างไร (เก็บไว้ให้ / เอาไปฝากธนาคารให้ / พาเด็กนำเงินไปฝากธนาคารด้วยกัน)
 - เวลาที่บุตรหลานของท่านอยากได้สิ่งของบางอย่าง เขาจะทำอย่างไร (เด็กมาบอกให้ซื้อให้ / เด็กใช้เงินออมของตัวเองซื้อเอง / เด็กใช้เงินออมของตัวเองส่วนหนึ่ง และเงินของผู้ปกครองส่วนหนึ่ง)

รหัสโครงการวิจัย STOU/IRB 2565/031.1306

วันที่รับรอง..... 23 ส.ค. 2565

วันหมดอายุ..... 22 ส.ค. 2566

- บุตรหลานของท่านเคยนำเงินออมของตนเอง (ที่ฝากจากธนาคาร หรือกระปุกออมสิน) ออกมาใช้
จ่ายอะไรบ้าง

- ท่านคิดว่าการออมเงินในเด็กมีประโยชน์อย่างไร

ชั้นจบการสัมภาษณ์

- ขอขอบคุณ/นัดสัมภาษณ์ครั้งหน้า

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB 2565/039.1306
วันที่รับรอง... 23 ส.ค. 2565
วันหมดอายุ... 22 ส.ค. 2566

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างการลงรหัสข้อมูลจากการถอดเทปสัมภาษณ์

ตัวอย่างการลงรหัสข้อมูลจากการถอดเทปสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล	บทสัมภาษณ์	รหัส	ประเด็น
C1	หนูเริ่มเก็บตั้งค์ตอนแรกตั้งแต่เด็ก ๆ เลยค่ะ น่าจะประมาณ 3 ขวบ ก็มีหยอดบ้าง ไม่หยอดบ้างค่ะ ตอนนี้อยู่ป.6 ก็หลายปีแล้วค่ะ น่าจะประมาณ 9 ปีได้	1.2.1	ช่วงวัยของการเริ่มต้นออมเงิน
C1	เวลามีญาติมาหา บางทีเค้าก็จะให้ตั้งค์ 100 บ้าง 500 บ้าง	1.2.2.2	ได้รับเงินจากญาติ
C1	ตอนนี้ก็ยังนึกไม่ออกค่ะว่าอยากได้อะไร แต่หนูอยากเก็บเงินให้ได้เยอะ ๆ อยากเอาไปซื้อบ้านซื้อรถค่ะ เพราะว่า หนูอยากจะมีบ้านสวย ๆ ให้พ่อกับแม่อยู่ แล้วก็มีการขับเวลาไปไหนมาไหนได้สะดวก ตอนโตหนูก็อยากดูแลพ่อกับแม่ค่ะ	2.3.3	เป้าหมายเพื่อความมั่นคง ที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายของชีวิต คุณภาพชีวิต
C1	ก็คือจะใช้ก่อน เหลือเท่าไรหนูค่อยเอาไปออมกับคุณครูประจำชั้นค่ะ	2.1.1	เหลือใช้ก่อนค่อยออม
C1	แต่พอมาหลัง ๆ มานี้ หนูก็เก็บเองค่ะ ก็จะหยอดใส่กระปุกออมสินไว้...ถ้าอยู่บ้านหนูก็จะหยอดกระปุกออมสิน บางวันที่มีเงินเหลือจากโรงเรียน หนูก็จะเอามาหยอดกระปุกออมสินที่บ้านค่ะ	2.2.1	กระปุกออมสิน
C1	คุณครูก็บอกว่า อยากให้นักเรียนออมเงิน จะได้มีเงินเก็บ เวลาอยากได้ของ หรือสิ่งที่จำเป็น ก็สามารถนำเก็บออกมาใช้ได้ โดยที่ไม่ต้องขอพ่อแม่ หรือว่าถ้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเรามีความจำเป็นจะต้องใช้เงิน ก็สามารถนำเงินสำรองตรงนี้ออกไปช่วยเหลือพ่อแม่ก่อนได้ค่ะ	1.1.2	เรียนรู้การออมจากโรงเรียน
C1	ไม่มีใครบอกให้หนูออมค่ะ เวลาหนูออมเงิน หนูก็จะออมเอง เหลือเท่าไรหนูก็เอามาเก็บไว้เองค่ะ	1.1.5	ตระหนักรู้ด้วยตนเอง
C1	ตอนที่หนูนับเงินทั้งหมดในกระปุกได้ประมาณ 2,000 กว่าบาท ก็รู้สึกดีใจแล้วก็ตกใจมากเลยนะคะ ไม่คิดว่าตัวเองจะเก็บเงินได้เยอะขนาดนี้	3.2	ความรู้สึกภูมิใจต่อการออมเงิน

ตัวอย่างการลงรหัสข้อมูลจากการถอดเทปสัมภาษณ์ (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	บทสัมภาษณ์	รหัส	ประเด็น
C1	ตอนแรกที่หมุนับเงินทั้งหมดในกระปุกได้ประมาณ 2,000 กว่าบาท ก็รู้สึกดีใจแล้วก็ตกใจมากเลยคะ ไม่คิดว่าตัวเองจะเก็บเงินได้เยอะขนาดนี้	3.2	ความรู้สึกภูมิใจต่อการออมเงิน
C1	คือพ่อแม่ก็จะสอนว่า ให้ช่วยกันประหยัด เวลาจะใช้เงินก็ให้ดูที่ความจำเป็น ดูว่าของที่อยากได้มีประโยชน์หรือเปล่า ถ้าเป็นของกินแม่ก็จะไม่ว่าอะไร แม่บอกว่ากินให้เต็มที่เลย แต่ถ้าของเล่น หรือสิ่งของบางอย่างที่ฟุ่มเฟือย ก็ไม่ควรซื้อ แม่บอกว่าเราควรให้ใช้เงินอย่างรู้คุณค่าคะ	1.1.1	เรียนรู้การออมจากครอบครัว
C1	แต่ถ้ากระปุกออมสินเต็ม บางทีหนูรู้สึกว่าเก็บได้เยอะแล้วก็จะเอาออกมานับคะแล้วก็ให้คุณแม่ช่วยเอาไปฝากที่ธนาคารคะ	2.2.4	ฝากธนาคาร
C1	หนูคิดว่า เวลาที่เราออมเงิน ออมไปเรื่อย ๆ หยอดไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้มีเงินเก็บ แล้วก็ เวลาที่แกะออกมาพอเห็นว่ามีเงินเยอะ ก็รู้สึกมีความสุข และตอนที่แม่ไม่มีเงิน หนูก็เอาเงินเก็บหนูมาให้แม่ เอาไปซื้อกับข้าวกินคะ	3.1	การรับรู้ประโยชน์ของการออมเงิน
C1	ปกติเวลาได้เงินไปโรงเรียน หนูก็จะเอาไปซื้อขนม บางทีก็ 5 บาท บางทีก็ 10 บาท แล้วก็ซื้อพวกดินสอปากกาอะไรพวกนี้คะ	2.4.3	การใช้จ่ายที่โรงเรียน
C1	แล้วพอเอาเงินเก็บไปซื้อสเก็ตบอร์ดมาได้ หนูก็รู้สึกดีใจแล้วก็ภูมิใจมากคะ ที่สามารถซื้อของจากเงินเก็บของตัวเองได้	2.4.1	การใช้จ่ายจากเงินออม
C1	ก็อยากจะบอกว่า เงินมีค่า มีความจำเป็นต่อชีวิตคนเรา เราต้องเก็บเงินไว้เพื่ออนาคต	3.3	การแนะนำและบอกต่อ

ตัวอย่างการลงรหัสข้อมูลจากการถอดเทปสัมภาษณ์ (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	บทสัมภาษณ์	รหัส	ประเด็น
P1	เวลาแม่ให้เงินน้องไปโรงเรียนก็จะให้ไป 20 บาท ยี่สิบ บาทเนี่ย คือก็จะบอกเขาอยู่แล้วว่า เอาไปออมแล้วแต่หนู เงินยี่สิบบาทให้จัดสรรเอง...แต่เราก็จะบอกเขาว่า ไม่ใช่ว่าหนูมี หนึ่งพัน สองพัน แล้วจะใช้หมดนะลูก หนูก็ต้องเก็บบางส่วนใช้บางส่วน จะใช้ทั้งหมดไม่ได้มันต้องมีเหลือบ้าง เราก็จะคอยบอกเขา	1.1.1	เรียนรู้การออมจากครอบครัว
P1	ถ้าวันนั้นหนูกินหมดยี่สิบหนูก็ไม่ได้ออมแค่นั้นเอง แม่ไม่ว่า ถ้าหนูกินแล้วเหลือบาทสองบาทจะออมแม่ก็ไม่ว่า เพราะว่าเป็นเงินเก็บ กินก่อนแล้วค่อยออม แล้วก็บอกเขาอย่างนี้ ให้เรากินให้อิ่มเหลือแค่นั้นก็แค่นั้น ถ้าวันนั้นไม่อิ่มกินหมดก็ไม่ว่า จะเหลือแค่บาทหนึ่ง ออมก็ได้ ไม่เคยต้องบังคับ	2.1.1	เหลือใช้ก่อนค่อยออม
P1	ที่โรงเรียนเขาก็จะให้ถอนปีละครั้ง แต่เราสามารถฝากยาว ๆ จบป.4 หรือ ป.6 เลยก็ได้ แล้วแต่ ถ้าเราจำเป็น เราก็ถอนออกมาก่อนได้ แต่นโยบายของโรงเรียนคืออยากให้เด็กเก็บยาวเพื่อที่ว่าจบ ป.6 จะได้มีเงินก้อน	2.3.5	ฝากคุณครูที่โรงเรียน
P1	บางทีเวลาเขาซื้อของ เขาก็จะมาบอกเราว่า แม่หนูขอเอาตังค์ของหนูไปซื้อของที่ทีวีก็จนะ เขาก็จะซื้ออะไรของเขาก็แล้วแต่ แต่เขาก็จะมาขอก่อน แล้วก็เอาตังค์ของตัวเองออกไปซื้อ	2.4.1	การใช้จ่ายจากเงินออม
P1	เวลาลูกแคะกระปุกออกมาฉบับ คุณแม่ก็จะเอาไปฝากธนาคารให้น้อง บัญชีเป็นชื่อของเขาเลย เวลาจะเอาไปฝากธนาคาร เราก็จะถามเขา มีเงินเท่าไรแล้วตอนนี้ เขาก็จะบอกว่ามีหนึ่งพัน สองพัน สามพัน เราก็ค่อย ๆ เอาไปเก็บให้เขา	2.2.4	ฝากธนาคาร

ภาคผนวก ง

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับนักเรียน

	คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา	AF-08_06
	หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นเด็กอายุ 7 ปี ถึงต่ำกว่า 13 ปี เอกสารหมายเลข 1 เอกสารชี้แจงแก่ผู้ปกครองโดยนักวิจัย	STOUIRB.2565/031.1306 รหัสโครงการวิจัย (เจ้าหน้าที่กรอก)

ชื่อโครงการวิจัย ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์

ชื่อผู้วิจัย นางจันทร์นวิติ วิสิทธิ์ศิลป์ ตำแหน่ง -
สถานที่ติดต่อผู้วิจัย (ที่ทำงาน) 137/1 หมู่ที่ 11 ต.กรับใหญ่ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70190
(ที่บ้าน) 137/1 หมู่ที่ 11 ต.กรับใหญ่ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70190
โทรศัพท์ (ที่ทำงาน) - โทรศัพท์ที่บ้าน -
โทรศัพท์มือถือ 095 835 5565 E-mail: jantara.bpi@gmail.com

โครงการวิจัย เรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เป็นวิทยานิพนธ์ โดยผู้วิจัยคือ นางจันทร์นวิติ วิสิทธิ์ศิลป์ และมีผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ อ.ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์ เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

โครงการวิจัย เรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้
1) เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของการออมเงิน 2) เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติในการออมเงิน และ 3) เพื่อศึกษาบทเรียนจาก
การออมเงิน โครงการวิจัยนี้จะดำเนินการวิจัยกับเด็กในช่วงอายุระหว่าง 8 ปี ถึงต่ำกว่า 12 ปี โดยมีรายละเอียด
การเข้าร่วมโครงการวิจัย ดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณในการวิจัยและดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสอบถามความสมัครใจ พร้อมทั้งขอคำยินยอมจากพ่อแม่/
ผู้ปกครอง
 - 1.2 แจ้งพ่อแม่/ผู้ปกครองทราบว่า สามารถหยุดให้สัมภาษณ์หรือถอนตัวออกจากการให้ข้อมูลได้
ตลอดเวลา
 - 1.3 ผู้วิจัยปกปิดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเป็นความลับ และปกป้องความเป็นส่วนตัวของนักเรียน
ด้วยการเปลี่ยนเป็นนามสมมติ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลในภาพรวมแทน
 - 1.4 ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงขณะให้การสัมภาษณ์ หรือทำการสนทนากับผู้ให้ข้อมูลหลัก
เกี่ยวกับประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB 2565/031.1306

วันที่รับรอง..... 23 ส.ค. 2565

วันหมดอายุ..... 22 ส.ค. 2566

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลคนละ 1 รอบ และอาจมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนบางคนที่ยังไม่ชัดเจน โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ต่อนักเรียนจำนวน 1 คน โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 30 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 30 เดือน กันยายน พ.ศ. 2565

2. พ่อแม่/ผู้ปกครองมีอิสระเต็มที่ในการตัดสินใจว่าจะให้นักเรียนในปกครองเข้าร่วมในการวิจัยนี้หรือไม่ หากไม่อนุญาต จะไม่มีผลต่อการเรียนหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของนักเรียนในปกครองของท่าน และเมื่อท่านอนุญาตให้นักเรียนในปกครองเข้าร่วมการวิจัย หากเกิดผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์จากการวิจัยหรือมีข้อคิดเห็น ข้อข้องใจ หรือคำถามเกี่ยวกับการวิจัยนี้ ท่านสามารถติดต่อผู้วิจัยได้ที่ 095 835 5565 ในช่วงเวลาราชการ

3. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ จะได้รับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ทักษะคิดต่อการออมเงินของนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูและผู้ปกครองนำไปส่งเสริมการออมเงินของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

4. โครงการวิจัยนี้มีค่าตอบแทนสำหรับนักเรียน คือ นักเรียนจะได้รับค่าตอบแทนหลังการสัมภาษณ์ 100 บาท พร้อมกับสีกา Colleen 24 สี มูลค่า 95 บาท

5. การเข้าร่วมโครงการวิจัย นักเรียน หรือพ่อแม่/ผู้ปกครองมีความสมัครใจเข้าร่วม หรือมีสิทธิปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ และสามารถถอนตัวออกจากกรเป็นผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ทุกเมื่อ โดยการปฏิเสธหรือถอนตัวของนักเรียน หรือพ่อแม่/ผู้ปกครองจะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิประการใด ๆ ที่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะพึงได้รับ

6. การเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน หรือพ่อแม่/ผู้ปกครองเป็นความลับ การเผยแพร่ผลการวิจัยจะกระทำในภาพรวม โดยผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน หรือพ่อแม่/ผู้ปกครองออกเปิดเผยไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว

โครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยเสนอขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัย และได้รับการพิจารณารับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ท่านสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมหรือข้อมูลที่ไม่ชัดเจนได้ตามหมายเลขโทรศัพท์ข้างต้น

ข้าพเจ้าได้อ่านรายละเอียดในเอกสารนี้ครบถ้วนแล้ว

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ปกครอง

วันที่...../...../.....

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB 2565/031.1306

วันที่รับรอง..... 23 ส.ค. 2565

วันหมดอายุ..... 2 ส.ค. 2566

	<p>หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นเด็กอายุ 7 ปี ถึงต่ำกว่า 13 ปี เอกสารหมายเลข 2 หนังสือแสดงความยินยอมจากผู้ปกครอง ให้เข้าร่วมโครงการวิจัย</p>	<p>STOU/IRB.2565/031.1306 รหัสโครงการวิจัย (เจ้าหน้าที่กรอก)</p>
---	--	--

สถานที่.....

วันที่.....

ข้าพเจ้า.....บิดา/มารดาหรือผู้ปกครองของ
ชื่อ-นามสกุล อายุปี
ข้าพเจ้าได้อ่านรายละเอียดจากเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ที่แนบมานี้ครบถ้วนแล้ว และข้าพเจ้า
ยินยอมให้ เด็กในปกครองของข้าพเจ้า เข้าร่วมโครงการวิจัย เรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยสมัครใจ

ข้าพเจ้าได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัย โดยเข้าใจคำอธิบายดังกล่าวครบถ้วนเป็นอย่างดีแล้ว
และผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยนี้ด้วยความเต็มใจ และไม่ปิดบัง
ข้อมูลการวิจัยจนข้าพเจ้าพอใจ

ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กในปกครองของข้าพเจ้าเป็นความลับ จะเปิดเผยเฉพาะ
ข้อมูลในส่วนที่เป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลของข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่าง ๆ กระทำได้ต่อเมื่อได้รับ
อนุญาตจากข้าพเจ้าและเด็กในปกครองของข้าพเจ้าเท่านั้น

เด็กในปกครองของข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความต้องการโดยไม่ต้องแจ้ง
เหตุผล โดยการถอนตัวของเด็กในปกครองของข้าพเจ้าจะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิประการใด ๆ ที่เด็กในปกครอง
ของข้าพเจ้าจะพึงได้รับ

หากเด็กในปกครองของข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติที่ตรงตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วม
โครงการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทร.
02 504 7592 - 3

รหัสโครงการวิจัย STOU/IRB 2565/031.1306

วันที่รับรอง... 2.3.ส.ค. 2565

วันหมดอายุ... 2.2.ส.ค. 2566

กรณีที่ข้าพเจ้าไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือได้ ผู้วิจัยได้อ่านข้อความในเอกสารแสดงความยินยอม
ให้แก่ข้าพเจ้าฟังจนเข้าใจดีแล้ว ข้าพเจ้าจึงลงนามหรือประทับลายนิ้วหัวแม่มือของข้าพเจ้าในเอกสารแสดง
ความยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ประทับลายนิ้วโป้งด้านขวา กรณีไม่สามารถเขียนหนังสือได้

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ปกครอง

วันที่...../...../.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้วิจัย/ผู้ให้ข้อมูลและขอความยินยอม

วันที่...../...../.....

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB 2565/039.1306
วันที่รับรอง 23 ส.ค. 2565
วันหมดอายุ 22 ส.ค. 2566

	<p>หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นเด็กอายุ 7 ปี ถึงต่ำกว่า 13 ปี เอกสารหมายเลข 3 หนังสือแสดงความยินยอมจาก ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย</p>	<p>STOUIRB 2565/031.1306 รหัสโครงการวิจัย (เจ้าหน้าที่กรอก)</p>
---	---	---

สถานที่.....

วันที่.....

หนูชื่อ-นามสกุล อายุ ปี

ได้ฟังรายละเอียดโครงการวิจัยจากพี่นักวิจัยแล้ว และพี่นักวิจัยสัญญาว่า

1. พี่นักวิจัยจะตอบคำถามที่หนูสงสัย ด้วยความเต็มใจ และจะดูแลหนูอย่างดี ไม่ให้หนูเหนื่อยหรือรู้สึกอึดอัด
2. พี่นักวิจัยจะเก็บข้อมูลส่วนตัวของหนูเป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้ใครทราบ และถ้าหนูไม่อยากเข้าร่วมการวิจัย หนูสามารถบอกพี่นักวิจัยได้ตลอดเวลา

หากพี่นักวิจัยไม่ทำตามสัญญาที่ได้ระบุไว้ในกระดาษแผ่นนี้ หนูสามารถบอกบิดา/มารดาหรือผู้ปกครองของหนูให้ร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทร 02 504 7592 - 3

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB 2565/031.1306

วันที่รับรอง... 23 ส.ค. 2565

วันหมดอายุ... 22 ส.ค. 2566

กรณีที่คุณไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือได้ พี่นักวิจัยได้อ่านข้อความในเอกสารแสดงความยินยอมให้หนูฟังจนเข้าใจแล้ว หนูจึงลงนามหรือประทับลายนิ้วหัวแม่มือของหนูในเอกสารแสดงความยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

 หนูเต็มใจเข้าร่วมโครงการนี้ ลงชื่อ.....

ประทับลายนิ้วโป้งด้านขวา
กรณีไม่สามารถเขียนหนังสือได้

 หนูไม่เต็มใจเข้าร่วมโครงการนี้ ลงชื่อ.....

ประทับลายนิ้วโป้งด้านขวา
กรณีไม่สามารถเขียนหนังสือได้

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้วิจัย/ผู้ให้ข้อมูลและขอความยินยอม

วันที่...../...../.....

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB 2565/031.1306

วันที่รับรอง..... 2.3. สค. 2565.....

วันหมดอายุ..... 2.2. สค. 2568.....

ภาคผนวก จ

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับผู้ปกครอง

	คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	AF-06_06
	หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการอายุ 18 ปีขึ้นไป เอกสารหมายเลข 1 เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	STOU/IRB.2565/031.1306 รหัสโครงการวิจัย (เจ้าหน้าที่กรอก)

โครงการวิจัย เรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ เป็นวิทยานิพนธ์ โดยผู้วิจัยคือ นางจันทร์นวิติ วิสิทธิ์ศิลป์ และมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ อ.ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

โครงการวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของการออมเงิน 2) เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติในการออมเงิน และ 3) เพื่อศึกษาบทเรียนจากการออมเงิน โดยมีรายละเอียดชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณในการวิจัยและดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสอบถามความสมัครใจ พร้อมทั้งขอคำยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก
 - 1.2 แจ้งผู้ให้ข้อมูลหลักทราบว่า สามารถหยุดให้สัมภาษณ์หรือถอนตัวออกจากการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา
 - 1.3 ผู้วิจัยปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นความลับ และปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการเปลี่ยนเป็นนามสมมติ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลในภาพรวมแทน
 - 1.4 ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงขณะให้การสัมภาษณ์ หรือทำการสนทนากับผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา
 - 1.5 ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลคนละ 1 รอบ และอาจมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผู้ให้ข้อมูลบางคนที่ยังไม่ชัดเจน โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงต่อพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 1 คน โดยเริ่มเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 30 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 30 เดือน กันยายน พ.ศ. 2565
2. ประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะได้รับทางตรง และประโยชน์ทางอ้อมทางตรง ได้ความเข้าใจในเรื่องประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

รหัสโครงการวิจัย STOU/IRB 2565/031.1306
วันที่รับรอง.....2.3 ส.ค. 2565
วันหมดอายุ.....2.2 ส.ค. 2566

ทางอ้อม ได้แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาความคิด และพฤติกรรมด้านการออมเงิน รวมถึงแนวคิด และองค์ความรู้ เพื่อมาออกแบบหรือจัดกิจกรรมในการส่งเสริมความรู้สึกรักคิด ทศนคติ มุมมองและวิธีการในการออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

3. โครงการวิจัยนี้มีค่าตอบแทนสำหรับพ่อแม่/ผู้ปกครอง คือ ท่านจะได้รับค่าตอบแทนหลังการสัมภาษณ์ 100 บาท

การเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยมีความสมัครใจเข้าร่วม หรือมีสิทธิปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ และสามารถถอนตัวออกจากการเป็นผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ทุกเมื่อ โดยการปฏิเสธหรือถอนตัวของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิประการใด ๆ ที่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะพึงได้รับ

การเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นความลับ การเผยแพร่ผลการวิจัยจะกระทำในภาพรวม โดยผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยออกเปิดเผยไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว

โครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยเสนอขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัย และได้รับการพิจารณารับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ท่านสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมหรือข้อมูลที่ไม่ชัดเจนได้ที่

สถานที่ติดต่อผู้วิจัย 137/1 หมู่ที่ 11 ต.กรับใหญ่ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70190
โทรศัพท์มือถือ 095 835 5565 E-mail: jantara.bpi@gmail.com

ข้าพเจ้าได้อ่านรายละเอียดในเอกสารนี้ครบถ้วนแล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

วันที่...../...../.....

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB 2565/031.1306

วันที่รับรอง.....2.3.ส.ค. 2565.....

วันหมดอายุ.....2.2.ส.ค. 2568.....

	<p>หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการอายุ 18 ปีขึ้นไป เอกสารหมายเลข 2 หนังสือแสดงความยินยอมจาก ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย</p>	<p>STOUIRB 2565/031.1306 รหัสโครงการวิจัย (เจ้าหน้าที่กรอก)</p>
---	--	---

สถานที่.....

วันที่.....

ข้าพเจ้า ชื่อ-นามสกุล อายุปี
ได้อ่านรายละเอียดจากเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ที่แนบมานี้ครบถ้วนแล้ว และข้าพเจ้ายินยอม
เข้าร่วมโครงการวิจัย เรื่อง ประสบการณ์การเรียนรู้สู่การออมเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ โดยสมัครใจ

ข้าพเจ้าได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัย โดยเข้าใจคำอธิบายดังกล่าวครบถ้วนเป็นอย่างดีแล้ว
และผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยนี้ด้วยความเต็มใจ และ
ไม่ปิดบังข้อมูลการวิจัยจนข้าพเจ้าพอใจ

ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ จะเปิดเผยเฉพาะข้อมูลในส่วนที่เป็นสรุป
ผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลของข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่าง ๆ กระทบได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากข้าพเจ้าเท่านั้น

ข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากการวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความต้องการโดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล โดยการ
ถอนตัวของข้าพเจ้าจะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิประการใด ๆ ที่ข้าพเจ้าจะพึงได้รับ

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติที่ตรงตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ข้าพเจ้า
สามารถร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทร 02 504 7592 - 3

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB 2565/031.1306

วันที่รับรอง..... 23 ส.ค. 2565

วันหมดอายุ..... 22 ส.ค. 2566

กรณีที่ข้าพเจ้าไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือได้ ผู้วิจัยได้อ่านข้อความในเอกสารแสดงความยินยอม
ให้แก่ข้าพเจ้าฟังจนเข้าใจดีแล้ว ข้าพเจ้าจึงลงนามหรือประทับลายนิ้วหัวแม่มือของข้าพเจ้าในเอกสารแสดง
ความยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

<p>ประทับลายนิ้วโป้งด้านขวา กรณีไม่สามารถเขียนหนังสือได้</p>

ลงชื่อ.....
(.....)

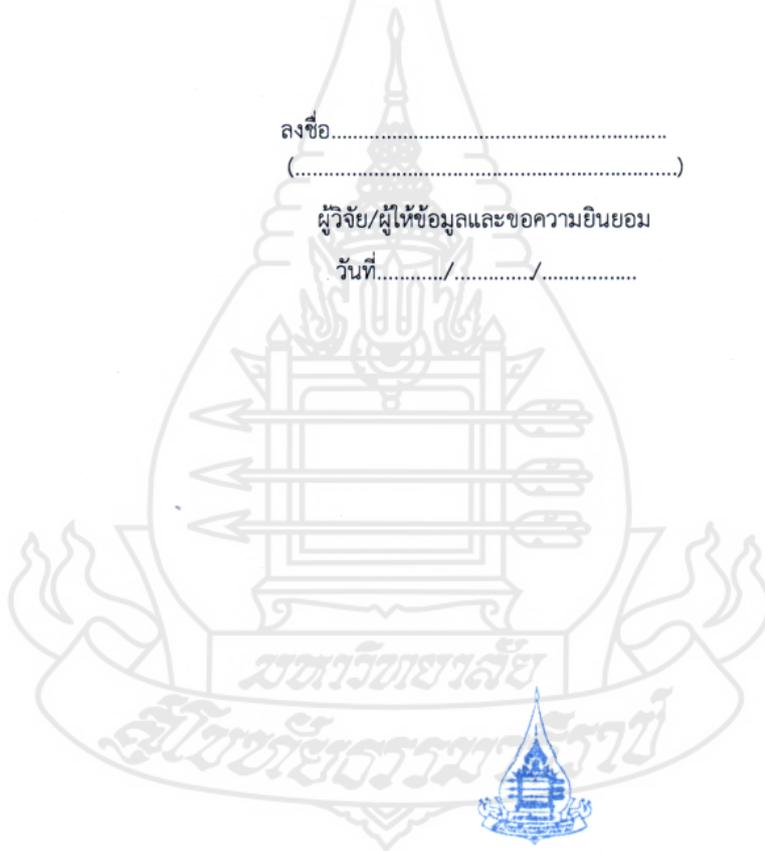
ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

วันที่...../...../.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้วิจัย/ผู้ให้ข้อมูลและขอความยินยอม

วันที่...../...../.....

รหัสโครงการวิจัย STOUIRB ๕๖๕/๐๓๑.๑๓๐๖
วันที่รับรอง..... 23 ส.ค. 2565
วันหมดอายุ..... 2-2-ส.ค. 2566

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางจันทร์นวิติ วิสิทธิ์ศิลป์
วัน เดือน ปีเกิด	3 กุมภาพันธ์ 2531
สถานที่เกิด	อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (ธุรกิจท่องเที่ยว) (เกียรตินิยมอันดับที่ 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พ.ศ. 2553
สถานที่ทำงาน	บ้านเลขที่ 137/1 หมู่ที่ 11 ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
ตำแหน่ง	ธุรกิจส่วนตัว

